

İLHAM
ƏLİYEV

**İNKİŞAF –
MƏQSƏDİMİZDİR**

İLHAM
ƏLİYEV

OTUZ DÖRDÜNCÜ KİTAB

NOYABR 2008 - FEVRAL 2009

AZƏRNƏŞR
BAKI - 2016

İLHAM
ƏLİYEV

ÇIXIŞLAR * NİTQLƏR

BƏYANATLAR * MÜSAHİBƏLƏR

MƏKTUBLAR * MƏRUZƏLƏR

MÜRACİƏTLƏR

AZƏRNƏŞR
BAKI – 2016

BBK 32**Ə 56**Buraxılışına məsul
akademik**RAMİZ MEHDİYEV****ƏLİYEV İLHAM****Ə 56** **İnkişaf – məqsədimizdir.** B., Azərnəşr, 2016, 404 səh.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin oxuculara təqdim olunan «İnkişaf–məqsədimizdir» çoxcildliyinin bu cildində 2008-ci ilin son aylarında dövlət başçısının Türkiyə və Türkmənistan respublikalarına, Estoniya prezidentinin Azərbaycana səfərləri zamanı ölkələrimiz arasında qarşılıqlı əlaqələrin inkişaf etdirilməsinə dair nitq və çıxışları, həmçinin mədəniyyət xadimləri və ictimaiyyət nümayəndələri ilə görüşləri geniş yer almışdır. Eyni zamanda, Azərbaycan prezidentinin Nabukko layihəsinə dair Budapeştdə keçirilən sammitdə və Davosda Dünya İqtisadi Forumunun «Enerji Outlook–2009» mövzusunda iclasda Azərbaycanın enerji ehtiyatlarının Avropaya və dünya bazarlarına çıxarılması istiqamətindəki görüşlərə və danışıqlara, Dünya İqtisadi Forumunda əldə edilən nəticələrə dair materiallar verilmişdir.

Kitabda, həmçinin dövlət başçısının Nazirlər Kabinetinin 2008-ci ildə sosial-iqtisadi inkişafın yekunlarına və 2009-cu ildə qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş geniş iclasda giriş və yekun nitqi, bölgələrdə və paytaxtda sosial-iqtisadi inkişaf proqramının həyata keçirilməsinə, mədəniyyət sahələrinin inkişafına həsr edilmiş çıxışları da yer almışdır.

İSBN 978-9952-8100-7-3

Я 0801000000
М – 651(07) – 2016**ББК - 32**

© Azərnəşr, 2016

**LATVİYA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB VALDİS ZATLERSƏ**

Hörmətli cənab Prezident!

Milli bayramınız – Latviya Respublikasının elan edilməsi günü münasibətilə Sizə və bütün xalqınıza ən səmimi təbriklərimi yetirirəm.

Azərbaycan–Latviya münasibətləri bu gün özünün tarixi ənənələrinə uyğun olaraq müvəffəqiyyətlə inkişaf etməkdədir. Əminəm ki, dost ölkələrimiz arasında əməkdaşlığın hərtərəfli inkişafı, əlaqələrimizin dərinləşdirilməsi yolunda səylərimizi bundan sonra da ardıcıl şəkildə davam etdirəcəyik.

Bu əlamətdar gündə Sizə möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, dost Latviya xalqına sülh və firavanlıq arzulayıram.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 7 noyabr 2008-ci il

**OMANIN SULTANI ƏLAHƏZRƏT
QABUS BİN SƏİDƏ**

Əlahəzrət!

Ölkənizin milli bayramı – Təvəllüd gününüz münasibətilə Sizi və Sizin simanızda bütün xalqınızı öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ürəkdən təbrik edirəm.

Əminəm ki, Azərbaycan–Oman dostluğu və əməkdaşlığı xalqlarımızın mənafeləri naminə daim inkişaf edəcək və genişlənəcəkdir.

Bu xoş məqamda Sizə ən xoş arzularımı yetirir, möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, dost Oman xalqına əmin-amanlıq və firavanlıq diləyirəm.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 7 noyabr 2008-ci il

DÖVLƏT SƏRHƏD XİDMƏTİNİN SAHİL MÜHAFİZƏSİNİN YENİ BAZASININ AÇILIŞI MƏRASİMİ

8 noyabr 2008-ci il

Noyabrın 8-də Dövlət Sərhəd Xidmətinin (DSX) Sahil mühafizəsinin yeni bazasının açılışı olmuşdur.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyev mərasimdə iştirak etmişdir.

Dövlət Sərhəd Xidmətinin rəisi, general-leytenant Elçin Quliyev Ali Baş Komandana raport verdi.

Sərhədçilərə göstərilən diqqət və qayğıya, yaradılan şəraitə görə dövlətimizin başçısına təşəkkür edən DSX-nin rəisi bildirdi ki, Sahil mühafizəsinin yeni bazası prezidentin fərmanı ilə təsdiq edilmiş «Azərbaycan Dövlət Sərhədlərinin mühafizəsi sisteminin 2006–2010-cu illərdə texniki inkişafına dair Dövlət Proqramı» çərçivəsində yaradılmışdır. Azərbaycan Respublikasının dəniz sərhədlərinin mühafizəsi vəzifəsini həyata keçirəcək bazanın inşasına 2007-ci il iyunun 29-da başlanmışdır. Qısa müddətdə inşa edilmiş bazaya komanda idarəetmə mərkəzi, təlim-tədris mərkəzi, Heydər Əliyev Muzeyi, klub, yeməxana, vertolyot meydançaları, gəmi təmiri emalatxanası, dənizdə təlim poliqonu, yanalma körpüləri, yaşayış kompleksi daxildir.

Yeni baza Xəzər dənizinin Azərbaycan Respublikasına mənsub hissəsində nəzarətin daha da gücləndirilməsində, dəniz sərhədlərinin, neft-qazçıxarma rayonlarının, platformaların və sualtı boru kəmərlərinin daha etibarlı şəkildə mühafizəsinin təmin olunmasında mühüm rol oynayacaqdır.

Qərargahla tanış olan prezident İlham Əliyevə məlumat verildi ki, hazırda DSX-nin sifarişləri ilə 200-dən çox müxtəlif

təyinatlı obyektin, o cümlədən akademiyanın, «Sərhədçi» olimpiya-idman kompleksinin, zabit, gizir və miçman heyəti üçün binaların, xidməti heyvanlar üçün mərkəzin, hərbi hospitalın tikintisi və təmiri davam edir. Təkcə 2008-ci ildə 500-dək sərhədçi mənzillə təmin olunmuşdur.

Komanda idarəetmə mərkəzinə gələn Ali Baş Komandana məlumat verildi ki, Xəzərin Azərbaycan sektorunda hərəkət edən bütün obyektlər radarlar vasitəsilə müşahidə edilir. Kameralar vasitəsilə isə 18-20 kilometr məsafədə hərəkət edən bütün hədəfləri görmək mümkündür. Əraziyə daxil olan gəmilər sorğuya cavab vermədiyi təqdirdə, Sərhəd Xidmətinin gəmiləri vasitəsilə onun mənsubiyyəti araşdırılır. Monitorlarda dənizdə real vəziyyəti əks etdirən xəritə-sxemlər nümayiş etdirildi.

Prezident İlham Əliyev bazanın tədris mərkəzində kütləvi qurğın silahlarından müdafiə qurğuları, rabitə, xarici dil, xüsusi sərhəd hazırlığı və baxış qrupunun hazırlığı siniflərində müasir avadanlıq, ləvazimat və silahlarla tanış oldu. Müstəqil respublikamızda Sahil mühafizəsinin yaranmasını əks etdirən çoxsaylı eksponatların nümayiş etdirildiyi muzeylə tanışlıq da yaxşı təəssürat doğurdu.

Dövlətimizin başçısı 530 tamaşaçı yeri olan və müasir avadanlıqla təchiz edilmiş klubda yaradılmış Heydər Əliyev Muzeyində ulu öndərin dövlətçilik fəaliyyətini və onun Azərbaycan sərhədlərinin mühafizəsinə göstərdiyi böyük diqqət və qayğını, sərhədçilərlə keçirdiyi görüşləri əks etdirən zəngin eksponatlarla tanış oldu, Xatirə kitabına ürək sözlərini yazdı.

Sonra Azərbaycan prezidenti bazanın ərazisində yüksək keçid imkanlarına malik müasir cihazlarla, o cümlədən radiolokasiya stansiyaları quraşdırılmış avtomobillərlə, minaları zərərsizləşdirən qurğularla və sualtı üzmə vasitələri ilə tanış oldu.

Ali Baş Komandan daha sonra Sahil mühafizəsinin yaşayış kompleksinə gəldi. Kiçik şəhərçiyi xatırladan kompleksdəki yaşayış binalarının hər birində mebel və digər məişət avadanlığı ilə təmin olunmuş 18 mənzil var. Burada uşaq bağçası,

kafe, mağaza, idman qurğuları və məişət evi inşa olunmuşdur. Sərhədçilərin uşaqlarının istirahəti və əyləncəsi üçün də burada hər cür şərait yaradılmışdır.

Ali Baş Komandan Sahil mühafizəsinin vertolyot meydançalarına, heyətin xüsusi dəniz hazırlığı üzrə poliqonuna, yanılma körpülərinə və hidrotexniki qurğulara, gəmilərə, katerlərə və qayıqlara da baxdı.

Azərbaycan prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyev Dövlət Sərhəd Xidmətinin Sahil mühafizəsinin ən yüksək tələblərə cavab verməsi üçün görülmüş işlərdən razılığını bildirdi, müvafiq tövsiyə və tapşırıqlarını verdi.

**HEYDƏR ƏLİYEV BEYNƏLXALQ
AEROPORTUNA ÇƏKİLMİŞ YOLUN
KƏNARINDA VƏ ZIĞ–GÜNƏSLİ YAMACINDA
GÖRÜLƏN YAŞILLAŞDIRMA İŞLƏRİ İLƏ
TANIŞLIQ**

8 noyabr 2008-ci il

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev noyabrın 8-də Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportuna çəkilmiş yeni avtomobil yolunun kənarında və Zığ–Günəslı yamacında görülmən yaşullaşdırma işləri ilə tanış olmuşdur.

Ekologiya və Təbii Sərvətlər naziri Hüseynqulu Bağırov dövlətimizin başçısına layihə əsasında görülmən işlər barədə məlumat verdi. Bildirildi ki, iyul ayından başlanmış hazırlıq işləri əsasən qurtarmışdır. 11 kilometrden çox məsafədə 240 min ədəd müxtəlif növ ağac əkiləcəkdir. Bunlardan 35 mini sərvi və şam, 90 mini zeytun, qalanları isə akasiya, nar və digər ağac növləri olacaqdır. Layihəyə uyğun olaraq, burada suvarma sistemi də quraşdırılmışdır. Oktyabr ayının 25-dən həmişəyaşıl ağacların əkilməsinə başlanılmışdır. İndiyə qədər 40 mindən artıq ağac əkilmişdir. İndi təşkil olunmuş iməcilikdə nazirliyin müxtəlif idarə və təşkilatlarının 500-dən artıq əməkdaşı iştirak etmiş, 6 hektar ərazidə körpə ağaclar basdırılmışdır.

Prezident İlham Əliyev ərazinin yaşullaşdırılması layihəsi ilə tanışlıqdan sonra özü də ağac əkdi və ona su verdi.

ESTONİYA PARLAMENTİ SƏDRİNİN MÜAVİNİ KRİSTİNA OYULAND İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

10 noyabr 2008-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 10-da Estoniya parlamenti sədrinin müavini Kristina Oyulandı qəbul etmişdir.

Xanım Kristina Oyuland prezident İlham Əliyevi yenidən dövlət başçısı seçilməsi münasibətilə təbrik etdi. Azərbaycana yenidən səfər etməsindən məmnunluğunu bildirən Kristina Oyuland ölkəmizdə keçiriləcək «Bakutel–2008» XIV Azərbaycan beynəlxalq telekommunikasiya və informasiya texnologiyaları sərəgisinin əhəmiyyətini vurğuladı, Estoniyanın bu tədbirə böyük maraq göstərdiyini və sərəgidə təmsil olunduğunu söylədi.

Prezident İlham Əliyev təbrikə görə minnətdarlığını bildirdi. Dövlətimizin başçısı son illər Azərbaycanda bir çox beynəlxalq konfrans və sərəgilərin keçirildiyini və bu sahədə ölkəmizin artıq zəngin təcrübəyə malik olduğunu vurğuladı. «Bakutel–2008» XIV Azərbaycan beynəlxalq telekommunikasiya və informasiya texnologiyaları sərəgisinin əhəmiyyətindən söhbət açan prezident İlham Əliyev tədbirin bu sahədə görülmüş işlərin nəzərdən keçirilməsi üçün yaxşı fürsət yaratdığını dedi.

DÜNYA ŞÖHRƏTLİ ALİM LÜTFİ ZADƏ İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

10 noyabr 2008-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 10-da «Bakutel–2008» XIV Azərbaycan beynəlxalq telekommunikasiya və informasiya texnologiyaları sərəgisində iştirak etmək üçün ölkəmizdə səfərdə olan dünya şöhrətli alim, həmyerlimiz Lütfi Zadəni qəbul etmişdir.

Cənab Lütfi Zadə Bakıya səfərindən və prezident İlham Əliyevlə görüşündən məmnunluğunu bildirdi. İlk dəfə 1965-ci ildə Bakıda birgünlük səfərdə olduğunu xatırladan alim bu-dəfəki səfərin onda böyük təəssürat yaratdığını söylədi. O, ötən dövr ərzində ölkəmizin xeyli dəyişdiyini, Bakıda böyük abadlıq və quruculuq işlərinin getdiyini, həmçinin elmin və mədəniyyətin inkişafının da yüksək səviyyədə olduğunu vurğuladı. Lütfi Zadə əldə olunan bütün bu nailiyyətləri Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin elmə və mədəniyyətə göstərdiyi qayğı və diqqətin nəticəsi kimi dəyərləndirdi.

Dövlətimizin başçısı bildirdi ki, Azərbaycan hazırkı imkanlarından istifadə etməklə elmin, təhsilin və mədəniyyətin müxtəlif sahələrini inkişaf etdirməyi, ən müasir texnologiyaların tətbiqini qarşıya məqsəd qoymuşdur.

«Bakutel–2008» XIV Azərbaycan beynəlxalq telekommunikasiya və informasiya texnologiyaları sərəgisinin əhəmiyyətindən danışan dövlətimizin başçısı informasiya texnologiyaları sahəsində ölkəmizin dünyanın qabaqcıl şirkətləri ilə sıx əməkdaşlıq etdiyini və Azərbaycanın yaxın gələcəkdə bu sahədə regionun mərkəzinə çevrilməsi üçün yaxşı imkanlarının olduğunu vurğuladı.

**«BAKUTEL–2008» XIV AZƏRBAYCAN
BEYNƏLXALQ TELEKOMMUNİKASIYA VƏ
İNFORMASIYA TEXNOLOGİYALARI
SƏRGİSİNİN AÇILIŞI MƏRASİMİ**

11 noyabr 2008-ci il

Noyabrın 11-də Bakıda Heydər Əliyev adına İdman-Konsert Kompleksində Böyük Britaniyanın «ITE Group PLC» və onun Azərbaycandakı tərəfdaşı «Iteca Caspian LLC» şirkətlərinin təşkilatçılığı ilə «Bakutel–2008» XIV Azərbaycan beynəlxalq telekommunikasiya və informasiya texnologiyaları sərgisi açılmışdır.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev mərasimdə iştirak etmişdir.

Sərginin ekspozisiyaları ilə yaxından tanış olan dövlətimizin başçısına məlumat verildi ki, son 3 ildə Azərbaycan prezidentinin himayəsi ilə keçirilən sərgidə 15 dövlətin rəsmi şəxsləri, 21 ölkədən 100-dən çox şirkət təmsil olunmuşdur. Şirkətlərin 40 faizi yerlidir. Xarici şirkətlərin coğrafiyası ABŞ, Fransa, Almaniya, Türkiyə, İsrail, Rusiya, Çin və digər ölkələri əhatə edir.

Respublika Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyi, BMT, Beynəlxalq Telekommunikasiya İttifaqı, Rabitə Sahəsində Regional Əməkdaşlıq Birliyi və Azərbaycanda İxracın və İnvestisiyaların Təşviqi Fondunun dəstəklədikləri sərginin ekspozisiyasında telekommunikasiya və şəbəkələr, genişzolaqlı rabitə və texnologiyalar, simli və simsiz rabitə, peyk əlaqəsi və texnologiyalar, teleradioyayım avadanlıqları və texnologiyaları, proqram təminatı və avtomatlaşdırma sistemləri, İT və ofis texnologiyaları, təhlükəsizlik sistemləri, bank texnologiyaları və xidmətləri, elektron biznes və elektron hökumət mövzularına

dair məhsullar və xidmətlər təqdim olunur. Geniş şəkildə WIMAX, Wi-Fi və İnternetə daxilolma üzrə digər simsiz sistemlər nümayiş etdirilir.

Builki sərgini fərqləndirən əsas cəhətlərdən biri peyk rabitəsi sektoruna marağın artmasıdır. Hazırda Azərbaycan kosmik sənayenin formalaşması mərhələsindədir. Orbitə milli telekommunikasiya peyklərinin buraxılması planlaşdırılır ki, bu da ölkədə yüksək texnologiyaların geniş tətbiqinə təkan verəcəkdir. Azərbaycan iqtisadiyyatının ən dinamik inkişaf edən sahələrindən biri də İKT sahəsidir. Davos İqtisadi Forumunun «Texnoloji inkişaf» hesabatına əsasən, hazırda Azərbaycan bu sahədə inkişaf sürətinə görə MDB məkanında birinci, dünyada isə 127 ölkə arasında 67-ci yeri tutur. «Rabitə və informasiya texnologiyalarının 2005–2008-ci illərdə inkişafı üzrə Dövlət Proqramı»nın həyata keçirilməsi informasiya cəmiyyətinin formalaşmasına və ümumən ölkənin inkişafına xidmət edir.

İndiki sərgi çərçivəsində regional nazirlərin görüşünün keçirilməsi də nəzərdə tutulur. Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyinin təşkil etdiyi görüşün mövzusu «Transmilli Avrasiya yüksək sürətli informasiya magistralı» olacaqdır. Görüşdə region ölkələrini internet resursları və texnologiyaları sahəsində rəqabətə davamlı etməyə imkan yaradacaq yüksək sürətli informasiya magistralinin qurulması məsələsi müzakirə ediləcəkdir.

«Aztelekom» və Bakı Telefon Rabitə istehsalat birliklərinin pavilyonuna baxan dövlətimizin başçısına məlumat verildi ki, respublikamızda əhaliyə yüksək səviyyədə telefon rabitəsi və internet xidmətlərinin göstərilməsi istiqamətində böyük iş görülmüşdür. Son 5 ildə sahə üzrə gəlirlərin artımı dünya üzrə göstəriciləri 3 dəfə üstələyərək illik 30–35 faiz təşkil etmişdir. Hazırda respublikanın ən ucqar məntəqələri də müasir rabitə və İKT xidmətləri ilə əhatə olunmuşdur. Ölkəmizdə telefonlaşdırma tam başa çatmışdır. Son 5 ildə rabitə xidmətlərinin həcmi 3 dəfə, internet xidmətlərinin həcmi 12 dəfə, global internet şəbəkəsinə çıxış tutumunun həcmi 40 dəfə artmış, ölkə

üzrə internet istifadəçilərinin sayı 1,5 milyonu ötmüşdür. Hazırda bu istiqamətdə bir neçə layihə uğurla həyata keçirilir.

«Azercell Telekom» MMC-nin pavilyonu ilə tanışlıq zamanı prezident İlham Əliyevə 3G yeni nəsil texnologiyaları haqqında məlumat verildi. «Microsoft» şirkətinin pavilyonunda isə «Windows XP» proqramının Azərbaycan dilində olan variantı nümayiş etdirildi. Bildirildi ki, şirkət Azərbaycanın Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları, Təhsil nazirlikləri ilə birgə bir neçə layihə üzərində işləyir.

Prezident İlham Əliyev «Delta telecom LTD», «Bakcell», R.İ.S.K., «Nar Mobile», «Ultra» şirkətlərinin pavilyonlarına baxdı, «Orbital» şirkətinin pavilyonu qarşısında ABŞ səfiri xanım Ann Ders, Türkiyə səfiri Hulusi Kılıç və sərginin təşkilatçıları ilə xatirə şəkli çəkdi.

Dövlətimizin başçısına Azərbaycanın «Ultra» şirkətinin istehsalı olan müasir noutbuk hədiyyə edildi.

ABŞ-da yaşayan həmvətənimiz, dünya şöhrətli riyaziyyatçı-alim, Kaliforniyadakı Berkli Universitetinin professoru Lütfi Zadə ilə səmimi söhbət edən prezident İlham Əliyevə sərgidə iştirak edən xarici ölkələrin rəsmi şəxsləri də təqdim olundu.

Azərbaycan prezidenti bu cür tədbirlərin respublikamızda qeyri-neft sektorunun inkişafında böyük rol oynadığını vurğuladı, müvafiq tövsiyə və tapşırıqlarını verdi.

ABŞ KONQRESİNİN SENATORU BOB KORKER İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

11 noyabr 2008-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 11-də ABŞ Konqresinin senatoru Bob Korkeri qəbul etmişdir.

Senator Bob Korker prezident seçkilərində qələbə münasibətilə dövlətimizin başçısına təbriklərini yetirdi. Ölkəmizə səfərin böyük maraq doğurduğunu deyən Bob Korker Azərbaycanın Əfqanıstanda və İraqda aparılan antiterror əməliyyatlarında fəal iştirakını yüksək qiymətləndirdi.

Dövlətimizin başçısı təbrikə görə təşəkkürünü bildirdi. Prezident İlham Əliyev Azərbaycanla ABŞ arasında əməkdaşlığın çox geniş sahələri əhatə etdiyini və bu əməkdaşlığın əhəmiyyətli olduğunu söylədi. Ölkə haqqında ətraflı məlumata malik olmaq üçün səfərlərin böyük önəm daşdığını vurğulayan dövlətimizin başçısı əmin olduğunu bildirdi ki, ilk dəfə Azərbaycana gəlmiş qonağın bu səfəri ölkəmizlə yaxından tanışlıq baxımından faydalı olacaqdır.

**DÜNYA ŞÖHRƏTLİ CƏRRAH, GÖRKƏMLİ ALİM
VƏ İCTİMAİ XADİM CAVAD HEYƏT
İLƏ GÖRÜŞ**

Prezident sarayı

12 noyabr 2008-ci il

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev noyabrın 12-də dünya şöhrətli cərrah, görkəmli alim və ictimai xadim Cavad Heyəti qəbul etmişdir.

Cavad Heyət Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevlə yenidən görüşündən məmnunluğunu bildirdi. O, ölkəmizdə bütün sahələrdə böyük inkişaf proseslərinin uğurla davam etdirilməsindən fərəh duyduğunu söylədi.

Prezident İlham Əliyev doktor Cavad Heyətin müxtəlif sahələrdəki xidmətlərini yüksək qiymətləndirdi və ona gələcək ictimai fəaliyyətində müvəffəqiyyətlər arzuladı.

ALBANIYA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB BAMİR TOPIYƏ

Hörmətli cənab Prezident!

Albaniyanın milli bayramı – Bayraq günü münasibətilə Sizi və Sizin simanızda bütün xalqınızı ürəkdən təbrik edirəm.

Əminəm ki, Azərbaycan ilə Albaniya arasındakı dostluq və əməkdaşlıq münasibətləri xalqlarımızın mənafelərinə uyğun olaraq bundan sonra da öz inkişafını davam etdirəcəkdir.

Sizə ən xoş arzularımı yetirir, dost Albaniya xalqına əmin-amanlıq və firavanlıq diləyirəm.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 12 noyabr 2008-ci il

**BOSNIYA VƏ HERSEQOVİNANIN RƏYASƏT
HEYƏTİNİN SƏDRİ
ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB HARİS SİLAYCİÇƏ**

Hörmətli cənab Sədr!

Milli bayramınız – Bosniya və Herseqovinanın Yaranması günü münasibətilə Sizə və bütün xalqınıza ən səmimi təbriklərimi yetirirəm.

Əminəm ki, Azərbaycan ilə Bosniya və Herseqovina arasındakı münasibətlər xalqlarımızın mənafələrinə uyğun olaraq daim dostluq və əməkdaşlıq məcrasında inkişaf edəcəkdir.

Sizə möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, Bosniya və Herseqovinanın dost xalqına sülh və rifah arzulayıram.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 12 noyabr 2008-ci il

FÖVQƏLADƏ HALLAR NAZİRLİYİNİN İNZİBATİ BİNASININ AÇILIŞI MƏRASİMİ

12 noyabr 2008-ci il

Noyabrın 12-də Fövqəladə Hallar Nazirliyinin yeni istifadəyə verilmiş inzibati binasının açılışı olmuşdur. Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev mərasimdə iştirak etmişdir.

Fövqəladə Hallar naziri, general-polkovnik Kəmaləddin Heydərov Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevə raport verdi.

Dövlət başçısı inzibati binanın foyesində ümummilli lider Heydər Əliyevin büstünə baxdı, ulu öndərin müxtəlif illərdə baş vermiş fəvqəladə hallar zamanı fəaliyyətini əks etdirən fotostendlə, nazirliyin əməkdaşlarına xidmət göstərəcək və müasir avadanlıqlarla təchiz olunmuş tibb məntəqəsi ilə tanış oldu.

Sonra prezident İlham Əliyev nazirliyin Böhran Vəziyyətində İdarəetmə Mərkəzinin işi ilə yaxından tanış olmaq üçün «Əməliyyat otağı»na gəldi. Dövlət başçısına məlumat verildi ki, «Əməliyyat otağı» 24 saat ərzində «112 zəng mərkəzi»ndən, hüquq mühafizə orqanlarının əməliyyat növbətçilərindən, müxtəlif orqanların növbətçi-dispetçer xidmətlərindən fəvqəladə hadisələrlə bağlı məlumatları qəbul edir. Hadisə yerinə ən yaxın qüvvə və vasitələr müəyyən edildikdən sonra onların hadisə rayonuna göndərilməsi təmin olunur. Nazirliyin qəza-xilasetmə birləşmələrinin qüvvə və vasitələrinin mərkəzləşdirilmiş qaydada idarə edilməsi də buradan həyata keçirilir. «Əməliyyat otağı»nda gün ərzində 7 zabıt növbədə olur. Əməliyyat növbətçiləri mərkəzə daxil olan məlumatların qəbulu və mərkəzdən verilən göstərişlərin müvafiq olaraq

çatdırılması, habelə fəvqəladə hadisə barədə rəhbər şəxslərin və qurumların məlumatlandırılmasını təmin edirlər.

Dövlət başçısı elektron xəritə ilə də tanış oldu. Xəritədə Azərbaycanın bütün yaşayış məntəqələri, avtomobil yolları, su anbarları, çaylar, kanallar, bir sözlə, bütün strateji obyektlər yerləşdirilmişdir. Bu xəritədə regional mərkəzlərin ərazisindəki qüvvə və vasitələrin, həmin regionda olan məktəb, xəstəxana binalarının yerlərini və sayını da müəyyən etmək mümkündür.

Burada həm də ilk dəfə olaraq yanğın-xəbərdarlıq sisteminin siqnalınının qəbuluna da başlanılmışdır.

Bu sistem ABŞ-in «AES-IntelliNet» şirkətinin məhsuludur və dünyada «Meş» texnologiyaya əsaslanan yeganə təhlükəsizlik sistemidir. Sistemin proqram təminatı isə yerli mütəxəssislər tərəfindən işlənmişdir. Sistem yanğın haqqında məlumatı Mərkəzə ötürən kimi, həyəcən siqnalı ilə yanaşı, həmin obyekt barədə məlumatlar ekrana daxil olur.

Prezidentə məlumat verildi ki, bu Mərkəz dünyanın ən qabaqcıl təcrübəsi geniş şəkildə öyrənilərək, mükəmməl və müasir texnologiyalara əsaslanaraq yaradılıbdır.

Elektron xəritə əsasında sistemlə tanışlıqdan sonra dövlət başçısı binanın 12-ci mərtəbəsində yerləşən «Böhran vəziyyətlərində idarəetmə zalı»na gəldi. Bu zal irimiqyaslı təbii və texnogen fəvqəladə halların qarşısının alınması və onların nəticələrinin aradan qaldırılmasına cəlb edilən qüvvələrin səmərəli idarə olunması üçün nəzərdə tutulmuşdur. Böhran vəziyyətlərində idarəetmə zamanı birgə fəaliyyət üçün nazirliyin qurum rəhbərləri və digər dövlət qurumlarının nümayəndələri üçün 16 iş yeri yaradılmışdır. Hadisə rayonunun interaktiv və vizual görüntülərini izləmək məqsədilə zalda 5,3 metr diaqonallı ekran quraşdırılmışdır. Bakı şəhəri ərazisində hər hansı bir hadisənin operativ görüntülərini izləmək məqsədilə müxtəlif yerlərdə xüsusi kameraların quraşdırılması nəzərdə tutulur. İndiyədək 8 kamera quraşdırılmışdır. Böyük Britaniyanın «İndiqovijin» şirkətinin istehsalı olan kameralar hər hansı obyektə 36 dəfə optik, 12 dəfə isə rəqəmsal yaxın-

laşdırmaq və 360 dərəcə üfüqi, 90 dərəcə isə şaquli dönmək xüsusiyyətlərinə malikdir.

Zaldan birbaşa nazirliyin tabeliyində olan bir neçə qurumlar ilə «video-konfrans» əlaqəsi yaradıldı. Yasamal rayonu ərazisində tikintisi yarımçıq qalmış çoxmərtəbəli binada «şərti partlayış» nəticəsində baş vermiş yanğın zamanı nazirliyin müvafiq xilasetmə qurumlarının həyata keçirdikləri taktiki təlim birbaşa nümayiş etdirildi. Dövlət Yanğından Mühafizə Xidmətinin və digər qurumların hissələri müasir texnika və xilasetmə avadanlıqlarından məharətlə istifadə edərək, «yanğının» qarşısının alınması və xilasetmə tədbirlərinə başladılar.

Daha sonra Bakı buxtasında Fövqəladə Hallar Nazirliyinin müvafiq xilasetmə qurumları ilə həyata keçirdikləri taktiki təlim nümayiş etdirildi. Burada dalğıcı-xilasedicilərin vəzifəsi neftdaşıyan tankerlə «partlayış» nəticəsində baş vermiş yanğını aradan qaldırmaqdan və insanları xilas etməkdən ibarət idi. Qısa vaxt ərzində katerlərlə və aviasiya dəstəsinin Mİ-17-IV vertolyotları ilə hadisə yerinə çatmış dalğıcı-xilasedicilər sudakı insanların axtarış və xilasetmə işlərinə başladılar. Yanğın-söndürmə gəmisini yaxınlaşaraq, «yanan» gəmiyə bir neçə istiqamətdən odsöndürücü maddə vurdu. BE-200 ÇS tipli amfibiya təyyarəsinin bortundakı su ilə yanğının söndürülməsi əməliyyatı aparıldı. Xəzər Hövzə Qəza-Xilasetmə Xidmətinin xüsusi «ARKTUR» kateri ilə isə dağılmış neftin suyun üzərindən yığılması üçün bon çəpəri açıldı.

Görülən «xilasetmə» tədbirləri nəticəsində hər iki əməliyyat müvəffəqiyyətlə başa çatdırıldı.

Fövqəladə Hallar naziri, general-polkovnik **Kəmaləddin Heydərov** nazirliyin fəaliyyətinə yaratdığı yüksək şəraitə, gös-tərilən diqqət və qayğıya görə prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyevə minnətdarlığını bildirdi:

– Bütün şəxsi heyət adından Sizə təşəkkürümüzü bildiririk. Təkcə nazirliyin şəxsi heyəti deyil, hamı görür, statistika, rəqəmlər də göstərir ki, Sizin gördüyünüz tədbirlər, əhalinin

mülki müdafiəsinə qayğınız nəticəsində qəzaların sayı nə qədər azalmışdır. Qəzalar sahəsində baş verən ölüm hadisələrinin sayı nə qədər azalmışdır. Əhalinin əmlakının xilas edilməsində nə qədər irəliləyiş olmuşdur. Bütün bunlara görə Sizə dərin təşəkkürümüzü, bizə göstərdiyiniz şəxsi qayğıya görə minnətdarlığımızı bildiririk.

İ l h a m Ə l i y e v: Sağ olun. Mən çox şadam ki, Fövqəladə Hallar Nazirliyi yaranandan sonra qısa müddət ərzində çox böyük işlər görüldü. Azərbaycanda təhlükəsizliyin təmin olunmasında, xilasetmə işlərinin düzgün qurulmasında çox böyük işlər görülmüşdür. Bu gözəl binanın tikintisi və Fövqəladə Hallar Nazirliyinin sərəncamına verilməsi də göstərir ki, Azərbaycan dövləti bu sahəyə çox böyük diqqət yetirir. İnsanların təhlükəsizliyi və mümkün olan xoşagəlməz hadisələrin qarşısının alınması, təbii fəlakətlərin nəticələrinin aradan qaldırılması üçün Azərbaycan dövləti nə lazımdırsa, edəcəkdir. Fövqəladə Hallar Nazirliyinin yeni müasir texnika ilə təchizatı da davam edir. Göstərilən təlimlərdə iştirak edən bütün texnikalar son zamanlar alınıb, ən müasir standartlara cavab verir. Əlbəttə ki, ən müasir standartlara cavab vermək üçün gələcək illərdə də Azərbaycanda ən qabaqcıl texnologiyalar, ən mütərəqqi metodlar tətbiq olunmalıdır. Dünyada hansı qabaqcıl texnologiya varsa, Azərbaycanda hər bir sahəyə tətbiq edilməlidir. O cümlədən Fövqəladə Hallar Nazirliyinin uğurlu fəaliyyəti üçün onun maddi-texniki bazası daha da möhkəmlənməlidir. Demək olar ki, texnikanın böyük hissəsi alınmışdır. Ancaq növbəti illərdə artıq nəinki Bakıda və başqa böyük şəhərlərdə, bütün bölgələrdə, rayonlarda ən müasir avadanlıq olmalıdır. Növbəti vəzifə Böhran Mərkəzinin yaradılmasıdır. Bunun üçün biz gərək əlavə tədbirlər görək. Elə etməliyik ki, istənilən xoşagəlməz hadisənin qarşısının alınması, profilaktik işlərin təmin olunması və nəticələrin aradan qaldırılması üçün ən qısa müddət ərzində tədbirlər görülsün. Sizi əldə edilmiş uğurlar münasibətilə, bu gözəl binanın açılışı

münasibətilə təbrik edirəm, sizə və bütün şəxsi heyətə yeni uğurlar arzulayıram.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev əhalinin maarifləndirilməsi məqsədilə nazirliyin yeni inzibati binasında yaradılmış müasir texniki avadanlıqla, multi-media mərkəzi ilə də tanış oldu. Burada fəvqəladə hadisələr zamanı mülki əhalinin vəziyyətdən çıxmaq üçün necə hərəkət etməsi, davranış qaydaları ilə əlaqədar xüsusi videomateriallar hazırlanaraq, təhsil və sənaye müəssisələrində nümayiş etdiriləcəyi bildirildi.

Dövlət başçısı nazirliyin yeni iclas salonuna da baxdı.

Daha sonra prezident İlham Əliyev fəvqəladə hallar zamanı hadisə yerində böhranları idarə etmək üçün nəzərdə tutulan mobil qərargah – avtobusla da tanış oldu. Avtobus ən müasir rabitə sistemləri ilə təchiz olunmuş, burada ultraqısa və qısdalğalı rəqəmsal və analog radiostansiyalar, eləcə də nazirliyin müvafiq qurumları ilə «video-konfrans» əlaqəsi yaratmaq üçün müvafiq avadanlıq quraşdırılmışdır.

Fəvqəladə Hallar Nazirliyinin ən müasir standartlara uyğun tikilib istifadəyə verilmiş yeni inzibati binası və buradakı müasir texniki təchizatla tanışlıq razılıq doğurdu.

BAKIDA DAHA BİR PARKDA APARILMIŞ YENİDƏNQURMA İŞLƏRİ

12 noyabr 2008-ci il

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev noyabrın 12-də Bakıda Mehdi Hüseyn və Lermontov küçələri arasında yerləşən parkın əsaslı bərpa və yenidənqurma işlərindən sonrakı vəziyyəti ilə tanış olmuşdur.

Bu, dövlət başçısının Bakı şəhərində parkların və xiyabanların əsaslı təmiri və yenidən qurulması ilə bağlı tapşırıqlarına əsasən abadlaşdırılan növbəti parklardan biridir. Şəhərin mərkəzində yerləşən parkda qısa vaxt ərzində sakinlərin istirahəti üçün gözəl şərait yaradılmışdır.

Prezident İlham Əliyevə məlumat verildi ki, bir hektara yaxın sahəsi olan parkda yeni və müasir fəvvarələr quraşdırılmışdır. Onları birləşdirən suüstü körpü əraziyə xüsusi yaraşığı verir. Parkda hər cür hava şəraitinə davamlı materialdan hazırlanmış 30-dan çox oturacaq qoyulmuşdur. Yaşıllaşdırma işlərinə xüsusi diqqət yetirilmiş, təzə çəmənlik salınmış, 3 mənədək müxtəlif ağac və gül kolları əkilmişdir. Əvvəlki asfalt cığırınların hamısına yüksək keyfiyyətli mərmər döşənmişdir. Parkda ən müasir işıqlandırma sistemi quraşdırılmışdır.

Dövlətimizin başçısı parkda görülmüş abadlıq və yenidənqurma işlərindən razılığını bildirdi.

TÜRKİYƏ PREZİDENTİ ABDULLAH GÜL İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

13 noyabr 2008-ci il

Noyabrın 13-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Türkiyə Respublikasının Prezidenti Abdullah Gülün görüşü olmuşdur.

Görüşdə dost və qardaş ölkələr olan Azərbaycanla Türkiyə arasında əlaqələrin sürətlə inkişaf etdiyi bildirildi, dövlətimizin başçısı İlham Əliyevin bu yaxınlarda Türkiyəyə rəsmi səfərinin yüksək səviyyədə həyata keçirildiyi və bunun qarşılıqlı münasibətlərin daha da genişlənməsinə töhfə verdiyi vurğulandı.

Prezidentlər Bakıda təşkil olunan Enerji sammitinin əhəmiyyətinə toxunaraq qlobal enerji layihələrində Azərbaycan və Türkiyənin sıx əməkdaşlığının önəmini və ölkələrimiz arasında əlaqələrin bundan sonra da bütün sahələrdə inkişaf edəcəyini vurğuladılar.

Görüşdə ikitərəfli münasibətlər, regional və beynəlxalq məsələlər barədə fikir mübadiləsi aparıldı.

UKRAYNA PREZİDENTİ VİKTOR YUŞŞENKO İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

13 noyabr 2008-ci il

Noyabrın 13-də Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin və Ukrayna prezidenti Viktor Yuşşenkonun görüşü olmuşdur.

Görüşdə ikitərəfli münasibətlərin genişlənməsindən məmnunluq ifadə olundu. Növbəti Enerji sammitinin Bakıda keçirilməsinin önəmini vurğulayan dövlət başçıları bu tədbirin enerji sahəsində beynəlxalq əməkdaşlığın genişlənməsi baxımından əhəmiyyətli olduğunu vurğuladılar. Ukrayna prezidentinin Bakıya səfərinin bu sahədə ölkələrimiz arasında əlaqələrin və ümumən ikitərəfli münasibətlərin daha da möhkəmlənməsinə töhfə verəcəyinə əminlik ifadə olundu.

LİTVA PREZİDENTİ VALDAS ADAMKUS İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

13 noyabr 2008-ci il

Noyabrın 13-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Litva Respublikasının Prezidenti Valdas Adamkusun görüşü olmuşdur.

Litva prezidenti ona və nümayəndə heyətinə göstərilən yüksək qonaqpərvərliyə görə minnətdarlıq etdi və ikitərəfli əlaqələrin uğurla inkişaf etdiyini bildirdi. O, beynəlxalq iqtisadi əməkdaşlıq baxımından Bakıda təşkil olunan Enerji sammitinin əhəmiyyətinə toxunaraq, bunu çoxtərəfli əlaqələrin yaxşı nümunəsi kimi qiymətləndirdi.

Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə artan nüfuzundan söhbət açan Litva prezidenti ölkəmizin təşəbbüsü ilə həyata keçirilən irimiqyaslı enerji layihələrinin önəmini vurğuladı.

Litva rəhbəri Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında əməkdaşlığın faydalı olacağına da əminliyini söylədi.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycan ilə Litva arasında ikitərəfli münasibətlərin müxtəlif sahələrdə dinamik şəkildə genişləndiyini məmnunluqla qeyd etdi, əlaqələrimizin Azərbaycan–Avropa İttifaqı çərçivəsində də önəmli olduğunu bildirdi.

Prezidentlər qarşılıqlı maraq doğuran məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi apardılar.

YUNANISTANIN İNKİŞAF NAZİRİ XRİSTOS FOLİAS İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

13 noyabr 2008-ci il

Noyabrın 13-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Yunanıstan Respublikasının İnkişaf naziri Xristos Foliyası qəbul etmişdir.

Xristos Foliyas prezident İlham Əliyevə ölkəsinin Baş naziri Konstantinos Karamanlisin salamlarını çatdırdı. O, Bakı Enerji sammitinin əhəmiyyətini, bu sahədə əməkdaşlığın vacibliyini vurğuladı.

Prezident İlham Əliyev nazir Xristos Foliyasın başçılıq etdiyi nümayəndə heyətinin Azərbaycana səfərinin ölkələrimiz arasında iqtisadi əməkdaşlığın genişlənməsinə töhfə verəcəyini, qonağın səmərəli görüşlər keçirəcəyinə ümidvar olduğunu bildirdi.

Bakıda Enerji sammitinin əhəmiyyətinə toxunan dövlətimizin başçısı bu tədbirin ölkələr arasında enerji sahəsində əməkdaşlıq baxımından yaxşı nəticələr verəcəyinə əminliyini söylədi.

Prezident İlham Əliyev Yunanıstanın Baş nazirinin salamlarına görə minnətdarlığını bildirdi, özünün də salamlarını ona çatdırmağı xahiş etdi.

BAKIDA IV ENERJİ SAMMİTİNİN AÇILIŞI

Gülüstan sarayı

14 noyabr 2008-ci il

Noyabrın 14-də Bakıda Gülüstan sarayında IV Enerji sammiti keçirilmişdir.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev sammitdə iştirak etmək üçün saraya gələn Türkiyə prezidenti Abdullah Gülü, Litva prezidenti Valdas Adamkusu, Ukrayna prezidenti Viktor Yuşşenkonu, Gürcüstan prezidenti Mixeil Saakaşvilini, Polşa prezidenti Lex Kaçinskini, Bolqarıstanın vitse-prezidenti Angel Marini, Macarıstanın Baş naziri Ferents Dyurçanı və Estoniyanın Baş naziri Andrus Ansipi səmimiyyətlə qarşıladı.

Sammitdə ABŞ-ın Energetika naziri Samuel Bodman, Avropa İttifaqının enerji məsələləri üzrə komissarı Andris Piebalqs, habelə 21 ölkənin nümayəndələri və diplomatlar iştirak edirdilər.

Dövlət və hökumət başçıları, nümayəndə heyətlərinin rəhbərləri əvvəlcə rəsmi foto çəkdirdilər.

Beynəlxalq enerji təhlükəsizliyi məsələlərinə həsr olunmuş, əsasən Xəzər hövzəsindən hasil edilən neftin və təbii qazın Qara dəniz, Baltik dənizi regionlarına və Mərkəzi Avropaya çatdırılması üçün Odessa–Brodi neft kəmərinin yaradılması və digər məsələlərin müzakirəsinin nəzərdə tutulduğu sammiti Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev giriş nitqi ilə açdı.

Dövlətimizin başçısı sammitdə iştirak edən xarici ölkələrin dövlət, hökumət başçılarını və digər iştirakçıları salamladı.

Sammiti mühüm beynəlxalq tədbir adlandıran prezident İlham Əliyev bildirdi ki, regiondakı ölkələr artıq enerji təhlükəsizliyi sahəsində mühüm nailiyyətlər əldə edib və Azər-

baycanın müəllifi olduğu enerji layihələri bu sahədə daha geniş əməkdaşlıq imkanları açır. «İndi Azərbaycanın neft kəmərləri dünya və Avropa bazarlarına çıxır» – deyən dövlətimizin başçısı ölkəmizin enerji təhlükəsizliyinə nail olduğdan sonra iqtisadi sabitliyi də təmin etdiyini bildirdi.

İ l h a m Ə l i y e v: Mən qürur hissi ilə demək istəyirəm ki, Azərbaycanda başlanmış enerji layihələri bu gün daha geniş əməkdaşlıq üçün imkanlar açır. Bizim tikdiyimiz boru kəmərləri Azərbaycan neftini Avropa və dünya bazarlarına çıxarır. Bu, artıq bizim üçün tarixi hadisə idi.

Biz regional əməkdaşlığı da genişləndiririk. Xəzər dənizi, Qara dəniz və Baltik dənizi regionları arasında yaxşı regional əməkdaşlıq aparırıq. Burada iştirakçılar arasında bütün regionlardan dövlət, hökumət başçıları, nümayəndə heyətlərinin rəhbərləri vardır. Bu, tərəfdaşlığımızın çox yaxşı göstəricisidir. O deməkdir ki, regionlar bir-biri ilə daha da yaxınlaşır. Çünki enerji siyasəti və mövcud olan boru kəmərləri tərəfdaşlığımızı gücləndirir. Zənnimcə, bu da özlüyündə daha çox proqnozlaşdırmaya aparacaq, daha geniş əməkdaşlığa təkan verəcək və biz bundan bəhrələnəcəyik.

Hazırda Azərbaycanın xaricdən qaz almadığını, Gürcüstan və Türkiyəyə qaz ixrac etdiyini xatırladan prezident İlham Əliyev ölkəmizdə nəhəng qaz ehtiyatlarının, güclü infrastrukturun olduğunu vurğuladı.

Sonra çıxış edən Gürcüstan prezidenti Mixeil Saakaşvili dedi ki, Azərbaycan bütün tərəfdaşları üçün mühüm olan enerji təhlükəsizliyi siyasəti nümayiş etdirir. O, enerji siyasəti sahəsində digər ölkələrlə əməkdaşlığın əhəmiyyətindən də danışdı. Qeyd etdi ki, Avropa İttifaqı enerji siyasəti, xüsusilə də Nabukko layihəsi ilə bağlı səylərini daha da genişləndirməlidir. M.Saakaşvili bildirdi ki, Azərbaycan xalqının ümummillə lideri Heydər Əliyevin uğurlu neft siyasəti regional əməkdaşlığı gücləndirmişdir.

Litva prezidenti Valdas Adamkus çıxışında bildirdi ki, ölkələrimizin işbirliyi iqtisadi artıma və əməkdaşlığa təkan

verir. Bu baxımdan Bakı sammiti qeyri-adi və region üçün böyük əhəmiyyətli zirvə görüşüdür. O, Xəzər regionunun enerji layihələrindən istifadə edilməklə enerji mənbələrinin müxtəlifliyinə nail olunması ilə bağlı səyləri alqışladığını, Xəzər hövzəsi ölkələri ilə Avropa dövlətləri arasında enerji sahəsində əməkdaşlığın əhəmiyyətini vurğuladı.

Nabukko layihəsi Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında həyati əhəmiyyət daşıyır və Avropa İttifaqı Azərbaycanla sıx əməkdaşlıq etməlidir – *deyən Valdas Adamkus enerji siyasətinin Avropa qonşuluq siyasəti baxımından da mühüm rolunu olduğunu, Bakı–Tbilisi–Ceyhan kəmərinin bu əməkdaşlığı möhkəmləndirdiyini bildirdi.*

Polşa prezidenti **Lex Kaçinski** Bakı sammitinin məhsuldar keçəcəyinə əmin olduğunu söylədi: «Dünyada neftlə yanaşı, qaz təchizatı ilə bağlı təhlükəsizlik də mühüm amilə çevrilmişdir. Həm Odessa–Brodi–Qdansk, həm də Nabukko layihələri ilə bağlı planlar bütün Avropanın rifahına yönəlibdir. Azərbaycan öz potensialına görə bu məsələdə xüsusi əhəmiyyət kəsb edir».

Türkiyə prezidenti **Abdullah Gül** vurğuladı ki, Azərbaycan müstəqillik qazandıqdan sonrakı dövrdə dünya miqyasında enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında mühüm rol oynayır. Enerji təhlükəsizliyinin global əhəmiyyətindən danışan Türkiyə prezidenti dedi ki, əməkdaşlığa və qarşılıqlı anlaşmaya söykənən münasibətlərimiz regional layihələrin reallaşması üçün çox faydalıdır.

Bakı–Tbilisi–Ceyhan, Bakı–Tbilisi–Ərzurum neft və qaz kəmərlərinin regional əməkdaşlıqda rolunu vurğulayan Türkiyənin dövlət başçısı irimiqyaslı enerji layihələrinin bölgədə sülhün və sabitliyin təmin olunmasında mühüm amilə çevrildiyini bildirdi.

Ukrayna prezidenti **Viktor Yuşçenko** çıxışında Odessa–Brodi–Qdansk enerji dəhlizinin yaradılmasından danışaraq dedi ki, bu layihə Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin olunması baxımından böyük əhəmiyyət kəsb edir. O, Krakov sammitindən keçən dövr ərzində dövlətlərarası işçi qrupu səviy-

yəsində 10 görüşün, milli neft şirkətləri arasında isə 5 görüşün keçirildiyini xatırladı.

Bu gün artıq faydalı dialoq səviyyəsinə çatmışıq – deyən Viktor Yuşşenko Odessa–Brodi–Qdansk layihəsinin texniki iqtisadi əsaslandırmasının tamamlanmaqda olduğunu, dekabrda layihənin perspektivləri ilə bağlı yekun qərarın veriləcəyinə əminliyini bildirdi.

Bolqarıstanın vitse-prezidenti **Angel Marin** ölkəsinin enerji siyasəti sahəsində həyata keçirilən səyləri alqışladığını dedi. O, Nabukko layihəsi ilə bağlı Avropa ölkələrinin səylərini artırmağı təklif etdi və bu layihənin icrasında Azərbaycanın xüsusi önəmini vurğuladı.

Estoniyanın Baş naziri **Andrus Ansip** enerji təhlükəsizliyini milli təhlükəsizliyin mühüm tərkib hissəsi adlandıraraq dedi ki, bu səbəbdən də enerji təhlükəsizliyinin təmin olunması əsas hədəfdir.

Macarıstanın Baş naziri **Ferents Dyurçan** ölkəsinin Bakı sammitinə böyük önəm verdiyini dedi. O bildirdi ki, Avropa İttifaqı enerji əməkdaşlığının genişlənməsində maraqlıdır, Bakı sammitinin isə bu əməkdaşlığın inkişafı üçün xüsusi əhəmiyyəti vardır.

ABŞ-ın Energetika naziri **Samuel Bodman** Birləşmiş Ştatların Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə ilə işbirliyində maraqlı olduğunu, ölkəmizin enerji sahəsində əməkdaşlıq baxımından güclü tərəfdaş olduğunu bildirdi.

Avropa İttifaqının enerji məsələləri üzrə komissarı **Andris Piebalqs** təmsil etdiyi qurumun bu sahədə Cənubi Qafqaz və Mərkəzi Asiya ilə əməkdaşlığa böyük önəm verdiyini dedi. Bildirdi ki, Avropa İttifaqı neft və qazın nəqlində regional əməkdaşlığı dəstəkləyir.

Rumıniyanın Xarici İşlər naziri **Lazar Komenesku** dedi ki, onun ölkəsi də enerji sahəsində regional əməkdaşlıqda maraqlıdır və yeni enerji layihələrinin reallaşması Avropanın maraqlarına uyğundur. Nazir Transxəzər enerji dəhlizinin reallaşmasının vacibliyindən də danışdı.

*Yunanıstanın İnkişaf naziri **Xristos Folias** ölkəsinin Türkiyə, Yunanıstan, İtaliya və Azərbaycanın daxil olduğu dördtərəfli enerji dəhlizinin yaradılması ideyasını dəstəklədiyini bildirdi.*

*Qazaxıstanın Energetika və Mineral Ehtiyatlar naziri **Sauat Minbayev** dedi ki, hazırda Aktau limanından ildə 10 milyon ton neft ixrac olunur. Onun da 2,4 milyon tonu Bakı vasitəsilə ixrac edilir. İndi Qazaxıstan alternativ nəql prosesini reallaşdırmağı planlaşdırır.*

*İtaliya Xarici İşlər nazirinin müavini **Alfredo Mantika** həm milli, həm də Avropa İttifaqı çərçivəsində enerji layihələrinin icrasında yaxından iştirak edəcəklərini bildirdi.*

*Türkmənistan Xarici İşlər nazirinin müavini **Xoşgəldi Babayev** çoxtərəfli nəql marşrutlarının faydalı olacağını vurğuladı.*

*Latviyanın İqtisadiyyat nazirinin müavini **Arturs Berqholst** sammitin yüksək səviyyədə təşkilinə görə təşəkkürünü bildirdi.*

Prezident İlham Əliyev yekun nitqində sammitdə iştirak etdiklərinə görə qonaqlara minnətdarlıq etdi. Bu sammit görüləsi işlərin çox olduğu bir regionda keçirilir – deyən dövlətimizin başçısı Bakı görüşünün regional və beynəlxalq əməkdaşlığa töhfə verəcəyini bildirdi. O dedi:

Bu gün masa ətrafında bizim Bakı–Tbilisi–Ceyhan, Bakı–Tbilisi–Ərzurum, Bakı–Supsa, Odessa–Brodi–Plotsk–Qdansk və Nabukko layihələrinin iştirakçıları və digər nümayəndələr toplaşiblar. Bu layihələrin hamısı mühümdür. Bu layihələrin hamısının bir mənbəyi var – Xəzər dənizi, daha dəqiq desək, Azərbaycan.

Sammitin yekunlarına dair Bəyannamə qəbul edildi. Bəyannaməyə Avropa İttifaqının üzvü olan 9 ölkə ilə yanaşı, Avropa Komissiyası da qoşulmuşdur.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN IV ENERJİ SAMMİTİNDƏ NİTQİ*

Hörmətli cənab Prezidentlər!

Hörmətli hökumət başçıları!

Əziz qonaqlar, xanımlar və cənablar!

Mən ilk növbədə, sizin hamınızı Azərbaycanda salamlamaq istəyirəm və Bakı Enerji sammitində iştirak etmək üçün buraya gəldiyinizə görə sizə minnətdarlığımı bildirirəm. Biz hazırkı beynəlxalq tədbirə çox böyük önəm veririk. Burada dost ölkələr olduqca geniş şəkildə təmsil ediləblər. Enerji təşəbbüslərimizi açıq və mehribanlıq şəraitində müzakirə etmək imkanımız oldu.

Bu gün regionumuzda enerji təhlükəsizliyi məsələləri sahəsində gözəçarpan nailiyyətlər vardır. Azərbaycan dünyada quruda və dənizdə ilk dəfə neft hasil edən ölkədir və burada böyük həcmdə neft hasil edilirdi. Lakin biz yalnız müstəqillik əldə etdikdən sonra öz sərvətlərimizin sahibinə çevrildik və

* Бақыда кечирилян ЫВ Энержи саммитиндя Эцрцьстан ррезиденти Михеил Саакашвили, Литва ррезиденти Валдас Адамкус, Польша ррезиденти Лех Качински, Тцркыйя ррезиденти Абдуллац Эцл, Украйна ррезиденти Виктор Йушшенко, Болгарыстанын витее-президенти Анзел Марин, Естонийанын Баш назири Андрус Ансип, Маъарыстанын Баш назири Ферентс Дйурчан, АБШ-ын Энерэетика назири Самуел Бодман, Авропа Иттифагынын енержи мясяляляри цзря комиссары Андрис Пиебалгс, Румынийанын Хариъи Ишляр назири Лазар Коменеки, Йунаныстанын Инкишаф назири Христос Фолиас, Газахыстанын Энерэетика вя Минерал Ещтийатлар назири Сауат Мынбайев, Италийа Хариъи Ишляр назиринин мцавини Алфредо Мантика, Тцркмянистан Хариъи Ишляр назиринин мцавини Хошэялди Бабайев вя Латвийанын Игтисадиййат назиринин мцавини Артурс Бергцолтс чыхыш етдиляр.

hasilatın həcmi o zaman, əfsuslar olsun ki, daxili tələbatımızı ödəmirdi. Biz enerji imkanlarımızı bərpa etmək üçün bir çox sərmayələr cəlb etməyə və dünyanın aparıcı neft şirkətləri ilə sıx əməkdaşlıq etməyə çalışdıq. Azərbaycan müstəqilliyini elan etdiyi vaxt burada hasilatın həcmi təqribən 10 milyon ton səviyyəsində idi. Bu gün isə Azərbaycanda hasilatın ümumi həcmi 50 milyon tondan çoxdur. Biz gələn illər ərzində hasilatı artırmağı planlaşdırırıq.

Biz dünyanın aparıcı enerji şirkətləri ilə əməkdaşlığın bəhrəsini görürük. Azərbaycanda yerli və xarici şirkətlər arasında çox yaxşı tərəfdaşlıq ruhu mövcuddur. Fəal praktik əməkdaşlığın 14 illik dövrü ərzində burada heç zaman mübahisələrimiz və ya razılaşmalara yenidən baxılması cəhdləri müşahidə olunmayıbdır. Bu, etimadı və proqnozlaşdırmanı artırır. İftixar hissi ilə deyə bilərəm ki, Azərbaycanda başladığımız layihələr daha geniş enerji əməkdaşlığına yol açır. Bu, Azərbaycan neftini Avropa və dünya bazarlarına çıxaran boru kəməri ilə başladı. Həmin iş özlüyündə bizim üçün tarixi bir hadisə idi, çünki coğrafi mövqeyimiz Avropa və dünyanın neft bazarlarına birbaşa çıxışı təmin etmirdi. Bütün bunlar burada yaxşı əməkdaşlıq ruhunda yerinə yetirilmişdir. Azərbaycanda geniş beynəlxalq əməkdaşlığın olması hazırkı sürətli iqtisadi inkişafımızda çox mühüm rol oynayır. Biz enerji təhlükəsizliyinə, iqtisadi sabitliyə nail olduq. Bunun nəticəsində müstəqilliyimizi möhkəmləndirdik və müstəqil siyasəti həyata keçirmək imkanı əldə etdik.

Bakı–Tbilisi–Ceyhan əsas ixrac boru kəmərinin çəkilməsi və Qara dəniz sahilinə çıxan Bakı–Supsa boru kəmərinin istismarı, habelə Bakı–Novorossiysk xəttinin işə salınması Xəzər regionunda olduqca geniş beynəlxalq tərəfdaşlığın çox mühüm mərhələlərini təşkil etmişdir. Bu gün hər üç boru kəməri işləyir və nefti Azərbaycandan Avropa və dünya bazarlarına nəql edir. Biz Odessa–Brody layihəsinin Plotsk və Qdanska qədər genişləndirilməsini ciddi şəkildə müzakirə edirik. Bu layihə həyata keçirilməsi üçün çox yaxşı potensiala malikdir.

«Sarmatiya» adlı müştərək şirkət təsis edilibdir. Texniki-iqtisadi əsaslandırma işləri aparılır. Bu ilin sonuna qədər biz həmin layihənin əhatəli texniki-iqtisadi əsaslandırma sənədini alacağıq. Bu, Xəzər dənizinin nəhəng enerji resursları üçün Avropa bazarlarına əlavə nəqləlmə yolunu açacaqdır. Bu layihə Xəzər dənizi–Qara dəniz–Baltik dənizi regionlarında yerləşən dövlətlər arasında çox səmərəli regional əməkdaşlığı daha da möhkəmləndirəcəkdir.

Bu gün toplantımızın iştirakçıları arasında həmin regionları, yəni Xəzər dənizi–Qara dəniz–Baltik dənizi regionlarını təmsil edən dövlət, hökumət başçıları və nümayəndə heyətlərinin rəhbərləri var. Bu, tərəfdaşlığın çox mühüm rəmzidir. Bu o deməkdir ki, həmin böyük region daha da birləşir. O deməkdir ki, enerji layihələri, enerji siyasəti və mövcud olan, eləcə də tikiləcək boru kəmərləri regional tərəfdaşlığın möhkəmləndirilməsinə xidmət edir. Nəticədə həmin tərəfdaşlıq regionda daha çox proqnozlaşdırmanı və əməkdaşlığı təmin edəcəkdir. Əminəm ki, həmin əməkdaşlıq hamımızın xeyrinə olacaqdır.

10 il əvvəlki dövrlə müqayisə etsək, əlbəttə ki, enerji siyasəti bu gün dünyada daha vacib rol oynayır. Bu təbiidir. Enerji təhlükəsizliyi məsələləri nəinki enerji resurslarını istehlak edən, o cümlədən, onları hasil edən ölkələrdə ciddi şəkildə müzakirə olunur. Buna görə də istehlakçıların, tranzit ölkələrin və hasilatçıların maraqları arasında tarazlıq və bu maraqların üst-üstə düşməsi gələcəkdə birgə işlərin əsasını təşkil etməlidir.

Ümid edirik ki, enerji siyasəti və enerji sahəsində birgə səylər ölkələrimiz arasında daha çox dostluq və əməkdaşlığa xidmət edəcəkdir. Bu yaxınlarda Azərbaycan mühüm qaz hasilatçısına çevrilmişdir. Əvvəllər bu müşahidə olunmamışdır. Yalnız 2 il əvvəl biz qazın idxalını dayandırdıq və onun ixracına başladığımız. Bu gün Azərbaycan qazı regional bazara çıxarılır. Biz Gürcüstan və Türkiyəni qazla təchiz edirik. Qazımızın müəyyən həcmi Türkiyədən ötürücü qurğu vasitəsilə Yunanıstana verilir. Bu o deməkdir ki, Azərbaycan qazı hazırda artıq Avropa

İttifaqın bazarına çıxarılır. Əminəm ki, qazın nəqlinə dair gələcək enerji layihələri – nəzərdə tutulan və mövcud layihələrin hamısı burada müzakirə ediləcək, bütün mühüm nailiyyətlər və planlar qəbul edəcəyimiz bəyannamədə əks olunacaqdır.

Azərbaycanda nəhəng qaz yataqları aşkar edilmişdir. Hesablamalara görə yataqlarda qazın həcmi bizim daxili tələbatımız və ixrac əməliyyatları üçün, ən azı bir əsrlik dövr üçün kifayətdir. Bu gün böyük qaz yataqlarının işlənməsi uğurla gedir və hasilat sürətlə artır. Qaz ehtiyatlarının işlənməsinə və Avropa bazarlarına çatdırılmasına, həmçinin tamamilə yeni və müasir infrastruktur yaradılmasına xeyli sərmayə qoyulmuşdur. Qazı dənizdəki platformalardan suyun altı ilə quruya çəkilmiş, sonra isə bazarlara çatdıran geniş boru kəməri şəbəkəmiz mövcuddur. Bu gün biz daha geniş enerji tərəfdaşlığı qurmaq, hasilatçı, tranzit və istehlakçı ölkələrin tələbatlarına maksimum dərəcədə cavab vermək üçün hansı əlavə işlərin görülməli olduğunu barədə gələcəyə, irəliyə doğru baxırıq.

Çox şadam ki, Azərbaycanda dostlarımız, sammit iştirakçıları arasında tərəfdaşlıq ruhu mövcuddur. Bu, davam etməlidir. Əminəm ki, sammit gələcəkdə birgə fəaliyyətimizdə mühüm mərhələyə çevriləcəkdir. İnanıram ki, hazırda müzakirə olunan boru kəməri layihəsi öz həllini tapacaqdır. Bizi ayıran yox, birləşdirən layihələrin həyata keçirilməsinə töhfə verməyə hazırıq. Enerji siyasəti ölkələrimiz arasında daha çox proqnozlaşdırmanı, əməkdaşlığı və dostluğu təmin edə bilər və etməlidir. Əminəm ki, elə bu nəticə sammitin əsas nailiyyəti olacaqdır.

Mən sammitdə iştirak etdiyinizə görə sizin hamınıza bir daha minnətdarlığımı bildirirəm.

YEKUN NİTQİ

Hörmətli dostlar, sağ olun!

Mən bir daha sammit iştirakçılarının hamısına, əvvəla, burada olduqlarına, həm də töhfələrinə, maraqlı şərhlərinə və çıxışlarına görə öz minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm.

Sammitin Bakıda keçirilməsi faktının da bir çox səbəbləri var idi. Biz bu haqda artıq danışdıq. Mən bir daha demək istəyirəm ki, bu sammit, ola bilsin, xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Çünki o elə bir regionda keçirilir ki, orada uzunmüddətli təhlükəsizlik və sabitlik üçün hələ də bir çox işlər görülməlidir. Hesab edirəm ki, bu cür geniş əməkdaşlıq və bugünkü zirvə görüşü, həmçinin bir çox dövlət və hökumət başçılarının, nümayəndə heyətləri rəhbərlərinin iştirakı regionun gələcək inkişafına, regional əməkdaşlığa və tərəfdaşlığa böyük töhfədir.

Enerji layihələri ölkələri ayırmalı deyil, onları birləşdirməlidir. Fikrimcə, qəbul edəcəyimiz Bəyannamədən başqa, sammitin mühüm nəticələrindən biri də ondan ibarətdir ki, biz Xəzər, Qara, Baltik, Aralıq dənizləri və Avropa İttifaqı regionunda enerji əməkdaşlığının geniş formatı haqqında danışa bilərik.

Uğurlu enerji siyasətimizin ilkin şərtlərindən biri regiondakı sabitlikdir, regionda sabitlik seçilmiş məqsədlərə sadıqlıqdır. Enerji inkişafımızın məqsədlərinə gəldikdə isə bizim çox çətiyyətli mövqeyimiz var.

Xəzərdə enerji yataqlarının işlənilməsinə Azərbaycan tərəfindən XX əsrin 90-cı illərinin ortalarında başlanılmışdır. O vaxt biz dünyanın aparıcı şirkətləri ilə geniş əməkdaşlıq qurduq. İndi isə bu, hasilatın artımı, çox sayda boru kəmərlərinin istismarı və yeni ideyaların, layihələrin gündəliyə gətirilməsi ilə səciyyələnir. Həmin layihələrin həyata keçirilməsi bu gün çətin görünə bilər. Lakin biz yada salsaq görürük ki, on 15 il əvvəl Bakı–Tbilisi–Ceyhan və Cənubi Qafqaz boru kəməri layihələrini, o cümlədən digər layihələri həyata keçirmək nə

qədər çətin olsa da, bunlar artıq reallıqdır. Bu reallıq isə bizim tərəfimizdən geniş əməkdaşlıq və enerji siyasətində bütün iştirakçıların hiss etdiyi səmimiyyət mühiti sayəsində təmin olunmuşdur.

Çox məhsuldar müzakirələrinizə görə sizin hamınıza olduqca minnətdaram. Bu müzakirələr ümumi işlərimizi və çatışmayan məqamların tapılması yollarını bir daha nəzərdən keçirmək imkanını yaratdı. Uzunmüddətli enerji əməkdaşlığını təmin etmək üçün geniş regionumuzda əlavə hansı işlərin görülməsi məsələsinə də baxıldı. Praktiki, texniki və kommertiya etibarlılığı baxımından hansı addımların atılmasının lazım olduğu müzakirə edildi.

Mən müzakirələrdən çox razıyam və əminəm ki, sammitin nəticələri nəzərdə tutduğumuz bütün layihələrin irəliləməyə doğru aparılmasında mühüm rol oynayacaqdır.

Bu gün masa arxasında müxtəlif layihələrdə iştirak edən təmsilçiləri görürük. Bütün layihələr burada, Xəzər regionunda, Azərbaycanda başlayıbdır. Ümidvaram ki, aramızdakı fəal əməkdaşlıq Xəzər dənizində mövcud olan digər mənbələrin tapılmasında yardımçı olacaqdır. Həmin mənbələrin bir hissəsi cənub dəhlizinin işləməsinə xidmət edir. Bu gün Bakı–Tbilisi–Ceyhan, Bakı–Tbilisi–Ərzurum, Bakı–Supsa, Odessa–Brody–Plotsk–Qdansk, TGI, Nabukko və digər layihələrdə iştirak edən ölkələrin nümayəndələrini görürük. Onların hamısının bu gün yeganə mənbəyi var: Xəzər dənizi və daha dəqiq desək, Azərbaycan!

Neft və qaza gəldikdə, bizim ehtiyatlarımız nəhəngdir. Artıq qeyd etdim ki, dünən nazirlər səviyyəsində geniş müzakirələr aparıldı, bizim potensial təsvir olundu. Əvvəldə söylədiyim kimi, hesablamalara görə ehtiyatlarımız bir çox onilliklər üçün kifayətdir. Lakin daha geniş əməkdaşlıq üçün əlavə ehtiyatlara ehtiyac duyulacaqdır. Bu gün biz artıq qeyd edə bilərik ki, nefti Azərbaycandan Aralıq dənizinə nəql etmək məqsədilə layihələşdirilmiş Bakı–Tbilisi–Ceyhan boru kəməri Qazaxıstan neftinin nəqli üçün də istifadə edilir. Bu, birgə söylərimizin,

hökumətlərarası sazişin və geniş əməkdaşlığın nəticəsidir. Bu nailiyyət onu göstərir ki, Xəzərin bu sahilində başlanmış layihələr bütün tərəfdaşlarımızın və dostlarımızın üzünə açıqdır. Bu, qarşılıqlı fayda verir və tərəfdaşlığımızı, regionda sabitliyi və dəhlizləri möhkəmləndirəcəkdir.

Şaxələndirmə haqqında çox danışdıq. Bu haqda söhbət açanda biz istehlakçılar və alternativ mənbələri arzulayan tərəflər üçün şaxələndirməni nəzərdə tuturduq. Lakin hasilatçılar, xüsusən də dünyanın neft bazarlarına birbaşa çıxışı olmayan Xəzər regionunun hasilatçıları üçün də şaxələndirmə vacibdir. Bu səbəbdən biz boru kəmərlərinə malik olmalıyıq. Biz şirkətlər və ölkələrlə razılaşmalara malik olmalıyıq. Həmin sazişlər potensialımızdan istifadə etmək imkanı yaradır. Əgər bizim üçün bazar, daha dəqiq desək, bazarlar olmasa, onda enerji potensialımız reallaşmayacaqdır. Bu bizim sürətli inkişafımızı əngəlləyəcəkdir. Ona görə şaxələndirmə hamı üçün, yəni hasilatçılar, tranzit ölkələri və istehlakçılar üçün vacibdir.

Qarşılıqlı asılılığa gəldikdə, hər zaman nəzərdə tutmalıyıq ki, biz bir-birimizdən asılıyıq. İstehlakçılar bizdən, biz isə istehlakçılardan. Əgər belə anlam olsa, onda qarşılıqlı fayda, yaxşı tərəfdaşlıq ruhu, dostluq və əməkdaşlıq əsasında irəliyə doğru addımlamaq və məqsədlərimizə çatmaq daha asan olacaqdır.

Hesab edirəm ki, enerji təhlükəsizliyini və sabitliyi təmin edə biləcək bütün bu mühüm amillər bizim üçün və avropalılar üçün çox vacibdir. Enerji təhlükəsizliyi, şaxələndirmə, qarşılıqlı asılılıq, gələcəkdə birgə fəaliyyət növbəti aylar ərzində vacib məsələlər olacaqdır.

Bu gün isə biz məlumat aldığımız ki, enerji layihələri ilə bağlı bir çox sammitlər – məsələn, Rumıniyada, Bolqarıstanda – olacaqdır. Əminəm ki, onlar da uğurla keçiriləcəkdir. Ola bilsin, həmin vaxt biz praktik baxımdan daha çox işlər görə biləcəyik.

Biz çox şadıq ki, qəbul ediləcək Bəyannamə konsensus əsasında müzakirə olunmuşdur. Bu onu göstərir ki, enerji

layihələri asanlıqla bir Bəyannamədə əks oluna bilər. Enerji layihələrimiz bir-birilə rəqabət aparmır və aparmalı deyil. Bir-birinə zidd deyil. Baxmayaraq ki, əvvəldə qeyd etdiyim kimi, həmin layihələr bir çox sahələri əhatə edir, onların coğrafiyası genişdir, bu, vacib amildir.

Bəyannamə üzərində apardıqları konstruktiv işə görə iştirakçılara minnətdaram. Mühüm cəhət odur ki, Bəyannaməyə qoşulanlar arasında Avropa İttifaqının üzvü olan 9 dövlət var, Avropa Komissiyası da var. Bu, Qafqaz və Xəzər regionu üçün mühüm amildir. Avropa İttifaqı ilə bizim münasibətlərimiz həm Qoşulmuş siyasəti, həm enerji əməkdaşlığı çərçivəsində çox müsbət inkişaf edir. Avropa İttifaqının 9 üzvünün – üçdə bir hissəsinin bu Bəyannaməyə qoşulan ölkələr arasında olması faktı özlüyündə önəmlidir.

Mən dəvətimizi qəbul edib, bu sammitdə iştirak edənlərin hamısına bir daha minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Biz sammitin nəticələrini realist baxımdan təhlil etməliyik. Nəticələrin bəzilərini bu gün fəxrlə bəyan edə bilərik. Digərləri sonra olacaqdır. İş məhz belə aparılır. Bir addım atırıq və onun nəticəsində digər addımlar gəlir. Əminəm ki, davam edəcək əməkdaşlıq ruhu məqsədlərimizə nail olmağa imkan verəcəkdir. Bugünkü toplantıda böyük sayda iştirakımız onu göstərir ki, bu məqsədlər üst-üstə düşür.

Çox sağ olun. İndi isə sonuncu, formal məsələ qalır. O da bu Bəyannaməni qəbul etməkdən ibarətdir. Hesab edirəm ki, hamı onu dəstəkləyir. Dəstəkləyən ölkələrin adları Bəyannamədə göstərilibdir. Bununla da mən sammiti bağlı elan edirəm.

Çox sağ olun.

POLŞA PREZİDENTİ LEX KAÇİNSKİ İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

14 noyabr 2008-ci il

Noyabrın 14-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Polşa Respublikasının Prezidenti Lex Kaçinskinin görüşü olmuşdur.

Görüşdə ölkələrimiz arasında ikitərəfli münasibətlərin geniş spektrdə inkişafından razılıq ifadə olundu. Dövlət başçılarının görüşlərinin qarşılıqlı əlaqələrin möhkəmlənməsində əhəmiyyəti vurğulandı.

Beynəlxalq Enerji sammitindən bəhs edən prezidentlər ölkələrarası əlaqələrin inkişafı, eləcə də enerji sahəsində beynəlxalq əməkdaşlığın genişlənməsi baxımından tədbirin əhəmiyyətini yüksək qiymətləndirdilər.

GÜRCÜSTAN PREZİDENTİ MİXEİL SAAKAŞVİLİ İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

14 noyabr 2008-ci il

Noyabrın 14-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Gürcüstan Prezidenti Mixeil Saakaşvilinin görüşü olmuşdur.

Görüşdə ölkələrimiz arasında ikitərəfli münasibətlərin inkişaf etdiyi vurğulandı. Bakıda keçirilən beynəlxalq Enerji sammitinin əhəmiyyəti qeyd olundu, ikitərəfli və beynəlxalq əməkdaşlıq baxımından önəm daşdığı bildirildi.

MACARISTANIN BAŞ NAZİRİ FERENTS DYURÇAN İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

14 noyabr 2008-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 14-də Macarıstan Respublikasının Baş naziri Ferents Dyurçanı qəbul etmişdir.

Görüşdə Azərbaycanla Macarıstan arasında münasibətlərin genişlənməsindən məmnunluq ifadə olundu, əlaqələrimizin möhkəmlənməsində yüksək səviyyəli qarşılıqlı səfərlərin mühüm rol oynadığı bildirildi. Bakıda keçirilən Enerji sammitinin önəmi, enerji sahəsində beynəlxalq əməkdaşlığın inkişafında bu tədbirin əhəmiyyəti xüsusi vurğulandı və qarşılıqlı əlaqələrin daha da genişləncəyinə əminlik ifadə edildi.

**TÜRKDİLLİ ÖLKƏLƏRİN MİLLİ KİTABXANA
DİREKTORLARININ KONFRANSI VƏ
«AVRASİYA KİTABXANALAR ASSAMBLEYASI»
ƏMƏKDAŞLIQ TƏŞKİLATININ ÜMUMİ
İCLASININ İŞTİRAKÇILARINA**

Hörmətli konfrans iştirakçıları!

Sizi – Türkdilli ölkələrin milli kitabxana direktorlarının konfransı və «Avrasiya Kitabxanalar Assambleyası» əməkdaşlıq təşkilatının ümumi iclasının iştirakçılarını səmimi-qəlbdən salamlayır, hər birinizə uğurlar, cansağlığı və firavanlıq arzulayıram.

Müstəqil Azərbaycan dövlətinin dünya mədəni məkanına inteqrasiyasında türkdilli dövlətlərlə əməkdaşlıq mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Son illər ərzində respublikamızda müxtəlif sahələrdə artıq ənənəvi şəkil almış irimiqyaslı forum və konfransların təşkili də məhz bu məqsədə xidmət etməkdədir.

Sizin tədbiriniz Azərbaycan Milli Kitabxanasının yaranmasının 85 illik yubileyi ilə eyni vaxta təsadüf edir. Hər bir kitabsevərə qürur hissi yaşadan bu tarix ölkələrimizin mədəni həyatında nəzərəçarpan hadisədir. Tarixən özünün yüksək kitab mədəniyyəti ilə tanınan və zəngin kitabxanaları ilə şöhrət tapan Azərbaycanda bu gün də kitabxanalar şəbəkəsinin inkişaf etdirilməsinə xüsusi diqqət yetirilir. Azərbaycan qrafikalı latın əlifbası ilə kütləvi nəşrlərin həyata keçirilməsi sayəsində son 3 ildə dünya və Azərbaycan ədəbiyyatı nümunələrindən ibarət, ümumi tirajı 10 milyon nüsxəyə çatan 500-dən artıq kitabın çap olunub ölkə kitabxanalarına hədiyyə edilməsi ilə kitabxana fondları mütəmadi zənginləşmiş, onlardan faydalanma imkanları xeyli genişlənmişdir.

Qloballaşan dünyada informasiya cəmiyyətinin tələblərinə uyğun olaraq müasirləşən milli kitabxanalar ölkələrin davamlı

integrasiyası və xalqların qarşılıqlı mədəni əlaqələrinin zənginləşməsi proseslərinə öz layiqli töhfələrini verməkdədir. Ümidvaram ki, konfransınızda müzakirəyə çıxarılan məsələlər və qəbul edilən qərarlar milli kitabxanaların xalqlarımızın mədəni sərvətlərinin yaşadılması və intellektual potensialının artırılmasında rolu baxımından faydalı olacaqdır.

Konfrans iştirakçısı olan dost və qardaş ölkələrin milli kitabxanalarının rəhbərlərinə, Azərbaycan Milli Kitabxanasının kollektivinə mənəvi dəyərlərimizin, bəşər mədəniyyəti xəzinəsi incilərinin qorunub saxlanması və gələcək nəsillərə çatdırılması naminə nəcib fəaliyyətlərində yeni-yeni nailiyyətlər arzu edirəm.

Dərin hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 17 noyabr 2008-ci il

**ABŞ SİLAHLI QÜVVƏLƏRİNİN NƏQLİYYAT
KOMANDANININ BAŞÇILIQ ETDİYİ
NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ**

Prezident sarayı

17 noyabr 2008-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 17-də ABŞ Silahlı Qüvvələrinin Nəqliyyat Komandanı, general Dunkan Maknabın başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etmişdir.

General Dunkan Maknab ölkəmizə ikinci dəfə səfər etdiyini, ötən müddət ərzində Bakıda çox böyük inkişafın şahidi olduğunu dedi.

Görüşdə ölkələrimiz arasında əlaqələrin bütün sahələrdə uğurla inkişaf etdiyi vurğulandı, ikitərəfli münasibətlərin müvafiq sahələrində əməkdaşlığın perspektivlərinə dair fikir mübadiləsi aparıldı.

İSVEÇİN MƏŞĞULLUQ NAZİRİ SVEN OTTO LİTTORİNİN BAŞÇILIQ ETDİYİ NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

18 noyabr 2008-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 18-də İsveçin Məşğulluq naziri Sven Otto Littorinin başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etmişdir.

Dövlətimizin başçısı iki ölkə arasında əlaqələrin müxtəlif sahələrdə inkişaf etdirilməsi üçün yaxşı imkanların olduğunu vurğuladı. Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın İsveçdə səfirliyinin açılmasını əlaqələrin genişlənməsinə xidmət edəcəyini bildirdi. İsveçin Məşğulluq naziri Sven Otto Littorinin Azərbaycana səfərinin əhəmiyyətini vurğulayan dövlətimizin başçısı müvafiq sahələrdə birgə fəaliyyət və səmərəli əməkdaşlıq baxımından bu səfərin faydalı olduğunu qeyd etdi.

Sven Otto Littori Azərbaycana ilk dəfə səfər etdiyindən məmnunluğunu bildirdi. Qonaq ölkəmizdə gedən sürətli inkişaf proseslərindən danışdı, Bakının çox gözəl şəhər olduğunu xüsusi vurğuladı. Azərbaycanın İsveçdə səfirliyinin açılmasını yüksək dəyərləndirən Sven Otto Littori bunun ikitərəfli əməkdaşlığın möhkəmləndirilməsi baxımından əhəmiyyətli olacağını dedi.

**DÜNYA BANKININ AVROPA VƏ MƏRKƏZİ
ASİYA ÜZRƏ VİTSE-PREZİDENTİ ŞİGEO
KATSUNUN BAŞÇILIQ ETDİYİ NÜMAYƏNDƏ
HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ**

Prezident sarayı

18 noyabr 2008-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 18-də Dünya Bankının Avropa və Mərkəzi Asiya üzrə vitse-prezidenti Şigeo Katsunun başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etmişdir.

Şigeo Katsu ölkəmizdə keçirəcəyi görüşlər barədə dövlətimizin başçısına məlumat verdi, səfər müddətində Bakıda Asiya İnkişaf Bankı tərəfindən təşkil olunan Mərkəzi Asiya Regional İqtisadi Əməkdaşlıq proqramı çərçivəsində keçiriləcək tədbirdə də iştirak edəcəyini bildirdi.

Dövlətimizin başçısı qonağın ölkəmizə səfər proqramının geniş olduğunu vurğuladı. Prezident İlham Əliyev bu səfərin Azərbaycanın müvafiq hökumət nümayəndələri ilə görüşlər keçirmək və qarşılıqlı əməkdaşlığın perspektivləri ilə bağlı məsələləri müzakirə etmək üçün yaxşı imkan yaratdığını bildirdi.

«ŞÜVƏLAN PARK» TİCARƏT MƏRKƏZİNİN AÇILIŞI MƏRASİMİ

19 noyabr 2008-ci il

Noyabrın 19-da Bakının Əzizbəyov rayonunun Şüvəlan qəsəbəsində «Şüvəlan Park» ticarət mərkəzinin açılışı olmuşdur.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva bu münasibətlə keçirilən mərasimdə iştirak etmişlər.

Bakının ətraf qəsəbələrinin sosial-iqtisadi inkişafı proqramının icrası nəticəsində müxtəlif obyektlər inşa olunaraq əhalinin istifadəsinə verilir. Bunlar şəhərətrafi qəsəbələrin simasını dəyişməklə yanaşı, yeni iş yerlərinin açılmasına imkan yaradır. Şüvələndə yeni tikilmiş «Şüvəlan Park» ticarət mərkəzi də belə obyektlərdən biridir. Müxtəlif təyinatlı mağaza, restoran və əyləncə mərkəzlərinin cəmləşdiyi kompleksdə qəsəbə əhalisinin həm istirahəti, həm də alış-verişi üçün hər cür şərait yaradılmışdır.

Prezident İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva rəmzi açılışı bildirən lenti kəsdikdən sonra mərkəzlə tanış oldular. Dövlət başçısına məlumat verildi ki, «Paşa İnşaat» şirkəti tərəfindən tikilmiş və ümumi sahəsi 15 min kvadratmetr olan mərkəzdə 32 mağaza və digər obyektlər yerləşir. Bakının mərkəzində fəaliyyət göstərən tanınmış firmalar ilk dəfə paytaxtın qəsəbəsində öz filiallarını açmışdır. Ticarət mərkəzində əsasən xarici ölkələrin tanınmış firmalarının istehsalı olan mallar satılacaqdır.

Mərkəzdə işləyəcək 230 nəfərin 90 faizini yerli sakinlər təşkil edəcəkdir. Burada müştərilərə həm də bank, rabitə, turizm xidmətləri təklif olunacaq, aptek, uşaq əyləncə mərkəzi

və s. fəaliyyət göstərəcəkdir. Mərkəzdə yeraltı qaraj da tikilmişdir.

Müxtəlif təyinatlı mağazaların fəaliyyəti ilə tanış olan prezident İlham Əliyev «McDonalds»ın yeni filialında yaradılan şəraitlə də maraqlandı. Bildirildi ki, bu filialda 80 nəfər işləyəcək və onların hamısı xüsusi məşğələlər keçmişdir. Əyləncə salonundakı şərait də maraq doğurdu. 3–14 yaşlı uşaqlar üçün nəzərdə tutulan salonda istirahət üçün bütün şərait yaradılmışdır.

ASIYA İNKİŞAF BANKININ PREZİDENTİ HARUHİKO KURODANIN BAŞÇILIQ ETDİYİ NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

20 noyabr 2008-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 20-də Asiya İnkişaf Bankının prezidenti Haruhiko Kurodanın başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etmişdir.

Azərbaycana ilk dəfə səfər etdiyini, ölkəmizdə sürətli iqtisadi inkişafın şahidi olduğunu, xüsusilə də Bakı şəhərinin xoş təəssürat doğurduğunu bildirən Haruhiko Kuroda əminliklə qeyd etdi ki, cənab Prezidentin güclü rəhbərliyi altında iqtisadiyyatımız bundan sonra da sürətlə artmaqda davam edəcəkdir. Qonaq ümidvar olduğunu da bildirdi ki, Azərbaycanda olan düzgün iqtisadi idarəetmə və neft gəlirlərindən səmərəli istifadə gələcəkdə inkişaf üçün yeni imkanlar açacaqdır.

Dövlətimizin başçısı Azərbaycanda bütün istiqamətlərdə, o cümlədən iqtisadiyyatda yüksək inkişafa nail olduğunu bildirdi. Prezident İlham Əliyev qeyd etdi ki, həyata keçirilən məqsədyönlü tədbirlər nəticəsində dünyadakı maliyyə böhranının ölkəmizin əhalisinə təsiri bilavasitə hiss edilmədi. Azərbaycanda qeyri-neft sektorunun inkişafı ilə bağlı bir sıra proqramların uğurla həyata keçirildiyini deyən dövlətimizin başçısı bu layihələrin ardıcıl olaraq davam etdiriləcəyini vurğuladı.

**«AZƏRBAYCAN XXI ƏSRDƏ – UĞURUN
STRATEGİYASI» MÖVZUSUNDA KEÇİRİLƏN
BEYNƏLXALQ «DƏYİRMİ MASA»NIN
İŞTİRAKÇILARI İLƏ GÖRÜŞ**

Prezident sarayı

20 noyabr 2008-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 20-də «Azərbaycan XXI əsrdə – uğurun strategiyası» mövzusunda keçirilən beynəlxalq «dəyirmi masa»nın iştirakçılarını qəbul etmişdir.

Dövlətimizin başçısı «Azərbaycan XXI əsrdə – uğurun strategiyası» mövzusunda beynəlxalq «dəyirmi masa»nın əhəmiyyətindən danışaraq, əməkdaşlığın möhkəmləndirilməsi və genişləndirilməsi üçün vaxtaşırı bu cür fikir mübadilələrinin keçirilməsinin vacibliyini qeyd etdi. «Dəyirmi masa»nın gündəliyinin bir hissəsinin Azərbaycan–Rusiya münasibətlərinə həsr olunduğunu deyən prezident İlham Əliyev bildirdi ki, Azərbaycanla Rusiya Federasiyası arasında ikitərəfli münasibətlər mehriban qonşuluq, strateji tərəfdaşlıq prinsiplərinə əsaslanır və dinamik şəkildə inkişaf etməkdədir. Dövlətimizin başçısı iki ölkə arasında ikitərəfli münasibətlərin gələcəkdə uğurla inkişaf edəcəyini söyləyərək dedi ki, bunun üçün hər iki ölkə rəhbərliyinin güclü siyasi iradəsi və dövlətlərarası möhkəm hüquqi baza mövcuddur.

Regional əməkdaşlıq məsələlərinin bölgənin təhlükəsizliyi ilə sıx bağlı olduğunu bildirən prezident İlham Əliyev Ermənistan–Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin tarixinin hamıya bəlli olduğunu xatırlatdı. Bildirdi ki, Ermənistanın Azərbaycana qarşı hərbi təcavüzü və etnik təmizləmə siyasəti nəticəsində

ölkəmizin ərazisinin 20 faizi işğal olunub, bir milyondan çox azərbaycanlı qaçqın və məcburi köçkün vəziyyətinə düşmüşdür. Ermənistan Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərinin boşaldılması ilə bağlı BMT-nin qəbul etdiyi məlum dörd qətnaməyə məhəl qoymur.

Dövlət başçısı dedi ki, münaqişənin sülh yolu ilə həlli üçün ümidverici faktlar da vardır. Prezident İlham Əliyev Rusiya Federasiyasının Prezidenti Dmitri Medvedevin vasitəçiliyi ilə Moskvada prezidentlərin görüşündə danışıqların davam etdirilməsi ilə bağlı qəbul olunmuş Bəyannamənin əhəmiyyətindən danışaraq bildirdi ki, yalnız Azərbaycanın işğal edilmiş əraziləri boşaldıldıqdan sonra Qafqazda sülhə nail olmaq mümkündür. Problemin daha dərin təhlillər tələb etdiyini deyən prezident İlham Əliyev bu məsələdə Azərbaycanın mövqeyi və münaqişənin tarixi kökləri ilə yaxından tanış olmaq baxımından Bakıda keçirilən beynəlxalq tədbirin əhəmiyyətini vurğuladı.

Dövlətimizin başçısı Azərbaycanın iqtisadi sahədəki nailiyyətlərindən danışaraq bildirdi ki, güclü sosial siyasətin həyata keçirilməsi və demokratik prinsiplərin tətbiqi nəticəsində ölkəmizdə hüquqi dövlət quruculuğu istiqamətində də uğurlu addımlar atılmışdır.

Görüşdə Rusiya Federasiyası Prezidenti Administrasiyasının Xarici ölkələrlə regionlararası və mədəni əlaqələr idarəsinin rəisi Sergey Vinokurov və Rusiya Dövlət Dumasının MDB işləri və həmvətənlərlə əlaqələr komitəsinin sədri Aleksey Ostrovski çıxış etdilər. A.Ostrovski Azərbaycan–Rusiya münasibətlərinin bütün sahələrdə uğurla inkişaf etdiyini, qarşılıqlı əlaqələrin möhkəmlənməsində ümummilli lider Heydər Əliyevin xüsusi xidmətlərini vurğuladı.

**«AZƏRBAYCAN XXI ƏSRDƏ – UĞURUN
STRATEGİYASI» MÖVZUSUNDA BEYNƏLXALQ
«DƏYİRMİ MASA»
GÖRÜŞÜNDƏ ÇIXIŞ**

Prezident sarayı

20 noyabr 2008-ci il

İ l h a m Ə l i y e v: Mən sizi salamlayıram, Azərbaycana xoş gəlmisiniz! Çox şadam ki, hamımızı narahat edən məsələlərə həsr edilmiş «dəyirmi masa» görüşü bizim ölkəmizdə keçir. Mən proqramın gündəliyi ilə tanışam. Orada həm regional inkişaf, ikitərəfli münasibətlər, həm də Qafqazda, Xəzər dənizi regionunda vəziyyətlə əlaqədar məsələlər vardır, yəni görüşün gündəliyi çox genişdir. Ümid edirəm ki, müzakirənin yekunları çox müsbət olacaqdır.

Əlbəttə, regionumuzda baş verənləri düşünüb-daşınaraq təhlil etməyə daim ehtiyac var, hesab edirəm ki, əməli addımların atılması üçün düzgün nəticələrin çıxarılması çox vacibdir. Dünyada, o cümlədən bizim regionda da vəziyyət dəyişir. Ona görə də vaxtaşırı bu cür fikir mübadilələri aparmaq, əməkdaşlığın möhkəmləndirilməsi və genişləndirilməsi yollarını tapmaq zəruridir.

Gündəliyin bir hissəsi Rusiya–Azərbaycan münasibətlərinə həsr edilmişdir. Bu baxımdan görüş iştirakçılarının və qonaqlarımızın əksəriyyətinin Rusiya nümayəndələri olmasını nəzərə alaraq deyə bilərəm ki, bu münasibətlərin necə inkişaf etməsi bizi çox razı salır. Bu münasibətlər kifayət qədər dinamizmə və konstruktivizmə malikdir, biz bunu mehriban qonşuluq, strateji tərəfdaşlıq münasibətləri kimi səciyyələndiririk. Rusiya–Azərbaycan münasibətləri ölkələrimiz üçün çox vacibdir, həm də bütün Qafqaz və Xəzər regionunun

inkişafı üçün mühüm rol oynayır. Azərbaycan bu iki regionda yerləşir və yaqın ki, bu coğrafiya ölkəmizin xüsusiyyətlərindən birini təşkil edir. Buna görə ümid edirik ki, Rusiya ilə ikitərəfli münasibətlərimiz gələcəkdə də uğurla inkişaf edəcəkdir. Bunun üçün rəhbərliyin siyasi iradəsi, çox möhkəm hüquqi baza və imzalanmış sənədlər, siyasi xarakterli sənədlər vardır. Onlar bizim niyyətlərimizi göstərir və ən başlıcası, gələcəkdə də dostluğa, əməkdaşlığa, qarşılıqlı hörmətə əsaslanan münasibətlər qurmağa imkan verir. Bu isə qeyd etdiyim kimi, regional proseslərin inkişafı üçün böyük əhəmiyyət kəsb edəcəkdir.

Bizim regionda vəziyyət barədə danışarkən, şübhəsiz ki, təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsi məsələlərindən yan keçmək olmaz, daha doğrusu, bu məsələlərə daha artıq diqqət yetirmək lazımdır. Ona görə ki, burada baş vermiş və baş verməkdə olan proseslər bəzən təhlükəsizlik sisteminin möhkəmləndirilməsinə kömək etmir. Biz öz tərəfimizdən regionda təhlükəsizlik tədbirlərinin möhkəmlənməsinə töhfə verməyə çalışırıq və ümid edirik ki, birgə tədbirlər sayəsində Qafqazı sülh və əməkdaşlıq zonasına çevirməyə nail olacağıq. Təəssüf ki, bu hələlik baş tutmur. Bunun öz səbəbləri var və yaqın ki, onlar barəsində siz bu gün danışmısınız və ya danışacaqsınız: həll olunmamış münaqişələr, ölkələrin ərazi bütövlüyünün pozulması, ölkəmizin ərazisinin bir hissəsinin Ermənistan tərəfindən işğal edilməsi – bütün bunlar təhlükəsizliyin möhkəmlənməsinə kömək etmir, əksinə, regional əməkdaşlıq üçün əngəldir və bütövlükdə, Qafqazda sülh üçün böyük təhlükə mənbəyidir.

Ermənistan–Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin kökləri hamıya məlumdur. Ermənistanın təcavüzü və etnik təmizləmə siyasəti nəticəsində bir milyon azərbaycanlı qaçqın və məcburi köçkün vəziyyətində yaşayır. Azərbaycan ərazisinin 20 faizi işğal altındadır və ölkəmizin ərazi bütövlüyü pozulmuşdur. BMT Təhlükəsizlik Şurasının Ermənistan qoşunlarının işğal edilmiş ərazilərdən çıxarılmasını tələb edən 4 qətnamə qəbul etməsinə baxmayaraq, Ermənistan hələ də bu

qətnamələri yerinə yetirmir. Bu qətnamələr ən iri beynəlxalq təşkilatlar səviyyəsində qəbul edilmiş, münaqişənin həllinə yönəlmiş yeganə sənədlər deyildir.

Müsbət faktdır ki, bu yaxınlarda Moskvada Rusiya prezidentinin təşəbbüsü ilə keçirilmiş görüşün yekunlarına əsasən üç prezident arasında Bəyannamə imzalanmışdır. Bəyannamədə münaqişənin həlli üçün əsas olacaq mexanizmlər dəqiq müəyyən edilmişdir. Bunlar beynəlxalq hüququn norma və prinsipləri və bu çərçivədə qəbul edilmiş qətnamələr və qərarlardır. Təbii ki, bu sözlərə qərəzsiz yanaşmaq imkanı olanlar görəcəklər ki, bunlar məhz mənim indicə dediyim qətnamə və qərarlardır. Bəyannamə beynəlxalq təşkilatların qərarlarına istinadla tənzimləmə yollarını müəyyən edən mühüm siyasi sənəddir. Təminatlar bölməsində münaqişənin həllinin hər bir mərhələsinin təminatları göstərilir, bu da özlüyündə Azərbaycan tərəfinin həmişə dediyi və təkid etdiyi mərhələli yanaşmaya əsaslanan tənzimləməni nəzərdə tutur.

Əlbəttə, bu da mühüm amildir ki, həmin Bəyannaməni imzalayan Ermənistan və Azərbaycan həm də münaqişə tərəfləridir. Lakin təbii ki, Bəyannamənin qəbul edilməsi kifayət deyildir. Düzgün qərar qəbul etmək, yəni heç vaxt ona məxsus olmamış, məxsus olmayan və olmayacaq ərazilərdən çıxmaq, işğala son qoymaq, beynəlxalq normalara və davranış qaydalarına müvafiq siyasət yeritmək üçün Ermənistan tərəfinin siyasi iradəsi lazımdır. Onda Qafqazda sülhə qat-qat tez nail olmaq mümkündür.

Hesab edirəm ki, bu məsələ daha dərin təhlil tələb edir və bugünkü tədbirin əhəmiyyəti də ondan ibarətdir ki, siz həm Azərbaycanın mövqeyi, həm bu münaqişənin tarixi kökləri, həm də onun həlli məsələsinə bizim yanaşmalarımızla daha yaxından tanış oldunuz.

Bütövlükdə regionda vəziyyət həm qonşularımız, həm də ümumən dünya üçün böyük maraq doğurur. Çünki müasir şəraitdə Qafqaz, Xəzər hövzəsi regionu yeni əhəmiyyət kəsb edir. Bunun üçün də, əməkdaşlığın, etimadın və qarşılıqlı

anlaşmanın möhkəmlənməsinə kömək edəcək məsul qərarların qəbul olunması zəruridir.

Biz öz tərəfimizdən çalışırıq ki, bu istiqamətdə təşəbbüslərimizlə fəal iş aparaq. Birinci növbədə diqqətimizi daxili məsələlərimiz üzərində cəmləşdiririk və həm bu baxımdan, həm də siyasi, iqtisadi islahatlar keçirilməsi baxımından deməyə sözumüz var. Uğurların rəhni bu islahatların paralel şəkildə aparılmasındadır. Möhkəm iqtisadi təməl olmadan demokratik dövlət qurmaq mümkün deyildir. İnkişaf etmiş demokratik deyilən ölkələrin təcrübəsi də məhz bunu sübut edir. Yoxsul ölkədə demokratik dövlət qurmaq çox çətindir və əksinə, möhkəm siyasi sistem və siyasi təsisatlar olmasa, istənilən iqtisadi uğurlar müvəqqəti olacaqdır.

Biz Azərbaycanda ölkə daxilində siyasi və iqtisadi təşəbbüsləri sinxronlaşdırmağa və maksimum uğur qazanmağa çalışırıq. Bu gün deyə bilərik ki, Azərbaycan öz mövqelərini nəzərəcarpacaq dərəcədə möhkəmlətməmişdir, həm regionda ölkənin əhəmiyyəti artmışdır, həm də ölkə daxilində ictimai konsensus mövcuddur. Bizim seçdiyimiz yol və nəzərdə tutulan proqramların həyata keçirilməsi tədbirləri barədə cəmiyyətdə ciddi diskussiyalar yoxdur.

İqtisadi baxımdan davamlı inkişaf edirik. Son 4 ildə Azərbaycan iqtisadiyyatın artım sürətinə görə dünyada liderdir. Bununla yanaşı, iqtisadi islahatlar həyata keçirilir. Bəzən bizim iqtisadi uğurlarımızı yalnız neft amili ilə əlaqələndirməyə çalışırlar. Neft təkəcə Azərbaycanda deyil, çox ölkədə hasil edilir. Neftin qiymətinin artması təkəcə Azərbaycanda deyil, başqa ölkələrdə də ÜDM-in artmasına müsbət təsir göstərir. Yeri gəlmişkən, biz öz regionumuzda da ən iri neft hasilatçısı deyilik.

Ona görə də vəziyyəti bəsitləşdirmək və bizim iqtisadiyyatın inkişafını yalnız neftin qiymətinin artması ilə əlaqələndirmək düzgün deyildir. İqtisadiyyatın daha da liberallaşdırılması barədə çox ciddi planlarımız var. Bu il Dünya Bankı Azərbaycanı «Doing business» proqramında islahatlar üzrə lider

hesab etmişdir. Bu bizim planlarımızı yaxşı əks etdirir. Biz həm də neft gəlirlərinin toplanması və xərclənməsində maksimum şəffaflığı təmin etmişik. Keçən il BMT Azərbaycanın Neft fondunu məhz şəffaflıq göstəricisinə görə mükafata layiq görmüşdür.

İşsizlik problemi əsasən həll edilmişdir. Rusiyada çoxdan məlum olan miqrasiya, işçi qüvvəsinin qanunsuz miqrasiyası problemləri ilə indi biz də üzləşirik. Lakin bu da inkişafı göstərən amildir. Yoxsulluqla mübarizə uğurla gedir, son dörd ildə yoxsulların sayı 3 dəfə azalmışdır. Yaxın beş ildə işsizlik kimi sosial bəlanın da kökünü kəsmək ümidindəyik.

Mən Azərbaycan haqqında çox danışa bilərəm, lakin təbii ki, istər bütün postsovet məkanındakı ölkələr üçün, istərsə də bütün ölkələr üçün səciyyəvi olan problemlər də mövcuddur. Bunlar həm bürokratizm, korrupsiya, həm də proteksionizmdir. Biz bunlara qarşı təkə inzibati üsullarla deyil, həm də iqtisadi üsullarla mübarizə aparırıq. Məsələn, hazırda Azərbaycan iqtisadiyyatının 85 faizinin özəl sektorda formalaşması vəziyyəti xeyli sağlamlaşdırmışdır. Normativ aktlar və dövlət strukturlarının biznesin işlərinə müdaxilə etməməsinə ciddi nəzarət öz bəhrəsini verir.

Sonda Azərbaycanda rusdilli əhəlinin nümayəndələrinin mühüm rolunu da qeyd etmək istərdim. Onlar həm sovet dövründə, həm də müstəqillik illərində Azərbaycanın inkişafına böyük töhfələr vermiş vətəndaşlarımızdır. Biz ölkəmizdə yaranmış milli həmrəyliyi, milli sülhü və xalqlar arasındakı münasibətləri çox yüksək qiymətləndiririk, buna çox qayğı ilə yanaşırıq və öz hərəkətlərimizlə bu münasibətlərin getdikcə daha da yaxşılaşmasına yalnız və yalnız kömək etməyə çalışırıq.

Bir daha demək istəyirəm ki, bizim nəzərdə tutduğumuz bütün planları həyata keçirmək üçün Qafqazda sülh zəruridir. Ümid edirəm ki, sizin müzakirələriniz regionumuzda daha artıq qarşılıqlı anlaşma olmasına kömək edəcəkdir.

Sergey Vinokurov (*Rusiya Federasiyası Prezidenti Administrasiyasının Xarici ölkələrlə regionlararası və mədəni əlaqələr idarəsinin rəisi*): Hörmətli İlham Heydər oğlu, icazə verin belə bir görüşün təşkil edilməsinə və bizi maraqlandıran məsələlərə dair fikir mübadiləsi aparmaq imkanına görə Rusiya Federasiyası Prezidenti Administrasiyası adından və bu gün keçirdiyimiz «dəyirmi masa» iştirakçılarının adından Sizə səmimi minnətdarlığımızı bildirim. Biz qonaqpərvər Azərbaycan torpağında olduğumuzdan və bu beynəlxalq forumun gündəliyindəki bütün məsələləri açıq şəkildə müzakirə etməyimizdən çox şadıq.

İcazə verin, həm də Rusiya Federasiyasının Prezidenti Dmitri Anatolyeviç Medvedevin və Rusiya Federasiyası Prezidenti Administrasiyasının rəhbəri Sergey Yevgenyeviç Narişkinin tapşırığı ilə onların Sizə ən səmimi, hərarətli salamlarını, ən xoş arzularını çatdırım. Dmitri Anatolyeviç və Sergey Yevgenyeviç Sizinlə son görüşlərini böyük səmimiyyətlə xatırlayır, ölkələrimiz arasında yaranan münasibətləri çox dəyərləndirir və onlara çox yüksək qiymət verirlər.

Bu gün biz bu «dəyirmi masa» görüşündə onun təşkilatçısının – Avrasiya Tədqiqatlar Fondunun, azərbaycanlı tərəfdaşlarımızın dəvəti ilə iştirak edirik. «Dəyirmi masa»nın mövzusu – «Azərbaycan XXI əsrdə – uğurun strategiyası» çox aktual mövzudur. Bizim ümumi qənaətimizə görə, bu mövzu hazırda Azərbaycan cəmiyyətində baş verən prosesləri, burada cərəyan edən meyilləri tam əks etdirir.

Həqiqətən, indi Azərbaycan hər il davamlı artım sürəti nümayiş etdirən dinamik, irəliyə doğru hərəkət edən ölkədir. Beynəlxalq aləmdə – həm qlobal səviyyədə, həm də regional səviyyədə mühüm tərəfdaşa çevrilmiş ölkədir. Bu, hörmətli cənab Prezident, Sizin indicə dediyiniz millətlərarası, konfessiyalararası ünsiyyət məsələlərinin həqiqətən uğurla həll olduğu ölkədir. Münasibətlərin bütün spektri – strateji təhlükəsizlik, iqtisadi əməkdaşlıq məsələlərindən tutmuş, hu-

manitar sahədə əməkdaşlığa qədər məsələlərin bütün spektri bu gün «dəyirmi masa» iştirakçıları tərəfindən nəzərdən keçirilir.

Diskussiyanın çox maraqlı, açıq, xeyirxah ruhda keçməsinə, çox səmimi fikir mübadiləsi aparılmasını məmnunluqla qeyd etmək istərdim. Ümumi qənaətimizə görə, regionda çox mühüm olan sabitliyin möhkəmləndirilməsinə yönəlmiş olduqca faydalı tədbirdir.

İcazə verin, bir neçə kəlmə də Rusiya–Azərbaycan münasibətləri haqqında deyim, çünki bu məsələlər bu gün bizim işimizin gedişində çox fəal müzakirə edilmişdir. Azərbaycan ilə münasibətlər strateji tərəfdaşlıq xarakteri daşıyır və biz onu əsas götürürük ki, bu münasibətləri bütün istiqamətlər üzrə – siyasi, iqtisadi və əlbəttə, humanitar baxımdan inkişaf etdirəcəyik. Bu gün biz öz həmkarlarımızla birlikdə məmnunluqla qeyd etdik ki, bu il həmin vəzifənin yerinə yetirilməsinə yaxınlaşacağıq. Münasibətlərimiz bütün istiqamətlərdə dinamik inkişaf edir və biz razılıq hissi ilə vurğulayırdıq ki, Rusiya–Azərbaycan münasibətləri həqiqətən bu mühüm regionda sabitlik amilinə, təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsi amilinə çevrilir.

İcazə verin, Azərbaycan rəhbərliyinin humanitar sahədə əməkdaşlıq – Azərbaycanda rus dilinin inkişafı kimi incə məsələyə münasibətinə görə də minnətdarlığımı bildirim. Bu gün biz həmkarlarımızla fikir mübadiləsi apardıq. Bizə belə gəlir ki, vətəndaş cəmiyyətləri xətti ilə apardığımız işlər hökumətlərarası səviyyədə səyləri əhəmiyyətli dərəcədə tamamlaya bilər. Biz öz tərəfimizdən bu işi aparacağıq.

Bu görüşün mümkün olmasına görə Sizə bir daha təşəkkür edirəm. Demək istəyirəm ki, biz ikitərəfli Rusiya–Azərbaycan münasibətlərinin strateji tərəfdaşlıq istiqamətində inkişaf etməsi üçün bütün qüvvəmizi sərf edəcək, bununla da, Sizin indicə dediyiniz kimi, bu mühüm regionda sabitliyin, sülhün möhkəmlənməsinə töhfə verəcəyik.

Çox sağ olun.

İ l h a m Ə l i y e v: Çox sağ olun və xahiş edirəm, səmimi arzularına görə prezidentə və Administrasiyanın rəhbərinə

mənim təşəkkürümü çatdırın. Mən də görüşlərimizi səmimiyyətlə xatırlayıram. Rusiya prezidenti Dmitri Anatolyeviç Medvedevin ilk rəsmi səfərlərindən birini Azərbaycana etməsini biz ölkəmizdə çox yüksək qiymətləndiririk. Bu səfər çərçivəsində ölkələrimiz arasında dostluq və strateji tərəfdaşlıq haqqında çox mühüm siyasi Bəyannamə imzalanmışdır və o, mahiyyətcə münasibətlərimizin həm ruhunu, həm də xarakterini səciyyələndirir. Rusiya prezidenti ilə tez-tez ünsiyyətdə olmağımız bizim münasibətlərimiz üçün mühüm xarakter kəsb edir, eyni zamanda, ikitərəfli format çərçivəsindən kənara çıxır, bizim regionun problemlərini də əhatə edir.

Rusiya və Azərbaycan həm Xəzər regionuna, həm də Qafqaz regionuna aid olan iki ölkədir. Ona görə də bizim münasibətlərimizi çox səmimi münasibətlər kimi səciyyələndirmək olar və bu çox mühümdür. Onu da başa düşürük, inanırıq ki, deyilən sözlərə əməl ediləcəkdir. Bu vacibdir. Belə məsələlərdə etimad çox mühüm rol oynayır.

Mən Sergey Yevgenyeviç Narişkinlə görüşümüzü də xatırlayıram. O bizim inauqurasiya tədbirlərində iştirak etmişdi. Bizim çox yaxşı söhbətlərimiz oldu və çox məsələləri müzakirə etdik.

Siz ölkələrimizin ikitərəfli əməkdaşlığının ən mühüm istiqamətlərini – iqtisadi və humanitar sahələri qeyd etdiniz. Bütün istiqamətlərdə böyük nailiyyətləriniz var. Bizim Rusiyaya ixracımız da artır, Rusiyadan bizə idxal da artır. Bu, iqtisadi üstünlüklərə gətirib çıxarır və humanitar sahədə olduğu kimi, iqtisadi sahədə də ölkələrimiz arasında münasibətləri möhkəmləndirir.

Yəqin bilirsiniz ki, Azərbaycanda rus mədəniyyətinə, rus dilinə münasibət çox müsbətdir və biz bunu çox qiymətləndiririk. SSRİ dövründə təhsilin rus dilində olduğu məktəblər nə qədər idisə, indi də o qədərdir. Mətbuata gəldikdə isə, bizdə rus dilində nəşr edilən qəzetlərin sayı sovet dövründəkindən bəlkə də bir neçə dəfə artmışdır. Hesab edirəm ki, Bakıda Moskva Dövlət Universitetinin filialının açılması da bu sahədə daha sıx

əməkdaşlığa kömək edəcəkdir. Bu qərar birlikdə qəbul edilmişdir. Biz öz tərəfimizdən bütün infrastrukturunu təqdim etmişdik və istəyirdik ki, bu filial mümkün qədər tez fəaliyyətə başlasın. Çox qısa müddətdə bu, mümkün oldu. İndi tədris başlanmışdır və yəqin ki, daha yetərli infrastruktur yaradılması, yəni yeni bina tikilməsi barədə fikirləşmək lazımdır. Azərbaycan tərəfi MDU ilə razılaşdırmaqla, bu işi öz üzərinə götürəcəkdir.

Çox mühüm olan humanitar sahədə əməkdaşlığa dair bir sıra başqa misallar da göstərə bilərəm. Bu əməkdaşlıq bizi yaxınlaşdırır və onu qoruyub saxlamalıyıq. 17 ildən çoxdur ki, Azərbaycan müstəqil dövlətdir, lakin bunun bizim insani münasibətlərimizə zərəri olmayıb. Humanitar əməkdaşlıq genişlənir, mən hətta deyərdim ki, bu gün, indiki şəraitdə bu əməkdaşlıq, ümumiyyətlə, bizim cəmiyyətlərin də ovqatını daha adekvat şəkildə əks etdirir. Çünki təbii ki, Sovet İttifaqında müəyyən çərçivələr, normativlər vardı və istər təhsil, mətbuat, istərsə də o vaxtlar deyildiyi kimi, beynəlmiləçilik tərbiyəsi baxımından hər şey tənzimlənirdi. İndi isə bunlar ölkələrin iradəsinə, onların bu məsələlərə münasibətinə, yanaşmasına əsaslanır. Mən inanıram ki, bu istiqamətdə əməkdaşlıq genişlənəcəkdir.

Öz tərəfimdən sizin sözlünüzdə qüvvət vermək istərdim ki, vətəndaş cəmiyyəti xətti ilə əlaqələrin daha da gücləndirilməsi zəruridir. Bəzən elə təsəvvür yaranır ki, ölkələrimiz arasındakı münasibətlərin səviyyəsi və onların praktik cəhəti ümumi fonda tam şəkildə əks olunmur. Əlbəttə, bu baxımdan məhz vətəndaş cəmiyyətinin nümayəndələri, xüsusən regionda vəziyyəti çox peşəkar səviyyədə, hərtərəfli və səriştəli şəkildə qiymətləndirmək imkanı olanlar çox böyük rol oynamalıdır. Hesab edirəm, belə tədbirləri həm Bakıda, həm də Moskvada tez-tez keçirmək lazımdır ki, anlaşma daha çox olsun. Bəzən informasiyanın azlığına görə və ya hansısa təhrikçi informasiyalar ucbatından anlaşılmaqlıqlar baş verə bilər.

Sirr deyil ki, Rusiya–Azərbaycan münasibətlərinin möhkəmləndirilməsini bütün region üçün faydalı hesab edən çoxsaylı

insanlarla yanaşı, bu məsələyə ifrat həssaslıqla yanaşanlar da var. Ona görə də bu prosesə fitnəkar müdaxilələr edilməyəcəyinə zəmanət yoxdur. Əlbəttə, ən yaxşı zəmanət ölkələrimiz arasında möhkəm siyasi münasibətlər, eləcə də ictimai rəyə təsir göstərmək imkanına malik olanlar arasında münasibətlərdir.

Bir daha demək istəyirəm ki, öz fikirlərinizi, şübhələrinizi, tövsiyələrinizi açıq, sakit şəraitdə bölüşə biləcəyiniz «dəyirmi masa» kimi konfranslar məni çox sevindirir. Mənim başa düşdüyümə görə, bu gün sizi birləşdirən məqsəd ölkələrimiz arasında münasibətlərin möhkəmlənməsinə, bizim regionda etimad tədbirlərinin möhkəmlənməsinə kömək etməkdir. Buna görə də güman edirəm ki, nəticələr yaxşı olacaqdır.

Aleksey Ostrovski (*Rusiya Dövlət Dumasının MDB işləri və həmvətənlərlə əlaqələr komitəsinin sədri*): Hörmətli İlham Heydər oğlu, icazə versəniz, bu gün mən Sizin qarşınızda həm bu «dəyirmi masa» görüşündə sədrlik edən şəxs kimi, həm də Rusiya Dövlət Dumasının MDB işləri və həmvətənlərlə əlaqələr komitəsinin sədri kimi çıxış edərdim. Bugünkü «dəyirmi masa» görüşünü açarkən mən Heydər Əliyevin rolunu xüsusi vurğulamışam. Bizim Komitədə hamımız çox minnətdarıq ki, onun müdrikliyi sayəsində ölkələrimiz arasında münasibətlərin normallaşması perspektivini qoruyub saxlamaq mümkün olmuşdur. Təəssüf ki, ötən əsrin 90-cı illərində belə deyildi. Heydər Əliyevin nümayiş etdirdiyi bu müdrikliyə görə biz ona çox minnətdarıq.

Sizi əmin edirəm ki, biz Dövlət Dumasında, xüsusən mənim başçılıq etdiyim Komitədə – Sizə də məlum olan, istər Komitənin siyasətini, istərsə də Dövlət Dumasının siyasətini heç vaxt müəyyən etməmiş, bu gün də müəyyən etməyən və heç vaxt müəyyən etməyəcək bəzi üzvləri istisna olmaqla – Azərbaycanın ərazi bütövlüyü məsələsində və bu haqda söhbətlər aparmağın yolverilməzliyi barədə eyni mövqedəyik. Postsovet məkanında munaqişəli vəziyyətlər məsələsinə dair apardığımız dinləmələrdə Sizin mövqeyinizə, Azərbaycanın ərazi

bütövlüyünə hörmət əlaməti olaraq Dağlıq Qarabağın heç adı da çəkilmədi.

Sizin həssas qayğınız sayəsində rus dilinə, rus mədəniyyətinə, ənənələrinə və tarixinə münasibətin qorunub saxlanması görə Sizə çox minnətdarıq.

Oktyabr ayında Dövlət Dumasının Azərbaycanda prezident seçkilərini müşahidə edən nümayəndə heyətinə başçılıq etmək hüququ mənə etibar edilmişdi. Bir neçə kəlmə də Sizin qazandığınızı zəfər barədə demək istəyirəm. İnanın ki, bunlar boş sözlər deyil, mən 26 seçki məntəqəsində oldum, insanlarla söhbət etdim. Onların Sizin namizədliyinizə səs verməyə necə yüksək əhval-ruhiyyə ilə, sevinclə getdiklərini gördüm. Bu, postsovet dövlətlərinin çoxu üçün yaxşı nümunə ola bilər. Bu məsələdə növbəti dəfə özünü göstərmiş ikili standartlar mövqeyi, yəni əgər seçicilərin 70 faizdən çoxu liderə səs verirsə, Qərb birliyi həmin seçkiləri tanımır. Bu, tamamilə cəfəngiyatdır, nəzakətsiz siyasət və münasibətdir.

Çıxışımın sonunda Sizə məlumat vermək istəyirəm ki, gələn il mən bəzi məsələlər, o cümlədən Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli perspektivlərinə dair vahid mövqə işləyib hazırlamaq üçün iki komitənin – Milli Məclisin müvafiq komitəsinin və bizim komitənin Moskvada və ya Bakıda birgə iclasının keçirilməsini planlaşdırmışam.

İ l h a m Ə l i y e v: Sağ olun. Mən sizi yenidən görməyimə şadam. Çox şadam ki, siz tez-tez bizim ölkədə olursunuz – həm seçkilərdə, həm inauqurasiyada, bundan əvvəl isə parlamentin yubileyində olmusunuz, əvvəllər də gəlmisiniz. Biz Ermənistan–Azərbaycan münaqişəsinin həlli məsələsində Dövlət Dumasının mövqeyini çox yüksək qiymətləndiririk.

Azərbaycanda bütün millətlərin nümayəndələri arasında mövcud münasibətlər haqqında sizin sözlərinizə şərikəm. Ruslar Azərbaycanda ən böyük icmadır və onlar, əlbəttə, daim həm bizim, həm də sizin qayğınızı hiss edirlər. Rusiyanın müxtəlif hakimiyyət qollarının rəhbərləri Azərbaycanda olarkən həm Bakıda, həm də Bakının hüdudlarından kənardə yığıcam

yaşadıqları yerlərdə rus icmasının nümayəndələri ilə görüşürlər. Bu çox mühümdür. Ruslar burada özlərini inamlı hiss edirlər, onlar bizim ölkəmizin layiqli vətəndaşlarıdır, onlar sərbəst yaşayır, işləyirlər.

Onu da demək istəyirəm ki, bir müddət əvvəl Rus Dram Teatrı praktiki olaraq tamamilə təzədən tikilmişdir və onun açılışını mən etmişəm. Teatr yaşayır, həm xarici ölkələrdə, həm də Azərbaycanın bölgələrində qastrol səfərlərində olur ki, bu da vacibdir. Məndə olan məlumatlara görə, bu teatr təkcə Bakıda deyil, bölgələrdə də böyük uğur qazanır. Bu isə o deməkdir ki, SSRİ dağılandıqdan sonra keçən dövr ərzində rus dili bizim məkandan yox olmamışdır.

Bizim münasibətlərimizin indikatorlarından biri də Moskva ilə Bakı arasında aviareyslərin sayıdır. Zənnimcə, bu gün onların sayı sovet dövründəkindən az deyildir. Lakin o dövrdə bunlar planla tənzimlənirdi, bu gün isə kommersiya mülahizələrinə əsasən tənzimlənir.

Biz çox şadıq ki, 2000-ci illərdən başlayaraq, Rusiya ilə Azərbaycan arasındakı münasibətlər tamamilə yeni səviyyəyə yüksəlmişdir. Siz Heydər Əlirza oğlu Əliyevin bu istiqamətdə rolunu qeyd etdiniz. Mən Vladimir Vladimiroviç Putinin rolunu da qeyd etmək istəyirəm. Onun rolu çox mühüm olmuşdur. Çünki o, Rusiya dövlətinin ilk prezidenti idi ki, həqiqi mənada, bu vəzifəyə seçildəndən dərhal sonra Azərbaycana səfər etmişdi. Bu səfər nəticəsində keçən əsrin 90-cı illərində süni şəkildə yaradılan məsələlərin çoxu aradan qaldırıldı. Bu illər ikitərəfli münasibətlərin təkcə bizim maraqlarımıza uyğun olmadığı dövr deyildi. Bu həm də Rusiya dövləti üçün ağır dövr idi. Biz çox şadıq ki, bu dövr həmişəlik keçmişdə qalmışdır. Rusiya dinamik inkişaf edir, öz dövlətçiliyini, dünyada öz mövqelərini möhkəmləndirir və artıq dünya siyasətinin güclü mərkəzinə çevrilmişdir.

Biz Rusiyada «Azərbaycan İli», Azərbaycanda «Rusiya İli», iqtisadi, mədəni, siyasi xarakterli çoxlu tədbirlər keçirmişik. Moskvada Ümumrusiya Azərbaycan Konqresinin qurultayını da unuda bilmərəm. Açılışda prezident Putinlə birlikdə iştirak

etmişdik. Bu da çox mühüm siyasi tədbir idi. Bu, Rusiyada yaşayan və işləyən azərbaycanlılarda əminlik yaratdı ki, onlar bundan sonra da orada rahat yaşayacaqlar, onların hüquqları qorunacaqdır.

Bunlar çox mühümdür və çox yaxşı əməli nəticələr vermişdir. Bunlar olan yerdə müvəffəqiyyət də var, gələcəyi görmək də mümkündür. Əgər ölkələrin yalnız milli maraqlarını əks etdirən məsələlər üzərində diqqəti cəmləşdirsək, onda hamının işi xeyli asan olar. Mən Rusiya prezidenti ilə son görüşlərimizin birində, Moskvada mətbuat qarşısında demişdim ki, qonşular kimi, münasibətlərimiz nümunə ola bilər, bu münasibətlər möhkəm baza üzərində qurulmuşdur, bizim milli maraqlarımızı əks etdirir və həm ölkələrimiz üçün, həm də bütövlükdə region üçün çox müsbət nəticələri vardır.

Şübhəsiz ki, bizim münasibətlərimiz gələcəkdə də regionumuzda sabitləşdirici amil rolu oynayacaq, burada təhlükəsizlik tədbirlərinin güclənməsinə və ümidvaram ki, bütün münaqişələrin həllinə kömək edəcəkdir.

ƏDLİYYƏ VƏ MƏHKƏMƏ İŞÇİLƏRİNƏ

Hörmətli ədliyyə işçiləri, hakimlər və veteranlar!

Sizi Azərbaycan ədliyyəsinin 90 illik yubileyi münasibətilə səmimi-qəlbdən təbrik edirəm.

Azərbaycanın ədliyyə sisteminin zəngin tarixi vardır. Əsası Azərbaycan Demokratik Respublikası dövründə qoyulan bu tarix özündə xalqımızın müstəqillik uğrunda mübarizəsini, şanlı keçmişini əks etdirir. 1918-ci il noyabrın 14-də demokratik prinsiplərə əsaslanan məhkəmə sisteminin yaradılmasını nəzərdə tutan Azərbaycan Məhkəmə Palatasının Əsasnaməsi, noyabrın 22-də isə Ədliyyə Nazirliyinin Əsasnaməsi təsdiq edilmiş, ədliyyə sahəsində və məhkəmə idarəçiliyində bir sıra qərarlar qəbul edilmiş, qanunlar hazırlanmışdır.

Sovet hakimiyyəti dövründə konyunktur maraqlara uyğun olaraq, hüquq siyasətinin dəfələrlə dəyişdirilməsi, ədliyyə və məhkəmə orqanlarının bir neçə dəfə ləğv edilməsi və yenidən yaradılması sabit ədalət mühakiməsi sisteminin formalaşmasına mane olurdu. Yalnız ümummilli lider Heydər Əliyev hakimiyyətə gəldikdən sonra, XX əsrin 70-ci illərindən başlayaraq, ədliyyə və məhkəmə orqanları davamlı inkişaf mərhələsinə daxil oldu.

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin ilk illərində Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzünün və hakimiyyət uğrunda mübarizənin doğurduğu siyasi və iqtisadi tənəzzül, vətəndaş müharibəsi təhlükəsi, insan hüquqlarının kütləvi şəkildə pozulması, idarəçilik və qanunçuluq böhranı dövlətçiliyimizi məhv olmaq reallığı ilə üz-üzə qoymuşdu. Məhz belə bir ağır vəziyyətdə xalqın təkidi ilə siyasi hakimiyyətə qayıdan ümummilli lider Heydər Əliyevin qətiyyəti və siyasi iradəsi sayəsində ölkədə ictimai-siyasi sabitliyin təmin edilməsinə, demokratik dövlət quruculuğuna, o cümlədən, məhkəmə-hüquq islahatlarına başlanıldı.

Nəticədə ölkəmizdə beynəlxalq standartlara cavab verən qanunvericilik bazası yaradıldı, demokratik prinsiplərə əsaslanan yeni məhkəmə sistemi təsis edildi, ədliyyə orqanlarının səlahiyyətləri genişləndirildi və onun qarşısında yeni vəzifələr qoyuldu, şəffaf prosedurlar əsasında peşəkar hakim və ədliyyə korpusu formalaşdırıldı. Ümummilli lider Heydər Əliyev qanunçuluğun təmin edilməsində, ədliyyə sahəsində vahid dövlət siyasətinin formalaşdırılmasında və həyata keçirilməsində, bütövlükdə hüquq sisteminin inkişafında ədliyyə və məhkəmə orqanlarının rolunu yüksək qiymətləndirərək, hüquq varisliyini təmin etmək məqsədi ilə noyabrın 22-ni ədliyyə işçilərinin peşə bayramı günü elan etdi.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2006-cı il 19 yanvar və 17 avqust tarixli fərmanları məhkəmə və ədliyyə orqanlarının inkişafının yeni mərhələsini müəyyən etdi, məhkəmə-hüquq sisteminin müasir dövrün tələblərinə uyğun olaraq təkmilləşdirilməsinə, ölkəmizin regionlarında hüquq infrastrukturunun genişləndirilməsinə şərait yaratdı.

İslahatların bu mərhələsində məhkəmə və ədliyyə orqanlarının inkişafının əsas məqsədləri əhalinin hüquqi təsisatlara və hüquqi yardıma tələbatının ödənilməsi, yeni nəsil hakim və hüquqşünasların formalaşdırılması, məhkəmələrin müstəqilliyinin və məhkəmələrə inamın artırılması, məhkəmələrə və ədliyyə orqanlarına müraciət imkanlarının asanlaşdırılmasıdır.

Hüquq sisteminin təkmilləşdirilməsi, həmçinin əhaliyə göstərilən notariat və digər hüquqi xidmətlərin, hüquqi və fiziki şəxslərin dövlət qeydiyyatının, məhkəmə ekspertizasının, penitensiar müəssisələrin və məhkəmə icraçılarının işinin müasir tələblər səviyyəsində qurulmasına yönəlmişdir.

Hazırda məhkəmə və ədliyyə orqanları qarşısında qanunçuluğun təmin edilməsi və ədalət mühakiməsinin səmərəliliyinin daha da artırılması, qanun yaradıcılığı və hüquqi maarifləndirmə, insan hüquqlarının müdafiəsi, cəza-icra siyasətinin humanistləşdirilməsi, yeni informasiya texnologiyalarının tətbiq

edilməsi, yüksək hazırlıqlı hüquqşünaslardan ibarət kadr potensialının formalaşdırılması kimi vəzifələr durur.

Əminəm ki, məhkəmə və ədliyyə orqanları hüquqi dövlət quruculuğu istiqamətində səylərini bundan sonra da davam etdirəcək və qarşıda duran vəzifələri layiqincə yerinə yetirəcəklər.

Hörmətli ədliyyə işçiləri, hakimlər və veteranlar!

Sizi bir daha 90 illik yubileyiniz münasibətilə təbrik edir və ədalət mühakiməsi naminə fəaliyyətinizdə uğurlar arzulayıram.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 21 noyabr 2008-ci il

BÖYÜK BRİTANİYANIN YORK HERSOQU, ŞAHZADƏ ENDRYU İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

22 noyabr 2008-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 22-də Böyük Britaniyanın York hersoqu, şahzadə Endryunu qəbul etmişdir.

Görüşdə Azərbaycanla Böyük Britaniya arasında ikitərəfli münasibətlərin müxtəlif sahələrdə genişləndiyi vurğulandı. İqtisadi sahədə əlaqələrin dinamik inkişaf etdiyi bildirildi və bu əməkdaşlığın gələcəkdə möhkəmlənəcəyinə inam ifadə olundu.

**RUMİNİYA PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB TRAYAN BESESKUYA**

Hörmətli cənab Prezident!

Ölkənizin milli bayramı – Birlik günü münasibətilə Sizə və Sizin simanızda bütün xalqınıza öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ən səmimi təbriklərimizi yetirirəm.

Bu gün Azərbaycan–Rumıniya münasibətləri dinamik inkişaf yolundadır. Ölkələrimizin istər ikitərəfli qaydada, istərsə də beynəlxalq və regional qurumlar, layihələr çərçivəsində əməkdaşlığı məmnunluq doğurur. Əminəm ki, dost xalqlarımızın mənafeləri naminə işbirliyimizin daha da dərinləşdirilməsi üçün bundan sonra da birgə söylərimizi davam etdirəcəyik.

Bu əlamətdar gündə Sizə möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, dost Rumıniya xalqına sülh və firavanlıq arzulayıram.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 24 noyabr 2008-ci il

**BİRLƏŞMİŞ ƏRƏB ƏMİRLİKLƏRİNİN
PREZİDENTİ ƏLAHƏZRƏT ŞEYX XƏLİFƏ BİN
ZƏİD ƏL-NƏHƏYYANA**

Əlahəzrət!

Milli bayramınız – Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri dövlətinin yaranması günü münasibətilə Sizi və Sizin simanızda bütün xalqınızı öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ürəkdən təbrik edirəm.

Ölkələrimiz arasındakı dostluq və əməkdaşlıq münasibətləri müvəffəqiyyətlə inkişaf etməkdədir. Əminəm ki, daim genişlənən əlaqələrimiz, beynəlxalq qurumlar çərçivəsində qarşılıqlı fəaliyyətimiz və dəstəyimiz bundan sonra da xalqlarımızın mənafelərinə xidmət edəcəkdir.

Bu xoş gündə Sizə möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin dost xalqına əmin-amanlıq və firavanlıq diləyirəm.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 24 noyabr 2008-ci il

**BİRLƏŞMİŞ ƏRƏB ƏMİRLİKLƏRİNİN VİTSE-
PREZİDENTİ, BAŞ NAZİRİ, DUBAY
ƏMİRLİYİNİN HÖKMDARI ƏLAHƏZRƏT ŞEYX
MƏHƏMMƏD BİN RƏŞİD ƏL-MƏKTUMA**

Əlahəzrət!

Ölkənizin milli bayramı – Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri dövlətinin yaranması günü münasibətilə Sizə və xalqınıza təbriklərimi yetirirəm.

Əminəm ki, Azərbaycan ilə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri arasındakı dostluq və əməkdaşlıq münasibətlərinin inkişafı daim xalqlarımızın rifahına töhfələr verəcəkdir.

Sizə möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, dost xalqınıza sülh və tərəqqi arzulayıram.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 24 noyabr 2008-ci il

**TAİLAND KRALI ƏLAHƏZRƏT BHUMİBOL
ADULYADEJƏ**

Əlahəzrət!

Tailandın milli bayramı – Təvəllüd gününüz münasibətilə Sizə və Sizin simanızda bütün xalqınıza ən səmimi təbriklərimizi və xoş arzularımızı yetirməkdən məmnunluq duyuram.

Ümidvaram ki, Azərbaycan ilə Tailand arasındakı münasibətlər xalqlarımızın mənafelərinə uyğun olaraq, bundan sonra da dostluq və əməkdaşlıq məcrasında inkişaf edəcəkdir.

Bu xoş gündə Sizə möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, dost xalqınıza sülh və rifah diləyirəm.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 24 noyabr 2008-ci il

**ABŞ-İN BEYNƏLXALQ İNKİŞAF AGENTLİYİNİN
(USAİD) ADMINISTRATORU VƏ ABŞ-İN
XARİCİ YARDIMLAR ÜZRƏ DİREKTORU
HENRIETTA FORUN BAŞÇILIQ ETDİYİ
NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ**

Prezident sarayı

24 noyabr 2008-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 24-də Amerika Birləşmiş Ştatlarının Beynəlxalq İnkişaf Agentliyinin (USAİD) Administratoru və ABŞ-ın Xarici yardımlar üzrə direktoru Henrietta Forun başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etmişdir.

Azərbaycanda həyata keçirilən işlərin onda böyük təəssürat hissi doğurduğunu söyləyən Henrietta For prezident İlham Əliyevin Azərbaycanın inkişaf perspektivləri barədə fikir və baxışlarını Amerika Birləşmiş Ştatlarına qayıdarkən həmkarlarına çatdıracağını bildirdi.

Dövlətimizin başçısı Henrietta Forun ölkəmizə səfərinin ikitərəfli əlaqələrimizi, regiondakı vəziyyəti müzakirə etmək baxımından yaxşı imkan yaratdığını vurğulayaraq, ABŞ–Azərbaycan münasibətlərinin uğurla inkişaf etməsindən məmnunluğunu ifadə etdi.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN İTALİYAYA RƏSMİ SƏFƏRİ

25 noyabr 2008-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 25-də İtaliya Respublikasına rəsmi səfərə yola düşmüşdür.

Azərbaycan prezidentini Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportunda Baş nazir Artur Rasizadə, Prezidentin İcra Aparatının rəhbəri Ramiz Mehdiyev və Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Hacıbala Abutalıbov yola saldılar.

* * *

Noyabrın 25-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev İtaliya paytaxtına gəlmişdir.

Azərbaycanın və İtaliyanın dövlət bayraqları ilə bəzədilmiş Romanın «Çampino» hərbi hava limanında dövlətimizin başçısına və xanımı Mehriban Əliyevaya gül dəstələri təqdim olundu.

Prezident İlham Əliyevi İtaliyanın yüksək vəzifəli dövlət və hökumət nümayəndələri böyük hörmətlə qarşıladılar.

Azərbaycan prezidenti hava limanından onun üçün ayrılmış iqamətgaha yola düşdü.

İTALİYANIN «RAI INTERNATIONAL» TELEKANALINA MÜSAHİBƏ

Roma

25 noyabr 2008-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev İtaliyaya rəsmi səfəri çərçivəsində noyabrın 25-də onun üçün ayrılmış iqamətgahda bu ölkənin «Rai International» telekanalının «Foks neks» proqramına müsahibə vermişdir.

– Ölkəniz müstəqilliyini qazandığı vaxtdan bəri çətin bir yol keçib, indi isə neft və qaz hasilatçısı kimi tanınır. Bu yolda İtaliya ilə əməkdaşlığın genişləndirilməsi necə görünür?

– Bu yol bizi işıqlı gələcəyə doğru aparır. Çünki ötən bir neçə ildə bizim enerji layihələrimiz uğurla həyata keçirilibdir. Bu gün böyük həcmdə neft ixrac edən dövlətə çevrilmişik və qaz ixrac edən ölkəyə də çevrilməkdəyik. Bir neçə neft və qaz kəmərləri inşa etmişik və enerji təchizatının şaxələndirilməsinə nail olmuşuq. Enerji sahəsində işbirliyi də bizim İtaliya ilə ikitərəfli əlaqələrimizin əsas elementlərindən biridir. Biz işbirliyinin praktik tərəflərini müzakirə edirik və Azərbaycanda gördüyümüz kimi, İtaliya ilə də enerji sahəsində davamlı işbirliyi mümkündür. Bir daha vurğulamaq istəyirəm ki, Azərbaycanın enerji ehtiyatları artıq Avropa, dünya enerji bazarlarına çatdırılır və əlbəttə ki, Azərbaycan bunlardan yararlanır. İqtisadi inkişaf bir çox sosial problemlərin həlli deməkdir və ölkənin regional mövqeləri əhəmiyyətli dərəcədə güclənmişdir.

– Nabukko layihəsinə gəldikdə, bu layihə həyata keçiriləcəkmi, yoxsa dayandırılıb?

– Bunu demək çətindir və qeyd etmək istərdim ki, Nabukko layihəsi gündəliyə gələndə həmin layihənin potensial təchizatçısı Azərbaycan deyil, digər mənbələr nəzərdə tutulurdu. Lakin bu gün Nabukko haqqında daha çox eşidəndə biz Azərbaycanın qaz ehtiyatlarını görürük. Biz əsas qaz yataqlarımızın işlənilməsinə son vaxtlar başlamışıq. Hələlik hasilatı ən yüksək həddə çatdırmamışıq, ümid edirik ki, buna növbəti 5-6 il ərzində nail olacağıq. Bu gün Azərbaycan qazı artıq bazarlara çıxıb, biz üç ölkəyə qaz ixrac edirik və çox güman ki, istehlakçıların əhatəsi genişlənəcəkdir. Lakin Nabukko layihəsinin həyata keçirilməsi təkcə bizdən asılı deyildir. Bu daha çox Nabukko şirkətlərinin fəaliyyətindən, tranzit məsələlərindən, Mərkəzi Asiya mənbələrinə qoşulma məsələlərindən asılıdır. Bu daha geniş bir layihədir. Azərbaycan Nabukko layihəsində tranzit ölkə və zərurət yaranarsa, potensial təchizatçı rolu oynamağa hazırdır. Lakin onu da demək istərdim ki, bu təkcə bizim layihəmiz deyildir.

Bizim öz layihələrimizə gəldikdə isə, Bakı–Tbilisi–Ceyhan neft, Bakı–Tbilisi–Ərzurum qaz kəmərləri layihələri tamamlandı və artıq qeyd etdiyim kimi, Azərbaycan nefti və qazı müxtəlif istiqamətlərdə nəql olunur.

– «Qazprom» Azərbaycan qazının alması ilə bağlı yüksək qiymət təklif etmişdir. Bu sahədə onlara verəcəyiniz cavab nə ola bilərdi?

– Bizə müxtəlif təkliflər gəlir və öncə dediyim kimi, biz qonşumuz olan Gürcüstana, digər qonşumuz Türkiyəyə qaz ixrac edirik. Türkiyə vasitəsilə qazımız Avropa İttifaqı bazarına, xüsusilə Yunanıstana daxil olur. Digər qonşumuz Rusiyanın «Qazprom» şirkətindən də bizə təkliflər var və biz hazırda həmin təklifləri nəzərdən keçiririk. Əlimizdə olan təkliflərə biz eyni mövqedən yanaşırıq. Bu tamamilə ticari məsələdir. Biz öz enerji layihələrimizi yalnız kommərsiya, şaxələndirmə, təhlükəsizlik və uzunmüddətli tərəfdaşlıq baxımından həyata keçiririk. Bu səbəbdən bütün təkliflərə baxılacaqdır. Təbii ki, qiymət də bazar qiymətlərinə cavab verməlidir. Bu gün

Azərbaycan iqtisadiyyatı 100 faiz bazar iqtisadiyyatıdır və əgər qiymət yaxşıdırsa, təbii ki, hər bir təklif dəyərləndirilə bilər. Bu gün və gələcəkdə – çox uzaq gələcəkdə deyil – Azərbaycan müxtəlif istiqamətlərə qaz ixrac etmək üçün kifayət qədər mavi yanacaq hasil edə biləcəkdir.

– Azərbaycan beynəlxalq səviyyədə get-gedə daha mühüm rol oynamağa başlayır. Bu baxımdan enerji əməkdaşlığı sahəsində İranla da müəyyən işbirliyi nəzərdə tutulurmu?

– Bəli, bizim İranın enerji sektoru ilə tərəfdaşlığımız var, ticarət əlaqələrimiz var, İran bazarına neft məhsulları ixrac edirik. Elektrik enerjisi mübadiləsi sahəsində əməkdaşlıq edirik, bizi birləşdirən elektrik xətlərimiz var. Son bir neçə il ərzində qaz sahəsində də çox ciddi əməkdaşlıq edirik, mübadilə əməliyyatları aparırıq, ölkələrimizin müxtəlif bölgələri üçün mavi yanacağın mübadiləsini həyata keçiririk. Beləliklə, bu əməkdaşlıq çox genişdir, qarşılıqlı surətdə səmərəlidir və enerji resurslarımızın axınını şaxələndirməyə kömək edir.

Faktiki olaraq biz enerji sahəsində bütün qonşularımızla çox ciddi və səmərəli əməkdaşlıq edirik. Bu o deməkdir ki, təchizatçı kimi, Azərbaycan ən mühüm məqsədlərindən biri olan şaxələndirməyə nail ola bilmişdir. Şaxələndirmə təkcə istehlakçılar üçün deyil, təchizatçılar üçün də vacibdir. Xüsusilə də dünyanın enerji bazarına birbaşa çıxışı olmayan ölkələr üçün. Azərbaycan açıq dənizlərə çıxışı olmayan ölkədir, bizim neft və qaz bazarlarına birbaşa çıxışımız yoxdur. Buna görə də boru kəmərlərinin olması vacibdir. Bizim müxtəlif istiqamətlərdə boru kəmərlərimiz var, qonşu ölkələrlə, o cümlədən İranla da əməkdaşlığımız uğurludur.

– İqtisadi artım sahəsində ölkəniz son illər ərzində böyük nailiyyətlər əldə etmişdir. Bu haqda məlumat verərdiniz.

– Bəli, bu həqiqətdir. Son 5 il ərzində iqtisadi artım 3 dəfə çoxalmışdır. İqtisadiyyatımız artıb, bu, eynilə sənaye istehsalında da baş veribdir. Biz işsizliyi, demək olar ki, tamamilə aradan qaldırışıq, hazırda yoxsulluğun azaldılması proqramı

çox uğurla icra olunur. Ölkədə yoxsul yaşayan insanların sayı çox azdır. Biz ölkənin inkişafı üçün böyük sərmayələr qoyuruq, infrastruktura investisiyalar yatırılır. Son 5 il ərzində büdcə xərclərimiz 10 dəfədən də çox artıb və bu gün, xüsusilə global maliyyə böhranı dövründə biz özümüzü çox rahat hiss edirik. Valyuta ehtiyatlarımız 18 milyard dollara çatıb. Bu bizim üçün kifayətdir. İqtisadi fəaliyyəti inkişaf etdirmək üçün yaxşı perspektivlərimiz var. Dünya iqtisadiyyatında müşahidə edilən ümumi tənəzzülə baxmayaraq, bu il də bizim iqtisadiyyatımızda artımın səviyyəsi yüksək olacaqdır. Ötən il bu, 25 faizə bərabər olub, bu il təbii ki, bir qədər az, lakin real olacaqdır.

Beləliklə, ölkədəki bir çox iqtisadi problemlər həll olunub və təbii ki, biz özümüzü çox arxayın hiss edirik. Biz iqtisadi cəhətdən təmin olunmuş ölkəyik. Təbii ehtiyatlarımız var, coğrafi mövqeyimiz əlverişlidir, müasir nəqliyyat infrastrukturumuz, yaxşı iqlimimiz, yaxşı aqrar imkanlarımız var. Özümüzü əksər kənd təsərrüfatı məhsulları ilə, demək olar ki, 100 faiz təmin edirik. Beləliklə, biz ərzaq təhlükəsizliyi, enerji təhlükəsizliyi və hər bir ölkə üçün son dərəcə vacib olan nəqliyyat təhlükəsizliyi baxımından yaxşı vəziyyətdəyik. Lakin bu o demək deyil ki, biz bu vəziyyətdən həzz almalıyıq. Biz güclü ölkə olmaq üçün bütün bu illər çalışdığımız kimi, hələ çox iş görməliyik.

– İndi isə ikitərəfli münasibətlərə keçək. Xalqlarımız arasında dostluq əlaqələri tarixən mövcud olub. Bilirik ki, Azərbaycanda motsarella pendiri istehsal edən müəssisə açılıbdır. İtaliya ilə iqtisadi münasibətlərin gücləndirilməsinə gəldikdə Siz nə qənaətdəsiniz?

– Düzdür, ümumiyyətlə, ölkələrimiz arasında əlaqələr çox uğurla inkişaf edir. Müstəqilliyi əldə etdiyimiz ilk illərdən İtaliya ilə əlaqələrimiz çox sürətlə inkişaf edir. Bu mənim son 3 il ərzində ölkənizə ikinci rəsmi səfərimdir. Bu, əlaqələrimizin səviyyəsinin mühüm göstəricisidir. İtaliya şirkətləri Azərbaycanda uğurla çalışır, enerji sektoruna və digər sahələrə böyük sərmayələr yatırır. Azərbaycanda bəzi İtaliya şirkətləri

müxtəlif sənaye layihələrində podratçı qisminə çalışır və kənd təsərrüfatı sahəsində təmsil olunur. Ölkələrimiz arasında humanitar sahədə güclü mədəni əlaqələrimiz, geniş fəaliyyət var. Ümumiyyətlə, bunlar çox tarazlaşdırılmış yaxşı gələcəyi olan əlaqələrdir. Çünki siyasi və iqtisadi sahələrdə əlaqələri inkişaf etdirmək üçün yaxşı imkanlar var.

Avropa İttifaqının aparıcı ölkələrindən biri kimi, İtaliya Azərbaycanın bu qurumla əlaqələrində mühüm rol oynayır. Hesab edirik ki, bu əlaqələr uğurla inkişaf edir. İqtisadi sahədə gələcəkdə görülməli işlər çoxdur, çünki ölkəmizin imkanlarını öyrənməyə və Azərbaycanın regionumuzda çox mühüm rol oynadığını görməyə hələ də ehtiyac var. Təkcə iqtisadi inkişaf baxımından deyil, həm də bir siyasi sabitləşdirici kimi. Əfsuslar olsun ki, Cənubi Qafqaz regionunda vəziyyət sabit deyildir. Bu səbəbdən Azərbaycanın iqtisadi inkişafı və müsbət siyasi təsiri regionun təhlükəsizliyi üçün əhəmiyyətli rol oynayır.

– Sizdən ölkənizin iqtisadi inkişafı ilə bağlı gözəl perspektivləri eşitməkdən məmnun oldum. Lakin Azərbaycanın müəyyən problemi də var. Bu, Dağlıq Qarabağ münaqişəsidir. Bilirik ki, məsələni Ermənistanla dinc yolla həll etmək istəyirsiniz. Xarici işlər nazirləri görüşlər keçirirlər. İşğal edilmiş torpaqların azad olunması ilə bağlı müzakirələr aparılır. Bununla belə, tərəflərin tutduğu mövqelər arasında fərqlər var. Bu yaxınlarda isə saziş imzalandı.

– Xeyr! İlk növbədə onu demək istəyirəm ki, Rusiya, Azərbaycan və Ermənistan prezidentlərinin Moskvada imzaladıqları sənəd saziş deyil, siyasi Bəyannamə idi. Burada münaqişənin necə həll olunmasına dair ölkələrin mövqelərini əks etdirən Bəyannamədən söhbət gedir. Həmin Bəyannamənin üç vacib elementini vurğulamaq istərdim. Bu sənəd Azərbaycan və Ermənistan arasında imzalanıb, Dağlıq Qarabağla yox. Bu onu göstərir ki, Ermənistan rəhbərliyi münaqişə tərəflərinin Ermənistan və Azərbaycan olduğunu dərk edir. Əvvəllər bu belə deyildi. Onlar hamını inandırmağa çalışırdılar ki, müharibə Dağlıq Qarabağ və Azərbaycan arasındadır. Məsələ budur. Bu

çox vacibdir. Ermənistan rəhbəri münəqişə tərəflərinin kim olduğunu göstərən sənədə öz əli ilə imza atıbdır. İkincisi, Bəyannamədə deyilir ki, münəqişə beynəlxalq hüququn norma və prinsipləri, həmin prinsiplər çərçivəsində qəbul edilmiş qərar və qətnamələr əsasında həll olunmalıdır. Bu o deməkdir ki, Ermənistan silahlı qüvvələrinin Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərindən qeyd-şərtsiz çıxarılmasını tələb edən BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının qəbul etdiyi qərar və qətnamələrə hörmətlə yanaşılmalıdır.

Üçüncü vacib element ondan ibarətdir ki, münəqişənin həllində hər bir mərhələ beynəlxalq təminatla müşayiət olunmalıdır. Bu o deməkdir ki, münəqişə mərhələ-mərhələ həll edilməlidir. Bu daim bizim mövqeyimiz olub, Ermənistanın mövqeyi isə münəqişənin paket şəklində həlli olubdur.

Beləliklə, bu üç element danışıqlar prosesində yeni elementlərdir və mən şadam ki, Ermənistan rəhbəri bu prinsipləri, bu Bəyannaməni imzalamağa özündə cəsarət tapdı. Əgər Ermənistan bu prinsiplərə riayət etsə, münəqişə asanlıqla həll oluna bilər.

Vəziyyət isə aydındır, Azərbaycan ərazisinin Ermənistan tərəfindən işğal edilməsi faktı beynəlxalq birlik tərəfindən tanınır. Bu işğal və azərbaycanlılara qarşı yürüdülmən etnik təmizləmə siyasəti nəticəsində 1 milyon azərbaycanlı qaçqın və öz torpaqlarında məcburi köçkün vəziyyətinə düşübdür. Ölkənin 20 faizi işğal altındadır. Bu, beynəlxalq hüquq normalarına tamamilə ziddir. Münəqişənin sülh yolu ilə deyil, digər yollarla həllinə dair verdiyiniz şərhə bağlı onu demək istərdim ki, bu Bəyannamədə Azərbaycanı hərbi yoldan çəkəndirən öhdəliyi heç kim tapa bilməz. Bəyannamədə «hesab edirik ki, siyasi həll yolu olmalıdır» deyilməsi fundamental hüquqlarımızdan imtina etməyimiz demək deyildir. Bütün beynəlxalq normalara əsasən, hər bir ölkənin özünü müdafiə etmək hüququ var.

Azərbaycan Ermənistanın təcavüzünün qurbanıdır. Bu təcavüz nəticəsində nəinki Dağlıq Qarabağ, hətta onun

ərazisindən kənar və ermənilərin heç vaxt yaşamadıqları daha 7 rayon Ermənistan tərəfindən işğal olunmuşdur. Bundan da bizim insanlar əziyyət çəkirlər. Ona görə də siyasi həll ümidi ilə biz istənilən tədbiri görməyə daim hazır olmalıyıq. Burada hərbi yol istisna deyil, heç vaxt olmayıb və ərazi bütövlüyümüzü bərpa etmək üçün heç vaxt istisna olmayacaqdır. Biz özümüzü əhəmiyyətli dərəcədə gücləndirmişik. Son 5 ildə Azərbaycanın hərbi potensialı, iqtisadi inkişafı və siyasi gücü bir neçə dəfə artmışdır. Lakin təxminən iki onillik ərzində aparılan danışıqlar prosesində olmağımız faktı onu göstərir ki, bizim məqsədimiz sülh yolunu tapmaqdır.

Qafqazda heç kim müharibə istəmir. Lakin biz bu vəziyyətlə barışa bilmərik. Ermənistanın iki onillikdən çox xalqımızın fundamental hüquqlarını pozması faktı ilə və heç nə baş verməməsi ilə razılaşa bilmərik. Beynəlxalq birlik məsələnin həllində lazımı rolunu oynamır. Biz ümid edirik ki, məsələyə diqqət artacaq, xüsusilə də sülhün nə qədər həssas olduğunu göstərən Qafqazdakı son hadisələrdən sonra. Bizə gəldikdə isə bizim təmas xəttində sülhməramlılar yoxdur. Burada Ermənistan və Azərbaycan ordusu var. Qafqazda sülhün bərqərar olunması üçün biz tezliklə məsələnin həlli yolunu tapmalıyıq.

– Bu gün deyilir ki, məsələ dinc yolla həll olunmalıdır, Azərbaycan isə neft və qaz gəlirlərini Silahlı Qüvvələrin gücləndirilməsinə yönəldir. Bu haqda nə deyə bilərsiniz?

– Deməzdim ki, vəsaitin böyük hissəsi o istiqamətə sərf olunur. Bütçəmizə baxsanız, Azərbaycanda son 5 il ərzində büdcə xərclərinin 10 dəfədən çox artdığını görürsünüz. Təxminən 12 dəfə artmışdır. Təhsil xərcləri də 10 dəfə artmışdır, infrastruktur layihələri üçün xərclər bir qədər çox ola bilər. Ordu xərcləri də 10 dəfə artmışdır. Yəni biz neftdən gələn gəlirləri yalnız silah alınmasına sərf etməmişik. Biz silah alırıq, ancaq məktəb, xəstəxana, yollar, elektrik stansiyaları tikirik. Biz ölkəmizi inkişaf etdiririk. Əgər ÜDM daxilində Azərbaycan və Ermənistanın hərbi xərclərinin faiz dərəcələrinə baxsanız, Ermənistanın bu sahəyə daha çox vəsait xərclədiyini görürsünüz.

Məsələ ondadır ki, bizim ÜDM Ermənistanın eyni göstəricisindən təxminən 6-7 dəfə çoxdur. Bu səbəbdən hərbi sahəyə biz Ermənistanın bütün ölkə üçün xərcləyə biləcəyi qədər vəsait xərcləyə bilirik. Onlar dərk etməlidirlər ki, aramızda olan tarazlıq artıq yoxdur və bundan sonra da olmayacaqdır. Onlar bu reallığı anlamalıdırlar ki, Azərbaycan daha da inkişaf edəcək güclü ölkədir. Onlar öz xalqına firavan həyat təmin etmək üçün bunu nəzərə almalıdırlar.

– İqtisadiyyat artmaqdadır, lakin Freedom House təşkilatı bildirir ki, demokratiya inkişaf etmir.

– Bilirsiniz, Freedom House kimi təşkilatlar obyektiv deyildir. Onlar Azərbaycanı olduğu kimi yox, fərqli təqdim etməyə çalışırlar. Şəxsən mənim üçün fəaliyyətimizin ən vacib qiyməti beynəlxalq təşkilatların verdiyi qiymətdir. Freedom House özünün gündəliyi, siyasi maraqları olan bir qeyri-hökumət təşkilatıdır. Onların Azərbaycanda bəzi müxalifət nümayəndələri arasında dostları da var. Buna görə də onların Azərbaycan haqqında dedikləri düzgün hesab edilə bilməz.

Bu yaxınlarda bizdə prezident seçkilərini izləyən ATƏT və Avropa Şurasının qiymətləndirmələri – vacib olan budur. Fakt odur ki, Azərbaycanda seçkilər çox normal və şəffaf şəraitdə keçirilib və onun nəticələri Azərbaycan xalqının iradəsini əks etdirdi. Seçkilərin düzgünlüyünə dair heç bir şikayət daxil olmamışdır. Bu onu göstərir ki, Azərbaycan real demokratiyanın qurulması üçün sürətlə irəliləyir və demokratikləşmə prosesi sürətlə gedir. Biz Avropa İttifaqına inteqrasiya oluruq, məsələn, biz qurumla Qonşuluq proqramları həyata keçiririk. Nəyə görə?! Meyarları Avropa İttifaqına daha da yaxınlaşdırmaq üçün! Bizə İttifaqdan pul gərək deyil, bizə heç bir güzəşt və ya subsidiyalar lazım deyildir. Sadəcə, həyat meyarlarımızı və siyasi sistemimizi ən yaxşı nümunəyə çatdırmağa çalışırıq. Eyni mənzərəni yeddi il üzv olduğumuz Avropa Şurasında görə bilərik.

Bu, böyük və həmişə asan olmayan, bəzən ağırlı bir yoldur, lakin biz bu yolu seçmişik. Bu reallıqdır. Üstəlik, liberal iqtisadi

islahatlar. Qeyri-demokratik ölkədə liberal iqtisadi islahatlara nail olmaq mümkün deyildir. Bu il Dünya Bankı Doing Business proqramı üzrə Azərbaycanı dünyanın bir nömrəli islahatçı ölkəsi elan etmişdir. Ötən il BMT Dövlət Neft Fondunu şəffaflığa görə mükafatla təltif etmişdir. Beləliklə, qeyri-demokratik cəmiyyətdə bu mümkün olmazdı. Qeyri-demokratik cəmiyyət Dünya Bankı tərəfindən bir nömrəli islahatçı ölkə elan edilə bilməz. Dünya Bankı dünyanın ən iri maliyyə təsisatıdır. ATƏT, Avropa Şurası, Avropa İttifaqı – bunlar ciddi təşkilatlardır. Beləliklə, Freedom House və ona bənzər təşkilatlar bu qurumlarla müqayisə edilə bilməz.

– Azərbaycan digər beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən bütün ölkələr kimi qiymətləndirilir. Bu yaxınlarda Beynəlxalq Valyuta Fondu korrupsiya sahəsində hazırladığı reyting sənədlərində Azərbaycanın cədvəldəki mövqeyinin aşağı düşdüyünü göstərmişdir. Dünyanın bir çox ölkələrində korrupsiya problemi var. Azərbaycanın bu sahədəki söyləri haqqında nə deyə bilərsiniz?

– Burada bir düzəliş etmək istərdim. Bu qiymətləndirmə Beynəlxalq Valyuta Fondu tərəfindən deyil, Transparency International adlandırılan QHT tərəfindən hazırlanıbdır. Bilirsiniz, QHT-lər çoxdur. Bizim ölkədə QHT-ni iki gün ərzində yaratmaq olar. Bundan sonra reytinglər açıqlanır, təəssürat və ya maraqlar əsasında ölkələr həmin reytingdə yer alır. Biz QHT-lərə böyük diqqət yetiririk. Biz ciddi beynəlxalq təşkilatların qiymətləndirmələrinə əhəmiyyət veririk. Dünyada bir nömrəli islahatçı olmaq təsadüfən baş vermir. Bu özünü bizim liberal iqtisadiyyatımızda, korrupsiyaya qarşı mübarizəmizdə göstərir. Bu onu göstərir ki, Azərbaycanda biznes qurmaq asandır, korrupsiya mühitində bu mümkün deyildir. Beləliklə, QHT-lərin qiymətləndirmələri bəzən onların subyektiv fikirlərinə əsaslanır.

Biz bu xəstəlikdən uzağıq desək, yanılıq. Bu, bütün dünya ölkələrində, keçmiş Sovet İttifaqı ölkələrində, hətta Avropada belə, böyük problemdir. Onunla necə mübarizə aparaq? Biz

çalışırıq. Biz korrupsiyaya qarşı mübarizə üçün xüsusi komissiya yaratmışıq, xüsusi proqramımız, qanunumuz var. İnzibati və iqtisadi qüvvələri bununla mübarizəyə cəlb edirik. Bəzən biz çox ciddi addımlar atırıq. Bir neçə il öncə təkcə korrupsiyaya görə Azərbaycanda bir neçə nazir həbs edilmişdir. Bir çox digər yüksək rütbəli məmur da həbs olunmuşdur. Lakin biz görürük ki, təkcə inzibati tədbirlərlə bu çox çətinidir. Biz əlaqələndirmə yaratmalıyıq, iqtisadiyyatı liberallaşdırmalıyıq, güclü orta təbəqə, siyasi həyatda hər bir şəxs üçün geniş şərait yaratmalıyıq. Bundan sonra korrupsiya aşağı düşəcəkdir.

– Cənab Prezident, sonuncu sualım sadədir. Ölkənin milli valyutası, manatın üzərində Avropanın ümumi xəritəsi də təsvir olunub və Azərbaycan orada bütöv Avropanın sərhədində göstərilibdir. Hesab edirsinizmi ki, Azərbaycan Avropa İttifaqının üzvü olmalıdır?

– Bu təbii ki, Avropadan, Avropa İttifaqından asılı olacaqdır. Hesab edirik ki, bugünkü əlaqələrimizin səviyyəsi çox yüksəkdir. Qeyd etdiyim kimi, artıq iki ildir ki, biz Avropa İttifaqı ilə Qonşuluq proqramını icra edirik. Bizim enerji sektorunda güclü tərəfdaşlığımız var. Təbii ki və əminəm, apardığımız islahatlar növbəti beş il ərzində həyatımızın bir çox meyarlarını, o cümlədən siyasi sistemi və iqtisadi azadlığı Avropa İttifaqının meyarları səviyyəsinə gətirib çıxaracaqdır. Əgər Avropa İttifaqı bizi öz strukturlarına inteqrasiya olunan və ya əlaqəli olan, yaxud qonşu kimi görmək istəyirsə, istənilən seçim bizi razı salar. Biz Avropa İttifaqından nə isə tələb edə bilmərik, qapını bərk döyərək, bizi içəri buraxın deyə bilmərik.

Avropa İttifaqı bir ailədir və bu ailənin öz qanun və qaydaları var, bu ailənin kimisə buraya dəvət edib-etməmək hüququ var. Əgər biz bu gün desək ki, bəli, biz daha da inteqrasiya olunmuş olmaq istərdik, bu, böyük dəyişikliklərə səbəb olmayacaqdır. Biz çalışmalıyıq. Azərbaycanda gördüyümüz işlər ölkəni gücləndirməyə, güclü siyasi sistemin, azad iqtisadiyyatın, bazar iqtisadiyyatının, sosial ədalətin yaradıl-

masına və Avropa İttifaqının gündəliyində olan bütün prinsiplərə xidmət edir. Onu da zaman göstərir.

– **Sizin üç övladınız var. Onlar daha çox Qərbə, yoxsa Şərqlə baxırlar?**

– Bunu demək çətindir. Onlar Azərbaycana baxırlar. Biz öz ölkəmizdə ənənələrimizi, həyat tərzimizi, mentalitetimizi çox yüksək qiymətləndiririk. Azərbaycandakı gənc nəsil və ələlxüsus mənim uşaqlarım milli ruhda tərbiyə edirlər. Onlar üçün Vətən ən ön planda durur. Biz hərdən yüksək səviyyədə olduğunu hesab etdiyimiz Avropa dəyərlərindən danışırıq. Lakin bizim öz dəyərlərimiz var, milli dəyərlərimiz, ulu babalarımızdan qalma dəyərlərimiz, tariximiz, ənənələrimiz var. Buna görə də uşaqlarımın naminə, bütün cavan nəslin naminə, Azərbaycan xalqının naminə ölkəmizə qayğı ilə yanaşmağı və ölkəni gücləndirmək üçün işləməyi üstün tuturam. Buna nail olmaq üçün bizim həm Qərblə, həm də Şərqlə yaxşı münasibətlərimiz olmalıdır. Azərbaycanda hər şey məhz bu cür baş verir və bəlkə də bu bizim uğurlu inkişafımızın səbəblərindən biridir.

M ü x b i r: Təşəkkür edirəm.

NAZİRLƏR ŞURASININ BİNASI ÖNÜNDƏ RƏSMİ QARŞILANMA MƏRASİMİ

Roma

26 noyabr 2008-ci il

Noyabrın 26-da İtaliya Nazirlər Şurasının binası önündə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin rəsmi qarşılanma mərasimi olmuşdur.

İtaliyanın və Azərbaycanın dövlət bayraqları ilə bəzədilmiş meydanda dövlətimizin başçısının şərafinə Fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

İtaliya Nazirlər Şurasının sədri Silvio Berlusconi Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevi binanın önündə böyük hörmət və ehtiramla qarşıladı.

Azərbaycanın və İtaliyanın dövlət himnləri səsləndi.

Fəxri qarovul dəstəsinin rəisi Azərbaycan prezidentinə raport verdi.

Prezident İlham Əliyev və İtaliya hökumətinin sədri Silvio Berlusconi Fəxri qarovul dəstəsinin qarşısından keçdilər.

Azərbaycan nümayəndə heyətinin üzvləri Nazirlər Şurasının sədri Silvio Berluskoniyə, İtaliyanın rəsmi şəxsləri prezident İlham Əliyevə təqdim edildi.

İTALİYA NAZİRLƏR ŞURASININ SƏDRİ SİLVİO BERLUSKONİ İLƏ GÖRÜŞ

26 noyabr 2008-ci il

Noyabrın 26-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və İtaliya Respublikası Nazirlər Şurasının sədri Silvio Berluskoninin görüşü olmuşdur.

Görüşdə iki ölkə arasında əlaqələrin yüksələn xətlə inkişaf etdiyi bildirildi. Silvio Berlusconi prezident İlham Əliyevi yenidən dövlət başçısı seçilməsi münasibətilə təbrik etdi, onun İtaliyaya rəsmi səfərinin əhəmiyyətini xüsusi vurğuladı.

Söhbət zamanı qeyd olundu ki, iki ölkə arasında siyasi, iqtisadi, humanitar və digər sahələrdə əlaqələr genişlənəcək, qarşılıqlı münasibətlər daha da möhkəmlənəcəkdir.

Görüşdə ikitərəfli, regional və beynəlxalq məsələlər barədə geniş fikir mübadiləsi aparıldı.

İTALİYA PARLAMENTİ DEPUTATLAR PALATASININ SƏDRİ CANFRANKO FİNİ İLƏ GÖRÜŞ

26 noyabr 2008-ci il

Noyabrın 26-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev İtaliya parlamentinin Deputatlar Palatasının sədri Canfranko Fini ilə görüşmüşdür.

Görüşdə ölkələrimiz arasında əlaqələrin dinamik şəkildə inkişaf etdiyi bildirildi, bu baxımdan Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin İtaliyaya rəsmi səfərinin böyük əhəmiyyət kəsb etdiyi vurğulandı.

Deputatlar Palatasının sədri Canfranko Fini Azərbaycan dövlətinin başçısını yenidən prezident seçilməsi münasibətilə təbrik etdi. O, iki ölkə arasında əməkdaşlığın inkişafından məmnunluğunu ifadə etdi, bu sahədə parlamentlərarası əlaqələrin rolunu vurğuladı, əməkdaşlığın gələcəkdə daha da inkişaf edəcəyinə əminliyini söylədi.

Prezident İlham Əliyev təbrikə görə minnətdarlığını bildirdi, İtaliya–Azərbaycan əlaqələrinin bundan sonra da uğurla inkişaf edəcəyini vurğuladı.

Səfər başa çatdı

Noyabrın 26-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin İtaliya Respublikasına rəsmi səfəri başa çatmışdır.

Azərbaycanın və İtaliyanın dövlət bayraqları ilə bəzədilmiş Romanın «Çampino» hərbi hava limanında dövlətimizin başçısını İtaliyanın yüksək vəzifəli dövlət və hökumət nümayəndələri böyük hörmət və ehtiramla yola saldılar.

* * *

Dövlətimizin başçısı həmin gün gecə Bakıya qayıtmışdır. Azərbaycan prezidentini Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportunda Baş nazir Artur Rəsizadə, Prezidentin İcra Aparatının rəhbəri Ramiz Mehdiyev, Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Hacıbala Abutalıbov qarşıladılar.

GÖRKƏMLİ RƏSSAM TAHİR SALAHOVA «HEYDƏR ƏLİYEV» ORDENİNİN TƏQDİM EDİLMƏSİ MƏRASİMİ

Prezident sarayı

27 noyabr 2008-ci il

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev noyabrın 27-də görkəmli rəssam, Sosialist Əməyi Qəhrəmanı, SSRİ və Azərbaycan Dövlət mükafatları laureatı, SSRİ Xalq rəssamı Tahir Salahova «Heydər Əliyev» ordenini təqdim etmişdir.

Dövlətimizin başçısı İlham Əliyev görkəmli fırça ustasına müraciətlə dedi:

– Hörmətli Tahir müəllim, Sizi yubileyiniz münasibətilə ürəkdən təbrik etmək istəyirəm. Sizə cansağlığı, uzun ömür arzu edirəm. Sizin fəaliyyətiniz, yaradıcılığınız bütün dünyanı sevindirir. Siz dünyamiqyaslı rəssamsınız, əsərləriniz dünyanın ən məşhur muzeylərində nümayiş etdirilir. Ən sevindirici hal odur ki, Sizin əsərlərinizin böyük əksəriyyəti Azərbaycana həsr olunubdur. Sizin əsərlərinizdə Azərbaycanın görkəmli şəxsiyyətləri və adi insanlar təsvir edilmişdir.

Siz həm də çox geniş ictimai fəaliyyət göstərirsiniz. Azərbaycan qarşısında çox böyük xidmətləriniz var. Mən bu xidmətləri nəzərə alaraq, Azərbaycan mədəniyyətinin inkişafında müstəsna xidmətlərinizə görə Sizi Azərbaycanın ən yüksək, ən ali mükafatı olan «Heydər Əliyev» ordeni ilə təltif etmək istəyirəm. Mən bu gün bu barədə sərəncam imzaladım və bu ordeni Sizə təqdim etmək istəyirəm,

Prezident İlham Əliyev «Heydər Əliyev» ordenini Tahir Salahova təqdim etdi.

Xalq rəssamı Tahir Salahov onu Azərbaycanın ən ali mükafatına – «Heydər Əliyev» ordeninə layiq görməsi münasibətilə prezident İlham Əliyevə dərin minnətdarlığını bildirdi. O, dövlətimizin başçısının sərəncamı ilə 80 illik yubileyinin Azərbaycanda geniş qeyd olunmasına görə də təşəkkür etdi. Tahir Salahov ulu öndər Heydər Əliyevin XX əsrin ən böyük şəxsiyyətlərindən biri olduğunu vurğulayaraq dedi ki, məhz ümummillî liderin müdrik siyasəti nəticəsində respublikamız dünya birliyində layiqli yerini tutmuşdur.

Heydər Əliyevlə şəxsi dostluğunu böyük məmnunluqla xatırladan yubilyar ulu öndərin gərgin fəaliyyəti sayəsində əsaslı inkişaf yoluna qədəm qoyan Azərbaycanın son illərdə daha da inkişaf etdiyini və dünya birliyində mövqeyini daha da möhkəmləndirdiyini bildirdi. Tahir Salahov prezident İlham Əliyevin mədəniyyət və incəsənətə, bu sahədə xüsusi xidmətləri olan sənət adamlarına hərtərəfli qayğı göstərdiyini vurğuladı, özünü «Heydər Əliyev» ordeninə layiq görülməsini bu qayğı və diqqətin daha bir nümunəsi kimi dəyərləndirdi.

Prezident İlham Əliyev yubilyarın Azərbaycan rəssamlıq məktəbinin görkəmli nümayəndəsi olduğunu bir daha vurğulayaraq qeyd etdi ki, Tahir Salahov sənəti daim mövzu və janr zənginliyi, bədii formanın əlvanlığı və estetik kamilliyi ilə seçilib, onun əsərləri millî incəsənət xəzinəmizin qızıl fonduna daxil olmuşdur.

Dövlətimizin başçısı görkəmli fırça ustasının ulu öndər Heydər Əliyevlə çox səmimi münasibətlərinin canlı şahidi olduğunu bildirdi, bunu əsl dostluq nümunəsi kimi dəyərləndirdi. Prezident İlham Əliyev Tahir Salahovun yüksək mənəvi keyfiyyətlərini, Vətən və xalq qarşısında xidmətlərini bir daha xüsusi vurğuladı, dövlətimizin ali mükafatına layiq görülməsi münasibətilə təkrar təbrik etdi və ona ən xoş arzularını çatdırdı.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN TÜRKMƏNİSTANA RƏSMİ SƏFƏRİ

28 noyabr 2008-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 28-də Türkmənistana rəsmi səfərə yola düşmüşdür.

Azərbaycan prezidentini Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportunda Baş nazir Artur Rasizadə, Prezidentin İcra Aparatının rəhbəri Ramiz Mehdiyev və Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Hacıbala Abutalıbov yola saldılar.

* * *

Noyabrın 28-də Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev Türkmənistanın paytaxtı Aşqabada gəlmişdir.

Azərbaycanın və Türkmənistanın dövlət bayraqları ilə bəzədilmiş Saparmurad Türkmənbaşı Beynəlxalq Aeroportunda dövlətimizin başçısının şəərəfinə Fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Prezident İlham Əliyevi Türkmənistanın yüksək vəzifəli dövlət və hökumət nümayəndələri böyük hörmətlə qarşıladılar.

Milli geyimli oğlan və qız Azərbaycan prezidentinə gül dəstəsi təqdim etdilər.

Azərbaycan prezidenti Fəxri motosikletçilər dəstəsinin müşayiəti ilə hava limanından yola düşdü.

RƏSMİ QARŞILANMA MƏRASİMİ

Aşqabad

28 noyabr 2008-ci il

Noyabrın 28-də Aşqabadda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin rəsmi qarşılama mərasimi olmuşdur.

Azərbaycanın və Türkmənistanın dövlət bayraqları ilə bəzədilmiş meydanda dövlətimizin başçısının şərəfinə Fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Türkmənistan prezidenti Qurbanqulu Berdiməhəmmədov Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevi böyük hörmət və ehtiramla qarşıladı.

Fəxri qarovul dəstəsinin rəisi Azərbaycan prezidentinə raport verdi.

Azərbaycanın və Türkmənistanın dövlət himnləri səsləndi.

Prezidentlər Fəxri qarovul dəstəsinin qarşısından keçdilər.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev Türkmənistan əsgərlərini salamladı.

Türkmənistanın rəsmi şəxsləri, xarici ölkələrin Aşqabadda akkreditə olunmuş səfirləri və diplomatik nümayəndəliklərinin rəhbərləri Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevə, Azərbaycan nümayəndə heyətinin üzvləri isə Türkmənistan prezidenti Qurbanqulu Berdiməhəmmədova təqdim edildi.

**AZƏRBAYCAN PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN
VƏ TÜRKMƏNİSTAN PREZİDENTİ
QURBANQULU BERDİMƏHƏMMƏDOVUN
TƏKBƏTƏK GÖRÜŞÜ**

Aşqabad

28 noyabr 2008-ci il

Noyabrın 28-də Aşqabadda rəsmi qarşılama mərasimindən sonra Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Türkmənistan prezidenti Qurbanqulu Berdiməhəmmədovun təkbətək görüşü olmuşdur.

Görüşdə ölkələrimiz arasında münasibətlərin müxtəlif sahələrdə inkişafından məmnunluq ifadə olundu, əlaqələrin daha da genişləncəyinə əminlik vurğulandı. Bildirildi ki, Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin Türkmənistana rəsmi səfəri ikitərəfli münasibətlərin daha da möhkəmlənməsinə xidmət edəcəkdir.

Dövlət başçıları ikitərəfli və qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlərə dair fikir mübadiləsi apardılar.

AZƏRBAYCAN VƏ TÜRKMƏNİSTAN PREZİDENTLƏRİNİN GENİŞ TƏRKİBDƏ GÖRÜŞÜ

Aşqabad

28 noyabr 2008-ci il

Noyabrın 28-də Aşqabadda Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin və Türkmənistan prezidenti Qurbanqulu Berdiməhəmmədovun nümayəndə heyətlərinin iştirakı ilə geniş tərkibdə görüşü olmuşdur.

Qurbanqulu Berdiməhəmmədov: Hörmətli İlham Heydər oğlu, əziz dostlar!

Biz Sizi qədim türkmən torpağında görməyə çox şadıq və Sizi ən əziz və fəxri qonaqlar kimi qarşılayırıq.

Azərbaycan bizim yaxın qonşumuzdur, bizi xalqlarımızın mədəniyyətlərinin, dilinin və əsrlərin dərinliyindən gələn milli ənənələrin tarixi ümumiliyi bir-birinə bağlayır. Ölkələrimiz dövlət müstəqilliyi əldə edəndən və 1992-ci ilin iyununda Türkmənistanla Azərbaycan Respublikası arasında diplomatik münasibətlər yaranan vaxtdan biz beynəlxalq aləmdə, o cümlədən iri beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində əməkdaşlığın fəal iştirakçılarıyıq. Bu baxımdan Türkmənistan və Azərbaycan dünya birliyinin kollektiv səylərinə layiqli töhfə verir, Birləşmiş Millətlər Təşkilatı çərçivəsində tərəfdaşlığı möhkəmləndirir. İcazə verin, Türkmənistanın xarici siyasət təşəbbüslərini daim dəstəklədiyinə görə Azərbaycana təşəkkürümü bildirim.

Buna bir əyani misal: Azərbaycan bizim ölkənin daimi bitərəfliyinin beynəlxalq hüquqi statusunu birincilər sırasında dəstəkləmiş və 1995-ci ilin dekabr ayında BMT Baş Məclisinin qəbul etdiyi müvafiq Qətnamənin müəlliflərindən biri kimi çıxış etmişdir. Sizin ölkəniz Türkmənistanın təşəbbüsü ilə irəli

sürülmüş və BMT Baş Məclisi 63-cü sessiyasının gündəliyinə daxil edilmiş «Enerji daşıyıcılarının etibarlı və sabit tranziti və onun iqtisadi inkişafın və beynəlxalq əməkdaşlığın təmin edilməsində rolu» adlı Qətnamə layihəsini dəstəkləmiş və onun müəlliflərindən biri kimi çıxış etmişdir. Zənnimcə, bu son sənədin vacibliyi haqqında nə isə deməyə ehtiyac yoxdur.

Böyük məmnuniyyətlə vurğulamaq istəyirəm ki, son vaxtlar Türkmənistanla Azərbaycan arasında qardaşlıq münasibətləri real cizgilər alır. Real məzmun kəsb edən dövlətlərarası dialoqun fəallaşması bizim yeni siyasətimizə, ölkələrimiz və xalqlarımız arasında dostluq və qardaşlıq siyasətinə müvafiqdir. Bunu yüksək səviyyədə müntəzəm keçirilən görüşlərin nəticələri, rəsmi nümayəndə heyətlərinin qarşılıqlı səfərləri, sammitlər və beynəlxalq forumlar çərçivəsində əlaqələr də təsdiq edir.

Bundan əlavə, qeyd etmək lazımdır ki, bizim ikitərəfli münasibətlərin müqavilə-hüquqi bazasının möhkəmlənməsi prosesi gedir. Bugünkü danışıqların yekunlarına əsasən imzalanaacaq yeni sənədlər paketi əməkdaşlığımızın beynəlxalq hüquqi əsasının daha da möhkəmlənməsinə kömək edən sanballı əlavə olacaqdır. Ona görə də Türkmənistanda Sizin bu səfərinizi ikitərəfli münasibətlərin daha da möhkəmlənməsi və qarşılıqlı surətdə faydalı tərəfdaşlıq üçün geniş imkanlar yaradılması baxımından qiymətləndiririk.

Hörmətli İlham Heydər oğlu ilə indicə etdiyimiz dostcasına söhbətdə biz konstruktiv qarşılıqlı fəaliyyətin, siyasi dialoqun bundan sonra da davam etdirilməsində maraqlı olduğumuzu vurğuladıq. Biz dövlətlərimizin və xalqlarımızın mənafeyi naminə, habelə bütövlükdə beynəlxalq birliyin mənafeyi naminə ikitərəfli münasibətlərin ən səmərəli yollarını tapmağı qarşımıza məqsəd qoymuşuq. Müasir dövrün əsas problemləri haqqında, ilk növbədə sülh, təhlükəsizlik və davamlı inkişaf məsələləri, bəşəriyyətə qarşı təhdid və hədələrə qarşı mübarizə məsələləri barədə baxışlarımızın oxşar olması və ya üst-üstə düşməsi mühüm amildir.

Hörmətli dostlar, bizim seçdiyimiz yolun – Türkmənistanla Azərbaycan arasında ticari-iqtisadi münasibətlərin inkişaf etdirilməsi yolunun düzgün olmasını məmnuniyyətlə vurğulamaq istəyirəm. Bu ilin 10 ayı ərzində qarşılıqlı əmtəə dövriyyəsinin həcmi 490,8 milyon ABŞ dollarına bərabər olmuşdur. Bu, keçən ilin müvafiq göstəricisi ilə müqayisədə təqribən 8 dəfə çoxdur və bu gün Azərbaycan bizim dövlətin ticari-iqtisadi münasibətlər saxladığı dünya ölkələri arasında 6-cı yeri tutur.

Türkmənistan prezidenti iki ölkə arasında ticari-iqtisadi əlaqələrin potensialından da söhbət açdı. O, həm də Xəzərin sülh və əmin-amanlıq dənizinə çevrilməsinin, regionda yeni enerji və nəqliyyat-kommunikasiya layihələrinin həyata keçirilməsinin hər iki xalqın rifahının yüksəldilməsinə yönəldiyini bildirdi, Azərbaycan prezidentinin bu sahədə təşəbbüslərini yüksək qiymətləndirdi.

Prezident Qurbanqulu Berdiməhəmmədov Azərbaycanla Türkmənistan arasında mədəniyyət, elm və humanitar sahədə əməkdaşlığın da genişlənməsinə əminliyini bildirdi. O dedi:

– Bu da faydalı cəhətdir ki, biz mənəvi-humanitar, elm, təhsil sahələrində münasibətlərin reallaşdırılmasının konkret yolları barədə müntəzəm fikir mübadiləsi edir, müzakirələr aparırıq. Bu münasibətlər, o cümlədən müvafiq konfranslar, simpoziumlar, festivallar, digər mədəni və elmi tədbirlər çərçivəsində reallaşır.

Fürsətdən istifadə edərək, Türkmənistanda keçirilən beynəlxalq forumların işində fəal iştiraklarına görə Azərbaycanın yaradıcı ziyalılarının, elm və mədəniyyət xadimlərinin nümayəndələrinə təşəkkür etmək istəyirəm. Müasir mərhələdə Türkmənistan və Azərbaycanın qarşılıqlı mədəni-humanitar əlaqələrin gözəl ənənələrini inkişaf etdirmək və möhkəmlətmək üçün çox yaxşı imkanı vardır. Bu fikrin davamı kimi, gələn il Aşqabadda Türkmənistan və Azərbaycanın elm və incəsənət xadimlərinin forumunu keçirmək ideyasını təklif etmək istəyirəm. Bu bizim alim və tədqiqatçıların, yaradıcı ziyalılarının

nümayəndələrinin təcrübə və nailiyyətlərini mübadilə etmələri üçün yaxşı imkan olacaq, elmi və yaradıcı əlaqələrin daha da zənginləşməsinə gətirib çıxaracaqdır.

İ l h a m Ə l i y e v: Çox sağ olun, hörmətli Qurbanqulu Məlikquliyeviç.

Hörmətli dostlar!

Bu gün qardaş Türkmənistan torpağında mənə və bizim nümayəndə heyətinin üzvlərinə göstərilən qonaqpərvərliyə və səmimi qəbula görə Sizə ürəkdən təşəkkür edirəm. Mən, həmçinin ölkəmizə ünvanlanmış xoş sözlərinizə görə Sizə təşəkkür etmək və demək istəyirəm ki, ölkələrimiz arasında münasibətlərin daha da inkişaf etdirilməsi barədə Sizin fikirlərinizə tamamilə şərikəm.

Siz öz çıxışınızda bu münasibətlərin dinamikasını, onların geniş spektrini və möhkəm təmələ əsaslanmasını qeyd etdiniz. Bu təməl xalqlarımızın möhkəm tarixi və mədəni kökləridir. Türkmənistanın və Azərbaycanın müstəqil inkişafı şəraitində ölkələrimiz və xalqlarımız yüksək dərəcədə mütəşəkkillik, intellektual potensial nümayiş etdirmişlər. Biz iqtisadi və sosial inkişaf baxımından çox böyük uğurlar qazanmışıq. Ölkələrimizdə həyat səviyyəsi ilbəl yaxşılaşır. Bizi bu da birləşdirir. Regionda vəziyyətə geniş baxış, əsas qüvvələrin daxili problemlər, vətəndaşlarımızın yaşayışı və iqtisadiyyatın inkişafı üçün yaxşı şərait yaradılması üzərində cəmləşdirilməsi, ölkələrimizin zəngin təbii sərvətlərindən istifadə edilməsi və bütün bu məqsədlərə uğurla nail olmaq – bu həm Türkmənistan, həm də Azərbaycan üçün səciyyəvidir.

Ölkələrimizdə çox sabit ictimai-siyasi şərait mövcuddur, iqtidarla xalq arasında birlik vardır ki, bu da hər bir ölkənin inkişafı üçün vacibdir. Bizi birləşdirən təkə müştərək tariximiz və ümumi köklərimiz deyil, həm də problemlərə yanaşmalarımızın bir çox cəhətdən ümumiliyi və müstəqillik illəri ərzində qazandığımız uğurlardır. Bu gün birmənalı şəkildə deyə bilərik ki, Türkmənistan və Azərbaycan özlərinin bütün planlarının həyata keçirilməsində, müstəqil dövlətlər kimi

təşəkkül tapmaqda çox böyük uğurlar qazanmışdır. Beynəlxalq qurumlarda qarşılıqlı dəstək, müxtəlif beynəlxalq təşəbbüslərdə fəal iştirak etməyimiz də bizi bir-birimizə yaxınladır. Siz öz çıxışınızda iqtisadi əlaqələrin artım dinamikasını qeyd etdiniz. Siyasi münasibətlərin möhkəm təməli olmasa, bu dinamika mümkün olmazdı.

İndi biz iki qardaş dövlət arasında münasibətlərin inkişafının yeni mərhələsini yaşayırıq. Bu mərhələ hərtərəfli əməkdaşlıq üçün geniş perspektivlər açır. Əmtəə dövriyyəsinin qısa müddətdə bir neçə dəfə artması həm ölkələrimizin potensialının, həm də əməkdaşlığı fəal inkişaf etdirmək arzusunun göstəricisidir. Əminəm ki, qarşıdakı illərdə əmtəə dövriyyəsinin həcmi daim artacaqdır. Əmtəə dövriyyəsinin strukturu da zənginləşəcəkdir. Hazırda ölkələrimizin iqtisadi potensialı və istehsal etdiyimiz mallar ən yüksək dünya standartlarına müvafiqdir, bunlar rəqabətədavamlı mallardır. Əminəm ki, ölkələrimizin iqtisadiyyatları inkişaf etdikcə, əmtəə dövriyyəsinin nomenklaturu genişlənəcəkdir.

Biz həm də qonşuyuq – Xəzər dənizi regionunda qonşuyuq. Əlbəttə, bizim regionda təhlükəsizlik və əməkdaşlıq elə məsələlərdir ki, daim onlara diqqət yetirir, söylərimizi bu məsələlər üzərində cəmləşdiririk. Ölkələrimiz Xəzər dənizi regionunda beynəlxalq təhlükəsizlik sisteminin möhkəmlənməsində, Xəzərin hüquqi statusunun qəti şəkildə müəyyən edilməsi məsələsində çox mühüm rol oynayır.

Bu baxımdan mən əminəm ki, həm indiyə qədər keçirilmiş sammitlər, həm də gələcək zirvə görüşü çox böyük əhəmiyyət kəsb edəcəkdir və biz ümid edirik ki, bu məsələ ən yaxın vaxtlarda qarşılıqlı fayda və maraqlar əsasında tənzimlənəcəkdir.

Təcrübə göstərmişdir ki, biz vaxtı çatmış məsələləri çox səmərəli həll edirik. Bu, son vaxtlar müşahidə etdiyimiz kimi, iqtisadi məsələlərin həllinə operativ və sözlün həqiqi mənasında, qardaşcasına yanaşmağımızda özünü göstərdi. Bu, əlaqələrimizin inkişaf etdirilməsi üçün qarşılıqlı iradənin,

münasibətləri möhkəmlətmək və onların potensialını artırmaq üçün böyük istəyin olmasını göstərir. Əminəm ki, gələcəkdə bizim ölkələrimizi birləşdirəcək çoxsaylı yeni ideyalar və layihələr yaranacaqdır.

Ölkələrimizin uğurlu inkişafı üçün hər cür şərait var: möhkəm siyasi sistem, sabitlik, təbii ehtiyatlar, bu təbii ehtiyatlardan ölkələrimizin rifahı naminə bacarıqla istifadə olunması, əlverişli coğrafi mövqe, ölkələrimizin və xalqlarımızın potensialı. Bunlar Türkmənistanla Azərbaycan arasında münasibətlərin əsasını təşkil edən müsbət amillərdir. Əminəm ki, onlar gələcəkdə müsbət istiqamətdə inkişaf edəcəkdir. Hörmətli cənab Prezident, bu baxımdan Sizin bu ilin may ayında Azərbaycana səfəriniz, orada aparılmış danışıqlar və imzalanmış sənədlər böyük rol oynamışdır. Sizin səfəriniz müddətində Azərbaycanda yaranmış ab-hava özü iqtisadi və siyasi əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün böyük istək və real imkanlar olduğunu göstərir. Siz öz çıxışınızda mədəni, humanitar sahədə əməkdaşlığın vacibliyini qeyd etdiniz və xalqlarımızın daha sıx birləşməsi üçün mədəni tədbirlər keçirilməsi barədə təklifinizi mən də tamamilə dəstəkləyirəm. Başqa sözlə desək, bu gün ölkələrimiz arasındakı münasibətlər milli maraqlarımıza və tarixi ədalətə uyğundur.

Hörmətli Qurbanqulu Məlikquliyev, Sizə, eləcə də bütün qardaş Türkmənistan xalqına qonaqpərvərliyə və səmimi qəbula görə bir daha təşəkkür etmək istəyirəm. Qardaş Türkmənistan torpağında olmaq mənə çox xoşdur və əminəm ki, bu səfər də münasibətlərimizin gələcək inkişafında çox mühüm mərhələ olacaqdır. Sağ olun.

SƏNƏDLƏRİN İMZALANMA MƏRASİMİ

Aşqabad

28 noyabr 2008-ci il

Noyabrın 28-də Aşqabadda, dövlət başçılarının geniş tərkibdə görüşündən sonra Azərbaycan və Türkmənistan arasında sənədlərin imzalanma mərasimi olmuşdur.

Bakı və Türkmənbaşı limanları vasitəsilə beynəlxalq dəmir yolu – bərə xəttində yüklərin daşınmasının, yük vaqonlarının və konteynerlərin istismarının, nömrələr üzrə qeydiyyatının və onlardan istifadəyə görə hesablaşmanın təşkili haqqında sazişi Azərbaycanın Nəqliyyat naziri Ziya Məmmədov, Türkmənistanın Dəmiryol Nəqliyyatı naziri Dəryaqulu Məhəmmədquliyev imzaladılar.

Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi ilə Türkmənistan Respublikasının Təhsil Nazirliyi arasında təhsil sahəsində əməkdaşlıq haqqında sazişi Azərbaycanın Xarici İşlər naziri Elmar Məmmədyarov, Türkmənistanın Təhsil naziri Məhəmmədgəldi Annaamanov imzaladılar.

Azərbaycan Respublikası Hökuməti və Türkmənistan Respublikası Hökuməti arasında Bakı (Azərbaycan Respublikası) və Türkmənbaşı (Türkmənistan) limanları vasitəsilə birbaşa beynəlxalq dəmir yolu – bərə əlaqəsinin təşkili haqqında sazişi Azərbaycanın Nəqliyyat naziri Ziya Məmmədov, Türkmənistanın Nazirlər Kabineti sədrinin müavini Nəzərqulu Şaquliyev imzaladılar.

Azərbaycan Respublikası Hökuməti və Türkmənistan Respublikası Hökuməti arasında iqtisadi əməkdaşlıq üzrə Azərbaycan–Türkmənistan hökumətlərarası komissiyası haqqında sazişi Azərbaycanın Baş nazirinin birinci müavini Yaqub Eyyubov, Türkmənistan Nazirlər Kabineti sədrinin müavini Xıdır Saparlıyev imzaladılar.

DÖVLƏT BAŞÇILARININ MƏTBUAT ÜÇÜN BƏYANATLARLA ÇIXIŞLARI

Aşqabad

28 noyabr 2008-ci il

Noyabrın 28-də Aşqabadda ikitərəfli sənədlərin imzalanması mərasimi başa çatdıqdan sonra Azərbaycan və Türkmənistan prezidentləri mətbuat üçün bəyanatlarla çıxış etmişlər.

Türkmənistan prezidenti Qurbanqulu Berdiməhəmmədovun bəyanatı

Çox hörmətli İlham Heydər oğlu!

Hörmətli dostlar!

Xanımlar və cənablar!

Mətbuat nümayəndələri!

Mən, ilk növbədə çox hörmətli İlham Heydər oğluna ürəkdən təşəkkür edirəm ki, bizim dəvətimizi qəbul etmiş və bu gün qədim qonaqpərvər Türkmənistan torpağına rəsmi səfərə gəlmişdir.

Bu gün biz çox yaxşı, qarşılıqlı hörmət, qarşılıqlı əməkdaşlığa maraq ab-havası ilə səciyyələnən danışıqlar aparmışıq. Müasir dünyanın problemləri, sabitlik, təhlükəsizlik haqqında, terrorizm, ekstremizm və separatizm kimi təhlükələrə qarşı mübarizə problemləri barədə ətraflı söhbət etdik. Həmçinin mütəşəkkil cinayətkarlığa qarşı mübarizə haqqında və əlbəttə, hazırda dünya üçün bəlaya çevrilmiş narkotrafik problem barədə danışıdıq.

Biz əsasən ondan danışdıq ki, ölkələrimiz beynəlxalq aləmdə də, o cümlədən iri beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində də fəal iştirakçılardı. Bu, ilk növbədə Birləşmiş Millətlər Təşkilatına aiddir. Beynəlxalq təşkilatlardan söz düşmüşkən, enerji daşıyıcılarının etibarlı və təhlükəsiz nəqli və onun iqtisadi inkişafın və beynəlxalq əməkdaşlığın təmin olunmasında rolu barədə mən Türkmənistanın təşəbbüsü ilə BMT Baş Məclisi 63-cü sessiyasının gündəliyinə çıxarılmış BMT qətnaməsinin layihəsini dəstəklədiyinə və layihənin həmmüəllifi kimi çıxış etdiyinə görə İlham Heydər oğluna bir daha təşəkkürümü bildirirəm.

Bu, mühüm məsələdir, çünki indi dünyada yaranmış böhran vəziyyətini nəzərə alsaq, bu proses təkcə iki dövlətin sabitliyinə və iqtisadi potensialının möhkəmlənməsinə deyil, hesab edirəm ki, dünyanın bir sıra ölkələrinə də çox yaxşı təsir göstərəcəkdir.

Enerji daşıyıcıları məsələsinə gəldikdə isə həqiqətən zəngin karbohidrogen ehtiyatlarına malik olan bu iki dövlət bu məsələ barədə ümumi fikirdədir. Yəni biz «açıq qapı» siyasətinə və karbohidrogen ehtiyatlarımızın nəqlinin şaxələndirilməsinə tərəfdarıq. Hər iki ölkə enerji ehtiyatlarının işlənilməsi, emal edilməsi və satışı məsələləri barədə eyni fikirdədir. Biz artıq Bakıda beynəlxalq şirkətlərin və sərmayədarların iştirakı ilə sanballı beynəlxalq konfrans keçirmişik. Həmin konfransı Türkmənistanda, Aşqabad şəhərində də davam etdirəcəyik.

Müzakirələrin əsas mövzusu Xəzər dənizinin statusu məsələsi idi. Biz vurğulayırıq ki, Xəzər sülh və sabitlik dənizidir. İranda bütün Xəzəryanı dövlətlərin iştirakı ilə keçirilmiş zirvə toplantısından sonra bu məsələni dəfələrlə qaldırmışıq və bu istiqamətdə də bizim fikirlərimiz uyğundur.

Mən ticarət-iqtisadi əlaqələrimizi də qeyd etmək istərdim. Təkcə bu ilin 10 ayı ərzində əmtəə dövriyyəimiz təxminən 8 dəfə artmışdır. Bu baxımdan bizim hökumətlərarası komissiyanın və əlbəttə, ticarət-sənaye palatalarının işini qiymətləndirmək lazımdır. Buna görə onlara «çox sağ ol» demək lazımdır.

Bizim üçün əsas məsələlərdən biri nəqliyyatdır. Bu, beynəlxalq, transkontinental məsələlərdir və zənnimcə, hər iki ölkə təkcə regionda deyil, daha geniş məkanda mühüm rol oynaya bilər.

Biz bu gün sosial-humanitar məsələlərə də toxunduq. Vurğuladıq ki, ümumi mentalitetimiz, dillərimiz, tarixi irsimiz – bunlar hamısı bizi birləşdirir. Ona görə də bu gün biz 2009-cu ildə Aşqabad şəhərində sosial-humanitar məsələlərin, incəsənət, ədəbiyyat, irs məsələlərinin və s. müzakirəsini keçirmək təşəbbüsünü irəli sürdük.

Ümumən, mən bugünkü səfərinə görə İlham Heydər oğluna bir daha təşəkkür etmək istəyirəm. Diqqətinizə görə sağ olun.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin bəyanatı

Çox hörmətli Qurbanqulu Məlikquliyeviç!

Hörmətli xanımlar və cənablar!

İlk növbədə, məni ölkənizə rəsmi səfərə dəvət etdiyinizə görə, nümayəndə heyətimizə göstərilən qonaqpərvərliyə və səmimi qəbula görə qardaş Türkmənistanın prezidentinə bir daha ürəkdən təşəkkür etmək istəyirəm. Biz bu səfərə və bütövlükdə iki ölkə arasında münasibətlərə çox böyük əhəmiyyət veririk. Şadıq ki, bu münasibətlərdə çox böyük dinamizm vardır. Qəbul edilən qərarlar kifayət qədər qısa müddətdə həyata keçirilir. Hökumətlərarası komissiyanın fəal işi onu göstərir ki, siyasi rəhbərliyin qəbul etdiyi qərarlar, müvafiq qurumlara verilən tapşırıqlar qarşılıqlı anlaşma və qardaşlıq ruhunda operativ şəkildə yerinə yetirilir. Bu çox vacibdir, çünki bizim ortaqlığımız, ortaq mədəniyyətimiz, ortaq köklərimiz, dillərimizin oxşarlığı xalqlarımızı bir-birinə bağlayır. Münasibətlərimizi bu baza üzərində qururuq. Bu gün bu münasibətlər təkcə bizim ölkələr üçün deyil, bütün Mərkəzi Asiya, Xəzər, Qafqaz regionu üçün və bəlkə də, daha artıq coğrafi məkan üçün çox böyük əhəmiyyət kəsb edir. Əlbəttə, ölkələrimiz arasındakı qarşılıqlı siyasi əlaqələr, siyasi

münasibətlərin səviyyəsi elə bir təməldir ki, bütün başqa münasibətlər onun üzərində qurulur. Sıx tarixi əlaqələr, orta q tariximiz, möhkəm siyasi münasibətlər və bu zəmində iqtisadi, sosial, nəqliyyat, energetika, humanitar məsələlər – bütün bunlar qardaşlıq ruhunda, qarşılıqlı anlaşma, qarşılıqlı maraqlar ruhunda həll edilir.

Çox hörmətli Qurbanqulu Məlikquliyeviçlə bizim bu gün təkbətək və geniş tərkibdə apardığımız danışıqlar münasibətlərin potensialının nə qədər böyük olmasını nümayiş etdirdi. Bu gün biz qarşılıqlı siyasi fəaliyyət, beynəlxalq təşkilatlarda fəal qarşılıqlı əlaqələr, əmtəə dövriyyəsinin artması – siyasi rəhbərliyin siyasi əzmi olmasaydı bu mümkün olmazdı – məsələlərini müzakirə etdik.

Məlumdur ki, enerji təhlükəsizliyi məsələləri dünyanı narahat edir və bununla əlaqədar, məmnuniyyətlə qeyd etmək olar ki, həm Türkmənistan, həm də Azərbaycan özünün enerji təhlükəsizliyini tamamilə təmin etmişdir. Təkcə bu deyil, onlar başqa ölkələrin enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində də mühüm rol oynayırlar. Şübhəsiz ki, bu rol gələcəkdə daha da artacaqdır, çünki müasir dünyada enerji təhlükəsizliyi məsələləri xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. İki müstəqil dövlət kimi, biz öz enerji potensialımızı tamamilə gerçəkləşdirmişik.

Çox hörmətli Türkmənistan prezidentinin qeyd etdiyi kimi, bu gün biz nəqliyyat sahəsində əməkdaşlıq məsələlərini müzakirə etdik və imzalanmış sənədlər real konkret işlər, real layihələr deməkdir. İndi Xəzər dənizi regionunda nəqliyyat sahəsində əməkdaşlığı genişləndirmək üçün çox böyük potensial vardır. Hazırda Azərbaycanı dəmir yolu vasitəsilə Türkiyə və Avropa ilə, eləcə də Xəzər dənizi vasitəsilə Mərkəzi Asiya ilə birləşdirəcək Bakı–Tbilisi–Qars dəmir yolu tikilir. Ümid edirəm ki, bu yeni İpək Yolu 2 ildən sonra bizim hamımızın sərəncamında olacaq və hamımız ondan istifadə edəcəyik. Burada iqtisadi səmərə də var və təbii ki, regional əməkdaşlıq da. Bu əməkdaşlıqdan hər kəs yalnız qazanacaqdır.

Başqa sözlə desək, biz bütün məsələləri, eləcə də Xəzərdə təhlükəsizlik tədbirlərinin gücləndirilməsi və Xəzərin sülh və əməkdaşlıq dənizinə çevrilməsi – bunun üçün yaxşı zəmin var – məsələlərini müzakirə etdik. Gələcəkdə biz bu istiqamətdə qardaşlıq və qarşılıqlı anlaşma ruhunda, qarşılıqlı maraqlar nəzərə alınmaqla fəal işləyəcəyik. Mən əminəm ki, bu gün nəzərdə tutduqlarımızı gələcəkdə uğurla həyata keçirəcəyik.

Son olaraq bir daha demək istəyirəm ki, bu ilin may ayında Türkmənistan prezidentinin Azərbaycana səfəri və o vaxt əldə edilmiş razılaşmalar ölkələrimiz arasında münasibətlərdə mühüm mərhələ olmuşdur. Mən çox hörmətli Qurbanqulu Məlikquliyeviçin həmin səfərinə görə ona çox minnətdaram. Azərbaycanda biz hamımız həmin səfəri xatırlayırıq. Mən həm də Türkmənistana rəsmi səfərə dəvət edildiyimə görə təşəkkür edirəm. Bunlar çox qısa tarixi zaman kəsiyində baş verir və bu bizim planlarımızın, bir-birimizə olan münasibətin ən yaxşı təsdiqidir. Qardaş Türkmənistanın bütün xalqına firavanlıq, sülh və yeni-yeni uğurlar diləmək istəyirəm.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

TÜRKMƏNİSTAN MƏCLİSİNİN SƏDRİ AKCA NURBERDİYEVA İLƏ GÖRÜŞ

Aşqabad

28 noyabr 2008-ci il

Noyabrın 28-də Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev Türkmənistan Məclisinə gəlmişdir.

Burada Azərbaycan prezidentini Türkmənistan Məclisinin Sədri xanım Akca Nurberdiyeva səmimiyyətlə qarşılıdı.

Dövlətimizin başçısı əvvəlcə parlamentin iclas salonu ilə tanış oldu.

Sonra Türkmənistan Məclisinin Sədri ilə görüş keçirildi. Görüşdə Azərbaycan–Türkmənistan əlaqələrinin bütün sahələrdə inkişaf etdiyi vurğulandı və bildirildi ki, Azərbaycan prezidentinin Türkmənistana rəsmi səfəri ikitərəfli əlaqələrin genişlənməsi baxımından çox böyük əhəmiyyət daşıyır.

Görüşdə parlamentlərarası əlaqələrin vacibliyindən də söhbət getdi və bu sahədə əməkdaşlığın daha da genişləncəyinə əminlik ifadə olundu. Xalqlarımızın ümumi tarixi və mədəni köklərinin qarşılıqlı əlaqələrin daha da inkişafına töhfə verdiyi vurğulandı.

Azərbaycan prezidentinə Türkmənistan Məclisinin fəaliyyəti barədə məlumat verildi.

**AZƏRBAYCAN PREZİDENTİNƏ MƏHTİMQLU
ADINA TÜRKMƏNİSTAN DÖVLƏT
UNİVERSİTETİNİN FƏXRİ PROFESSORU
ADININ VERİLMƏSİ
MƏRASİMİ**

Aşqabad

28 noyabr 2008-ci il

Noyabrın 28-də Məhtimqulu adına Türkmənistan Dövlət Universitetində Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevə bu ali məktəbin Fəxri professoru adı verilməsinə həsr olunmuş mərasim keçirilmişdir.

Azərbaycan prezidentini Türkmənistanın Təhsil naziri Məhəmmədgəldi Annaamanov, universitetin rektoru Çaryad Tugiyev səmimiyyətlə qarşıladılar. Dövlətimizin başçısına gül dəstəsi təqdim olundu.

Prezident İlham Əliyev əvvəlcə universitetin foyesində Türkmənistanın tarixini və bugünkü həyatını əks etdirən fotosərgi ilə tanış oldu. Azərbaycan prezidentinə məlumat verildi ki, 1931-ci ildə pedaqoji institut kimi yaradılmış bu universitet hazırda Türkmənistanın ən nüfuzlu ali təhsil ocağıdır. Onun bazasında bir çox ali məktəblər yaradılmış, indiyədək universitetdə 55 mindən çox mütəxəssis hazırlanmışdır. Universitetin kitabxanasında 600 mindən çox kitab vardır. Universitetin akt salonunda keçirilən mərasimə toplaşanlar Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevi sürəkli alqışlarla qarşıladılar.

Universitetin rektoru Çaryad Tugiyev mərasimi açaraq dedi ki, bu gün universitetin həyatında tarixi hadisədir. Elmi Şura iki ölkə arasında humanitar əlaqələrin inkişafında müstəsna

xidmətlərinə görə Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevə universitetin Fəxri professoru adı verilməsi barədə qərar qəbul etmişdir.

Rektor Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevə universitetin Fəxri professoru diplomunu və türkmən milli geyimini təqdim etdi.

Prezident İlham Əliyev universitetin professor-müəllim kollektivi qarşısında nitq söylədi.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin nitqi

Əziz dostlar!

Mən ilk növbədə, əməyimi yüksək qiymətləndirdiyinə, mənə bu universitetin Fəxri professoru kimi yüksək ad verilməsinə görə Məhtimqulu adına Türkmənistan Dövlət Universitetinə dərin minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm.

Sizi əmin etmək istəyirəm ki, mən bundan sonra da öz fəaliyyətimdə iki qardaş xalq – Türkmənistan və Azərbaycan xalqları arasında əlaqələrin möhkəmlənməsinə, ölkələrimizin münasibətlərinin bugünkü kimi dinamik inkişaf etməsinə çalışacağam.

Qonaqpərvər Türkmənistan torpağında olmağıma çox şadam. Bu gün mənim rəsmi səfərim başlamışdır. Bu səfərin ilk dəqiqəsindən etibarən səmimi, mehriban qonaqpərvərliyi hiss edirəm. Bu gün biz çox hörmətli Türkmənistan prezidenti Qurbanqulu Məlikquliyeviç Berdiməhəmmədovla ölkələrimiz arasında ikitərəfli münasibətlərin geniş spektrini müzakirə etdik. Biz həmçinin regional məsələləri də müzakirə etdik və əlaqələrimizin inkişafından ümumi razılığımızı bildirdik.

Bizim münasibətlərimizin inkişafı üçün çox möhkəm təməl mövcuddur. Bu təməl ortaq tariximiz, mədəniyyətimizdir. Türkmən və Azərbaycan xalqları əsrlər boyu qardaşlıq, dostluq, mehriban qonşuluq şəraitində yaşamışlar. Biz iki müstəqil dövlət arasında münasibətləri bu möhkəm tarixi təməl üzərində qururuq.

Ölkələrimizin müstəqil dövlətlər kimi təşəkkül dövrü çox uğurlu olmuşdur, həm Türkmənistan, həm də Azərbaycan özünün müstəqil dövlətlər kimi təşəkkülü yolunda əsas məsələləri həll etmişdir. Bu gün ölkəmizdə ictimai-siyasi sabitlik, xalqla iqtidar arasında birlik, çox möhkəm iqtisadi zəmin mövcuddur. Biz özümüzü təmin edən ölkəyik və bizi birləşdirən daha bir amil müstəqil siyasət, müstəqil xətt yeritməyə qadir olmağımızdır. Münasibətlərimizin möhkəmlənməsində əsas rol oynayan prinsiplər bunlardır.

Bu gün biz həm siyasi, iqtisadi əlaqələri, humanitar sahədə, nəqliyyat və energetika sahələrində əlaqələri və çoxsaylı başqa mövzuları müzakirə etdik. Əməkdaşlığımızla bağlı çox məsələlərin həllinə yanaşmalarımız tamamilə eynidir. Əmtəə dövriyyəsi son dövrdə bir neçə dəfə artmışdır. Çox qısa müddətdə iqtisadi xarakterli bir sıra məsələlər həll olunmuşdur. Biz beynəlxalq təşkilatlarda fəal əməkdaşlıq edirik. Energetika sahəsində əməkdaşlıq üçün də yaxşı potensial mövcuddur. Ölkələrimiz özlərinin enerji təhlükəsizliyini tam təmin etmişdir və başqa dövlətlərin enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında iştirak edirlər.

Bu amillər ölkələrimiz arasında münasibətlərdə mühüm rol oynamaqla bərabər, həm də Mərkəzi Asiya, Qafqaz, Xəzər hövzəsi regionunda proseslərə müsbət təsir göstərir. Buna görə də mən dərin məmnunluq hissi ilə qeyd edirəm ki, son bir neçə ayda Türkmənistan və Azərbaycan rəhbərliyi arasında siyasi təmaslar tamamilə yeni səviyyəyə qalxmışdır. Bu gün mən artıq bu barədə demişəm və bir daha demək istəyirəm ki, bu ilin mayında Türkmənistan prezidentinin ölkəmizə rəsmi səfəri, aparılmış danışıqlar, imzalanmış sənədlər bu əlaqələrə güclü təkan vermişdir. Ən başlıcası isə odur ki, imzalanmış sənədlər artıq reallaşdırılır və bu gün nəzərdə tutduğumuz, qərara aldığımız məsələlərin praktik şəkildə gerçəkləşməsini görürük.

Bunlar bir daha göstərir ki, münasibətlərimizin möhkəmlənməsi üçün çox güclü siyasi iradə vardır. Bunun üçün çox möhkəm, güclü tarixi təməl mövcuddur. İndi ölkələrimizin

sosial-iqtisadi inkişafı ilə bağlı bir sıra məsələlərin uğurla həll edildiyi bir vaxtda biz gələcəyə baxırıq ki, ölkələrimizi daha da yaxınlaşdırmaq, iqtisadi inteqrasiyanı, siyasi dialoqu daha da möhkəmlətmək üçün, ölkələrimizin vətəndaşlarının bir-birini daha yaxşı tanımaları üçün daha nə etmək lazımdır?!

Bu məqsədlə gələcəkdə insanlarımızın bir-birini daha yaxşı tanıması, dostlaşması üçün bu gün müxtəlif mədəni tədbirlər, mədəni mübadilələr, ölkələrimizin mədəniyyət xadimlərindən ibarət nümayəndə heyətlərinin mübadiləsini təşkil etmək qərara alınmışdır.

Mən xalqlarımızın dillərində oxşar cəhətlərin lap çox olmasını qeyd etmək istəyirəm. Əlbəttə, mən bunu bilirdim, bu gün buna şəxsən əmin oldum. Aşqabadda obyektlərin, binaların üzərindəki yazıları oxumağa tərcüməçi lazım deyil. Universitetin gənc tələbələri mənə kompyuter proqramlarını göstərdilər. Orada türkmən dilində yazılmış mətni başa düşmək üçün də mənə tərcüməçi lazım deyildi, hər şeyi başa düşürdüm. Bu, xalqlarımızın bir-birinə nə qədər yaxın olmasını, ünsiyyət saxlamağımızın nə qədər asan olmasını göstərir. Ona görə də biz bu münasibətləri əməllərimizlə, konkret təşəbbüslərimizlə möhkəmlətmək üçün hər şeyi etməliyik. Bir daha demək istəyirəm, bu münasibətlər xalqlarımız üçün, tariximiz üçün vacibdir, əsrlər boyu dost və qardaş kimi birgə yaşamış əcdadlarımızın ruhuna ehtiram əlaməti olacaqdır. Regional əməkdaşlıq üçün yaxşı amil olacaqdır.

Regionda müsbət proseslərlə yanaşı, müəyyən narahatlıq ocaqları da var. Qafqazda hələ tam sabitlik bərqərar olmamışdır. Regionumuzda etimad tədbirlərini möhkəmlətmək üçün hələ çox iş görülməlidir. Bizim yerləşdiyimiz region son vaxtlar get-gedə dünya üçün daha böyük maraq doğurur. Mərkəzi Asiya, Qafqaz, Xəzər hövzəsi zonası bu gün həm geosiyasi, həm iqtisadi, həm də enerji baxımından, enerji ehtiyatlarının nəqlinin şaxələndirilməsinin, enerji müstəqilliyinin və enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsi baxımından böyük maraq doğurur.

İndiki halda Türkmənistanın və Azərbaycanın zəngin təbii ehtiyatları, enerji potensialını müstəqil şəkildə reallaşdırma bilməsi ölkələrimiz qarşısında yeni perspektivlər açır, habelə əməkdaşlığın, iqtisadi əlaqələrin, həm regionda, həm də dünyada mövqelərimizin möhkəmlənməsi üçün yeni imkanlar yaradır. Əminəm ki, gələcəkdə təkcə regionumuzda yox, onun hüdudlarından kənar da inteqrasiya, energetika, nəqliyyat layihələri, başqa layihələr və proseslər xeyli dərəcədə Türkmənistan ilə Azərbaycan arasında münasibətlərin səviyyəsindən asılı olacaqdır. Mən əminəm ki, Türkmənistanla Azərbaycan arasındakı qardaşlıq, dostluq münasibətləri gələcəkdə daha da möhkəmlənəcək, xalqlarımız bir-birinə daha yaxın olacaq, bu isə həm ölkələrimizin inkişafına, həm də regional əməkdaşlığa kömək edəcəkdir.

Mən bu gün bu ali məktəbdə ölkələrimizin gələcəyi üçün təhsilin əhəmiyyəti barədə də bir neçə söz demək istəyirəm. Bu gün Türkmənistanda sizin ölkənin rəhbərliyinin və şəxsən prezidentin təhsillə bağlı məsələlərə qayğı göstərməsini görmək mənim üçün çox xoş oldu. Təhsil gələcək deməkdir, təhsil intellektdir, inkişafdır. Dünyanın heç bir ölkəsi öz intellektual potensialını reallaşdırmadan uğurla inkişaf edə bilməz.

Əgər biz dünyanın inkişaf etmiş ölkələrinin tarixinə və təşəkkül yoluna nəzər salsaq görürük ki, inkişaf üçün əsas təkan məhz intellektual potensial, təhsilin inkişaf səviyyəsi, müasir texnologiyaların inkişaf səviyyəsi olmuşdur. Bu gün Türkmənistanda təhsil məsələlərinə çox böyük əhəmiyyət verildiyini görmək mənə çox xoşdur. Bizim ölkədə də eyni hadisələr baş verir. Bizdə də bu məsələ prioritet məsələdir, çalışırıq ki, Azərbaycanın bütün vətəndaşlarının, gənclərin keyfiyyətli təhsil almaq, yaxşı mütəxəssis kimi yetişmək imkanı olsun, onlar öz əməli işləri ilə ölkəmizin inkişafına töhfə versinlər.

Biz məktəb tikintisi ilə əlaqədar çox böyük proqram həyata keçiririk. Son 5 ildə Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində ən müasir avadanlıqla təchiz edilmiş 1600 müasir məktəb

tikilmişdir. İslahatlara və təhsil prosesinin keyfiyyətinə xüsusi diqqət yetiririk ki, bu proses müasir tələblərə tam uyğun olsun, xalqımızın ənənələrinə əsaslansın.

Böyüməkdə olan nəslin vətənpərvərlik ruhunda, milli, mənəvi dəyərlərimiz ruhunda tərbiyə edilməsinə çox böyük əhəmiyyət veririk. Ölkələrimiz son 17 ildə müstəqildir. O vaxta qədər, əsrlər boyu bizim öz taleyimizi müstəqil şəkildə müəyyən etmək imkanımız olmamışdır. Lakin biz öz milli ləyaqətimizi, milli identikliyimizi və milli ruhumuzu qoruyub saxlamışıq. Bu bizim tariximiz, mədəniyyətimiz, ədəbiyyatımız, dilimiz, böyük alim və mütəfəkkirlərimiz sayəsində mümkün olmuşdur. Bu çox böyük, heç bir şeylə müqayisə edilə bilməyəcək sərvətdir.

Mən qəti əminəm ki, hər bir ölkənin gələcəyi daha çox təhsilin keyfiyyətindən asılıdır. Ona görə də bu gün bu yüksək mükafatı – Türkmənistan Dövlət Universitetinin Fəxri professoru diplomunu almaq mənə çox xoşdur və əməyimi bu cür qiymətləndirdiyinizə görə sizin hamınıza bir daha dərin təşəkkürümü bildirmək istəyirəm.

Mən dəvətə görə, səmimi qəbula görə Türkmənistan prezidentinə, bizə göstərilən qonaqpərvərliyə görə qardaş Türkmənistanın bütün vətəndaşlarına təşəkkür etmək istəyirəm. Əminəm ki, ölkələrimizin gələcəyi də bugünkü günümüz kimi gözəl və xoşbəxt olacaqdır. Öz tərəfimdən sizin hamınızı bir daha əmin etmək istəyirəm ki, mən öz fəaliyyətimdə Türkmənistanın və Azərbaycanın qardaş xalqlarının bundan sonra da dostluq, həmrəylik şəraitində yaşaması, əlbir işləməsi, ölkələrimizin və xalqlarımızın inkişafı üçün yeni şərait yaratması naminə əlimdən gələni edəcəyəm.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

ALİ QONAĞIN ŞƏRƏFİNƏ RƏSMİ QƏBUL

Aşqabad

28 noyabr 2008-ci il

Noyabrın 28-də Türkmənistan prezidenti Qurbanqulu Berdiməhəmmədovun adından Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin şərafinə rəsmi qəbul təşkil edilmişdir. Dövlət başçıları qəbulda nitq söylədilər.

Türkmənistan prezidenti Qurbanqulu Berdiməhəmmədovun nitqi

Hörmətli İlham Heydər oğlu!

Hörmətli dostlar, xanımlar və cənablar!

Mən qonaqlarımızı və ilk növbədə, Azərbaycan prezidenti hörmətli İlham Heydər oğlunu ən əziz dostlar kimi, bizim torpağımızda, qapılarımız sizin üçün, mehriban qonşularımız üçün həmişə açıq olan diyarımızda salamlayıram.

Qardaş Azərbaycanın rəhbərinin bu səfəri, heç şübhəsiz, bizim münasibətlərimizin tarixinə düşəcəkdir. Bu gün biz çox səmərəli və konstruktiv danışıqlar apardıq. Bu danışıqların gedişində ikitərəfli münasibətlərimizin gələcək inkişafı, beynəlxalq siyasətin aktual problemlərinin həllində qarşılıqlı əlaqə ilə bağlı məsələlərin geniş spektri müzakirə edildi, bir sıra mühüm sənədlər imzaladıq.

Mən dərin məmnunluq hissi ilə vurğulamaq istəyirəm ki, biz beynəlxalq tərəfdaşlığın bir çox strateji istiqamətləri üzrə baxışlarımızın üst-üstə düşməsinə bir daha qeyd etdik. Əldə edilmiş razılaşmalar və imzalanmış ikitərəfli sənədlər münasibətlərimizin mövcud müqavilə-hüquqi bazasını yaxşı tamamlayır. Ölkələrimizin mühüm geoiqtisadi mövqə tutmasını

və enerji ehtiyatlarının iri hasilatçısı olmasını nəzərə alaraq, biz Azərbaycan prezidenti hörmətli İlham Heydər oğlu ilə yanacaq-energetika sahəsində, eləcə də transkontinental ticarət-kommunikasiya dəhlizlərinin inkişafına dair böyük layihələrin həyata keçirilməsində əməkdaşlığın perspektivlərini müzakirə etdik.

Demək istəyirəm ki, bizim görüşümüzdən əvvəl böyük hazırlıq işi getmiş, bunda hər iki tərəfin nümayəndələri iştirak etmişlər. Mən onların hamısına səmimi təşəkkür edirəm.

Hörmətli Prezident!

Qardaş Azərbaycanın ictimai və sosial-iqtisadi həyatın bütün sahələrində yüksələn xətlə inkişafını, xüsusən xalqın rifahı naminə görülən işləri Türkmənistanda yüksək qiymətləndirirlər. İnsanlara qayğı Türkmənistanda da ən ali prioritetdir. Türkmənistanın dövlət siyasətinin qayəsini təşkil edən «Dövlət insan üçündür» devizi bu qayğının mahiyyətini ifadə edir.

Bir çox cəhətdən ortaq çoxəsrlik tarixi köklərə malik olan zəngin milli ənənələrimizi və mədəni irsimizin əhəmiyyətini hər iki tərəfin dərk etməsi və onları öyrənmək və qoruyub saxlamaq istəyi ölkələrimizin və xalqlarımızın daha da yaxınlaşması üçün çox mühüm amildir. Bu ümumilik, məsələn, özünü onda göstərir ki, bizim xalqların adətləri, dili, musiqisi və ümumi mədəniyyətimizin digər elementləri hər iki xalqa yaxın və aydındır. Türkmənlərlə azərbaycanlılar arasında mövcud olan qarşılıqlı anlaşma və hörmət hissləri onların qarşılıqlı surətdə zənginləşməsinin əsasını təşkil edir. Böyük şair və mütəfəkkir Məhəmməd Füzuli əbəs deməmişdir ki, yolçu, əgər sən düz yolla gedirsənsə, o yoldakı sədaqətli dost sənə kömək olacaqdır.

Fürsətdən istifadə edərək, böyük məmnuniyyətlə Sizə ürəkdən uğurlar diləmək, qardaş Azərbaycanın daha da tərəqqi etməsini, inkişaf yolunda yeni yüksək nailiyyətlər qazanmasını arzulamaq istəyirəm. Bunun üçün hər cür şərait, ilk növbədə Türkmənistanın və türkmən xalqının simasında mehriban qonşular və dostlar var.

Əziz dostlar!

Mən hörmətli dostum, Azərbaycan prezidenti İlham Heydər oğlu Əliyevin sağlığına və onun uğurları şərəfinə bədə qaldırmaq istəyirəm. Mən ölkənin rəhbərliyinə və bütün Azərbaycan xalqına sülh və səadət, əmin-amanlıq və firavanlıq arzu edirəm. Qoy Türkmənistan və Azərbaycan arasında dostluq və qardaşlıq möhkəmlənsin!

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin nitqi

Hörmətli Qurbanqulu Məlikquliyeviç!

Hörmətli dostlar!

İcazə verin, qardaş Türkmənistan torpağında mənə və nümayəndə heyətimin üzvlərinə göstərilən qonaqpərvərliyə və səmimi qəbula görə bir daha ürəkdən təşəkkürümü bildirim. Bugünkü səfər və onun nəticələri iki qardaş ölkə və xalq arasında münasibətlərin yüksək səviyyəsini göstərir. Biz möhkəm tarixi köklərə əsaslanan bu münasibətlərə çox böyük əhəmiyyət veririk. İki müstəqil dövlət arasında, iki qonşu arasında dostluq, qardaşlıq münasibətləri bu təməl, bu möhkəm zəmin üzərində qurulur.

Bizim münasibətlərimizi yaxın tərəfdaşlar, öz ölkələrində uğurlu islahatlar aparan, öz xalqlarının rifahının, həyat səviyyəsinin yüksəldilməsi məsələlərini uğurla həll edən, regional inteqrasiya və əməkdaşlıq proseslərində fəal iştirak edən dost dövlətlər arasında münasibətlər kimi səciyyələndirmək olar.

Bizim ölkələrimizi olduqca çox şey birləşdirir. Artıq deyildiyi kimi, bunlar türkmən və Azərbaycan xalqlarının ümumi tarixi, ümumi kökləridir. Dillərimizin – türkmən və Azərbaycan dillərinin oxşarlığıdır. Bu gün sizin gözəl Aşqabad şəhərində olarkən mən dillərimizin nə qədər yaxın olmasını bir daha yəqin etdim. Biz bir-birimizi tərcüməçisiz başa düşürük. Bizim münasibətlərimizi bu baza üzərində qururuq. Bu ilin may ayında Türkmənistan prezidentinin Azərbaycana uğurlu səfəri nəticəsində çox məsələlər həll olunub və mən əminəm ki, əldə

edilmiş bütün razılaşmalar, imzalanmış sənədlər gələcəkdə uğurla reallaşdırılacaqdır.

Bu gün səfər çərçivəsində çox böyük əməli xarakter daşıyan yeni sənədlər imzalanmışdır. Bütün razılaşmaların reallaşdırılması ölkələrimizi bir-birinə daha da yaxınlaşdırmağa, Mərkəzi Asiya, Qafqaz və Xəzər hövzəsi regionunda əməkdaşlığı daha da möhkəmlətməyə imkan verəcəkdir.

Ölkələrimizin çox böyük iqtisadi potensialı vardır. Bu potensial ölkələrimizdə sosial-iqtisadi dəyişiklikləri həyata keçirməyə imkan verir. Müasir, gözəl şəhər, iri meqapolis olan, insanların yaşaması və işləməsi üçün hər cür şərait yaradılmış Aşqabadın bugünkü siması Türkmənistanın uğurlu, yüksələn xətlə inkişafına parlaq nümunədir. Sizin ölkəniz müstəqillik illərində çox böyük quruculuq və inkişaf yolu keçmişdir. Təbii ki, bu, regionda və dünyada ölkənizin mövqelərini möhkəmləndirir. Sizin dostunuz və qardaşınız kimi, biz buna çox şadıq. Sənin dostun, qardaşın nə qədər güclü olsa, sən də bir o qədər güclü olarsan.

Mən qardaş Türkmənistan xalqına yeni uğurlar diləyirəm. Bugünkü nailiyyətlər inamla söyləməyə əsas verir ki, inkişaf gələcəkdə də davam edəcəkdir. Biz bundan sonra da konkret iqtisadi, energetika, nəqliyyat layihələri üzərində birgə işləyəcəyik. Çalışacağıq ki, vətəndaşlarımız bir-birini daha yaxşı tanınsınlar, mədəni mübadilə daha fəal həyata keçirilsin, ümumi məqsədlər naminə biz daha sıx birləşək.

Mən bu dəvətə görə, qonaqpərvərliyə, səmimi qəbula görə Türkmənistan prezidenti, dostum Qurbanqulu Məlikquliyevič Berdiməhəmmədova bir daha dərin təşəkkürümü bildirmək və Türkmənistan prezidentinin sağlığına, qardaş Türkmənistan xalqının tərəqqisi şərəfinə badə qaldırmağı təklif etmək istəyirəm!

TÜRKMƏNİSTANIN MÜSTƏQİLLİK ABİDƏSİ KOMPLEKSİNİ ZİYARƏT

Aşqabad

28 noyabr 2008-ci il

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev noyabrın 28-də Türkmənistanın Müstəqillik abidəsini ziyarət etmişdir.

Burada türkmən xalqının tarixi şəxsiyyətlərinin abidələri ucaldılmışdır. Girişdə ölkənin birinci prezidenti Saparmurad Türkmənbaşının abidəsi qoyulmuşdur. Burada əsasən rəsmi dövlət tədbirləri keçirilir.

Prezident İlham Əliyev abidə önünə əklil qoydu, ərazidəki Fəxri qonaqlar xiyabanında ağac əkdi.

Türkmənistanın birinci prezidentinin muzeyi ilə tanışlıq

Noyabrın 28-də Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev Saparmurad Türkmənbaşı adına Milli Mədəniyyət Mərkəzində Türkmənistanın birinci prezidentinin muzeyi ilə tanış olmuşdur.

Dövlətimizin başçısına məlumat verildi ki, ötən ilin fevralında açılmış kompleksdə – Milli Mədəniyyət Mərkəzində muzey, konsert salonu, milli kitabxana yerləşir.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev Türkmənistanın birinci prezidentinin muzeyinin eksponatları ilə tanış oldu, Xatirə kitabına ürək sözlərini yazdı.

SAPARMURAD TÜRKMƏNBAŞININ MƏQBƏRƏSİNİ VƏ MƏSCİDİ ZİYARƏT

28 noyabr 2008-ci il

Noyabrın 28-də Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev Türkmənistanın birinci prezidenti Saparmurad Türkmənbaşının və ailə üzvlərinin uyuduğu məqbərəni ziyarət etmək üçün Axal vilayətinin Qıpçaq obasına gəlmişdir.

Azərbaycanın dövlət başçısını Türkmənistanın Dini İşlər üzrə Şurasının sədri, Axal vilayətinin hakimi ehtiramla qarşıladılar.

Prezident İlham Əliyevin şərafinə burada Fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Prezident İlham Əliyev məqbərəni ziyarət etdi. Azərbaycanın dövlət başçısının adından məqbərəyə əklil qoyuldu.

Azərbaycan prezidentinə məlumat verildi ki, məqbərədə Saparmurad Türkmənbaşı, valideynləri və iki qardaşı dəfn olunmuşlar. Türkmənbaşının atası İkinci dünya müharibəsində, anası və iki qardaşı isə 1948-ci ildə Aşqabadda baş vermiş güclü zəlzələ zamanı həlak olmuşlar.

Türkmənbaşının və ailə üzvlərinin ruhuna dua oxundu.

Sonra prezident İlham Əliyev yaxınlıqdakı «Türkmənbaşının ruhu» məscidi ilə tanış oldu.

Məqbərə və məscid fəvvarələrlə əhatə edilmişdir. Burada su təmizlik və paklıq rəmzi kimi nəzərdə tutulmuşdur. Mərkəzi Asiyada ən böyük gümbəzi olan bu məscidin hər biri 91 metr hündürlüyündə dörd minarəsi vardır. Məscidin inşası 2004-cü ildə tamamlanmışdır. İnşaat işlərini Fransa şirkəti həyata keçirmişdir.

Azərbaycanın dövlət başçısı məscidlə tanış oldu.

AZƏRBAYCAN, TÜRKİYƏ VƏ TÜRKMƏNİSTAN PREZİDENTLƏRİNİN TÜRKMƏNBAŞI ŞƏHƏRİNDƏ GÖRÜŞÜ

29 noyabr 2008-ci il

Noyabrın 29-da Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev Türkmənistan prezidenti Qurbanqulu Berdiməhəmmədov ilə birlikdə Aşqabaddan Türkmənbaşı şəhərinə gəlmişdir. Burada Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin, Türkiyə prezidenti Abdullah Gülün və Türkmənistan prezidenti Qurbanqulu Berdiməhəmmədovun üçtərəfli görüşü olmuşdur.

Prezident Qurbanqulu Berdiməhəmmədov görüşü açaraq ali qonaqları salamladı, Türkmənistana səfərə gəldiklərinə görə onlara təşəkkür etdi.

Türkiyə prezidenti Abdullah Gül üç ölkə arasında əlaqələrin yüksək səviyyədə olduğunu bildirdi. O, Azərbaycan, Türkmənistan və Türkiyə prezidentlərinin birgə görüşünün əhəmiyyətini vurğuladı.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev çıxışında dedi:

Əziz Qurbanqulu Məlikquliyev!

Əziz Abdullah Gül!

Bu gün çox gözəl bir gündür. İlk dəfədir ki, üç qardaş ölkənin prezidentləri üçtərəfli görüş keçiririk. Bu görüşə çox böyük əhəmiyyət verirəm. Əminəm ki, görüşün nəticələri çox uğurlu olacaqdır. Bizim aramızda dostluq, qardaşlıq əlaqələrinin möhkəmlənməsi işində bu görüşün çox gözəl nəticələri olacaqdır.

Bizi ortaq tarix, müştərək mədəni köklər birləşdirir. Bu gözəl zəmin əsasında üç müstəqil ölkə öz siyasətini aparır və

biz aramızda olan bu ənənəvi dostluq, qardaşlıq münasibətlərinin inkişafı üçün çalışırıq.

Mən çox şadam ki, bu gün qardaş Türkmənistan torpağındayam. Dünən mənim rəsmi səfərim də çox uğurlu keçmişdir. Çox mühüm razılaşmalar əldə edilmişdir.

Əminəm ki, bu görüş də çox yaxşı keçəcək və onun gözəl nəticələrini görəcəyik.

AZƏRBAYCAN VƏ TÜRKİYƏ PREZİDENTLƏRİNİN ŞƏRƏFİNƏ NAHAR

Türkmənbaşı

29 noyabr 2008-ci il

Noyabrın 29-da Türkmənbaşı şəhərində Azərbaycan, Türkiyə və Türkmənistanın dövlət başçılarının üçtərəfli görüşü başa çatdıqdan sonra Türkmənistan prezidenti Qurbanqulu Berdiməhəmmədovun adından Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin və Türkiyə prezidenti Abdullah Gülün şərafinə nahar verilmişdir.

* * *

Nahardan sonra Azərbaycan, Türkiyə və Türkmənistan prezidentləri Türkmənbaşı şəhərinin «Ruhiyyət» sarayında üç qardaş ölkənin incəsənət ustalarının hazırladığı konsert proqramında iştirak etmişlər.

Səfər başa çatdı

Noyabrın 29-da Azərbaycan Respublikasının prezidenti İlham Əliyevin Türkmənistana rəsmi səfəri başa çatmışdır. Türkmənbaşı Beynəlxalq Aeroportunda dövlətimizin başçısının şərafinə Fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Prezident İlham Əliyevi Türkmənistanın yüksək vəzifəli dövlət və hökumət nümayəndələri böyük hörmət və ehtiramla yola saldılar.

* * *

Dövlətimizin başçısı həmin gün axşam Bakıya qayıtmışdır.

Azərbaycan prezidentini Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportunda Baş nazir Artur Rasizadə, Prezidentin İcra Aparatının rəhbəri Ramiz Mehdiyev, Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Hacıbala Abutalıbov qarşıladılar.

**YAPONİYA İMPERATORU
ƏLAHƏZRƏT AKİHİTOYA**

Əlahəzrət!

Ölkənizin milli bayramı – Təvəllüd gününüz münasibətilə Sizi və Sizin simanızda bütün xalqınızı səmimi-qəlbdən təbrik edirəm.

Azərbaycan–Yaponiya münasibətlərinin hazırkı inkişaf səviyyəsi böyük məmnunluq doğurur. Əminəm ki, gündən-günə möhkəmlənən dostluğumuz, bir çox sahələri əhatə edən səmərəli əməkdaşlığımız daim ölkələrimizin və xalqlarımızın mənafələrinə xidmət edəcəkdir.

Bu əlamətdar gündə Sizə ən xoş arzularımı yetirir, möhkəm cansağlığı və səadət, dost Yaponiya xalqına sülh və rifah diləyirəm.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 1 dekabr 2008-ci il

**QAZAXISTAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB NURSULTAN NAZARBAYEVƏ**

Hörmətli Nursultan Abişeviç!

Milli bayram – Müstəqillik günü münasibətilə Sizi və Qazaxıstan xalqını Azərbaycan xalqı adından və şəxsən öz adımdan səmimi-qəlbdən təbrik edirəm.

Əminəm ki, birgə söylərimiz bundan sonra da Azərbaycan–Qazaxıstan dövlətlərarası münasibətlərin davamlı inkişafına, xalqlarımızın və ölkələrimizin rifahı, regionda sülh, təhlükəsizlik və sabitlik naminə çoxplanlı əməkdaşlığın möhkəmləndirilməsinə və genişləndirilməsinə yönəldiləcəkdir.

Hörmətli Nursultan Abişeviç, Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik və uğurlar, dost Qazaxıstan xalqına sülh və tərəqqi arzulayıram.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 1 dekabr 2008-ci il

**BƏHREYN KRALI ƏLAHƏZRƏT
ŞEYX HƏMƏD BİN İSA ƏL-XƏLİFƏYƏ**

Əlahəzrət!

Ölkənizin milli bayramı – Müstəqillik günü münasibətilə Sizi və Sizin simanızda bütün xalqınızı səmimi-qəlbdən təbrik edirəm.

Əminəm ki, Azərbaycan–Bəhreyn münasibətləri xalqlarımızın iradəsinə əsaslanaraq bundan sonra da dostluq və əməkdaşlıq məcrasında inkişaf edəcəkdir.

Bu xoş gündə Sizə möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, dost Bəhreyn xalqına əmin-amanlıq və rifah diləyirəm.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 1 dekabr 2008-ci il

**QƏTƏR DÖVLƏTİNİN ƏMİRİ ƏLAHƏZRƏT
ŞEYX HƏMƏD BİN XƏLİFƏ ƏL-TANİYƏ**

Əlahəzrət!

Qətər Dövlətinin milli bayramı – Milli gün münasibətilə Sizə və Sizin simanızda bütün xalqınıza ən səmimi təbriklərimi və xoş arzularımı yetirməkdən məmnunluq duyuram.

Bu gün ölkələrimiz arasındakı münasibətlər yeni məzmunla zənginləşməkdədir. Əminəm ki, Azərbaycan–Qətər dostluğu və əməkdaşlığının daim inkişafı və genişlənməsi yolunda söylərimizi bundan sonra da ardıcıl şəkildə davam etdirəcəyik.

Bu əlamətdar gündə Sizə möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, qardaş Qətər xalqına əmin-amanlıq və tərəqqi arzulayıram.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 1 dekabr 2008-ci il

TÜRKİYƏNİN XARİCİ İŞLƏR NAZİRİ ƏLİ BABACANIN BAŞÇILIQ ETDİYİ NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

1 dekabr 2008-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 1-də Türkiyənin Xarici İşlər naziri Əli Babacanın başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etmişdir.

Dövlətimizin başçısı Azərbaycanla Türkiyə arasında iki-tərəfli münasibətlərin yüksək səviyyədə olduğunu vurğuladı. Əlaqələrimizin çoxşaxəli olduğunu qeyd edən prezident İlham Əliyev bu əlaqələrin dostluq və qardaşlıq prinsiplərinə əsaslandığını bildirdi. Bu yaxınlarda Türkiyə prezidenti Abdullah Güllə bərabər, Türkmənistanda səfərdə olduğunu və çox yaxşı görüşlər keçirildiyini xatırladan dövlətimizin başçısı münasibətlərimizin genişlənməsində yüksək səviyyəli qarşılıqlı səfərlərin mühüm əhəmiyyət daşıdığını bildirdi. Əməkdaşlığımızın perspektivləri ilə bağlı müzakirələr aparmaq üçün müxtəlif səviyyəli səfərlərin önəmini qeyd edən prezident İlham Əliyev ümidvar olduğunu bildirdi ki, qonağın ölkəmizə bu səfəri də əlaqələrimizin daha da inkişaf etdirilməsi işində öz müsbət rolunu oynayacaqdır.

Nazir Əli Babacan Azərbaycanla əlaqələrin müstəsna əhəmiyyət kəsb etdiyini dedi. O, ümummilli lider Heydər Əliyevin söylədiyi kimi, bir millət, iki dövlət olan Azərbaycanla Türkiyə arasında münasibətlərin bütün sahələrdə yüksək səviyyədə olduğunu vurğuladı. Əli Babacan əlaqələrimizin siyasi, iqtisadi və bütün digər sahələrdə bundan sonra da genişlənəcəyinə əminliyini ifadə etdi.

ƏFQANISTAN MİLLİ ASSAMBLEYASININ SƏDRİ MƏHƏMMƏD YUNİS QANUNİNİN BAŞÇILIQ ETDİYİ NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

1 dekabr 2008-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 1-də Əfqanıstan Milli Assambleyasının sədri Məhəmməd Yunis Qanununun başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etmişdir.

Dövlətimizin başçısı Azərbaycanla Əfqanıstan arasında iki-tərəfli münasibətlərin uğurla inkişaf etdiyini vurğuladı, əməkdaşlığın siyasi, iqtisadi və digər sahələrdə daha da genişləndirilməsi üçün yaxşı imkanların olduğunu bildirdi. Qarşılıqlı əməkdaşlığın möhkəmlənməsində parlamentlərarası əlaqələrin önəminə toxunan prezident İlham Əliyev ümidvar olduğunu bildirdi ki, nümayəndə heyətinin ölkəmizə səfəri Azərbaycan–Əfqanıstan münasibətlərinin inkişafı üçün mühüm addım olacaqdır.

Məhəmməd Yunis Qanuni iki ölkə arasındakı dostluq əlaqələrindən məmnunluğunu söylədi. O, Azərbaycan xalqının tərəqqisində ulu öndər Heydər Əliyevin müstəsna xidmətlərini vurğuladı, prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmizin sürətlə inkişaf etdiyini bildirdi. Qonaq dedi ki, Azərbaycanla münasibətlər Əfqanıstanın xarici siyasətinin əsas prioritetlərindən birini təşkil edir. Məhəmməd Yunis Qanuni iki ölkə arasında əlaqələrin, o cümlədən parlamentlərarası əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün qarşılıqlı səfərlərin böyük əhəmiyyəti olduğunu bildirdi.

AVROPA ŞURASININ BAŞ KATİBİ TERRİ DEVİS İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

2 dekabr 2008-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 2-də Avropa Şurasının Baş katibi Terri Devisi qəbul etmişdir.

Görüşdə Bakıda Avropa Şurasının üzvü olan dövlətlərin mədəniyyət nazirlərinin «Mədəniyyətlərarası dialoq Avropa və onun qonşu regionlarında davamlı inkişafın və sülhün əsasıdır» mövzusunda keçirilən konfransın əhəmiyyəti vurğulandı. Bu cür tədbirlərin ölkələr və xalqlar arasında əlaqələrin möhkəmlənməsində və beynəlxalq əməkdaşlığın genişləndirilməsində rolu qeyd olundu.

Söhbət zamanı, həmçinin Azərbaycanla Avropa Şurası arasında əlaqələrin müxtəlif sahələrdə inkişaf etdiyi bildirildi. Avropa Şurasının Baş katibi Terri Devisin ölkəmizə bu səfərinin əməkdaşlığın daha da möhkəmlənməsinə töhfə verəcəyinə əminlik ifadə olundu.

TATARISTAN DÖVLƏT ŞURASININ SƏDRİ FARİD MUXAMETSİN İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

2 dekabr 2008-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 2-də Tatarıstan Respublikası Dövlət Şurasının sədri Farid Muxametsini qəbul etmişdir.

Farid Muxametsin Tatarıstan prezidenti Mintimer Şaymiyevin salamlarını və məktubunu dövlətimizin başçısına çatdırdı. Qonaq ölkəmizin müvafiq qurumları ilə Tatarıstan arasında əlaqələrin inkişafını vurğuladı.

Dövlətimizin başçısı Tatarıstan prezidenti ilə keçirdiyi görüşləri məmnunluqla xatırladı, əlaqələrin inkişafında müxtəlif səviyyəli qarşılıqlı səfərlərin əhəmiyyətini qeyd etdi. Prezident İlham Əliyev Tatarıstan prezidenti Mintimer Şaymiyevin salamlarına görə minnətdarlığını bildirdi, özünün də salamlarını ona çatdırmağı xahiş etdi.

**«MƏDƏNİYYƏTLƏRƏRASI DIALOQ AVROPA
VƏ ONUN QONŞU REGIONLARINDA DAVAMLI
İNKİŞAFIN VƏ SÜLHÜN ƏSASIDIR»
MÖVZUSUNDA KEÇİRİLƏN KONFRANSIN
AÇILIŞI MƏRASİMİNDƏ NİTQ**

Gülüstən sarayı

2 dekabr 2008-ci il

Hörmətli cənab Baş katib!

Hörmətli xanımlar və cənablar!

Əziz qonaqlar!

Mən, ilk növbədə sizin hamınızı Azərbaycanda ürəkdən salamlayıram. Bu gün Azərbaycanın paytaxtı Bakı şəhərində çox önəmli bir tədbir keçirilir. Əminəm ki, mədəniyyətlərəarası dialoqun möhkəmlənməsi işində bu konfransın çox böyük və müsbət rolu olacaqdır.

Biz bu gün müxtəlif ölkələrdən olan mədəniyyət nazirlərinin konfransını keçirməklə onu göstəririk ki, son illər Azərbaycan dini tolerantlıq, milli və etnik tolerantlıq məsələlərində çox böyük uğurlara nail olmuşdur. Əslində, bizim ölkəmizdə bütün insanlar müxtəlif dövrlərdə, ictimai-siyasi quruluşundan asılı olmayaraq, həmişə bir ailə kimi yaşamışlar. Burada bütün dinlərin nümayəndələri həmişə dostluq, qardaşlıq şəraitində yaşamışlar. Bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, bu bizim ölkəmizə xas olan çox mühüm bir amildir.

Azərbaycan öz dövlət müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra millətlərəarası münasibətlərə, milli və dini tolerantlığın möhkəmlənməsinə çox böyük diqqət verilmişdir. Bu gün Azərbaycan, sözün əsl mənasında, dostluq, qardaşlıq məkanıdır. Burada bütün xalqlar, müxtəlif dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi

yaşayırlar. Əminəm ki, Azərbaycanın bu istiqamətdə əldə etdiyi təcrübə çox önəmlidir.

Mən çox şadam ki, bu konfransda dünyanın müxtəlif ölkələrindən gələn nümayəndələr iştirak edirlər. Bildiyiniz kimi, konfrans Avropa Şurası ilə Azərbaycan tərəfindən təşkil olunmuşdur. Azərbaycan 8 ilə yaxındır Avropa Şurasının üzvüdür. Bu dövr ərzində ölkəmizdə gedən siyasi və iqtisadi islahatlar, Avropa Şurası qarşısında götürdüyü öhdəliklərin yerinə yetirilməsi nəticəsində Azərbaycan demokratik inkişaf baxımından çox sürətlə irəli getmişdir. Ölkədə aparılan siyasi və iqtisadi islahatlar, qanunun aliliyinin bərqərar olunması, Azərbaycanda mütərəqqi təcrübənin tətbiq edilməsi – bütün bunlar son illər ərzində baş vermiş mühüm hadisələrdir. Biz Avropa Şurası ilə Azərbaycan arasında mövcud olan əməkdaşlıqdan çox razıyıq. Əminəm ki, bu əməkdaşlıq gələcəkdə uğurla davam etdiriləcək və bizə əlavə imkanlar yaradacaqdır.

Qonaqlarımızın arasında İslam Konfransı Təşkilatının üzvləri vardır. Çox şadıq ki, bu gün Şərqlə Qərbin kəsişdiyi yerdə, Bakıda müxtəlif ölkələrdən müxtəlif dinlərin nümayəndələri iştirak edirlər. Biz buna çox böyük önəm veririk. Çünki indiki zamanda bir çox hallarda sivilizasiyalararası, mədəniyyətlərarası dialoqdan danışılır, ancaq bununla bərabər, dünyada gedən proseslər, əfsuslar olsun ki, bəzi hallarda gərginliyin artmasına gətirib çıxarır. Mən çox istəyirəm ki, bu gün Azərbaycanda başlanan Bakı prosesi mədəniyyətlər arasında olan dialoqun, dostluğun, qarşılıqlı anlaşmanın möhkəmlənməsinə öz dəyərli töhfəsini versin.

Bir sözlə, Azərbaycanın həm tarixi, coğrafi vəziyyəti, həm də müxtəlif beynəlxalq təşkilatlarda iştirakı imkanlarımızı daha da genişləndirir. Mən əminəm ki, ölkəmizin uğurlu inkişafı bundan sonra da davam etdiriləcək və bu inkişafı şərtləndirən təkcə siyasi, iqtisadi islahatlar deyildir, bayaq qeyd etdiyim kimi, Azərbaycandakı çox gözəl ictimai-siyasi ab-hava, burada

yaşayan bütün millətlərin hüquqlarının qorunması və hər bir insanın Azərbaycanda rahat yaşamasıdır.

Ölkəmizin çox zəngin və böyük tarixi vardır. Minilliklər əvvəl Azərbaycanda insanlar yaşayıb yaratmışlar. Bunu əks etdirən tarixi abidələr Azərbaycan dövləti tərəfindən lazımınca qorunur. Biz öz mədəni və tarixi irsimizin qorunması üçün çox böyük işlər görürük. Azərbaycan xalqı əsrlər boyu müstəqillikdən məhrum idi. Yalnız qısa bir müddətdir ki, öz taleyimizi özümüz müəyyən edirik. Buna baxmayaraq, tariximiz, mədəniyyətimiz, ədəbiyyatımız, ana dilimiz – bu amillər azərbaycanlıları bir millət kimi assimilyasiyadan qorudu və bu gün müstəqil ölkəmizdə Azərbaycan xalqı öz taleyinin sahibidir.

1991-ci ildə Azərbaycan dövlət müstəqilliyini bərpa etdikdə ölkədə vəziyyət həddən artıq ağır idi. Siyasi və iqtisadi böhran, Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzü və bunun nəticəsində torpaqlarımızın bir hissəsinin işğal altına düşməsi – bütün bu amillər Azərbaycanda vəziyyətin nə qədər ağır və çətin olduğunu göstərir. Buna baxmayaraq, biz öz işimizlə, Azərbaycan xalqının iradəsi ilə bu çətin və ağır sınaqlardan şərəflə çıxdıq. Bu gün Azərbaycan tam şəkildə öz müstəqilliyini təmin edib, müstəqil siyasət aparır. Biz həm iqtisadi, həm də siyasi sahədə çox böyük və əhəmiyyətli nailiyyətlərə nail olmuşuq.

Azərbaycanda vətəndaş cəmiyyətinin formalaşması və möhkəmlənməsi istiqamətində çox önəmli addımlar atılmışdır. Cəmiyyətimizdə əsas inkişaf istiqamətləri ilə əlaqədar fikir ayrılığı yoxdur, azərbaycançılıq fəlsəfəsi, müasirlik, öz tarixi köklərimizə, ənənələrimizə bağlılıq var. Azərbaycan dünyəvi dövlətdir, burada bütün dinlərin nümayəndələrinə böyük hörmət vardır. Ölkəmizi bu gün ictimai-siyasi baxımdan şərtləndirən amillər bunlardır.

Müstəqillik əldə olunandan və ölkəmiz dünya birliyinə inteqrasiya edəndən sonra Azərbaycanda müasir siyasi sistem formalaşmışdır. Ancaq bu sistem hələ daha da təkmilləşməlidir.

Ölkədə aparılan iqtisadi islahatlar iqtisadi gücümüzü əhəmiyyətli dərəcədə artırmışdır. Son 4 ildə Azərbaycan iqtisadi artım baxımından dünya miqyasında birinci ölkədir. İqtisadiyyatımız son 5 ildə təxminən 3 dəfə artıbdir. Bütçə xərcləri 12 dəfə, sənaye istehsalı xeyli dərəcədə artıbdir. 4 il ərzində yoxsulluğun səviyyəsi 49 faizdən 16 faizə düşüb və əminəm ki, bu ilin yekunlarına görə daha da aşağı düşəcəkdir.

Azərbaycanda uzun illər ərzində ən böyük və çətin problem olan işsizliklə mübarizə uğurla gedir. Son 5 ildə 740 mindən artıq yeni iş yeri açılmışdır. Bir sözlə, Azərbaycan özünü iqtisadi cəhətdən tam şəkildə təmin edir. Enerji sahəsindəki uğurlarımız nəinki ölkə üçün, həm də bölgə üçün çox böyük dəyərdir. Azərbaycanın enerjidaşıyıcıları bu gün Avropa və dünya bazarlarına çıxarılarq, enerji təhlükəsizliyi məsələlərində müsbət rol oynayır. Bu istiqamətdə Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında müvafiq sənədlər imzalanıbdir. Enerji təhlükəsizliyini təmin etməklə bağlı Azərbaycanda vaxtaşırı beynəlxalq forumlar keçirilir.

Biz gələcəyə çox böyük nikbinliklə baxırıq. Siyasi və ictimai-siyasi vəziyyət baxımından Azərbaycan çox sabit ölkədir və Azərbaycana birbaşa xarici investisiyaların qoyulması bunu əks etdirir. Qazandığımız nailiyyətlərə baxmayaraq, hər bir sahədə islahatlar davam etdirilir və etdirilməlidir. Ən böyük maliyyə qurumu olan Dünya Bankı bu il Azərbaycanı dünya miqyasında bir nömrəli islahatçı ölkə kimi tanıyıbdir. Bu onu göstərir ki, bizim islahatlarımız həqiqətən çox cəsarətlidir, uğurludur və əhəmiyyətlidir.

Maliyyə sektorunda şəffaflığın tam şəkildə təmin olunması istiqamətində də böyük addımlar atılıbdir. Keçən il Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Azərbaycan Dövlət Neft Fondunu şəffaflıq işində əldə etdiyi uğurlara görə mükafatla təltif edibdir. Bu, dünyanın ən böyük beynəlxalq təşkilatlarının Azərbaycana və Azərbaycanda gedən proseslərə verdiyi qiymətdir.

Azərbaycanda dini və milli toleranlığın, dözümlülüyn yüksək səviyyədə olması və bütün xalqların rahat, mehriban

yaşaması bizim gücümüzü artırır. Bu amillər hər bir ölkənin inkişafı üçün vacibdir. Çox istəyirəm ki, bizim ölkədə bu vaxta qədər əldə olunan nailiyyətlər bundan sonra da uğurla davam etdirilsin.

Çox istəyirik ki, Qafqaz regionunda münaqişələr, nəhayət, öz həllini tapsın, sülh bərqərar olunsun və beləliklə, bölgədə əməkdaşlıq üçün imkanlar açılsın. Cənubi Qafqazda baş verən hadisələr onu göstərir ki, beynəlxalq hüquq normaları tam şəkildə təmin olunmalıdır. Beynəlxalq hüquq normaları pozulduqda çox ciddi və təhlükəli proseslər baş verir.

Bizim bölgədə ən böyük təhlükə Ermənistan–Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həll olunmamasıdır. Uzun illərdir Azərbaycan torpaqları işğal altındadır. Ermənistanın Azərbaycana qarşı apardığı etnik təmizləmə siyasəti, təcavüzkar separatizm nəticəsində torpaqlarımızın 20 faizi işğal altına düşübdür. Bu işğaldan əziyyət çəkən 1 milyon azərbaycanlı öz doğma torpaqlarından didərgin salınıbdır. Azərbaycanın ərazi bütövlüyü pozulubdur.

Azərbaycanın əzəli torpağı olan Dağlıq Qarabağ və onun ətrafındakı 7 rayon tamamilə işğal altındadır. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının qərarları, Təhlükəsizlik Şurasının 4 qətnaməsi Ermənistanın silahlı qüvvələrinin torpaqlarımızdan qeyd-şərtsiz çıxarılmasını tələb edir. Ermənistan buna əməl etmir. Bu ilin mart ayında BMT-nin Baş Məclisində qəbul edilmiş qərarla qeyd olunur ki, Azərbaycan torpaqları işğal altındadır və bu işğala son qoyulmalıdır. Avropa Şurası hələ bir neçə il əvvəl Ermənistanın Azərbaycana qarşı işğalçılıq siyasəti ilə bağlı qətnamə qəbul edibdir. Lakin qəbul edilən heç bir qərar Ermənistan tərəfindən icra olunmamışdır. İslam Konfransı Təşkilatı da buna oxşar qərarlar qəbul edibdir. Bu bölgədə beynəlxalq hüquq normaları tamamilə pozulur, təşkilatların qərarları icrasız qalır. Bu, bölgədə gedən proseslərə ən böyük təhlükədir.

Bu işğal və hərbi təcavüz bizim mədəni irsimizə də çox böyük ziyan vurubdur. İşğal olunmuş torpaqlarda hər şey

dağıdılıbdır. 2005-ci ildə ATƏT-in faktaraşdırıcı missiyası Azərbaycanın Ermənistan tərəfindən işğal olunmuş bölgələrində monitorinq keçirmişdir. Bu monitorinq əsasında məruzə hazırlanmış və təqdim edilmişdir. Məruzədə göstərilir ki, orada hər şey dağıdılmış, bir dənə salamat bina qalmamışdır. Mədəniyyət ocaqları dağıdılıbdır, muzeylərimizdə nümayiş etdirilən bütün eksponatlar oğurlanıb, muzeylər talan ediləbdır. Əcdadlarımızın qəbirləri, məscidlərimiz dağıdılıbdır. Bütün bunları Ermənistan dövləti edibdir. ATƏT-in faktaraşdırıcı missiyası bütün bunları təsdiqləyib və öz məruzəsində göstəribdir. Biz isə Azərbaycanda yaşayan bütün xalqların mədəni irsinə, tarixi irsinə çox böyük hörmətlə yanaşıırıq. Bakıda və ölkəmizin digər yerlərində qorunub saxlanılan bütün dinlərin məbədləri, abidələri və onların bərpası bunun əyani sübutudur.

Əziz dostlar!

Mən sizi bir daha bu konfransın keçirilməsi münasibətilə ürəkdən təbrik etmək istəyirəm. Əminəm ki, konfransın çox gözəl nəticələri olacaq və bu nəticələr hesabına mədəniyyətlərarası dialoqun möhkəmlənməsi prosesi daha da güclənəcəkdir.

Mən çox istərdim ki, bu gün başlanan «Bakı prosesi» uzunmüddətli olsun, konfransın keçirilməsindən sonra konkret mexanizmlər işlənilsin, konkret fəaliyyət planı hazırlansın. Belə tədbirlərin keçirilməsi həm Bakıda, həm də digər şəhərlərdə ənənəyə çevrilsin. Ümid edirəm ki, müzakirələriniz çox uğurlu olacaq və qarşımıza qoyduğumuz məqsədə çatacağıq.

Sizin hamınızı bir daha ürəkdən salamlayı, konfransın işinə uğurlar arzulayıram!

**TARİXİ İPƏK YOLUNUN BƏRPASI ÜZRƏ
BEYNƏLXALQ KONFRANSIN 10 İLLİYİNƏ HƏSR
OLUNMUŞ YUBİLEY KONFRANSININ
İŞTİRAKÇILARINA**

Hörmətli konfrans iştirakçıları!

Əziz qonaqlar!

Sizi Tarixi İpək Yolunun Bərpası üzrə Beynəlxalq Konfransın 10 illik yubileyinə həsr olunmuş toplantının keçirilməsi münasibətilə səmimi-qəlbdən salamlayıram.

Xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə 1998-ci ilin sentyabr ayında Bakı şəhərində keçirilmiş Tarixi İpək Yolunun Bərpası üzrə Beynəlxalq Konfransda Avropa–Qafqaz–Asiya dəhlizinin inkişafı üzrə Əsas Çoxtərəfli Saziş imzalanmış və ölkələrimiz arasında beynəlxalq daşımaların hüquqi əsasları yaradılmışdır.

Keçən dövr ərzində iqtisadi münasibətlərin, ticarət və nəqliyyat əlaqələrinin inkişafı, daşımaların təşviqi, nəqliyyat şəbəkələrinin dünya bazarlarına çıxışının təmin edilməsi istiqamətində bir sıra layihələr həyata keçirilmiş və nəticədə Avropa, Qafqaz, Asiya dövlətləri arasında beynəlxalq daşımaların həcmi əhəmiyyətli dərəcədə artmışdır. Bu müddətdə Əsas Çoxtərəfli Saziş institusional baxımdan genişləndirilmiş və təkmilləşdirilmiş, sazişdə iştirak edən dövlətlərin nəqliyyat infrastrukturunun yeniləşdirilməsi və inkişafı, uzlaşdırılmış tarif siyasətinin aparılması, münbit investisiya mühitinin yaradılması, kadrların hazırlanması, sərhəd-keçid prosedurlarının sadələşdirilməsi və daşımaların təhlükəsizliyinin təmin edilməsi sahəsində vacib regional proqramlar icra olunmuşdur.

Biz Avropa–Qafqaz–Asiya nəqliyyat dəhlizinin beynəlxalq əməkdaşlığa təşviq etməklə kommunikasiya vasitəsi olaraq formalaşması üçün əsas verən TRASEKA proqramının həyata keçirilməsində Avropa İttifaqının təşəbbüsünü və dəstəyini

yüksək qiymətləndiririk. Əminəm ki, Böyük İpək Yolunun bərpası və TRASEKA nəqliyyat dəhlizinin fəaliyyəti regional inteqrasiya proseslərinə güclü təkan verərək, ölkələrimizin sosial-iqtisadi inkişafına bundan sonra da xidmət edəcəkdir.

Konfransın işinə müvəffəqiyyət arzu edir və hamınıza gələcək fəaliyyətinizdə yeni-yeni uğurlar diləyirəm.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 4 dekabr 2008-ci il

MİLLİ TƏHLÜKƏSİZLİK NAZİRLİYİNİN HEYDƏR ƏLİYEV ADINA AKADEMİYASININ ŞƏXSİ HEYƏTİNƏ

Hörmətli Milli Təhlükəsizlik Akademiyasının əməkdaşları, kursantları və dinləyiciləri!

Sizi Azərbaycan Respublikasının Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinin Heydər Əliyev adına Akademiyasının yaradılmasının X ildönümü münasibətilə səmimi-qəlbdən təbrik edirəm.

Azərbaycanda dövlət quruculuğunun əsaslarını qoyan ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında mühüm dövlətçilik təsisatlarından biri olan təhlükəsizlik orqanları yenidən qurulmuşdur. Ümummilli lider milli təhlükəsizlik orqanlarının kadr potensialının möhkəmləndirilməsinə xüsusi diqqət göstərmiş, müasir dövrün çağırışlarına effektiv cavab vermək iqtidarında olan yüksək ixtisaslı peşəkarların hazırlanmasını həyata keçirən Milli Təhlükəsizlik Akademiyasını təsis etmişdir.

Hər zaman xalqımızın milli maraqlarına sədaqətlə xidmət etmiş və ömür yolunun 25 ilini xüsusi xidmət orqanlarına həsr etmiş ümummilli liderimiz Heydər Əliyev təhlükəsizlik orqanlarının milliləşdirilməsinə və vətənpərvər kadrlarla formalaşdırılmasına nail olmuşdur.

Müstəqillik bərpa edildikdən sonra ümummilli liderimiz təhlükəsizlik orqanlarının fəaliyyətinin yeni təməl prinsiplərini və istiqamətlərini müəyyən etmişdir. Milli təhlükəsizlik orqanlarının xalqa, vətənə sadıq bir quruma çevrilməsi ümummilli liderin gündəlik qayğısı nəticəsində mümkün olmuşdur. Təhlükəsizlik orqanlarının milli əsaslar üzərində qurulmasında və inkişaf etdirilməsində ulu öndərin əvəzolunmaz rolunu, zəngin irsinin qorunub saxlanması və yeni nəsil zabitlərinə çatdırılması zəruriliyini nəzərə alaraq, 2005-ci

ildə Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinin Akademiyasına Heydər Əliyevin adı verilmişdir.

Hazırda xüsusi xidmət orqanları qarşısında Azərbaycanın dövlət müstəqilliyini və milli maraqlarını qorumaq, təhlükəsizliyi və davamlı ictimai-siyasi sabitliyi təmin etmək, xüsusilə kəşfiyyat-pozuculuq fəaliyyətinə, terrorçuluğa, separatizmə və ekstremizmə qarşı mübarizəni gücləndirmək, iqtisadiyyatımız üçün strateji əhəmiyyət kəsb edən kommunikasiyaların mühafizəsində iştirak etmək kimi mühüm vəzifələr durur. Bu işə öz növbəsində milli təhlükəsizlik orqanlarının müasir tələblərə cavab verən yüksək nəzəri və peşə hazırlıqlı gənc kadrlarla təmin olunmasını zəruri edir.

Əminəm ki, böyük iftixarla Heydər Əliyev ənənələrini yaşadan Milli Təhlükəsizlik Akademiyasının əməkdaşları və yetirmələri onların üzərinə düşən vəzifələri layiqincə yerinə yetirəcək, Azərbaycana sədaqətlə xidmət edəcək, vətənpərvərlik, şəxsi cəsarət, dönməzlik və saf mənəviyyat nümayiş etdirəcəklər.

Sizi Milli Təhlükəsizlik Akademiyasının X ildönümü münasibətilə bir daha təbrik edir, dövlətimizin təhlükəsizliyinin təmin olunmasında uğurlar arzulayıram.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 4 dekabr 2008-ci il

QURBAN BAYRAMI MÜNASİBƏTİLƏ AZƏRBAYCAN XALQINA TƏBRİK

Hörmətli həmvətənlər!

Sizi dünya müsəlmanlarının mənəvi birlik rəmzi olan müqəddəs Qurban bayramı münasibətilə ürəkdən təbrik edir, hər birinizə ən səmimi arzularımı yetirirəm.

Mübarək Qurban bayramı müsəlmanların Allah və din yolunda, xeyirxah amallar uğrunda hər cür fədakarlığa hazır olmalarını, onların mənəvi-əxlaqi dəyərlərə sadiqliyini, humanizm və qardaşlıq duyğularını təcəssüm etdirir.

Cəmiyyətimizdə milli-mənəvi həmrəyliyin, saflıq və mərhəmətin təntənəsinə çevrilən Qurban mərasimləri hər il Azərbaycanda böyük sevinc və yüksək əhval-ruhiyyə ilə keçirilir. Dövlətimizin inkişafı, xalqımızın rifahı və əmin-amanlığı üçün dualar oxunur, şəhidlərimizin nurlu xatirəsi ehtiramla yad edilir. Əmin olduğumu bildirirəm ki, müqəddəs bayram günlərində edilən arzu və diləklər, xeyirxah niyyətlər gerçəkləşəcək, Ulu Tanrının mərhəməti xalqımızın və dövlətimizin üstündən əskik olmayacaqdır.

Əziz bacı və qardaşlar!

Bu müqəddəs gündə bir daha sizə, dünyanın müxtəlif guşələrində yaşayan bütün soydaşlarımıza səmimi bayram təbriklərimi yetirir, hamınıza möhkəm cansağlığı, ailələrinizə xoşbəxtlik, süfrələrinizə bol ruzi-bərəkət arzulayıram.

Qurban bayramınız mübarək olsun!

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 5 dekabr 2008-ci il

**RUSİYA FEDERASIYASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB DMİTRİ MEDVEDEVƏ**

Hörmətli Dmitri Anatolyeviç!

Moskvanın və bütün Rusiyanın Patriarxı, Zati-müqəddəsləri II Aleksinin vəfatı barədə kədərli xəbəri dərin hüznə qarşıladım.

Patriarx II Aleksini Azərbaycanla Rusiya arasında ənənəvi dostluq əlaqələrinin inkişafına, xalqlarımız arasında qarşılıqlı anlaşma və etimadın möhkəmlənməsinə sanballı töhfə vermişdir.

Hörmətli Dmitri Anatolyeviç, bu kədərli anlarda Sizə və bütün Rusiya xalqına dərin hüznə başsağlığı verirəm.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 5 dekabr 2008-ci il

**İSVEÇRƏ KONFEDERASIYASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB HANS-RUDOLF MERTSƏ**

Hörmətli cənab Prezident!

İsveçrə Konfederasiyasının Prezidenti vəzifəsinə seçilməyiniz münasibətilə Sizi ürəkdən təbrik edirəm.

Əminəm ki, Azərbaycan–İsveçrə dövlətlərarası münasibətləri, dostluq və əməkdaşlığımız xalqlarımızın mənafələrinə uyğun olaraq birgə səylərimizlə bundan sonra da inkişaf edəcək və möhkəmlənəcəkdir.

Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik və qarşıdakı məsul fəaliyyətinizdə uğurlar diləyirəm.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 11 dekabr 2008-ci il

**RUSİYA FEDERASIYASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB DMİTRİ MEDVEDEVƏ**

Hörmətli Dmitri Anatolyeviç!

İsrailin cənubunda avtomobil qəzası nəticəsində Rusiya vətəndaşlarının faciəli şəkildə həlak olması xəbəri məni dərindən kədərləndirdi.

Sizə, həlak olanların qohumlarına və yaxınlarına dərin hüznə başsağlığı verir, zərər çəkənlərin hamısının tezliklə sağalmasını arzu edirəm.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 19 dekabr 2008-ci il

**KUBA RESPUBLİKASI DÖVLƏT ŞURASININ VƏ
NAZİRLƏR ŞURASININ SƏDRİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB RAUL KASTRO RUSA**

Hörmətli cənab Sədr!

Ölkənizin milli bayramı – Azadlıq günü münasibətilə Sizi və bütün xalqınızı öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından səmimi-qəlbdən təbrik edirəm.

Ümidvaram ki, Azərbaycan–Kuba münasibətləri xalqlarımızın mənafelərinə uyğun olaraq daim dostluq və əməkdaşlıq məcrasında inkişaf edəcək və genişlənəcəkdir.

Bu əlamətdar gündə Sizə ən xoş arzularımı yetirir, dost Kuba xalqına əmin-amanlıq və firavanlıq diləyirəm.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 19 dekabr 2008-ci il

**SUDAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB ÖMƏR HƏSƏN ƏHMƏD ƏL-BƏŞİRƏ**

Hörmətli cənab Prezident!

Sudanın milli bayramı – Müstəqillik günü münasibətilə Sizi və Sizin simanızda bütün xalqınızı ürəkdən təbrik edirəm.

Əminəm ki, Azərbaycan–Sudan münasibətlərinin inkişafı dostluq əlaqələrimizin genişlənməsinə, xalqlarımızın bir-birinə daha da yaxınlaşmasına xidmət edəcəkdir.

Sizə möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, dost Sudan xalqına sülh və rifah arzulayıram.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 19 dekabr 2008-ci il

«ZƏNGƏZUR» TANKERİNİN İSTİSMARA VERİLMƏSİ

20 dekabr 2008-ci il

Dekabrın 20-də Dövlət Xəzər Dəniz Gəmiçiliyinin «Zəngəzur» tankerinin istismara buraxılması münasibətilə mərasim keçirilmişdir. Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev mərasimdə iştirak etmişdir.

Prezident İlham Əliyevi tankerin yan aldığı yaxt klubda Dövlət Xəzər Dəniz Gəmiçiliyinin rəisi Aydın Bəşirov qarşıladı. Gəminin kapitanı tankerin istismara tam hazır olması barədə dövlətimizin başçısına raport verdi.

Prezident İlham Əliyev gəminin xidmət və yaşayış sahələri ilə yaxından tanış oldu, dənizçilərin iş və həyat şəraiti ilə maraqlandı. Dövlətimizin başçısına məlumat verildi ki, «Zəngəzur» tankeri Rusiyanın Nijni Novqorod şəhərindəki «Krasnoye Sormovo» gəmiqayırma zavodunda inşa olunmuşdur. Tankerdən əsasən Qazaxıstan neftinin Heydər Əliyev adına Bakı–Tbilisi–Ceyhan boru kəməri ilə ixracı üçün Səngəçal terminalına daşınmasında istifadə ediləcəkdir. Eyni vaxtda bir neçə növ neft və neft məhsulları daşımaq üçün nəzərdə tutulan gəmi «Prezident Heydər Əliyev» tankeri ilə eyni layihəyəndir və bu tip tankerlər Xəzərdə istismar olunan ən iri gəmilərdir. Dövlət Xəzər Dəniz Gəmiçiliyinin 6 belə tankeri var. Gəmiçiliyin sifarişi ilə daha bir belə gəmi inşa edilir və 2009-cu ilin sonuna qədər istismara veriləcəkdir. «Zəngəzur» tankerinin yükötürmə qabiliyyəti 13 min tona bərabərdir. Gəminin uzunluğu 150 metr, eni 17,3 metr, suya oturumu isə 7,14 metrdir. Bu, gəmiçiliyin sayca 79-cu gəmisidir. Onlardan 42-si tanker, 37-si quru yük gəmisidir.

Prezident İlham Əliyev gəminin kapitan körpüsünə baxdı. Dövlət başçısına məlumat verildi ki, kompyuter sistemi ilə idarə edilən gəmi ən müasir naviqasiya avadanlığı və cihazları ilə təchiz olunmuşdur. Prezident İlham Əliyev gəminin istismara verilməsini bildirən düyməni basdı.

Daha sonra dövlətimizin başçısı gəminin ən yuxarı göyər-təsinə qalxaraq, buradan şəhərin panoramını seyr etdi. Gəminin heyətinə xoş arzularını çatdıran prezident İlham Əliyev müvafiq tövsiyə və tapşırıqlarını verdi.

AZƏRBAYCAN DİASPORUNUN TANINMIŞ XADİMİ SƏİD QURBANOVA

Hörmətli cənab Səid Qurbanov!

Sizi – Dağıstan azərbaycanlılarının görkəmli nümayəndəsini anadan olmağınızın 80 illiyi münasibətilə səmimi-qəlbədən təbrik edirəm. Sizə möhkəm cansağlığı, səadət və nəcib fəaliyyətinizdə uğurlar arzulayıram.

Sizin Azərbaycan Respublikası ilə Rusiya Federasiyasının Dağıstan Respublikası arasında qarşılıqlı əlaqələrin daimi inkişafındakı xidmətləriniz təqdirəlayiqdir. Müxtəlif dövrlərdə Siz olduqca mötəbər qurumlara başçılıq edərək vətənpərvərlik ruhu və əzmkarlıq nümayiş etdirmisiniz. Yüksək təşkilatçılıq bacarığınız Dərbəndə rəhbərlik etdiyiniz dövrdə özünü xüsusilə büruzə vermişdir. Sizin müdrikliyiniz və böyük həyat təcrübəniz müxtəlif nəsillərin nümayəndələri tərəfindən dərin rəğbət və ehtiramla qarşılanmışdır. Azərbaycan diasporunun təşkilatlanmasında misilsiz xidmətlər göstərmiş ulu öndər Heydər Əliyev həmişə fəaliyyətinizi və şəxsiyyətinizi yüksək dəyərləndirmişdir.

Sizin gərgin və məhsuldar əməyiniz lazımcına qiymətləndirilmiş və Siz bir çox mükafatlara, o cümlədən Azərbaycan Respublikasının ali mükafatına – «Şöhrət» ordeninə layiq görülmüsünüz. Bununla yanaşı, sözsüz ki, Sizin ən böyük mükafatınız el ağsaqqalı kimi qazandığınız nüfuz və hörmətdir. Əminəm ki, Siz bundan sonra da özünüzə xas uzaqgörənliklə dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi işinə layiqli töhfələr verəcəksiniz.

Ən xoş arzularla,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 20 dekabr 2008-ci il

YASAMAL RAYONUNDA PARKIN, HEYDƏR ƏLİYEV MƏKTƏB-MUZeyİNİN VƏ RAYON İCRA HAKİMİYYƏTİNİN BİNASININ AÇILIŞI MƏRASİMİ

20 dekabr 2008-ci il

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev dekabrın 20-də Bakının Yasamal rayonunda mədəniyyət və istirahət parkının, Heydər Əliyev məktəb-muzeyinin və rayon icra hakimiyyətinin yeni binasının açılışında iştirak etmişdir.

Prezident İlham Əliyevin Bakı şəhərində park və xiyabanların əsaslı təmiri və yenidən qurulması ilə bağlı tapşırıqlarına əsasən, rayonun daxili imkanları hesabına tamamilə yeniləşdirilmiş və paytaxtımızın bu hissəsinə xüsusi yaraşığı verən park şəhər sakinlərinin sevimli istirahət guşələrindən biri olacaqdır.

Yasamal Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı İbrahim Mehdiyev prezident İlham Əliyevə məlumat verərək bildirdi ki, 1,7 hektar sahəsi olan, vaxtilə Nazim Hikmət küçəsi ilə Mətbuat prospektinin kəsişməsində salınmış və uzun müddət baxımsız qalmış park xüsusi layihə əsasında bir il ərzində müasir səviyyədə tamamilə yenidən qurulmuşdur. Burada yaraşığı fəvvarələr və şalalələr kompleksi yaradılmış, ən hündür yerdə Azərbaycanın Dövlət bayrağı ucaldılmışdır. Parkda hər cür hava şəraitinə davamlı materiallardan hazırlanmış 254 oturmaq qoyulmuş, 8,5 min kvadratmetr sahədə çəmənlik salınmış, 3500-dən çox müxtəlif ağac və gül kolları əkilmişdir. Əraziyə yüksək keyfiyyətli mərmər döşənməmiş, ən müasir işıqlandırma sistemi və 20 kvadratmetrlik monitor quraşdırılmışdır. Ətraf binalarda da əsaslı təmir və abadlıq işləri görülmüşdür.

Prezident İlham Əliyev sonra Heydər Əliyev məktəb-muzeyinin açılışında iştirak etdi. Dövlətimizin başçısı açılışı bildirən lenti kəsdi, məktəb-muzeylə tanış oldu.

Heydər Əliyevin xatirəsinin əbədləşdirilməsi baxımından böyük əhəmiyyəti olan məktəb-muzeydə ümummilli liderin həyat və fəaliyyətinin müxtəlif dövrlərini əks etdirən fotosəkillər və eksponatlar nümayiş etdirilir. Bunlar «Mənim həyat amalım bütün varlığım qədər sevdiyim Azərbaycan xalqına, dövlətçiliyimizə, ölkəmizin iqtisadi, siyasi və mədəni inkişafına xidmət olub» deyən ulu öndərin zəngin və çoxcəhətli fəaliyyəti, Azərbaycan tarixinin bütöv bir qərinəsi barədə dolğun təsəvvür yaradır. Azərbaycanın iqtisadi dirçəlişi, mədəniyyətinin, elminin, təhsilinin inkişafı onun adı ilə bağlıdır. Bunlar göstərir ki, Azərbaycanda Heydər Əliyevin siyasətinin alternativini yoxdur və onun davam etdirilməsi ölkəmizin tərəqqisinin təminatıdır.

Ümummilli liderin irsini təbliğ edəcək məktəb-muzeydəki kitabxana və kompyuter otaqları gənclərin ulu öndərin zəngin irsindən yararlanmasına kömək edəcəkdir. Dövlətimizin başçısı məktəb-muzeylə tanışlıqdan sonra Xatirə kitabına ürək sözlərini yazdı.

Prezident İlham Əliyev daha sonra Yasamal Rayon İcra Hakimiyyətinin yeni binasının açılışında iştirak etdi. Binanın girişində ulu öndər Heydər Əliyevin büstü qoyulmuş, ölkəmizin inkişafındakı fəaliyyətini əks etdirən fotoguşə yaradılmışdır.

Dövlətimizin başçısına məlumat verildi ki, beşmərtəbəli binada əməkdaşların fəaliyyəti üçün hər cür şərait yaradılmışdır. 300 nəfərlik iclas salonunda müxtəlif tədbirlər keçirmək mümkün olacaqdır. Zəruri avadanlıqla təchiz edilmiş binada qonaqlar üçün gözləmə otağı və xidməti otaqlar da var.

Prezident İlham Əliyev iş otaqları ilə tanış oldu, yaradılmış şəraitdən, habelə ərazidə aparılmış yenidənqurma və abadlıq işlərindən razılığını bildirdi.

**TÜRKİYƏ SİLAHLI QÜVVƏLƏRİ BAŞ
QƏRARGAH RƏİSİNİN MÜAVİNİ, ORDU
GENERALI HASAN İĞSIZIN BAŞÇILIQ ETDİYİ
NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ**

Prezident sarayı

22 dekabr 2008-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 22-də Türkiyə Silahlı Qüvvələri Baş Qərargah rəisinin müavini, ordu generalı Hasan İğsızın başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etmişdir.

Dövlətimizin başçısı Azərbaycanla Türkiyə arasında dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin bütün sahələrdə uğurla inkişaf etdiyini bildirdi. Türkiyənin Baş Qərargah rəisinin bir müddət əvvəl Azərbaycana səfərini xatırladan prezident İlham Əliyev ölkələrimiz arasında hərbi sahədə əməkdaşlığın əhəmiyyətini və bunun bölgədə sülhün təmin olunmasındakı rolunu vurğuladı. Dövlətimizin başçısı Türkiyə Silahlı Qüvvələri Baş Qərargah rəisinin müavini, ordu generalı Hasan İğsızın başçılıq etdiyi nümayəndə heyətinin ölkəmizə bu səfərinin də əməkdaşlıq imkanlarını müzakirə etmək və faydalı danışıqlar aparmaq baxımından əhəmiyyətli olacağına ümidvar olduğunu bildirdi.

Dost və qardaş ölkə olan Azərbaycana səfərindən məmnunluğunu söyləyən ordu generalı Hasan İğsız ölkələrimiz arasında bütün digər sahələrdə olduğu kimi, hərbi sahədə də əlaqələrin böyük əhəmiyyət kəsb etdiyini və səfərin bu sahədə əməkdaşlığın daha da genişləndirilməsinə xidmət edəcəyinə əminliyini vurğuladı.

HEYDƏR ƏLİYEV ADINA BAKI DƏRİN ÖZÜLLƏR ZAVODUNUN KOLLEKTİVİNƏ

Hörmətli neftçilər!

Sizi – Heydər Əliyev adına Bakı Dərin özüllər zavodunun kollektivini müəssisənin təməlinin qoyulmasının 30 illiyi münasibətilə ürəkdən təbrik edirəm!

Keçmiş Sovetlər İttifaqında analoqu olmayan bu unikal müəssisə məhz xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin gərgin səyləri və təşəbbüskarlığı sayəsində Azərbaycanda yaradılmışdır. Bilavasitə ulu öndərin rəhbərliyi altında tikilən zavod respublikamızın neft sənayesinin inkişafında əlamətdar hadisəyə çevrilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin avangardında gedən Bakı Dərin özüllər zavodu bütün postsovet məkanında zəngin texniki, kadr və intellektual potensialı ilə bu tipli yeganə müəssisə olaraq tanınır.

1984-cü ilin aprel ayında istismara verilən zavod ötən dövr ərzində nəhəng dəniz platformaları hazırlamaqla müstəqil Azərbaycanın iqtisadiyyatına töhfələr vermişdir. Müəssisədə inşa edilən və dənizdə quraşdırılan «Günəşli», «Çıraq», «Mərkəzi Azəri», «Qərbi Azəri», «Şərqi Azəri», «Dərinsulu Günəşli» blokları və müvafiq üst tikililəri Azərbaycanın neft strategiyasının gerçəkləşməsində mühüm əhəmiyyətə malik sənaye obyektlərindəndir. Bu gün də əmək ənənələrinin davamı kimi, «Ümid» yatağının qazma və texnoloji stasionar özüllərinin dayaq bloklarının hazırlanması sizin çalışdığınız flaqman müəssisədə həyata keçirilir.

Əminəm ki, Bakı Dərin özüllər zavodunun daim öz peşəkarlığı, zəhmətsevərliyi və fədakarlığı ilə fərqlənən kollektivi gələcəkdə də Azərbaycanın neft-qaz sənayesinin perspektiv

inkişafı naminə söylərini əsirgəməyəcək, ölkəmizin dünya iqtisadiyyatına inteqrasiyasına layiqincə xidmət edəcəkdir.

Bir daha müəssisənizin bütün kollektivinə ən xoş arzularımı çatdırır, hər birinizə möhkəm cansağlığı, firavan həyat və işlərinizdə uğurlar diləyirəm.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 23 dekabr 2008-ci il

«SƏNGƏÇAL» ELEKTRİK STANSİYASININ İSTİFADƏYƏ VERİLMƏSİ

24 dekabr 2008-ci il

Dekabrın 24-də Bakının Qaradağ rayonu ərazisində tikilmiş «Səngəçal» elektrik stansiyası istifadəyə verilmişdir.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev bu münasibətlə keçirilən mərasimdə iştirak etmişdir.

Ümummillə lider Heydər Əliyevin ölkəmizin elektrik enerji təhlükəsizliyinin təmin olunması məqsədi ilə müəyyənləşdirdiyi strategiya prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir. Belə layihələrdən biri olan 300 meqavatlıq «Səngəçal» elektrik stansiyasının tikintisinə 2007-ci ilin fevralında başlanılmışdır.

Dövlətimizin başçısı əvvəlcə stansiyanın həyatında qoyulmuş və üzərində «Səngəçal» elektrik stansiyası Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən 2008-ci il 24 dekabrda işə qoşulmuşdur» sözləri yazılmış rəmzi xatirə daşına baxdı.

«Azərenerji»nin prezidenti Etibar Pirverdiyev dövlətimizin başçısına məlumat verdi ki, tikinti işlərini Finlandiyanın «Vartsila», İsveçrənin «ABB», Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin «Monolit», Azərbaycanın «Azenko», «İnterenerji» və «Qlobus» şirkətləri yerinə yetirmişlər. İqtisadi cəhətdən sürətlə inkişaf edən Bakı şəhərinin və Abşeron yarımadasının enerji təhlükəsizliyinin möhkəmləndirilməsində bu stansiyanın mühüm rolu olacaqdır. Stansiyada əsas yanacaq kimi, qaz və mazutdan, keçid proseslərində isə dizel yanacağından istifadə edilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Stansiyanın əsas avadanlığı hər birinin gücü 17 meqavat olan 18 ədəd aqreqatdan ibarətdir. İstehsal olunan elektrik enerjisi 6 ədəd 63 meqavatlıq transformator və 110 kilovoltluq 6 elektrikötürmə xətti ilə enerji sisteminə ötürülür.

Elektrik stansiyasına təbii qazın verilməsi üçün 4 kilometr uzunluğunda kəmərlər çəkilmiş, qazpaylayıcı stansiya, ərazidə yanacaq çənləri, mazutun və dizel yanacağının təmizlənməsi qurğuları, suyun kimyəvi təmizlənməsi qurğuları tikilmiş, yağışsöndürmə sistemi yaradılmışdır. Stansiyaya 3 kilometr uzunluğunda dəmiryol xətti çəkilmişdir. Ümumi sahəsi 1400 kvadratmetr olan 3 mərtəbəli inzibati bina və 1500 kvadratmetr sahəsi olan yardımçı bina inşa olunmuşdur. Ərazidə 10 minə yaxın müxtəlif ağac və gül kolları əkilmişdir. Elektrik stansiyasının faydalı iş əmsalı 46,4 faiz təşkil edir. Bir kilovat-saat elektrik enerjisinin istehsalı üçün 263 qram şərti yanacaq istifadə ediləcəkdir. Tikinti işlərində 600 nəfərə qədər işçi çalışmışdır. Burada 200 nəfər daimi işlə təmin olunacaqdır.

Prezident İlham Əliyev elektrik stansiyasının ərazisini gəzdi, yanacaq emalı sexi ilə tanış oldu. Mazut və dizel yanacaqları burada qarışıq maddələrdən təmizlənir. Hər bir qurğu saatda 14 min kubmetr mazutu emal edə bilir.

Dövlətimizin başçısı qapalı soyutma, mərkəzləşdirilmiş yağışdan mühafizə sistemləri, avadanlıq və qurğularla, 20 min tonluq ehtiyat yanacaq çənləri ilə tanış oldu. Bildirildi ki, stansiyanın mexaniki avadanlığı və idarə edilməsi üzrə xüsusi «Veks» proqram təminatı «Vartsila», elektrik avadanlığı isə «ABB» şirkətinə məxsusdur. Qurğular işə düşdükdən 3-4 dəqiqə sonra elektrik enerjisi verməyə başlayır və istənilən anda bunu saxlamaq mümkündür. Əlavə yanacağa ehtiyac duyulmur və 60–70 ton mazuta qənaət olunur. Burada elektrik enerjisi ilə yanaşı, istilik enerjisi də alınır.

Prezident İlham Əliyev idarəetmə mərkəzinə gəldi, düyməni basaraq stansiyanı işə saldı.

Dövlətimizin başçısı «Səngəçal Sendviç Panel» zavodunun istehsalı olan və stansiyanın həyətində nümayiş etdirilən tikinti materiallarına da baxdı.

Sonra açılış mərasimi oldu, prezident İlham Əliyev mərasimdə nitq söylədi.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin nitqi

Əziz dostlar, mən sizin hamınızı «Səngəçal» elektrik stansiyasının açılışı münasibətilə ürəkdən təbrik edirəm. Stansiyanın açılışı böyük nailiyyətdir. Bu müasir stansiya Azərbaycana xidmət göstərəcəkdir. Azərbaycanın energetika potensialının güclənməsində müsbət rolunu oynayacaqdır.

Bildiyiniz kimi, Azərbaycan dövləti elektroenergetika sahəsinə böyük diqqət göstərir. Son illər bu sahədə görülən işlər ölkəmizin iqtisadi baxımdan inkişafı üçün çox müsbət rol oynamışdır. Bu stansiya son 4 il ərzində Azərbaycanda tikilən altıncı modul tipli stansiyadır. Birinci stansiya Astarada tikilmişdir. Ondan sonrakı illərdə Xaçmazda, Şəkiddə, Naxçıvanda, Bakıda modul tipli stansiyalar tikilmişdir. «Səngəçal» elektrik stansiyası onların arasında ən güclüsüdür, burada 300 meqavat elektrik enerjisi istehsal olunacaqdır. Bunun bir üstünlüyü də ondan ibarətdir ki, bu stansiya həm qazla, həm mazutla, həm də dizel yanacağı ilə işləyəcəkdir. Yəni bu stansiyadan istənilən rejimdə istifadə etmək mümkün olacaqdır.

Bilirsiniz ki, Azərbaycanda son illər iqtisadi inkişaf çox sürətlə gedir və tələbatımız da artır. Yeni müəssisələr, fabriklər, zavodlar yaradılır, yeni iş yerləri açılır. Təkcə son 5 ildə 750 min yeni iş yeri açılmışdır. Təsədüfi deyil ki, biz yeni modul tipli elektrik stansiyalarını ilk növbədə Azərbaycanın bütün bölgələrində yerləşdirdik. Əgər Azərbaycanın xəritəsinə baxsaq görürük ki, artıq hər bir bölgədə modul tipli stansiya vardır. Bu gün isə Səngəçalda da gözəl stansiyanın açılışında iştirak edirik.

Ancaq bununla bərabər, biz bu istiqamətdə öz işlərimizi davam etdirməliyik və edirik. Hazırda üç böyük elektrik stansiyasının tikintisi davam edir. Sumqayıtda 500 meqavat gücündə elektrik stansiyasının tikintisi gələn ilin əvvəlində başa çatacaqdır. Şirvan şəhərində bir müddət əvvəl yeni, müasir, 800 meqavat gücündə stansiyanın tikintisinə başlanılmışdır. Qubada

modul tipli stansiyanın tikintisi nəzərdə tutulubdur. Yaxın gələcəkdə tikiləcək sadaladığım 3 elektrik stansiyasının ümumi gücü 1500 meqavat olacaqdır. Yəni bu bir daha onu göstərir ki, Azərbaycan enerji təhlükəsizliyi baxımından özünü tam təmin edir. Azərbaycanın bölgələrinə 24 saat ərzində elektrik enerjisi vermək üçün bütün texniki imkanlar var. Yeni stansiyalar tikilib, elektrik xətləri çəkilibdir. Beləliklə, bir daha demək istəyirəm ki, bax, bu stansiyalarla biz ölkəmizin uzunmüddətli inkişaf strategiyasını gücləndiririk.

Hər bir ölkənin inkişafı üçün ən başlıca rol oynayan sahə energetikadır. Energetika olmasa, yaxud da kifayət qədər potensial olmasa, heç bir layihəni icra etmək mümkün deyildir. Biz bütün bunları ona görə edirik ki, Azərbaycanın artan imkanlarını təmin edək. Çünki bizim iqtisadi inkişafımız gələcəkdə də yüksək sürətlə davam edəcəkdir. Son 4 il ərzində Azərbaycan iqtisadi artım baxımından dünyada birinci ölkədir. Azərbaycanda mövcud olan iqtisadi artım heç bir başqa ölkədə olmamışdır və yəqin ki, gələcəkdə də olmayacaqdır. Yəni biz qısa müddət ərzində ölkəmizin inkişafı üçün çox böyük işlər görürük. Məhz energetika sahəsində yeni iş yerləri açıldı, yeni infrastruktur layihələri icra olunur, ölkəmizin bütün bölgələrində sosial obyektlərin, infrastruktur obyektlərinin tikintisi uğurla davam edir. Bütün bunlar gələcəkdə də davam edəcəkdir. Növbəti 5 il üçün regionların sosial-iqtisadi inkişafının yeni geniş Dövlət Proqramı hazırlanır və o proqramda bu vaxta qədər həll olunmamış bütün məsələlər öz əksini tapacaqdır. O cümlədən, elektroenergetika sahəsinin inkişafı üçün lazımi tədbirlər nəzərdə tutulur.

Əlbəttə, növbəti illərdə yeni stansiyaların tikintisi nəzərdə tutulacaqdır. Ancaq bir halda ki, artıq biz öz tələbatımızı təmin etmişik və hətta Azərbaycan elektrik enerjisini xaricə də ixrac etməyə başlamışdır, qarşıdakı illərdə biz gərək daha çox su elektrik stansiyalarının tikintisinə diqqət göstərək. Bu məsələnin həlli üçün müvafiq göstərişlər verilibdir. «Azərenerji»də lazımi tədbirlər, işlər görülmüdü. Demək olar ki, proqram hazırdır. Biz

bütün su ehtiyatlarımızdan səmərəli şəkildə istifadə etməliyəm və su elektrik stansiyalarının tikintisi Azərbaycanda geniş vüsət almalıdır. Artıq bu proses başlamışdır. Naxçıvanda Vayxır gölündə su elektrik stansiyası artıq fəaliyyətdədir. Orada növbəti elektrik stansiyası tikilməkdədir. Bütün bölgələrimizdə, harada ki, imkan var, biz bunu etməliyik. Əlbəttə, bu həm enerji potensialımızı gücləndirəcək, həm də iqtisadi cəhətdən çox sərfəlidir.

Onu da qeyd etmək istəyirəm ki – energetiklər bunu yaxşı bilirlər – əvvəllər Azərbaycanda fəaliyyət göstərən elektrik stansiyalarında şərti yanacaqın sərfi həddindən artıq yüksək idi. Biz yeni stansiyalarda bu məsələni bütün beynəlxalq normalara, standartlara uyğun şəkildə həll etmişik. Əvvəlki stansiyalardan fərqli olaraq, bu stansiyada, demək olar ki, iki dəfə az yanacaq sərf ediləcəkdir. Bu da böyük qənaətdir. Bu stansiya həm qazla, həm də mazutla işləyəcəkdir. Biz bu qənaət hesabına öz ixrac imkanlarımızı daha da artıracağıq və beləliklə, ölkəyə daha da çox vəsait gələcəkdir. Bütün bu işlər bir-biri ilə sıx bağlıdır.

Bir daha demək istəyirəm, bu sahədə görülən işlər bir məqsəd güdüdü ki, Azərbaycanın elektrik enerjisinə olan tələbatı tam şəkildə ödənilsin. Mən bu gün böyük qürur hissi ilə deyə bilərəm ki, biz buna nail ola bilməmişik. Mən bu münasibətlə bu sahədə, «Azərenerji» sistemində işləyən bütün əməkdaşlara bir daha öz minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm, siz qısa müddət ərzində yüksək keyfiyyətlə 6 modul tipli elektrik stansiyasının tikintisinə nail ola bilərsiniz. Bax, bu stansiya cəmi il yarım ərzində tikilibdir. Yəni bu, 300 meqavat gücündə olan stansiyanı cəmi il yarımına tikmək tarixdə görünməmiş bir hadisədir. Ondan kiçik olan stansiyaları 6 aya, 8 aya tikmişiniz. Bu onu göstərir ki, indi bizim texniki imkanlarımız çox böyükdür və Azərbaycan dövləti, şirkətləri əgər hansısa işi başlayırsa, onu qısa müddət ərzində və böyük keyfiyyətlə icra edir.

Mən bu gün çox da müqayisə aparmaq istəmirəm. Amma bir məsələni demək istəyirəm. Biz elektroenergetika sahəsinin

inkişafı üçün lazımı tədbirləri görməyə başlayanda, təxminən 4-5 il bundan əvvəl Azərbaycanın maliyyə imkanları bugünkü kimi deyildi. Yəni biz daha çox xarici kreditlərdən asılı idik. Çalışdıq ki, xarici kreditləri cəlb edək və bu kreditlər hesabına energetika sahəsini gücləndirək. Sumqayıt buxar-qaz elektrik stansiyasının tikintisi məhz o əsaslarla icra olunur. Tikinti çoxdan başlanmışdır, biz 2005-ci ildə Sumqayıt elektrik stansiyasının təməlini qoymuşuq. Mən şəxsən o mərasimdə iştirak etmişdim. İndi 2008-ci il başa çatır, hələ stansiya hazır deyil, yəqin ki, biz onun açılışını gələn ilin əvvəlində edəcəyik. 5 il ərzində biz 500 meqavat gücündə bir elektrik stansiyasının tikintisinə nail oluruq.

Ancaq öz gücümüz hesabına, Azərbaycanın maliyyə imkanları hesabına və «Azərenerji»nin birbaşa iştirakı hesabına bu müddət ərzində təkcə modul tipli elektrik stansiyalarının sayı altıya çatıb. Ondan əlavə, mövcud olan stansiyalarda təmir işləri aparılıb. Biz enerji gücümüzü xeyli artırmışıq. Yəni budur Azərbaycanın reallıqları. Budur Azərbaycanın imkanları. Azərbaycanda çox peşəkar mütəxəssislər, fəhlələr var və «Azərenerji» şirkəti dövlət tərəfindən verilən bütün göstərişləri uğurla icra edir.

Bir daha əvvəlki fikrimə qayıtmaq istəyirəm, ilk növbədə, bu stansiyaların tikintisi Azərbaycanın tələbatını ödəməlidir və ödəyir. Növbəti illərdə biz güclü ixrac potensialının yaranmasına çalışmalıyıq. Yəni növbəti illərdə istismara veriləcək stansiyaların əsas məqsədi bizim həm daxili tələbatımızı ödəmək, həm də ixrac imkanlarımızı genişləndirmək olacaqdır. Beləliklə, Azərbaycan özünün enerji təhlükəsizliyini tam şəkildə təmin edir. Bizim çox zəngin neft-qaz yataqlarımız var. Azərbaycan çox uğurlu neft strategiyasını icra edir. Bu siyasət, strategiya bizə imkan veribdir ki, öz büdcə xərclərimizi böyük dərəcədə artırmışıq. Azərbaycanda çoxlu infrastruktur layihələri icra olunur. Dövlət investisiya xərcləri artır. Gələn il üçün dövlət investisiya xərcləri ən azı 5 milyard manat səviyyəsində nəzərdə

tutulubdur. Beləliklə, biz bu imkanlardan da istifadə edib ölkəmizi hərtərəfli inkişaf etdiririk.

Azərbaycanda son illər ərzində tikilən 1600 məktəb, çoxsaylı tibb ocaqları, idman kompleksləri, yollar, körpülər, qaz, su xətləri – bütün bunların həyata keçməsi üçün maddi imkanlar lazımdır. Biz maddi imkanları iqtisadi artımın hesabına əldə edirik. Azərbaycanda aparılan iqtisadi islahatlar və uğurlu neft strategiyamızın hesabına biz buna nail ola bilmişik. 1994-cü ildə ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə başlanmış və bu gün uğurla davam etdirilən Azərbaycanın neft strategiyası xalqımıza xidmət edir, bizim iqtisadi gücümüzü artırır. Beləliklə, bizim siyasi imkanlarımız da artır, Azərbaycan bölgədə çox böyük imkanlara, çox böyük nüfuza malik ölkəyə çevrilmişdir. Bizim beynəlxalq mövqələrimiz möhkəmləndikcə, əlbəttə, ölkəmizin milli maraqlarının təmin olunması üçün daha da böyük imkanlarımız yaranır.

Bakı–Tbilisi–Ceyhan, Bakı–Tbilisi–Ərzurum neft-qaz kəmərləri uğurla fəaliyyət göstərir və bundan sonra onilliklər ərzində Azərbaycan xalqına xidmət edəcəkdir. Bir daha demək istəyirəm ki, bu böyük, gözəl, müasir «Səngəçal» elektrik stansiyasının tikintisi Azərbaycanda aparılan işlərin təzahürüdür. Bizim işlərimizin bariz nümunəsi, məntiqi nəticəsidir.

Mən bu gözəl stansiyanın açılışı münasibətilə sizi bir daha ürəkdən təbrik etmək istəyirəm. Sizə cansağlığı, yeni uğurlar arzulayıram. Sağ olun.

«İTER GLASS» ASC-nin ŞÜŞƏ MƏMULATLARI ZAVODUNUN AÇILIŞI

24 dekabr 2008-ci il

Dekabrın 24-də paytaxtın Qaradağ rayonu ərazisində «İter Glass» Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin Şüşə məmulatları zavodu istifadəyə verilmişdir.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev açılış mərasimində iştirak etmiş, zavodla tanış olmuşdur. .

Dövlət başçısına məlumat verildi ki, 2004-cü ilin aprelində İqtisadi İnkişaf Nazirliyi tərəfindən «Qaradağ Rezin Qarışığı» ASC-nin səhmlərinin satışı üzrə keçirilən müsabiqədə «Xəzər Menecment Sistem» MMC qalib gəlmişdir. Bundan sonra müəssisənin istehsal istiqaməti dəyişdirilərək, şüşə məmulatları istehsal olunması üçün lazımi avadanlıq alınmış, əsaslı tikinti və yenidənqurma işləri aparılmışdır. 2004–2008-ci illərdə infrastruktur və kommunikasiya sistemi yenidən qurulmuş, zavoddaxili avtomobil yolları çəkilmiş, dəmiryol xətti tam bərpa edilmişdir. Müəssisəyə 52 milyon ABŞ dolları sərmayə qoyulmuşdur.

Prezident İlham Əliyev düyməni basaraq müəssisəni işə saldı. İtaliyadan gətirilmiş ən müasir avadanlığın quraşdırıldığı müəssisə ildə 100 milyon ədəd şüşə məmulatı istehsal etməyə qadirdir. Hazırda 250 işçinin çalışdığı zavodda sutkada 270 min ədəd şüşə məmulatının buraxılması nəzərdə tutulmuşdur. Əsas xammal Gəncə və Qazaxdan, habelə Ukrayna və Rusiyadan gətirilir. Daxili tələbat ödənildikdən sonra məhsul Rusiya və Gürcüstan da ixrac olunacaqdır.

Prezident İlham Əliyev müəssisənin idarəetmə mərkəzi, istehsal sahələri ilə tanış oldu, istehsal prosesini izlədi.

Dövlətimizin başçısı görülən işləri yüksək qiymətləndirərək müəssisənin kollektivinə uğurlar arzuladı.

ƏSASLI ŞƏKİLDƏ YENİDƏN QURULMUŞ MİLLİ QƏHRƏMAN SAMİR XASIYEV ADINA PARKLA TANIŞLIQ

24 dekabr 2008-ci il

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev dekabrın 24-də ailə üzvləri ilə birlikdə Nərimanov rayonundakı Milli Qəhrəman Samir Xasıyev adına parka gələrək, bu istirahət guşəsinin əsaslı təmir və yenidənqurmada sonrakı vəziyyəti ilə tanış olmuşdur.

Bu, Bakı şəhərində parkların və xiyabanların əsaslı təmir və yenidən qurulması ilə bağlı dövlət başçısının tapşırıqlarına əsasən abadlaşdırılan növbəti parklardan biridir. Nərimanov rayonu sakinlərinin sevimli istirahət yeri olan parkda qısa vaxt ərzində gözəl şərait yaradılmışdır.

Prezident İlham Əliyevə parkda görülmüş işlər barədə ətraflı məlumat verildi. Bildirildi ki, bir hektar ərazini əhatə edən parkda yeni müasir fəvvarələr quraşdırılmış, asfalt örtüyü əvəzinə daş döşənmiş, müxtəlif hava şəraitinə davamlı materialdan hazırlanmış çoxlu oturmaq qoyulmuşdur. Ərazidə Hollandiyadan gətirilmiş müxtəlif gül və ağac kolları əkilmiş, çəmənlik salınmışdır. İşıqlandırma sistemində İtaliyadan gətirilmiş yüksək keyfiyyətli avadanlıqdan istifadə olunmuşdur.

Dövlətimizin başçısı parkda görülmüş əsaslı təmir və yenidənqurma işlərindən razı qalmışdır.

YENİ GÖRKƏM ALMIŞ «BEŞMƏRTƏBƏ» BİNASI İLƏ TANIŞLIQ

24 dekabr 2008-ci il

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev dekabrın 24-də ailə üzvləri ilə birlikdə paytaxtın Füzuli meydanına gələrək, 1930-cu ildə tikilmiş və Bakı sakinləri arasında «Beşmərtəbə» adı ilə məşhur olan binada görülmüş təmir və bərpa işləri ilə tanış olmuşdur.

Prezidentə məlumat verildi ki, yaşayış binasında bu işlər Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti tərəfindən görülmüşdür. Bərpa işlərində dam örtüyü üçün 3720 kvadratmetr dəmirdən, 5600 kvadratmetr üz daşından, 730 kvadratmetr dəmir məhəccərdən, 1000 kvadratmetrdən çox kronşteyndən və 1400 kvadratmetr karnizdən istifadə olunmuş, balkonlar tamamilə yenidən qurulmuşdur. İtaliya mütəxəssisləri ən müasir işıqlandırma sistemi quraşdırmışlar.

Hazırda üzbəüz binada təmir işləri aparılır. Maddi-mədəniyyət abidələrinin bərpa və təmiri ilə bağlı Prezidentin göstərişlərinə uyğun olaraq, Füzuli meydanı da yenidən qurulacaqdır.

Dövlətimizin başçısı görülmüş işlərdən razı qaldı, müvafiq tapşırıqlarını verdi.

«YEDDİ GÖZƏL» FƏVVARƏLƏR KOMPLEKSİ İLƏ TANIŞLIQ

24 dekabr 2008-ci il

Dekabrın 24-də Hökumət Evinin qarşısında, Milli parkda Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti tərəfindən inşa edilmiş, ümumi sahəsi 3900 kvadratmetr olan «Yeddi gözəl» musiqili fəvvarələr kompleksi istifadəyə verilmişdir.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev ailə üzvləri ilə birlikdə paytaxtın bu yaraşlıq fəvvarələrinə tamaşa etmişdir.

Bakıya xüsusi gözəllik verən bu kompleks İtaliya, Kanada və Amerika mütəxəssislərinin birgə layihələri əsasında hazırlanmışdır və dünyada bənzəri olmayan möhtəşəm və mürəkkəb fəvvarələr kompleksi hesab olunur.

Prezident İlham Əliyevə məlumat verildi ki, fəvvarələr kompleksi kompyuterlər vasitəsilə idarə olunur. Nasoslar, sutəmizləyici qurğular, transformatorlar və digər avadanlıqlar kompleksin altında, hündürlüyü 2,5 metr, sahəsi 1500 kvadratmetr olan yeraltı xüsusi idarəetmə mərkəzində yerləşir. Kompleksin ətrafındakı əraziyə 12,4 min kvadratmetr qranit, fəvvarələrin hovuzlarına təxminən 5 min kvadratmetr ağ mərmər döşənmişdir. Fəvvarələr kompleksinin ətrafı İtaliyada fərdi sifarişlə hazırlanmış dirəklərdəki 400 vatt gücündə lampalar vasitəsilə işıqlandırılır. Bütün işıqlandırma sistemləri İtaliyadan, istənilən hava şəraitində işləyə biləcək səs gücləndiriciləri və idarəetmə qurğuları, kompyuter avandanlığı Almaniyadan gətirilmişdir. Fəvvarələr kompleksində Azərbaycanın və dünyanın görkəmli bəstəkarlarının musiqiləri səslənir.

Kompleks ilə yaxından tanış olan dövlət başçısı görülmüş işlərdən razılığını bildirdi.

DÜNYA AZƏRBAYCANLILARINA

Əziz həmvətənlər!

Hörmətli soydaşlar!

Ölkəmizdə və onun hüdudlarından kənarında yaşayan azərbaycanlıların hər il dekabrın 31-də təntənə ilə qeyd etdiyi Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi günü milli birlik, Azərbaycana məhəbbət, milli-mənəvi dəyərlərimizə hörmət, Vətənə bağlılıq hisslərini özündə təcəssüm etdirir. Uzun illərdən bəri bütün dünyada yaşayan həmvətənlərimizi və soydaşlarımızı düşündürən dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi ideyası ümummilli lider Heydər Əliyevin tarixi xidmətləri sayəsində dövlət siyasəti səviyyəsinə qaldırılmışdır.

Son illər ərzində dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan azərbaycanlıların milli özünüdərkinin güclənməsi, birlik və mütəşəkkilliyinin artması, tarixi vətənlə əlaqələrinin möhkəmlənməsi diaspor potensialının mühüm amilə çevrildiyini göstərir. 2006-cı ilin martında Bakıda keçirilən Dünya azərbaycanlılarının II qurultayında qəbul edilmiş qərarların, qarşıya qoyulmuş vəzifələrin uğurla yerinə yetirilməsi diaspor quruculuğuna, milli-mənəvi və ümumbəşəri dəyərlərə söykənən azərbaycançılıq ideologiyasının yayılmasına güclü təkan vermişdir.

Bu gün dövlətimizin diaspor siyasəti, həmvətənlərimizin birlik və həmrəyliyinin möhkəmləndirilməsi, onların daha mütəşəkkil formada təşkilatlanması prosesi özünün yeni mərhələsinə qədəm qoymuşdur. Artıq dünya azərbaycanlıları yaşadıkları ölkələrin sosial-iqtisadi, ictimai-siyasi və mədəni həyatında daha fəal rol oynayır, respublikamızla qarşılıqlı əlaqələrin genişlənməsinə böyük töhfə verirlər. Soydaşlarımız Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında, zəngin mədəni irsimizin təbliğində, təcavüzkar erməni dairələrinin ideoloji təxribatlarının qarşısı-

nın alınmasında qətiyyət nümayiş etdirirlər. Azərbaycan dövlətinin dəstəyi sayəsində qardaş və dost xalqların lobbi və diasporları ilə səmərəli əməkdaşlığın qurulması sahəsində təsirli tədbirlər həyata keçirilir.

Sosial-iqtisadi və siyasi yüksəliş dövrünü yaşayan Azərbaycan dövləti bütün resurslarını xalqımızın rifahının yüksəlməsinə və ölkəmizin beynəlxalq mövqelərinin güclənməsinə yönəlmişdir. Dünyanın global enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında Azərbaycanın rolu getdikcə artır. Respublikamızda həyata keçirilən səmərəli sosial-iqtisadi siyasət müasir infrastrukturların yaradılmasına, sosial problemlərin həllinə, elm və mədəniyyətin inkişafına yeni imkanlar açır.

İndiki dövrdə xalqımızın qarşısında duran başlıca problem Ermənistan–Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin tezliklə ədalətli həllinə nail olmaq və ölkəmizin ərazi bütövlüyünü bərpa etməkdir. Hesab edirəm ki, Azərbaycan dövləti ilə yanaşı, bütün həmvətənlərimiz bu sahədə söylərini gücləndirməkdə davam edəcək və ölkəmizin müsbət imicinin möhkəmlənməsi qayğısına qalacaqlar. Diasporumuz mütəşəkkilliyini və çevikliyini bir qədər də artırmalı, digər xalqların diaspor mərkəzləri ilə əlaqələrini genişləndirməli, ölkəmizə qarşı yönəlmiş informasiya təxribatlarını vaxtında ifşa etməlidir. Həmvətənlərimizi daha sıx birliyə, dövlətimizin mənafeələrinin və beynəlxalq nüfuzunun artırılması işinə bundan sonra da öz töhfələrini verməyə çağırıram.

Bu əziz bayram münasibətilə sizin hər birinizi ürəkdən təbrik edir, cansağlığı və firavanlıq, işlərinizdə uğurlar arzulayıram!

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 25 dekabr 2008-ci il

HEYDƏR ƏLİYEV BEYNƏLXALQ AEROPORTU – ƏZİZBƏYOV DAİRƏSİ AVTOMOBİL YOLUNUN AÇILIŞI MƏRASİMİ

25 dekabr 2008-ci il

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin tapşırıqlarına əsasən, Bakanın yol-nəqliyyat infrastrukturunun yaxşılaşdırılması istiqamətində həyata keçirilən tədbirlər paytaxtın simasına yeni görkəm verir. Dekabrın 25-də paytaxtda Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportu– Əzizbəyov dairəsi avtomobil yolunun açılışı olmuşdur.

Prezident İlham Əliyev açılışda iştirak etmişdir.

Dövlətimizin başçısına məlumat verildi ki, 2007-ci ilin mart ayından bu yolun yenidən qurulmasına başlanılmışdır. Burada 3 yolötürücü tikilmişdir. Ramana və Suraxanı qəsəbələri istiqamətində hərəkəti tənzimləyən körpü avtomobillərin magistral yoldan ayrılaraq həmin qəsəbələrə rahat getməsinə imkan verir.

«AzVirt» Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətin inşa etdiyi yolda hərəkət zolaqlarının eni 3,75 metrdir. Yol Əzizbəyov dairəsindən Sabunçu dairəsinədək 12 zolaqlı, Sabunçu dairəsindən Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportuna qədər isə 8 zolaqlıdır. Asfalt örtüyünün qalınlığı 27 santimetrdir. Piyadalar üçün 6 yerüstü keçid tikilmişdir. Yolboyu avtomobillərin sürət həddini tənzimləmək üçün 8 yerdə elektron tablolar qoyulmuşdur. Yağış və qrunut sularının axıdılması üçün drenaj sistemi yaradılmış, bununla əvvəllər yolboyu görünən gölməçələr qurudulmuşdur. Regionda ilk dəfə qırmadaş-polimer asfalt-betondan məhz bu yolda istifadə edilmişdir. Armaturlanmış torpaq istinad divarının tikintisi və yolun idarə olunmasının intellektual sistemi də yeniliklərdən biridir. Bu yolun istifadəyə verilməsi ilə hava limanı istiqamətində avtomobillərin hərəkətindəki sıxlıq aradan qaldırılacaqdır.

HEYDƏR ƏLİYEV PROSPEKTİNİN TƏMİRDƏN SONRA AÇILIŞI

25 dekabr 2008-ci il

Paytaxt Bakının əsas magistrallarından birinin – Heydər Əliyev prospektinin əsaslı yenidənqurmada sonra dekabrın 25-də açılışı olmuşdur.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev açılışda iştirak etmişdir.

Əvvəllər yan yollarla birlikdə magistralın eni 32 metr idi. İndi isə prospektin eni 45 metrə çatdırılmış, bəzi yerlərdə isə 55 metrdir. 1500 metr uzunluğunda istinad divarları çəkilmişdir. Hazırda yol 10 hərəkət zolaqlıdır. Prospekt boyu yerləşən binaların hamısında milli memarlıq üslubunda əsaslı yenidənqurma işləri aparılmışdır. Müasir üslubda işıqlandırma həm prospektin görünüşünə yaraşlıq verir, həm də hərəkətin tənzimlənməsinə kömək edir.

Prezident İlham Əliyev rəmzi açılışı bildirən lenti kəsdi.

Z i y a M ə m m ə d o v (*Nəqliyyat naziri*): Cənab Prezident, bu prospekt ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin adını daşıyır. Biz də Sizin tapşırığımıza uyğun olaraq, bu prospektin yenidən qurulmasına çox böyük məhəbbətlə yanaşdıq. Düşünürəm ki, sanki bu anda ulu öndərimizin ruhu da bizimlə bərabərdir. Ona görə də bir vətəndaş, bir insan kimi, biz nəqliyyatçılar bu işin icra olunmasına, Sizin tapşırığının yüksək səviyyədə yerinə yetirilməsinə çox böyük məhəbbətlə, sevgi ilə yanaşmışıq. Hesab edirəm ki, bu qiyməti Siz verəcəksiniz. Ulu öndərimizin adına layiq bir iş görmək üçün əlimizdən gələni əsirgəməmişik.

İ l h a m Ə l i y e v: Bəli, mən bunu görürəm və bu prospektin yenidən qurulması çox böyük bir hadisədir. Ulu öndərin adına layiq bu prospekt şəhərə girişdir. İndi şəhərə aeroportdan bir-birindən gözəl iki yol çəkilibdir. Beton yol, hansı ki, ümumiyyətlə, heç vaxt olmamışdır, ən yüksək dünya

standartlarına cavab verir. Bu, ənənəvi yoldur, köhnə yol adlandırdığımız aeroport–Bakı yoludur.

Əlbəttə, Heydər Əliyev prospektinin genişlənməsi, burada abadlıq işlərinin aparılması, gözəl plafonların quraşdırılması, yerüstü, yeraltı keçidlərin, tunellərin, körpülərin salınması – bu, böyük, nəhəng layihədir. Mən çox şadam ki, nəzərdə tutduğumuz bütün planlar istədiyimiz kimi həyatda öz əksini tapıbdir. Həm insanlara rahatlıq, həm də şəhərə gözəllik verəcəkdir. Estetik zövq çox yüksək səviyyədədir və istənilən böyük şəhərə yaraşlıq verə biləcək yollardır.

Mən dünyada az böyük şəhər sadalaya bilərəm ki, şəhərin mərkəzinə aeroportdan iki yol olsun. Adətən, bir yoldan istifadə olunur. İkinci yol köməkçi yol kimi istifadə oluna bilər. Amma bizim ən yüksək səviyyədə, böyük keyfiyyətlə, qısa müddət ərzində salınmış iki magistral yolumuz hazırdır. Əminəm ki, gələcəkdə nəzərdə tutduğumuz bütün planlar keyfiyyətlə və bu sürətlə icra olunacaqdır. Artıq Bakının nəqliyyat infrastrukturunun təkmilləşməsi üçün çox böyük işlər görülübdir və növbəti illərdə hələ çox işlər görülməlidir.

Mən fürsətdən istifadə edib bütün işlərdə iştirak etmiş insanlara dərin minnətdarlığımı bildirirəm. Siz bunları böyük məhəbbətlə, keyfiyyətlə və zövqlə yaratmışınız.

Bütün nəqliyyatçılara yeni ildə yeni uğurlar arzulayıram.

HEYDƏR ƏLİYEV PROSPEKTİNDƏ TUNEL VƏ YERALTI PİYADA KEÇİDİNİN AÇILIŞI

25 dekabr 2008-ci il

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev dekabrın 25-də paytaxtın Heydər Əliyev prospektində tunel yolun və yeraltı piyada keçidinin açılışında iştirak etmişdir.

Nəqliyyat naziri Ziya Məmmədov dövlətimizin başçısına məlumat verdi ki, prospektin bu hissəsində aparılmış yeni-dənqurma işləri buradan keçən dəmiryol körpüsünün çıxacaq hissəsində təhlükəsizliyin təmin olunmasına imkan verir. Bundan əlavə, dəmir yolu bu istiqamətdə hərəkət edən avtomobillərə mane olmur. Əsas yola yardımçı olan bu tunel 2 zolaqlı və birtərəflidir. Eni 7 metr olan yoldan ən çox ətraf qəsəbələrin sakinləri istifadə edəcəklər. Mövcud tunelə paralel digər bir tunel isə gələn ilin martında istifadəyə veriləcəkdir.

HEYDƏR ƏLİYEV, XƏTƏİ VƏ BABƏK PROSPEKTLƏRİNİN KƏSİŞMƏSİNDƏKİ KÖRPÜ-TUNEL KOMPLEKSİNİN İSTİFADƏYƏ VERİLMƏSİ

25 dekabr 2008-ci il

«Akkord» şirkətlər qrupunun paytaxtın Heydər Əliyev, Xətəi və Babək prospektlərinin kəsişməsində tikdiyi körpü-tunel kompleksində 4 yolötürücünün, 2 tunelin inşası, habelə həmin ərazidəki dəmiryol körpüsünün yenisi ilə əvəz edilməsi nəzərdə tutulmuşdu. Bu ilin iyulunda Təbriz küçəsi ilə Heydər Əliyev prospekti istiqamətində yolötürücü və «Excelsior» mehmanxanası yaxınlığında tunel istifadəyə verilmişdir. Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev dekabrın 25-də körpü-tunelin digər hissələrinin açılışında iştirak etmişdir.

Buraya yanaşma yollarla birlikdə uzunluğu 439 metr, 512 metr və 390 metr olan üç yolötürücü daxildir. Kompleksə daxil olan 428 metr uzunluğundakı tunel də hazırdır. 9 metr eni olan tunel avtomobillərin rahat hərəkətinə imkan verir. Layihədə nəzərdə tutulduğundan əlavə, Yusif Səfərov küçəsinin Xocalı küçəsinə qədər olan hissəsi də yenidən qurulmuşdur. 26,7 min kvadratmetr sahədə yaşıllaşdırma işləri aparılmışdır. Kompleksdə 11 min metr uzunluğunda paslanmayan materialdan hazırlanan məhəccər və işıqlandırma dirəkləri qoyulmuşdur. 25,5 min kvadratmetr sahədə isitmə sistemi quraşdırılmışdır. Yanaşma yolları ilə birlikdə uzunluğu 81 metr olan dəmiryol körpüsü yenidən qurulmuşdur.

Körpü kompleksinin sınaqdan çıxarılması uğurla keçmişdir. Rusiyanın «İMİDİS» institutu Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti tərəfindən həyata keçirilən sınaq prosedurları zamanı layihə və

icra sənədləri öyrənilmiş, kompleksin ayrı-ayrı hissələrinin statik və dinamik xüsusiyyətləri, körpülərin yükötürmə qabiliyyəti, dayanıqlığı, hərəkətin rahatlığı və digər keyfiyyətlər yoxlanılıb. Mütəxəssislər sınaqların nəticəsini uğurlu hesab edərək, körpü-tunel kompleksinin ən yüksək standartlara cavab verdiyini bildirmişlər.

Kompleks ölkədə ilk dəfə tətbiq olunan texnologiya əsasında xüsusi isitmə sistemi ilə təchiz edilmişdir. Bu da sərt qış aylarında yolun donmasının qarşısını alacaqdır. Belə ki, havanın temperaturu 0-4 dərəcə arasında dəyişdikdə sistem avtomatik işə düşür, temperatur yüksəldikdə isə dayanır.

MƏRKƏZİ GÖMRÜK HOSPİTALININ İSTİFADƏYƏ VERİLMƏSİ

25 dekabr 2008-ci il

Dekabrın 25-də Bakıda Mərkəzi Gömrük Hospitalı istifadəyə verilmişdir. Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev mərasimdə iştirak etmişdir.

Bu hospital Dövlət Gömrük Komitəsinin strukturlarına əlavə edilməsi haqqında Azərbaycan prezidentinin 2004-cü ildə imzaladığı Fərmana uyğun olaraq, gömrük orqanlarına xidmətə qəbul olunan əməkdaşların sağlamlıq vəziyyətinin müəyyən edilməsi, gömrük əməkdaşlarının tibbi xidmətə ehtiyaclarının ödənilməsi və tibbi təminatının yaxşılaşdırılması məqsədi ilə inşa edilən ən müasir sağlamlıq ocağıdır.

Dövlət Gömrük Komitəsinin sədri Aydın Əliyev mərasimə gələn prezident İlham Əliyevə raport verdi.

Dövlətimizin başçısı əvvəlcə hospitalın foyesində ulu öndər Heydər Əliyevin müxtəlif dövrlərdə səhiyyə işçiləri ilə görüşlərini əks etdirən fotoşəkillərdən ibarət stendə baxdı.

Prezidentə məlumat verildi ki, Mərkəzi Gömrük Hospitalında quraşdırılmış avadanlıq əsasən Almaniyanın və digər Avropa ölkələrinin istehsalıdır. Mərkəzdə ilk dəfə olaraq xüsusi havalandırma sistemi tətbiq olunmuşdur. Burada hava üç dəfə təmizləndikdən sonra binaya verilir. Əməliyyat otağında, laboratoriyalarda, diaqnostika mərkəzində, intensiv terapiya şöbələrində H12 hepboksid ultra filtr tətbiq olunmuşdur. Yeniliklərdən biri də pnevmatik ötürücü sistemin quraşdırılmasıdır. Bu sistemin köməyi ilə həm xəstələrə qulluq göstərilir, həm də xəstələrin laborator analizlərinin təcili, 10–15 saniyə ərzində göndərilməsi təmin olunur. Hospitaldakı xüsusi proqram təminatı əməliyyatlar zamanı dünyanın istənilən ölkəsinin qa-

baqcıl tibb mərkəzləri ilə birbaşa telekörpü yaratmağa imkan verir. Yeni tibb ocağı üçün «Mercedes» markalı 5 ədəd avtomobil, səyyar hospital alınmışdır. Onun köməyi ilə səyyar vəziyyətdə xəstələrə istənilən tibbi yardım göstərmək mümkündür.

Prezident İlham Əliyev hospitalın ayrı-ayrı şöbələri və əməliyyat otaqlarındakı tibbi-texniki avadanlıqla tanış oldu. Hər bir palata telefon rabitəsi ilə təmin olunmuşdur. Ayrı-ayrı xidmət sahələrindəki, xüsusilə də reanimasiya şöbəsindəki avadanlıqlar müasirliyi və yüksək keyfiyyəti ilə diqqəti cəlb edir.

Dövlətimizin başçısı pnevmatik ötürücü sistemin işi ilə də tanış oldu.

Mərkəzin bütün xidmət sahələrinin ən müasir standartlara cavab verdiyi, əməkdaşların tibbi reabilitasiyası üçün burada bütün şəraitin olduğu qeyd olundu.

Prezident İlham Əliyev tibb işçilərini təbrik etdi, onlara işlərində müvəffəqiyyətlər arzuladı. Müasir sağlamlıq ocağının inşasına görə dövlət başçısına minnətdarlığını bildirən Dövlət Gömrük Komitəsinin sədri Aydın Əliyev hospitalın tikilib istifadəyə verilməsini gömrük orqanları əməkdaşlarına göstərilən yüksək diqqətin nümunəsi kimi dəyərləndirdi.

Mərəsimdən xatirə olaraq dövlət başçısına hədiyyə təqdim edildi.

Prezident İlham Əliyev Mərkəzin tibb maşınlarına baxdı, səyyar hospitalda quraşdırılmış avadanlıqla tanış oldu.

**UKRAYNA PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB VİKTOR YUŞŞENKOYA**

Hörmətli Viktor Andreyeviç!

Yevpatoriya şəhərində yaşayış binasında partlayış nəticəsində çoxsaylı insan tələfatının olması haqqında xəbər məni dərindən kədərləndirdi.

Azərbaycan xalqı adından və şəxsən öz adımdan Sizə, həlak olanların qohumlarına və yaxınlarına, bütün Ukrayna xalqına dərin hüznə başsağlığı verir, zərərçəkənlərin hamısının tezliklə sağalmasını diləyirəm.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 26 dekabr 2008-ci il

MİLLİ OLİMPİYA KOMİTƏSİNİN V HESABAT-SEÇKİ BAŞ MƏCLİSİ

26 dekabr 2008-ci il

Dekabrın 26-da Azərbaycan Milli Olimpiya Komitəsinin (MOK) V hesabat-seçki Baş Məclisi keçirilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, MOK-un prezidenti İlham Əliyev tədbirdə iştirak etmişdir.

Dövlətimizin başçısı MOK-un inzibati binasında təşkil edilmiş «Pekin–2008. Uğurlarımızın fotoalbomu»na və ölkəmizdə son 4 ildə tikilmiş olimpiya idman komplekslərinin şəkillərinə baxdı.

MOK-un İcraiyyə Komitəsinin iclas salonuna toplaşan V Baş Məclisinin iştirakçıları prezident İlham Əliyevi və xanımı Mehriban Əliyevanı hərərətlə qarşıladılar.

MOK-un Baş katibi Ağacan Əbiyev gündəlik barədə məlumat verərək dedi ki, bugünkü toplantıda hesabat məruzələri dinlənəcək, MOK-un İcraiyyə Komitəsinin və Təftiş Komissiyasının yeni tərkibi seçiləcəkdir. Mandat Komissiyasının məlumatına görə, Baş Məclisdə dəvət olunmuş 120 nümayəndədən 112 nəfər iştirak edir, yetərsay vardır.

Azərbaycan Respublikasının və MOK-un prezidenti İlham Əliyev Baş Məclisdə nitq söylədi.

Milli Olimpiya Komitəsinin prezidenti İlham Əliyevin nitqi*

Əziz dostlar!

Hörmətli Milli Olimpiya Komitəsinin üzvləri!

Sizin hamınızı ürəkdən salamlayıram. Bugünkü yığıncaq 4 ildə görülən işlərə yekun vuracaqdır. Azərbaycanda son 4 ildə həm idman hərəkatı, həm də olimpiya hərəkatı çox uğurla inkişaf etmişdir. Azərbaycanda bundan əvvəlki illərdə əldə edilmiş uğurlar daha da möhkəmlənmişdir. Bizim idmançılarımız 4 il ərzində müxtəlif beynəlxalq yarışlarda, o cümlədən dünya, Avropa çempionatlarında, Olimpiya oyunlarında, digər beynəlxalq yarışlarda yüksək nəticələr göstərmiş, Azərbaycana çoxlu medallar gətirmişlər. Bu çox sevindirici haldır və onu göstərir ki, Azərbaycanda gözəl gənc nəsil yetişir. Son Olimpiya oyunlarında medalçıların arasında bizim gənc idmançılarımız da var. Onlar son 4 il ərzində, demək olar ki, idmançı kimi yetişiblər. Yəni, Azərbaycanda idman ənənələri yaşayır, möhkəmlənir, yeni istedadlar meydana çıxır, yeni gözəl idmançılar yetişir. Bütün bunlar onu göstərir ki, Azərbaycanda idmana, olimpiya hərəkatına göstərilən diqqət öz praktik nəticələrini verir. Bütün bu nailiyyətlər bizi daha da ruhlandırır və öz işimizi bundan sonra da düşünülmüş şəkildə, qəbul edilmiş konsepsiya şəklində aparacağıq.

Bu vaxta qədər görülən bütün işlərdə ardıcılıq var, bütün işlər bir-birini tamamlayır. Azərbaycanda idmana, idmançıların yetişməsinə diqqət, məşqçilərə dəstək, idman mütəxəssislərinin bu işlərdə fəal iştirakı – bütün bu amillər bir məqsədi güdür. O da ondan ibarətdir ki, Azərbaycanda idman daha da sürətlə inkişaf

* Милли Олимпийа Комитясинин В щесабат-сечки Баш мяълисиндя МОК-ун витсе-президентляри Азад Рящимов, Чинэиз Щцсейнзадя, Пекин Олимпийа ойунларынын чемпиону Елнур Мяммядли, щаким Щиъран Щярифов, Милли Мяълисин депутаты Ейваз Гурбанов вя Зярифя Салащова чыхыш етдиляр.

etsin, idman hərəkəti, olimpiya hərəkəti genişlənsin, idmanla məşğul olmaq üçün bütün lazımi şərait yaradılsın.

Son 4 ildə olimpiya hərəkətində Azərbaycanın iştirakı çox uğurlu olmuşdur. Biz beynəlxalq və Avropa olimpiya komitələrinin bütün tədbirlərində fəal iştirak etmişik. Son 4 il ərzində Azərbaycana həm Beynəlxalq Olimpiya Komitəsinin prezidenti, həm də Avropa Olimpiya Komitəsinin baş katibi səfərlər etmişlər. Bu, Azərbaycana göstərilən böyük diqqətdir, uğurlarımıza verilən böyük qiymətdir. Beynəlxalq və Avropa olimpiya komitələrinin ən yüksək vəzifəli şəxsləri Azərbaycanda idmanın uğurlu inkişafını vurğulamışlar. Qeyd etmişlər ki, Azərbaycan idman dövlətidir. İdmana dövlət dəstəyi və idman ictimaiyyətinin birgə fəaliyyəti nəticəsində Azərbaycan qısa müddətdə çox böyük uğurlara nail ola bilmişdir.

Bununla yanaşı, müxtəlif beynəlxalq idman federasiyalarının rəhbərləri dəfələrlə Azərbaycanda olmuşlar. Onların iştirakı ilə Azərbaycanda müxtəlif beynəlxalq yarışlar keçirilmişdir. Son 4 ildə Azərbaycanda dünya və Avropa çempionatları ən yüksək səviyyədə keçirilmişdir. Güləş üzrə dünya çempionatının keçirilməsi bizim imkanlarımızı göstərdi. Onu göstərdi ki, dünyanın ən böyük idman yarışlarından birinin Azərbaycanda keçirilməsi düzgün qərar idi. 100-dən çox ölkədən komandalar iştirak edirdi və onların hamısı üçün yaxşı şərait yaradılmışdı. Artıq bizdə beynəlxalq yarışların keçirilməsi üçün təcrübə və imkanlar vardır.

İnfrastruktur güclənir, ölkəmizdə beynəlxalq səviyyəli olimpiya komplekslərinin tikintisi geniş vüsət almışdır. Bu proqram təxminən 8 il əvvəl başlanmışdır və ondan sonrakı dövrdə, xüsusilə son 4 il ərzində yeni gözəl olimpiya komplekslərinin açılması idman infrastrukturunun möhkəmlənməsinə xidmət göstərir. Bu komplekslər bölgələrdə də yaradılır. Azərbaycanın rayonlarında həmişə çox böyük idman istedadları olmuşdur. İndi o bölgələrdəki olimpiya komplekslərində işlər düzgün qurulmalıdır ki, onlar daim fəaliyyətdə olsun, idmançılar orada daim məşq etsinlər, uşaqlar,

gənc nəsil yetişsin. Onlar bölgələrdə bir növ idman mərkəzləri kimi fəaliyyət göstərir. Hər cür şərait yaradılıb, hər birində üzgüçülük hovuzu, müxtəlif ictimai binalar, mehmanxanalar vardır. Bu həm də regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramının icrasına töhfədir. Biz bu işlərə Azərbaycan Milli Olimpiya Komitəsinin, Gənclər və İdman Nazirliyinin birgə fəaliyyəti nəticəsində nail ola bilmişik.

Bu gün Azərbaycanda istənilən beynəlxalq tədbiri keçirmək mümkündür. Bölgələrdə yeni olimpiya komplekslərinin tikintisi 2009-cu ildə də davam edəcəkdir. Biz geniş proqramı qəbul edəndə, ilk növbədə hər bölgədə bir kompleksin tikintisini nəzərdə tutmuşduq. Bu gün isə vəzifə qoyulub ki, hər bir rayonda, eyni zamanda, qəsəbələrdə, Bakıtrafi qəsəbələrdə idman qurğuları tikilsin və tikilir. Bu, Azərbaycanda idmanın inkişafına xidmət göstərən proqram və siyasətdir.

Biz çox şadıq ki, Azərbaycanda yeniyetmələr, uşaqlar arasında idmanla məşğul olmaq üçün böyük həvəs var. Uşaqlar böyük həvəslə idman bölmələrinə gəlirlər, idmanla məşğul olurlar. Onlar görəndə ki, ölkəmizin şöhrətini ucaldan idmançılara diqqət göstərilir, Azərbaycanda olimpiyaçılar əslində idman qəhrəmanları kimi qəbul olunur və onlara həm dövlət tərəfindən, həm də ictimai qurumlar tərəfindən dəstək və qiymət verilir, əlbəttə ki, daha da ruhlanırlar. Biz elə etməliyik, idmanla məşğul olmaq istəyənlərin sayı artsın və deyə bilərəm ki, buna nail olmuşuq. Azərbaycanda idmançı adı çox qiymətlidir. Mən çox şadam ki, bizim tanınmış, görkəmli idmançılarımız gənc nəsil üçün nümunədirlər. Təkcə idman sahəsində əldə edilmiş nailiyyətlərlə yox, eyni zamanda, həyat təzi ilə. Bizim idmançılarımız çox dəyərlı vətəndaşlardır. Olimpiyaçılarımız, onların ictimai işlərdə fəaliyyəti, cəmiyyətdə nüfuzu, rolu artmalıdır. Bir tərəfdən, bu amillər, digər tərəfdən, idmanla məşğul olmaq üçün yaradılmış şərait, dövlət tərəfindən idman hərəkatına, olimpiya hərəkatına göstərilən dəstək – bütün bunlar bizim uğurlarımızı şərtləndirir.

Bununla bərabər, mən bir cəhəti də xüsusi vurğulamaq istəyirəm, çünki biz bunu heç də hər ölkədə görmürük. Azərbaycanda bütün

idman qurumları – Milli Olimpiya Komitəsi, Gənclər və İdman Nazirliyi, idman cəmiyyətləri, federasiyalar, klublar vahid komanda şəklində fəaliyyət göstərir. Bizim uğurumuzun, əsas şərtlərindən biri də ondan ibarətdir ki, burada heç bir anlaşılmazlıq, heç bir ziddiyyət yoxdur. Mən ona görə bunu vurğulayıram ki, bir çox ölkələrdə idman qurumları arasında rəqabət aparılır və bu, sağlam rəqabət deyildir. Yəni bu rəqabət gözəl nəticələrə gətirib çıxarmır. Azərbaycanda dövlət tərəfindən müəyyən edilmiş idman siyasəti çərçivəsində bütün idman qurumları öz fəaliyyətini sağlam əsaslarda həyata keçirirlər.

Mən çox şadam ki, Azərbaycanda idmanın inkişafı, olimpiya hərəkatının inkişafı çox sürətlidir, çox uğurludur. Bu, ölkəmizin potensialını göstərir. Olimpiya oyunları isə son 4 ildə görülən işlərin zirvəsidir. Yəni olimpiya hərəkatında görülən bütün işlərin son məqsədi Yay Olimpiya oyunlarında idmançılarımızın uğurlu çıxışlarını təmin etməkdən ibarətdir. Görülən bütün işlər bu məqsədi güdürdü. Mən çox şadam ki, Azərbaycanın idmançıları, Azərbaycanın milli komandası Pekin Yay Olimpiya oyunlarında yüksək nəticə göstərmişdir. 7 medalın qazanılması çox böyük nailiyyətdir.

Ötən hər il, hər Olimpiya oyunlarından sonrakı illər çox məsuliyyətli dövr olmuşdur. Baxmayaraq ki, Sidney və Afina Olimpiya oyunlarında bizim idmançılarımız yüksək nəticələr göstərmişdilər, ancaq bu, heç də bizdə arxayınçılıq hissənin yaranmasına gətirib çıxarmadı. Əksinə, Olimpiya oyunları başa çatandan sonra növbəti dördillik müddətdə görüləcək işlər haqqında dərhal müvafiq qərarlar qəbul edilmişdir. Yəni Olimpiya oyunları çox mühüm bir mərhələdir. Yeganə beynəlxalq forumdur ki, orada ölkələr bir-biri ilə rəqabət aparır. Bildiyiniz kimi, bu rəqabət ildən-ilə daha da güclənir, artır. Bütün ölkələr çalışır ki, onların milli komandası daha da yüksək yer tuta bilsin.

Əlbəttə, hər bir Azərbaycan vətəndaşını sevindirən odur ki, bizim idmançılarımız Olimpiya oyunlarında Azərbaycanı ləyaqətlə təmsil etmişlər, böyük peşəkarlıqla, Vətən sevgisi ilə,

vətənpərvərlik hissi ilə yarışmışlar və yüksək nəticələr göstərmişlər.7 medalın qazanılması çox böyük nailiyyətdir. Onlardan biri qızıl, ikisi gümüş, dördü bürünc medaldır.

Növbəti Olimpiya oyunlarına hazırlıq yəqin ki, gələn ilin əvvəlindən başlanmalıdır. Olimpiya oyunlarında əldə edilmiş nəticələr bizi sevindirir. Bununla bərabər, biz Olimpiya oyunlarının nəticələrini çox düzgün təhlil etməliyik. Xüsusilə o idman növlərində ki, orada medallar qazanmaq mümkün olmamışdır. Yəni o idman növlərinin inkişafı üçün, orada işlərin daha da səmərəli şəkildə aparılması üçün əlavə tədbirlər görülməli və bunlar konkret xarakter daşmalıdır. Deyə bilərəm ki, bizim uğurlarımızın əsas səbəblərindən biri də ondan ibarətdir ki, qərarlarımız konkret xarakter daşıyır. Yəni nə deyiriksə, onu da edirik və bir daha demək istəyirəm ki, görülən bütün işlər bir məqsədi güdür.

Hesab edirəm ki, növbəti 4 il ərzində həm bizim üçün ənənəvi olan idman növlərinin inkişafından, orada daha da yaxşı şəraitin yaradılmasından ötrü əlavə tədbirlər görülməlidir və Olimpiya oyunlarında iştirak etmiş, amma medal qazana bilməmiş idmançıların fəaliyyəti, əlbəttə, təhlil edilməlidir. Bəlkə əlavə tədbirlər görülməlidir. Çox istəyirəm medal qazanan idmançıların da, idman növlərində qazanın medalların da sayı çox olsun. Bunu etmək mümkündür. Hesab edirəm ki, növbəti 4 il ərzində bu məqsədlərə çatmaq üçün konkret işlər görülməli və görülməlidir. Biz idmanda əldə edilmiş nailiyyətlərlə haqlı olaraq fəxr edə bilərik. Azərbaycanın idman ailəsi böyüyür. Mən bayaq qeyd etdim ki, idmanla məşğul olan bütün qurumlar bir komanda şəklində işləyirlər. İdmançılar, idman mütəxəssisləri, məşqçilər, veteranlar – onlar da ümumi uğurumuza öz dəyərli töhfələrini verirlər. Bundan sonrakı illərdə də idmanda fərqlənmiş insanlar – idmançılar, veteranlar, məşqçilər dövlət tərəfindən daim dəstəklənəcəklər. Azərbaycan dövləti öz qayğısını, diqqətini əsirgəməyəcəkdir. Azərbaycan dövləti bundan sonra da lazım olan bütün şəraitin yaradılmasında – həm idmanla məşğul olmaq üçün, peşəkarlığı

artırmaq üçün, həm də məişət problemlərinin həlli üçün öz mühüm rolunu oynayacaqdır.

Mən bütün idmançılar, idman mütəxəssislərini bir daha salamlamaq istəyirəm. Bu gün bizim tədbirimizdə səslənəcək məruzələr görülmüş işlər haqqında bir daha geniş təəssürat yaradacaqdır. Bununla bərabər, Milli Olimpiya Komitəsi böyük hesabat hazırlamışdır. Bu hesabat sizə paylanılıbdır. Əminəm ki, bundan sonrakı müzakirələr bizim əsas məqsədimizə çatmaq üçün öz rolunu oynayacaqdır.

Sizi bir daha salamlayıram. Sizə uğurlar arzulayıram.

Sağ olun.

2008-ci ilin yekunlarına görə idmançılara, məşqçilərə və idman mütəxəssislərinə mükafatların təqdim olunması

Azərbaycan prezidenti, Milli Olimpiya Komitəsinin prezidenti İlham Əliyev Beynəlxalq Olimpiya Komitəsinin son Olimpiya oyunlarında uğur qazanan idmançılar üçün təsis etdiyi qızıl nişanı Elnur Məmmədliyə, gümüş nişanı Rövşən Bayramova və Vitali Rəhimova, bürünc nişanı isə Şahin İmranova və Mövlud Mirəliyevə təqdim etdi.

Dövlətimizin başçısı Azərbaycanın bütün olimpiya çempionlarına – Rəfiqə Şabanovaya, Lyudmila Şubinaya, Nazim Hüseynova, Zəfəra Meftahəddinovaya, Namiq Abdullayevə, Fərid Mansurova və Elnur Məmmədliyə MOK-un «Olimpiya» ordenlərini təqdim etdi.

Sonra «Azərbaycan idmanının inkişafında xüsusi xidmətlərinə görə İlham Əjdər oğlu Zəkiyevin «Şöhrət» ordeni ilə təltif edilməsi haqqında» Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamının mətni oxundu. Dövlətimizin başçısı «Şöhrət» ordenini və yeni mənzilin orderini İlham Zəkiyevə təqdim etdi.

Paralimpiya oyunlarının çempionu Oluxan Hüseynova və digər 21 idmançıya, məşqçi və idman ictimaiyyətinin nümayəndəsinə yeni mənzillərin orderləri təqdim olundu.

İlham Əliyev: Əziz dostlar, bununla da bizim iclasımız başa çatır. İlk növbədə mənə yenidən etimad göstərdiyinizə görə öz minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Sizi əmin edirəm ki, bundan sonra da mən bu yüksək vəzifədə Azərbaycanlı idmanın və olimpiya hərəkatının inkişafında öz xidmətlərimi göstərəcəyəm.

Sizi bütün mükafatlara görə təbrik edirəm. Sizə yeni ildə cansağlığı, uğurlar arzulayıram. Sizi və bütün Azərbaycan xalqını, xüsusən dünya azərbaycanlılarını Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi günü və Yeni il münasibətilə ürəkdən təbrik edirəm. Sizə yeni-yeni uğurlar arzulayıram.

MOK-un İcraiyyə Komitəsinin iclası

2008-ci ilin yekunlarına dair MOK-un yeni tərkibdə İcraiyyə Komitəsinin iclası keçirildi.

Mərkəzi Ordu İdman Klubunun rəisi, MOK-un İcraiyyə Komitəsinin üzvü Natiq Əliyev prezident İlham Əliyevə xatirə hədiyyəsi təqdim edərək dedi ki, cənab Prezident, Sizin tövsiyənilə hərbcilər arasında boks üzrə 52-ci dünya çempionatı Bakı şəhərində çox yüksək səviyyədə keçirildi. Sizin tapşırığınız ən yüksək səviyyədə yerinə yetirildi. Sizə çempionatın Təşkilat Komitəsinin və İdman Şurasının adından bu xatirə hədiyyəsini təqdim edirəm.

İlham Əliyev: Biz İcraiyyə Komitəsinin yığıncağında Milli Olimpiya Komitəsinin Baş katibini və vitse-prezidentlərini seçməliyik. Bütövlükdə, bu fikirlər bu gün də səsləndi ki, son 4 ildə Milli Olimpiya Komitəsi uğurla fəaliyyət göstərmişdir. Bu fəaliyyət nəticəsində çoxlu nailiyyətlər əldə edilmişdir. Bunlar haqqında bu gün danışıldı, təkrarlamaq istəmirəm. Ona görə bütün müsbət nəticələri nəzərə alaraq, hesab edirəm ki, biz Milli Olimpiya Komitəsinin rəhbərliyində sınaq olmuş adamlara öz etimadımızı bir daha göstərməliyik.

Onların fəaliyyəti çox uğurlu olmuşdur, hərə öz yerində idmanın inkişafında çox böyük işlər görmüşdür.

Beləliklə, mənim təklifim bundan ibarətdir ki, Milli Olimpiya Komitəsinin Baş katibi vəzifəsinə Ağacan Əbiyev, vitse-prezidentlər vəzifəsinə Azad Rəhimov, Çingiz Hüseynzadə və Xəzər İsayev seçilsinlər. Sizə gələcək fəaliyyətinizdə yeni-yeni uğurlar arzulayıram və İcraiyyə Komitəsinin bütün üzvlərinə yeni ildə cansağlığı, yeni nailiyyətlər arzulamaq istəyirəm.

İcraiyyə Komitəsinin çox mühüm funksiyaları var. Komitənin üzvləri həm ölkə daxilində, həm də xaricdə müxtəlif tədbirlərdə iştirak edirlər. Bir daha demək istəyirəm ki, bu gün seçdiyimiz tərkib qarşıda duran vəzifələrin həlli üçün bütün imkanlardan istifadə edir. Növbəti 4 il ərzində – mən bu gün artıq bunu qeyd etdim – biz gərək bütün müsbət dinamikanı saxlayaq. Azərbaycanda müxtəlif beynəlxalq yarışların keçirilməsi üçün əlavə təşəbbüslər göstərilməlidir. Baxmalıyıq ki, hansı beynəlxalq tədbirləri Azərbaycanda keçirək. Onların bəziləri regionlarda keçirilə bilər. İndi bunun üçün bütün imkanlar var. Yeni müasir idman kompleksləri bizim üçün belə şəraiti yaradır.

Əlbəttə, idmançılarımızın təlim-məşq toplanışları lazımı səviyyədə keçirilməlidir. Keçən müddət ərzində bu sahədə heç bir problem, çətinlik olmamışdır. Nazirliyin büdcəsi kifayət qədər böyükdür, ildən-ilə artırılır. Gələn il daha da artırılmalıdır. Biz bu vəsaitdən həm yeni olimpiya komplekslərinin tikintisində istifadə edəcəyik, həm də idmançıların lazım olan bütün beynəlxalq yarışlarda iştirakını təmin edəcəyik.

Təlim-məşq toplanışları üçün indi ölkədə yeni imkanlar var. Bir daha demək istəyirəm ki, onların bir neçəsini bölgələrdə keçirmək olar. Bu həm idmançılar üçün maraqlı olar, həm də bölgələrdə yaşayan idmançılar da tanınmış idmançılarla ünsiyyətdə ola bilərlər.

Növbəti dördillik fəaliyyət planı hazırlanmalıdır. Biz onu həmişə olduğu kimi, təsdiq edəcəyik. Hər bir federasiya üzrə konkret praktik işlər aparılmalıdır. Mən bunu qeyd etdim, bizim

üçün ənənəvi olan idman növlərinin inkişafına, həmişə olduğu kimi, diqqət göstərilməlidir. Çünki bu bizim əsas bazamızdır. Son Olimpiya oyunlarında cüdo, güləş və boks idman növləri üzrə Azərbaycan 7 medal qazanmışdır. Əlbəttə, çox istəyərdim ki, bu federasiyaların sayı daha da çox olsun. Medal qazanmış idmançıların imkanları onu göstərir ki, işlər lazımı səviyyədə görülübdür. Ancaq o da sirr deyil ki, medalların sayı çox ola bilərdi. Bir neçə idmançı medalın, demək olar ki, bir addımlığında idi. Bəzi hallarda hakimlərin qeyri-ədalətli yanaşması, bəzi hallarda sadəcə olaraq, bəxtin gətirməməsi. İdmanda bu da olur. Ona görə bizim üçün ənənəvi olan idman növlərinə lazımı dəstək göstəriləcəkdir.

Bununla bərabər, mən ümid edirəm ki, bizim idmançılarımız növbəti 4 il ərzində digər idman növlərində Avropa və dünya çempionatlarında medallar qazana bilərlər.

Çalışmalıyıq ki, növbəti sikkə ərzində, xüsusilə London Olimpiya oyunlarına yaxın dövrdə Azərbaycanda müxtəlif lisenziya turnirləri, təsnifat turnirləri keçirək. Artıq bu praktika var, bir neçə idman növü üzrə həm son dövr ərzində, həm də ondan əvvəlki illərdə lisenziya turnirləri keçirilmişdir. Əlbəttə, Azərbaycanda keçirilən bu tədbirlərdə bizim idmançılarımızın şansı daha da yüksəlir. Yəni də qeyd etmək istəyirəm ki, biz bütün işləri birlikdə görməliyik, nazirlik, Milli Olimpiya Komitəsi, federasiyalar, İcraiyyə Komitəsinin üzvləri fəal iştirak etməlidirlər. Mən hesab edirəm ki, biz İcraiyyə Komitəsinin üzvlərini bu işlərə – məsələn, Azərbaycanda keçirilən çempionatlara, beynəlxalq tədbirlərə daha geniş şəkildə qoşmalıyıq.

Bizim xarici əlaqələrimiz genişlənilir. Yəqin ki, növbəti müddət ərzində daha çox beynəlxalq tədbirlərdə iştirak etməliyik. İndi bizim Milli Olimpiya Komitəsinin, Gənclər və İdman Nazirliyinin maddi imkanları da xeyli dərəcədə artıbdır. Yəni bizim nümayəndələrimizin istənilən tədbirdə iştirakı təmin oluna bilər. Bu həm İcraiyyə Komitəsinin üzvləri üçün maraqlı olar, həm də ümumi işimizə töhfə verir. Bir sözlə, artıq bu gün

bu barədə geniş danışıldı. Bir də demək istəyirəm ki, son 4 ildə Azərbaycanda idmanın inkişafında, müxtəlif sahələrdə doğrudan da çox böyük nailiyyətlər əldə ediləbdir. Bunun bariz nümunəsi qazanılan medallardır.

Bütövlükdə, bu gün məruzələrdə səsləndi, bizim idmançılarımız müxtəlif beynəlxalq yarışlarda hər il yüzlərlə medal qazanırlar. Əlbəttə, Olimpiya oyunları bütün beynəlxalq yarışların, çempionatların zirvəsidir. Biz bu zirvəyə qalxmışq və ildən-ilə, hər olimpiadadan o biri olimpiadaya getdiyimiz yol uğurlu yol olmuşdur. Son olimpiadadan 7 medal Azərbaycanın xəzinəsindədir və elə etməliyik ki, bu müsbət dinamika gələcəkdə də özünü göstərsin.

Mən ilk növbədə, sizə son 4 il ərzində gördüyünüz işlərə görə öz təşəkkürümü bildirmək istəyirəm və növbəti müddət ərzində yeni uğurlar arzulayıram. Sağ olun.

RUSİYANIN MÜDAFİƏ NAZİRİ ANATOLİ SERDYUKOV İLƏ GÖRÜŞ

Prezident sarayı

27 dekabr 2008-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 27-də Rusiyanın Müdafiə naziri Anatoli Serdyukovu qəbul etmişdir.

Dövlətimizin başçısı Azərbaycanla Rusiya arasında ikitərəfli münasibətlərin müxtəlif sahələrdə uğurla inkişaf etdiyini bildirdi. Prezident İlham Əliyev iki ölkənin hərbi və hərbi-texniki sahədə, Müdafiə nazirlikləri arasında əməkdaşlığının genişləndiyini qeyd edərək, bu səfərin Azərbaycan–Rusiya hərbi və hərbi-texniki əməkdaşlığının yeni imkanları və perspektivlərinin nəzərdən keçirilməsi baxımından əhəmiyyətli olacağına əminliyini bildirdi.

Anatoli Serdyukov Rusiya Federasiyasının Prezidenti Dmitri Medvedevin və Hökumətin sədri Vladimir Putinin salamlarını və qarşıdan gələn Yeni il münasibətilə təbriklərini dövlətimizin başçısına çatdırdı. Ölkələrimiz arasında əlaqələrin dinamik inkişaf etdiyini bildirən Serdyukov iki ölkə prezidentlərinin görüşlərinin münasibətlərin möhkəmlənməsinə təkan verdiyini xüsusi vurğuladı. O, səfəri zamanı iki ölkə arasında hərbi və hərbi-texniki əməkdaşlığın builki yekunlarının və perspektivlərinin nəzərdən keçiriləcəyini bildirdi.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycan və Rusiyanın dövlət başçıları arasında keçirilən görüşlərin ikitərəfli münasibətlərin daha da möhkəmlənməsi baxımından mühüm rol oynadığını vurğuladı. Dövlətimizin başçısı Rusiya prezidenti Dmitri Medvedevin və Hökumətin sədri Vladimir Putinin salamlarına və qarşıdan gələn Yeni il münasibətilə təbriklərinə görə minnətdarlığını bildirdi, özünün də salamlarını və təbriklərini Rusiya Federasiyasının Prezidentinə və Hökumətinin sədrinə çatdırmağı xahiş etdi.

BAKIDA BEYNƏLXALQ MUĞAM MƏRKƏZİNİN AÇILIŞI

27 dekabr 2008-ci il

Dekabrın 27-də Bakıda Dənizkənarı Milli Parkda Beynəlxalq Muğam Mərkəzinin açılışı olmuşdur.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev mərasimdə iştirak etmişdir.

Dövlətimizin başçısı və xanımı Mehriban Əliyeva mərkəzin açılışını bildirən lenti kəsdilər.

Heydər Əliyev Fondunun milli mənəvi dəyərlərimizin qorunması və dünyada geniş təbliği ilə bağlı reallaşdırdığı möhtəşəm layihələr sırasında xüsusi əhəmiyyəti olan bu mərkəzin inşası fondun prezidenti, YUNESKO və İSESKO-nun Xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin deputatı Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə həyata keçirilmişdir. Belə bir mədəniyyət ocağının tikilməsi, muğamın daha da inkişaf etdirilməsi və təbliği üçün görkəmli xanəndələrin, muğam bilicilərinin iştirakı ilə «dəyirmi masa» keçirilmiş və Bakıda Beynəlxalq Muğam Mərkəzinin yaradılması qərara alınmışdı. Bundan sonra 2005-ci il aprelin 6-da prezident İlham Əliyev Bakıda Beynəlxalq Muğam Mərkəzinin yaradılması haqqında sərəncam imzalamışdı. Beləliklə, xalqımızın qədim mədəni irsinin ölməz nümunəsi, Azərbaycan musiqisinin zəngin fəlsəfi təməl üzərində təşəkkül tapmasında əvəzsiz rol oynayan muğama möhtəşəm abidə ucaldılması istiqamətində ciddi addım atılmışdır. Azərbaycan muğamınınin bəşər mədəniyyətinin nadir inciləri ilə bir sırada YUNESKO-nun Dünya irs siyahısına daxil edilməsi isə bütövlükdə onun nə dərəcədə bənzərsiz sənət növü olduğunu bir daha təsdiqləyir.

2005-ci ilin avqustunda prezident İlham Əliyevin, ölkəmizin birinci xanımı Mehriban Əliyevanın, YUNESKO-nun Baş direktoru Koşiuro Matsuuranın iştirakı ilə təməli qoyulmuş Beynəlxalq Muğam Mərkəzi ümumi sahəsi 7,5 min kvadratmetr olan üçmərtəbəli binadan ibarətdir. Binanın forması Azərbaycanın qədim musiqi alətlərindən olan tarın hissələrini xatırladır. Ən müasir texnologiyadan istifadə edilməklə tikilən bina üçün lazımi avadanlıqlar İtaliya, Avstriya, Fransa və Türkiyədən gətirilmişdir. İnşaat işləri zamanı 2 mindən çox müxtəlif ölçülü şüşədən istifadə olunmuşdur.

Dövlətimizin başçısı və xanımı mərkəz ilə yaxından tanış oldular. Bildirildi ki, Azərbaycan–YUNESKO əməkdaşlığının bəhrəsi olan Beynəlxalq Muğam Mərkəzində 350 yerlik konsert salonu, klub, 80 nəfərlik restoran, dərs otaqları, səsyazma studiyası vardır. Bina müasir havalandırma və istilik sistemləri ilə təchiz edilmişdir.

Prezident İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva tarın qolunu xatırladan dəhlizdə Azərbaycanın görkəmli muğam ifaçılarının büstlərinə və «Ud» restoranına baxdılar.

Sonra Muğam Mərkəzinin konsert salonunda açılış mərasimi keçirildi.

Salona toplaşanlar Azərbaycan prezidentini və xanımını hərərətli alqışlarla qarşıladılar.

Dövlətimizin başçısı mərasimdə nitq söylədi.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin nitqi

Hörmətli xanımlar və cənablar!

Əziz dostlar!

Bu gün ölkəmizin həyatında çox əlamətdar bir gündür, unudulmaz bir gündür. Bu gün Bakıda, Bakı şəhərinin ən gözəl yerlərindən biri olan bulvarda Muğam Mərkəzinin açılışında sizinlə bərabər iştirak edirik. Bu münasibətlə mən sizin hamınızı ürəkdən təbrik edirəm.

Muğam Mərkəzinin yaradılması çox böyük hadisədir. Xatırlayıram, 3 il bundan əvvəl bu yerdə bu gözəl binanın təməlini qoyduq və yəqin o vaxt heç təsəvvür edə bilməzdik ki, nə qədər gözəl bina tikiləcəkdir. Bu binada həm müasirlik öz əksini tapır, həm də binaya yuxarıdan baxanda görürsən ki, Azərbaycan xalqının qədim xalq çalğı alətləri burada təsvir olunur. Yəni burada müasirliklə qədim tarix qovuşur, birləşir və bəlkə də bu, bu gün Azərbaycana xas olan ən önəmli xüsusiyyətlərdən biridir. Azərbaycan uğurla inkişaf edir, bizim çox zəngin, böyük mədəni irsimiz var. Biz öz inkişafımızı milli əsaslar üzərində qururuq və irəliyə – müasirliyə, tərəqqiyə doğru gedirik.

Muğam Mərkəzinin tikintisində iştirak etmiş bütün insanlara mən öz dərin minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Bu bina Azərbaycan xalqına xidmət edəcəkdir. Burada gözəl tədbirlər, konsertlər, muğam gecələri keçiriləcəkdir. Muğam bizim milli sərvətimizdir, çox böyük dəyərimizdir. Azərbaycan xalqı əsrlər boyu bu sənəti yaşatmışdır və bu gün çox vacibdir ki, bu gözəl sənət, Azərbaycan xalqının milli dəyəri olan muğam nəsildən-nəslə keçir.

Bu gün gözəl gənc nəsil yetişir. Heydər Əliyev Fondu tərəfindən təşkil olunmuş muğam müsabiqələrinin keçirilməsi çox böyük maraq doğurur, çox böyük məna daşıyır. Bu, gənc nəslin vətənpərvərlik ruhunda, milli ruhda böyüməsinə xidmət göstərir. Bizim gənclərimiz milli ruhda böyüməlidirlər. Biz bütün ümumbəşəri dəyərləri bölüşürük, Avropa dəyərlərinə böyük hörmətlə yanaşıırıq. Ancaq bizim üçün ən əsas milli dəyərlərimizdir. Baxmayaraq ki, biz əsrlərlə müstəqillikdən məhrum olmuşduq, Azərbaycan xalqını onilliklər, əsrlər boyu bir millət kimi qoruyan milli mənəvi dəyərlərimiz, ənənələrimiz, musiqimiz, ədəbiyyatımız, ana dilimiz, incəsənətimiz olubdur. Bütün bunları muğam sənəti ehtiva edir. Muğam sənəti vətənpərvərlik sənətidir, muğam sənəti sevgi, məhəbbət sənətidir. Vətənə sevgi, ailəyə sevgi Azərbaycan xalqına xas olan xüsusiyyətlərdir.

Mən bu gün burada əyləşən bizim tanınmış muğam ustalarını xüsusi salamlamaq istəyirəm, onları xüsusi təbrik etmək istəyirəm. Bu gün sizin bayramınızdır, bu gün bütün Azərbaycan xalqının bayramıdır.

Mən çox şadam ki, biz bu gözəl mərkəzi, Muğam Mərkəzini istədiyimiz kimi tikə bilmişik. Bir də demək istəyirəm ki, burada işlər çox böyük zövqlə, məhəbbətlə aparılıbdır. Bu tikintidə iştirak edən insanların zövqü yüksəkdir. Əlbəttə ki, belə gözəl və böyük layihə çox geniş müzakirələr nəticəsində yaradılmışdır. Ümid etmək istəyirəm ki, bu gözəl binada bizim muğamımız səslənəcək, bu binada çıxış edən gənc ifaçılarımız öz məharətini göstərəcəklər.

Azərbaycan xalqı çox istedadlı xalqdır və muğam sənəti böyük istedad tələb edir. Muğamı gözəl ifa etmək üçün çox böyük istedad olmalıdır və bu istedad bizdə var. Bizim qədim tariximiz, qədim mədəniyyətimiz var. Bu mədəniyyət bu gün dünya üçün də açılır, dünya bizi daha da yaxşı tanımağa başlamışdır. Bu yaxınlarda Bakıda keçirilmiş mədəniyyət nazirlərinin toplantısında Azərbaycanın nə qədər böyük mədəni irsə malik olduğunu bütün dünya ictimaiyyəti bir daha gördü.

Bu gün Azərbaycanda bu sahədə görülən işlər ürəkaçandır. Bizim bütün tarixi binalarımız bərpa olunur, Bakıda yerləşən bütün teatrlarımız, muzeylərimiz ən yüksək səviyyədə təmir olunur, yeni mədəniyyət ocaqları yaradılır. Bu binanın yanında artıq bir müddət bundan əvvəl təməlini qoyduğumuz Xalça Muzeyi də inşa edilməyə başlanmışdır. Bu da gözəl memarlıq abidəsi olacaq, bizim gözəl şəhərimizə əlavə yaraşlıq verəcəkdir. Bütün bunları, bu gözəl memarlıq əsərlərini yaratmaq üçün maddi imkanlarla bərabər, əlbəttə ki, yüksək zövq də lazımdır. Bu amillər birləşəndə gözəl əsərlər dünyaya gəlir.

Azərbaycanın ümumi inkişafı, ölkə qarşısında duran bütün vəzifələrin uğurla icra olunması artıq reallıqdır və biz gələcəyə nikbinliklə baxırıq. Biz bu gün 2008-ci ili böyük uğurlarla, böyük nəticələrlə başa vururuq. 2008-ci ildə Azərbaycan daha da sürətlə inkişaf etmişdir, öz mövqelərini daha da

möhkəmləndirə bilmişdir. Dünya miqyasında qazanılmış nüfuz və möhkəmlənmiş mövqelərimiz Azərbaycan xalqının maraqlarına xidmət edir.

Biz öz siyasətimizi xalqın iradəsi əsasında qururuq. Bizim siyasətimiz açıqdır, aydındır və bir məqsədi güdür – Azərbaycan xalqının rifah halını yaxşılaşdırmaq, Azərbaycanda dövlətçilik prinsiplərini möhkəmləndirmək, Azərbaycanın hərtərəfli iqtisadi və sosial inkişafına nail olmaq və beynəlxalq mövqelərimizi möhkəmləndirmək. Bütün bunlara biz nail oluruq və uğurlu inkişafımız imkan verir ki, Azərbaycan daha da böyük addımlarla irəliləyə getsin.

Əminəm ki, 2009-cu ildə nəzərdə tutulmuş bütün vəzifələr uğurla icra olunacaqdır. Bilirsiniz ki, 2009-cu il dünyada böyük narahatlıq doğurur. Dünyada hökm sürən maliyyə böhranı və iqtisadi böhran artıq öz mənfi təsirini göstərməyə başlamışdır. Biz Azərbaycanı bu böhranın mənfi fəsadlarından maksimum dərəcədə qorumalıyıq. Ümumiyyətlə, həmişə olduğu kimi, ölkəmizin həm siyasi, həm də iqtisadi maraqlarını qorumalıyıq, xüsusilə 2009-cu ildə. Çünki Azərbaycan iqtisadiyyatı dünya iqtisadiyyatının bir parçasıdır və xaricdə baş verən proseslər istər-istəməz öz növbəsində Azərbaycana da təsir edə bilər.

Biz istər siyasi, istər iqtisadi müstəvidə həmişə çalışmışıq və hesab edirik, buna nail olmuşuq ki, digər yerlərdə baş verən hadisələr Azərbaycana mənfi təsir göstərməsin. Biz öz ölkəmizdə gedən işlərlə məşğuluq. Bizi aparılan islahatlar, möhkəmlənən iqtisadiyyat, Azərbaycan xalqının rifah halının yaxşılaşdırılması məsələləri düşündürür. Biz bu məsələlərin həlli ilə məşğuluq. Əlbəttə, 2009-cu ildə əlavə tədbirlər görülməlidir ki, Azərbaycan xalqı dünyanı bürümüş iqtisadi və maliyyə böhranını hiss etməsin. Bunu etmək üçün bizim imkanlarımız var, iradəmiz, düşünülmüş siyasətimiz var.

Baxmayaraq ki, indi hətta böyük ölkələr də iqtisadi məsələlər haqqında düşüncələr, biz 2009-cu ildə mədəniyyət sahəsində bütün nəzərdə tutulmuş məsələləri həll etməliyik. Azərbaycanda 2009-cu ildə bu sahəyə əlavə vəsait ayrılacaqdır.

Təmirdə olan mədəniyyət obyektlərində işlərin yüksək səviyyədə başa çatması məsələləri həll olunacaqdır. Yeni gözəl binalar tikiləcəkdir. Bu binalar memarlıq əsərləridir, necə ki, bu gözəl Muğam Mərkəzi. Yəni bizim planlarımız çoxdur. Dünyada gedən xoşagəlməz proseslər bizim iradəmizə, istəyimizə təsir göstərməməlidir və əminəm ki, biz buna nail olacağıq.

Mən bu gün sizi və bu fürsətdən istifadə edib bütün Azərbaycan xalqını Yeni il bayramı və Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi günü münasibətilə ürəkdən təbrik etmək istəyirəm, sizə cansağlığı və bütün Azərbaycan xalqına xoşbəxtlik arzulayıram. Sağ olun.

* * *

Mərasim muğam konserti ilə davam etdirildi.

Prezident İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva mərasimin sonunda Azərbaycanın qocaman, ustad muğam ifaçıları ilə görüşüb onları bu əlamətdar hadisə münasibətilə bir daha təbrik etdilər.

**RUSİYA FEDERASIYASI PREZİDENTİ
ADMİNİSTRASIYASININ RƏHBƏRİ SERGEY
NARIŞKİN İLƏ GÖRÜŞ**

Prezident sarayı

28 dekabr 2008-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 28-də Rusiya Federasiyası Prezidenti Administrasiyasının rəhbəri Sergey Narişkini qəbul etmişdir.

Sergey Narişkin Rusiya prezidenti Dmitri Medvedevin salamlarını və qarşıdan gələn Yeni il bayramı münasibətilə təbriklərini prezident İlham Əliyevə çatdırdı.

Görüşdə Azərbaycan ilə Rusiya arasında ikitərəfli münasibətlərin müxtəlif sahələrdə uğurla inkişaf etdiyi vurğulandı. Əlaqələrin bundan sonra da genişlənməsinə və möhkəmlənməsinə əminlik ifadə olundu, müxtəlif səviyyələrdə qarşılıqlı səfərlərin ikitərəfli münasibətlərin inkişafına töhfə verdiyi bildirildi.

Dövlətimizin başçısı Rusiya prezidentinin Yeni il təbriklərinə görə təşəkkürünü bildirdi, özünün də salamlarını və bayram təbriklərini ona çatdırmağı xahiş etdi.

BAKİ METROPOLİTENİNİN «İÇƏRİŞƏHƏR» STANSİYASININ YENİDƏNQURMADAN SONRA AÇILIŞI

29 dekabr 2008-ci il

Dekabrın 29-da Bakı Metropoliteninin «İçərişəhər» stansiyasının yenidənqurmadan sonra açılışı olmuşdur.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev mərasimdə iştirak etmişdir.

«İçərişəhər» (keçmiş «Bakı Soveti») Bakı Metropoliteninin ilk stansiyalarından biridir və 1967-ci ildən fəaliyyət göstərir. Stansiyanın yenidən qurulmasına 2008-ci ilin iyul ayından başlanılmış, buna 15 milyon manat vəsait ayrılmışdı. Bunun 10 milyon manatı yuxarı vestibül, qalanı isə aşağı vestibül yerləşən hissənin yenidən qurulmasına sərf olunmuşdur. Tamamilə yeni görkəm alan stansiya binası paytaxtda müasir memarlığın ən gözəl nümunələrindən biridir. Stansiyanın giriş hissəsi piramida şəklindədir. Onun konstruksiyası metal və şəffaf şüşədən quraşdırılmışdır. Üçqat şəffaf şüşədən ibarət konstruksiya vizual tanışlığa geniş imkan açır, içəridən bayır tərəfi, bayırdan isə içərini aydın görmək mümkündür.

Bakı Metropoliteninin rəisi Tağı Əhmədov prezident İlham Əliyevə və xanımı Mehriban Əliyevaya yenidənqurma işləri barədə geniş məlumat verərək dedi ki, layihə uğurla reallaşdırılıb, burada qədimliklə müasirlik üzvi şəkildə uzlaşdırılmışdır.

Prezident İlham Əliyev stansiyanın yenidən açılışını bildirən lenti kəsdi.

Dövlətimizin başçısına bildirildi ki, stansiyanın üst vestibülünün sahəsi 2500 kvadratmetr, xaricdən hündürlüyü isə İçərişəhərin qala divarlarının hündürlüyü qədər – 14 metrdir.

Burada sərnişinlərin rahat gediş-gəlişi üçün hərtərəfli şərait yaradılıb. Yenidənqurma zamanı Amerika Birləşmiş Ştatları, Türkiyə, Yaponiya, Almaniya və digər ölkələrdən gətirilmiş tikinti materiallarından istifadə olunmuşdur. Müasir işıqlandırma sistemi stansiyaaya əlavə yaraşlıq verir.

Prezident İlham Əliyev eskalatorla aşağı vestibülə düşdü. Stansiyada 3 eskalator var. Gələnlər üçün burada Almaniyanın «Tison» firmasının istehsalı olan yeni eskalatorlar quraşdırılacaqdır. Aşağı vestibülün sahəsi 1200 kvadratmetrdir. Stansiyanın yenidən qurulmasında 3000 kvadratmetr düralüminium lövhələrdən, 2300 kvadratmetr mərmərdən, 1700 kvadratmetr kaşidan istifadə olunmuşdur.

Stansiyanın aşağı vestibülündə və hər iki perronun divarlarında köhnə Bakının Fransada hazırlanmış 16 mənzərəsi təsvir olunmuşdur. Aşağı vestibüldə İçərişəhərin Qala divarının bir fraqmenti də tikilmişdir.

Prezident İlham Əliyev stansiyanın perronlarına da baxdı.

Dövlətimizin başçısına məlumat verildi ki, Bakı Metropoliteninin 20 illik inkişaf planına uyğun olaraq, hər il bir stansiyanın istifadəyə verilməsi nəzərdə tutulur. Hazırda metropolitenin 21 stansiyası fəaliyyət göstərir, qatarların hərəkət intervalı 2 dəqiqə, «İçərişəhər» stansiyasında isə interval 4-5 dəqiqə təşkil edir.

Stansiyada yenidənqurma işlərini İsrailin «İsahouri» firması həyata keçirmişdir. Bu işlərdə yerli mütəxəssislərlə yanaşı, Türkiyə, Almaniya və digər ölkələrin mütəxəssisləri də yaxından iştirak etmişlər.

Bakı metrosunun ilk stansiyalarından birində aparılmış yenidənqurma işlərindən razı qalan prezident İlham Əliyev müvafiq tövsiyə və tapşırıqlarını verdi.

İÇƏRİŞƏHƏRDƏ SALINMIŞ BAĞLA VƏ FİLARMONİYANIN YANINDAKI BAĞDA GÖRÜLƏN YENİDƏNQURMA İŞLƏRİ İLƏ TANIŞLIQ

29 dekabr 2008-ci il

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev dekabrın 29-da qədim İçərişəhərdə, Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin binasının arxa tərəfində salınmış bağla, habelə Filarmoniyanın yanındakı bağda görülən yenidənqurma işləri ilə tanış olmuşdur.

İçərişəhərin orta əsrlərdə müdafiə məqsədi ilə tikilmiş qala divarlarının uzunluğu ilk vaxtlar 1500 metr olmuş, hazırda onun təxminən 500 metr hissəsi salamat qalmışdır.

Prezident İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva paytaxtın bu qədim guşəsində salınmış bağı seyr etdilər. Bağ şəhərin ətraf ərazisi ilə ümumi ansambl təşkil edir, buraya əlavə yaraşlıq gətirir. Qədim İçərişəhərdə yeganə istirahət guşəsi olan bağda hərtərəfli şərait yaradılmışdır. Burada qədim və müasir memarlıq ənənələrinin üzvi şəkildə uzlaşdırılmasına xüsusi diqqət yetirilmişdir.

* * *

Sonra prezident İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva Filarmoniyanın yanındakı bağa gəldilər. Dövlətimizin başçısına məlumat verildi ki, bağın ərazisinin 2 hektarında yenidənqurma tədbirləri başa çatdırılmışdır. Bura füsunkar görkəm almış, çoxlu yerli və xaricdən gətirilmiş ağac və bəzək kolları əkilmişdir. Bağın kənarındakı qala divarları da bərpa edilmişdir.

Qala divarlarında nəfis saat quraşdırılıb və o, peyk rabitəsi vasitəsilə işləyir. Gələn ilin Novruz bayramınadək bağda bütün işlər tamamlanacaqdır.

Prezident İlham Əliyev və xanımı bağda quraşdırılan nəfis fəvvarə kompleksinə də tamaşa etdilər.

İçərişəhərin qala divarları boyunca uzanan bu bağ paytaxt sakinlərinin və qonaqların sevimli istirahət guşələrindən olacaqdır. Bütün bunlar bir daha göstərir ki, dünyanın iqtisadi və maliyyə böhranı ilə üzləşdiyi bir vaxtda Azərbaycanda bütün iqtisadi layihələr ardıcılıqla reallaşdırılır, abadlıq və yenidənqurma işləri səngimir.

Dövlətimizin başçısı bağda görülmüş yenidənqurma işlərindən razılığını bildirdi, əlavə tövsiyə və tapşırıqlarını verdi.

DÜNYA AZƏRBAYCANLILARININ HƏMRƏYLIYI GÜNÜ VƏ YENİ İL MÜNASİBƏTİLƏ AZƏRBAYCAN XALQINA TƏBRİK

Hörmətli xanımlar və cənablar!

Əziz həmvətənlər!

Mən sizin hamınızı Yeni il bayramı münasibətilə ürəkdən təbrik edirəm.

2008-ci il başa çatır. Ölkəmiz üçün, Azərbaycanın hərtərəfli inkişafı üçün 2008-ci il çox uğurlu olmuşdur. 2008-ci ildə iqtisadiyyatımız yüksək sürətlə inkişaf etməkdə davam etmişdir. Deyə bilərəm ki, son 4 il ərzində Azərbaycan iqtisadi artım baxımından dünyada birinci ölkədir. Bu, böyük nailiyyətdir və bizə imkan verir ki, bütün iqtisadi, infrastruktur və sosial məsələləri uğurla həll edək.

Təsadüfi deyil ki, 2008-ci ildə Dünya Bankı Azərbaycanı bir nömrəli islahatçı ölkə kimi tanıdı və bunu bəyan etdi. Bu onu göstərir ki, Azərbaycanda aparılan ciddi, düşünülmüş iqtisadi islahatlar öz bəhrəsini verir və dünya miqyasında Azərbaycan çox böyük nüfuza, çox böyük hörmətə malikdir.

Azərbaycanda iqtisadiyyatın inkişafı üçün bütün lazımı tədbirlər görülür. Dövlət sahibkarlığın inkişafını dəstəkləyir və növbəti illərdə bu dəstək daha da böyük olacaqdır. Bunun nəticəsində bu gün Azərbaycan iqtisadiyyatının 85 faizi özəl sektorda formalaşır. Bu, böyük nailiyyətdir və onu göstərir ki, Azərbaycanda siyasi və iqtisadi islahatlar ölkəmizin hərtərəfli inkişafına xidmət edir və ölkəmizi gücləndirir. Biz bundan sonrakı illərdə də iqtisadi inkişafa böyük diqqət göstərəcəyik və əminəm ki, qarşıda duran bütün vəzifələrə nail olacağıq.

Ölkəmizdə son 5 il ərzində həyata keçirilən regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı da uğurla başa çatdı.

Proqramın bütün vəzifələri icra olundu. Proqram qəbul olunanda 600 min yeni iş yerlərinin açılması nəzərdə tutulurdu. Bu gün böyük qürur hissi ilə deyə bilərəm ki, son 5 ildə Azərbaycanda 750 min yeni iş yerləri açılmışdır ki, bu da regionların inkişafına çox böyük təkan vermişdir.

Bölgələrimiz abadlaşır, gözəlləşir, yeni infrastruktur layihələri həyata keçirilir, sosial obyektlər tikilməkdədir. Bütün bunlar Azərbaycanın hərtərəfli inkişafına xidmət edir, Azərbaycanın bütün bölgələri inkişaf edir.

Kənd təsərrüfatına böyük diqqət göstərilir. Demək olar ki, ərzaq təhlükəsizliyinin təmin olunması üçün bütün lazımi tədbirləri görmüşük və ümid edirəm ki, növbəti bir-iki il ərzində özümüzü ərzaq məhsulları ilə tamamilə təmin edəcəyik. Kənd təsərrüfatında aparılan islahatlar, fermerlərə verilən güzəştlər, dövlət qayğısı, dövlət tərəfindən verilən kreditlər – bütün bunlar bizim uğurlarımızı şərtləndirən amillərdir.

Azərbaycanda sosial siyasətə böyük diqqət göstərilir. Bəli, biz bazar iqtisadiyyatı əsasında yaşayırıq və uğurumuzun da əsası bundan ibarətdir. Ancaq bununla bərabər, bütün sosial proqramların icrası üçün Azərbaycan iqtidarında iradə var və biz bunu edirik.

Azərbaycanda sosial obyektlərin tikintisi geniş vüsət almışdır. Son 5 il ərzində Azərbaycanda 1600 yeni məktəb tikilmişdir və növbəti illərdə yeni məktəblərin tikintisi davam etdiriləcəkdir. Bütün bölgələrdə, demək olar ki, hər yerdə yeni müasir tibb müəssisələri yaradılır. Onlar ən müasir avadanlıqlarla təchiz olunur ki, insanlara gözəl tibbi xidmət göstərilsin. Bu da bizim sosial siyasətimizin təzahürüdür. Ünvanlı sosial yardım proqramı icra olunur və bunun da çox böyük əhəmiyyəti var. Baxmayaraq ki, Azərbaycanda yoxsulluq şəraitində yaşayanların sayı son 5 il ərzində 49 faizdən 16 faizə düşmüşdür və əminəm ki, 2008-ci ilin yekunlarına görə bu rəqəm daha da aşağı düşəcəkdir, hələ ki, yoxsulluq şəraitində yaşayan vətəndaşlar var və dövlət onlara kömək üçün hər şeyi etməlidir. Ona görə ünvanlı sosial yardım proqramı bundan

sonra da davam etdiriləcək və əminəm ki, Azərbaycanda yoxsulluq kimi ictimai bəla aradan qaldırılacaqdır.

2008-ci ildə minimum əməkhaqqı və minimum pensiyanın həcmi 50 faiz artırılmışdır və bundan sonrakı illərdə bu siyasət davam etdiriləcəkdir. Elə etməliyik ki, insanlarımız yaxşı yaşasınlar. Bizneslə məşğul olanlar üçün şərait yaradırıq, ancaq büdcə təşkilatlarında işləyən vətəndaşlarımız dövlət tərəfindən lazımi maddi təminat almalıdırlar və biz bu istiqamətdə bundan sonra da işləyəcəyik.

2008-ci ildə məcburi köçkünlərin, qaçqınların sosial problemlərinin həlli və məşğulluğunun artırılması üçün bütün lazımi tədbirlər görülüb. 2003-cü ildə mən söz vermişdim ki, Azərbaycanda bir dənə də çadır şəhərciyi qalmayacaqdır. Biz buna nail olduq. Bu gün Azərbaycanda bir dənə də çadır şəhərciyi yoxdur. Əvvəllər dözülməz şəraitdə yaşayan soydaşlarımız bu gün gözəl evlərlə təmin olunublar. Onlar üçün qəsəbələr salınıb, məktəblər, tibb ocaqları tikilib, yollar salınıb, işıq xətləri çəkilibdir. Beləliklə, biz bu böyük, ağır sosial bəlanın aradan qaldırılması üçün mühüm addım atdıq. Bundan sonrakı illərdə biz bu siyasəti davam etdirəcəyik.

Biz Ermənistan–Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin ədalətli və Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində həlli üçün öz səylərimizi göstəririk. 2008-ci ildə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Məclisində Azərbaycanın işğal altında qalan torpaqlarında vəziyyətlə bağlı çox önəmli qətnamə qəbul edilmişdir. Baxmayaraq ki, BMT Təhlükəsizlik Şurasının beş daimi üzvündən üçü – Minsk qrupunun həmsədrləri bu qətnamənin əleyhinə çıxmışdı, qətnamə böyük səs çoxluğu ilə qəbul edildi. Bir tərəfdən, bu, Azərbaycanın gücünü göstərir, Azərbaycanın artan nüfuzunu göstərir. Digər tərəfdən, onu göstərir ki, haqq-ədalət öz yerini tutmalıdır.

Bütün dünya ictimaiyyəti Azərbaycanı dəstəkləyir və mən şübhə etmirəm ki, Ermənistan–Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi yalnız və yalnız Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində həll olunacaqdır. Bunun başqa yolu yoxdur.

Azərbaycan dövləti və Azərbaycan xalqı heç vaxt Dağlıq Qarabağa müstəqillik verməyəcəkdir. Dağlıq Qarabağ əzəli Azərbaycan torpağıdır və biz Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpa olunması üçün bütün səyləri göstərəcəyik. Həm siyasi, həm diplomatik və lazım gələrsə, hərbi üsullardan da istifadə etmək olar. Bu haqq bizdə var. Beynəlxalq hüquq bunu təmin edir.

Bildiyiniz kimi, bu istiqamətdə böyük işlər görülübür. 2008-ci ildə ordu quruculuğu üçün lazımı tədbirlər görülübür. Bizim bütün hərbi xərclərimiz 2 milyard dollara çatıb və 2009-cu ildə bu rəqəm daha da artacaqdır. Biz bunu edirik, bunu etməliyik, çünki biz müharibə şəraitində yaşayırıq, müharibə hələ bitməyibdir. Müharibənin birinci mərhələsi başa çatıb və biz hər an hazır olmalıyıq ki, öz doğma torpaqlarımızı istənilən yolla işğalçılardan azad edək. 2008-ci ildə keçirilən hərbi parad bizim hərbi gücümüzü hamıya göstərdi.

Azərbaycan 2008-ci ildə öz enerji siyasətini uğurla davam etdirmişdir. Biz enerji təhlükəsizliyi məsələsinə nail olduq və bu gün başqa ölkələrin enerji təhlükəsizliyi üçün fəaliyyət göstəririk. Bu bizə həm siyasi, həm iqtisadi dividendlər gətirir, bizim üçün yeni imkanlar açır. Bakı–Tbilisi–Ceyhan, Bakı–Tbilisi–Ərzurum neft-qaz kəmərləri uğurla fəaliyyət göstərir. Azərbaycan, demək olar ki, qarşıda duran bütün neft-qaz məsələlərini uğurla həll edibdir. İxracın şaxələndirilməsinə nail olubdur. Bu gün Azərbaycan nefti və qazı həm də ölkəyə xidmət göstərir – Azərbaycanda qazlaşdırma artıq 85 faizə çatıb – bu bizə iqtisadi imkanlar yaradır, siyasi imkanlarımızı genişləndirir. 2008-ci ildə Bakıda keçirilən enerji sammiti bunun bariz nümunəsidir. Bakıda qəbul edilmiş qərarlar nəinki Azərbaycanın gələcək enerji siyasətini möhkəmləndirir, bölgədə, Avropada, geniş mənada dünyada yeni vəziyyətə gətirib çıxarılmasına xidmət edəcəkdir. Biz bu imkanlardan uğurla istifadə edirik, şübhə etmirəm ki, növbəti illərdə Azərbaycanın uğurlu neft strategiyası davam etdiriləcəkdir.

Energetika sektoruna çox böyük vəsait qoyuruq. Son 5 ildə Azərbaycanda 6 elektrik stansiyasının tikintisinə nail olduq. Bir neçə elektrik stansiyası bərpa edildi, təmir olundu və bizim enerji gücümüzü artırdı. Bu da böyük nailiyyətdir. Yəni, bu sahədə vəziyyət çox qənaətbəxşdir. Əminəm ki, növbəti illərdə bu uğurlu siyasət davam etdiriləcəkdir.

2008-ci ildə biz böyük tarixi əhəmiyyət kəsb edən Bakı–Tbilisi–Qars dəmir yolunun tikintisinə başladıq. Uzun illərdən, uzun müzakirələrdən sonra biz dəmir yolunun tikintisinə nail olduq və bu gün Azərbaycan şirkətləri bu işlərdə fəal iştirak edirlər. Dəmir yolunun tikintisində Avropa ilə Asiyanın birləşməsi nəticəsində, Azərbaycanın həm iqtisadi, həm də geosiyasi mövqeləri daha da möhkəmlənəcəkdir. Azərbaycan nəqliyyat üçün əvəzolunmaz ölkəyə çevriləcəkdir. Bu bizim uzunmüddətli milli maraqlarımızın təmin olunmasına xidmət edir.

Nəqliyyat sektorunda digər vacib hadisələr baş vermişdir. 2008-ci ildə Lənkəranda və Zaqatalada iki gözəl aeroport istifadəyə verilmişdir. Yeni tankerlər alınır, avtomobil yolları salınır.

Əziz dostlar, bu gün Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi günüdür. Bu günü bütün azərbaycanlılar bütün dünyada qeyd edirlər. Azərbaycan dövləti dünya azərbaycanlılarının təşkilatlanması üçün, həmrəyliyinə güclənməsi üçün öz səylərini göstərir və göstərməkdədir. Mən çox şadam ki, azərbaycanlıların yaşadıkları bütün ölkələrdə soydaşlarımız müvafiq təşkilatlarda fəaliyyət göstərirlər. Azərbaycan diaspor təşkilatları möhkəmlənir, güclənir və ölkəmizin maraqlarını təmin etmək üçün çox müsbət fəaliyyət göstərirlər. Azərbaycan dövləti xaricdə yaşayan azərbaycanlıların məsələlərinin həlli üçün öz səylərini göstərir. Biz həmişə onları dəstəkləyəcəyik və bütün başqa ölkələrdə yaşayan azərbaycanlılar doğma Vətənə həmişə arxalana bilərlər.

2008-ci ildə prezident seçkiləri keçirilmişdir. Azərbaycan xalqı demokratik, azad şəkildə öz iradəsini ortaya qoymuşdur.

Bu fürsətdən istifadə edərək, mənə göstərdiyi böyük etimada görə bir daha bütün Azərbaycan xalqına öz dərin minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Bu böyük etimad və xoş münasibət məni daha da ruhlandırır. Mən 5 il əvvəl Azərbaycan xalqına söz vermişdim ki, ölkənin hərtərəfli inkişafı üçün əlimdən gələni edəcəyəm. Mən Azərbaycan xalqının rifahı naminə, inkişafı naminə, dövlətçiliyimizin möhkəmlənməsi naminə çalışacağam. Bir daha demək istəyirəm ki, mənə göstərilən böyük etimad və inam məni çox ruhlandırır, sevindirir. Bir daha Azərbaycan xalqına söz verirəm ki, bundan sonra da əlimdən gələni əsirgəməyəcəyəm ki, doğma xalqıma ləyaqətlə xidmət edim.

Əziz dostlar!

Əziz xanımlar və cənablar!

Əziz bacılar və qardaşlar!

Mən bir daha sizin hamınızı Yeni il bayramı və Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi günü münasibətilə ürəkdən təbrik edirəm. Sizə cansağlığı, xoşbəxtlik, yeni-yeni uğurlar arzulayıram.

Bayramınız mübarək olsun!

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 31 dekabr 2008-ci il

AZƏRBAYCANIN PRAVOSLAV XRİSTİAN İCMASINA

Hörmətli həmvətənlər!

Sizi – Azərbaycanın bütün xristian icmasını müqəddəs Milad bayramı münasibətilə ürəkdən təbrik edir, bu əziz gündə hamınıza ən xoş arzularımı yetirirəm.

Bu gün dünyada tolerantlıq örnəyi kimi səciyyələndirilən çoxmillətli və çoxkonfessiyalı Azərbaycan cəmiyyətində bütün xalqlar, etnik-dini icmalar qarşılıqlı hörmət və etimad şəraitində, əmin-amanlıq mühitində yaşayıb fəaliyyət göstərirlər. Məmnuniyyət hissi ilə qeyd etmək istəyirəm ki, ölkəmizin tamhüquqlu vətəndaşları olan pravoslav xristian icması öz dil və mədəniyyətini, dini etiqadını, adət-ənənələrini qoruyub saxlamaqla, milli-dini bayram və mərasimlərini azad və sərbəst şəkildə icra edir, Azərbaycanda gedən böyük quruculuq işlərində, dövlət müstəqilliyimizin daha da möhkəmləndirilməsində vətəndaşlıq borcunu layiqincə yerinə yetirir.

İsa peyğəmbərin mövludu ilə əlamətdar olan və bəşər sivilizasiyasında yeni bir tarixi mərhələnin əsasını qoyan Milad günü bütün dünyada olduğu kimi, Azərbaycanda da hər il pravoslav xristian icması tərəfindən təntənə ilə bayram edilir. Yeniliyin, əmin-amanlığın, şəfqət və mərhəmət duyğularının rəmzi olan bu nurlu bayram münasibətilə bir daha hər birinizə xoşbəxtlik, ailələrinizə firavanlıq, süfrələrinizə bol ruzi-bərəkət arzulayıram.

Bayramınız mübarək olsun!

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 5 yanvar 2009-cu il

DƏNİZKƏNARI MİLLİ PARKDA GEDƏN ƏSASLI BƏRPA VƏ YENİDƏNQURMA İŞLƏRİ İLƏ TANIŞLIQ

12 yanvar 2009-cu il

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev Dənizkənarı Milli Parkda həyata keçirilən əsaslı bərpa və yenidənqurma işlərinin gedişi ilə tanış olmuşdur.

Dənizkənarı bulvar kimi tanınan bu parkın əsası 1909-cu ildə qoyulmuşdu. Keçən əsrini 70-ci illərində, ümummilli lider Heydər Əliyevin respublikaya rəhbərliyinin birinci dövründə Bakı şəhərində yaşıllaşdırma və abadlaşdırma tədbirləri geniş vüsət alanda dənizkənarı bulvarda da xeyli işlər görülmüş, bura şəhər sakinlərinin, eləcə də paytaxtımıza gələn qonaqların ən çox sevdikləri istirahət guşələrindən birinə çevrilmişdi. 1998-ci il dekabrın 29-da prezident Heydər Əliyevin sərəncamı ilə bulvara Milli park statusu verilmişdir.

Prezident İlham Əliyev Dənizkənarı Milli Parkın Azərbaycan tarixi, mədəniyyəti və ekoloji təhlükəsizliyi üçün əhəmiyyətini nəzərə alaraq, 2008-ci il yanvarın 10-da Nazirlər Kabineti yanında Dənizkənarı Bulvar İdarəsinin yaradılması haqqında fərman imzalamışdır. Həmin fərmana və Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin Bakı şəhərində parkların və xiyabanların yenidən qurulması ilə bağlı tapşırıqlarına uyğun olaraq, Dənizkənarı Milli Parkın da əsaslı şəkildə abadlaşdırılmasına başlanılmışdır.

Dövlətimizin başçısına məlumat verildi ki, uzunluğu 3 kilometr, ümumi sahəsi 70 hektar olan parkın asfalt örtüyü əvəzinə daş döşənməmiş, çoxlu ağac və gül kolları əkilməklə yaşıllıq zolaqları genişləndirilmişdir. Parkdakı məhəccərlər, işıqlandırma sistemi tamamilə yeniləşdirilmişdir.

Prezident İlham Əliyev və xanımı parkda quraşdırılmış attraksionlara da baxdılar. Dövlət başçısı işlərin yüksək keyfiyyətlə görülməsi ilə bağlı müvafiq tapşırıqlarını verdi.

ESTONİYA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ TOOMAS HENDRİK İLVESİN AZƏRBAYCANA RƏSMİ SƏFƏRİ

13 yanvar 2009-cu il

Yanvarın 13-də Azərbaycanca rəsmi səfərə gələn Estoniya Respublikasının Prezidenti Toomas Hendrik İlvesin rəsmi qarşılanma mərasimi olmuşdur.

Hər iki ölkənin dövlət bayraqlarının dalğalandığı meydanda ali qonağın şərəfinə Fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Fəxri qarovul dəstəsinin rəisi Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə raport verdi.

Prezident İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva Estoniya prezidenti Toomas Hendrik İlvesi və xanımı Evelin İlvesi səmimiyyətlə qarşıladılar.

Fəxri qarovul dəstəsinin rəisi Estoniya prezidentinə raport verdi.

Estoniyanın və Azərbaycanın dövlət himnləri səsləndi.

Dövlət başçıları Fəxri qarovul dəstəsinin qarşısından keçilər. Estoniya prezidenti Azərbaycan əsgərlərini salamladı.

Azərbaycanın dövlət və hökumət nümayəndələri prezident Toomas Hendrik İlvesə, Estoniya nümayəndə heyətinin üzvləri prezident İlham Əliyevə təqdim olundu.

Fəxri qarovul dəstəsi hərbi marşın sədaları altında dövlət başçılarının qarşısından keçdi.

AZƏRBAYCAN PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN VƏ ESTONİYA PREZİDENTİ TOOMAS HENDRİK İLVESİN TƏKBƏTƏK GÖRÜŞÜ

Prezident sarayı

13 yanvar 2009-cu il

Rəsmi qarşılanma mərasimindən sonra Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin və Estoniya prezidenti Toomas Hendrik İlvesin təkbətək görüşü olmuşdur.

Görüşdə iki ölkə arasında münasibətlərin siyasi, iqtisadi və digər sahələrdə uğurlu inkişafından məmnunluq ifadə edildi, əlaqələrin daha da genişləndirilməsi üçün yaxşı potensialın olduğu bildirildi.

Bu səfərin qarşılıqlı münasibətlərin inkişafı baxımından əhəmiyyəti vurğulandı və əlaqələrin bundan sonra da möhkəmlənəcəyinə əminlik ifadə olundu.

Dövlət başçıları ikitərəfli münasibətlər və qarşılıqlı maraq doğuran bir sıra məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi apardılar.

AZƏRBAYCAN VƏ ESTONIYA PREZİDENTLƏRİNİN GENİŞ TƏRKİBDƏ GÖRÜŞÜ

Prezident sarayı

Təkbətək görüş başa çatdıqdan sonra Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin və Estoniya prezidenti Toomas Hendrik İlvesin nümayəndə heyətlərinin iştirakı ilə geniş tərkibdə görüşü olmuşdur.

İ l h a m Ə l i y e v: Cənab Prezident!

Əziz qonaqlar!

Sizi bir daha Azərbaycanda salamlayıram və ölkəmizdə xoş vaxt keçirməyinizi arzulayıram.

Biz indicə hər iki tərəf üçün maraq doğuran ikitərəfli və regional inkişafı ilə bağlı məsələləri geniş müzakirə etdik. Bütün bu məsələlər bir-biri ilə bağlıdır və əlbəttə ki, Sizin bizim ölkəyə səfərinizin əhəmiyyətini vurğulamaq istədim. Estoniya prezidentinin Azərbaycana ilk rəsmi səfəri ikitərəfli əlaqələrin inkişafını nəzərdən keçirmək üçün çox gözəl imkandır. Ölkələrimiz arasındakı siyasi əlaqələr çox yaxşıdır və əminəm ki, bu səfər əlaqələrimizi daha da möhkəmləndirəcəkdir. Tərəfdaşlığın praktik tərəflərinə diqqət daha da artırılmalıdır.

Biz bu gün iqtisadi əlaqələrin perspektivlərini müzakirə etdik və hər iki ölkədən olan iş adamlarının bunları daha geniş müzakirə etməyə imkanları olacaqdır. Əlbəttə ki, regional inkişaf, regionda vəziyyət və təhlükəsizlik, enerji məsələləri – bunlar hamısı bir-biri ilə əlaqəlidir. Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında əlaqələr, bu əlaqələrin daha da inkişaf etdirilməsi bizim üçün çox mühümdür. Avropa İttifaqı ilə əlaqələrin inkişafını nəzərdə tutan təşəbbüslərimizi və fəaliyyətimizi dəstəklədiyi üçün biz Estoniyaya minnətdarıq.

Ümidvarıq ki, bu belə də davam edəcəkdir. Əminəm ki, bu səfər hər bir cəhətdən uğurlu olacaqdır.

Bir daha xoş gəlmisiniz!

T o o m a s H e n d r i k İ l v e s: Çox sağ olun, cənab Prezident!

Yenidən Sizin ölkəyə səfər etdiyimə görə çox şadam. Ona görə yenidən deyirəm ki, mən təxminən 10 il öncə Azərbaycana ölkəmizin Xarici İşlər naziri kimi səfər etmişdim.

Əvvəlcə icazə verin, Sizi bu müddət ərzində Azərbaycanda gedən müsbət dəyişikliklərə görə təbrik edirəm. Mən aeroportu, Bakını tanımadım, Qız qalasından başqa heç yeri tanımadım. Hər şey tamamilə dəyişibdir. Biz də bu mərhələni keçmişik. Bir tərəfdən, hər şey fərqli görünür, digər tərəfdən, bu hisslər bizə tanışdır. Mən bir daha deyirəm ki, burada olmağıma çox şadam.

AZƏRBAYCAN VƏ ESTONİYA PREZİDENTLƏRİNİN BƏYANATLARLA ÇIXIŞLARI

Prezident sarayı

13 yanvar 2009-cu il

Birgə Bəyannamənin imzalanmasından sonra prezidentlər İlham Əliyev və Toomas Hendrik İlves mətbuat üçün bəyanatlarla çıxış etmişlər.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin bəyanatı

Hörmətli cənab Prezident, hörmətli qonaqlar, xanımlar və cənablar!

İlk növbədə, mən cənab Prezidentə «Azərbaycana xoş gəlmisiniz!» demək istəyirəm. Cənab Prezident, Sizə və nümayəndə heyətinə ölkəmizdə xoş səfər arzulayıram.

Bu gün apardığımız müzakirələri yüksək dəyərləndiririk. Sizi qəbul etməkdən çox şadıq. Bu, ölkələrimiz arasında olan münasibətlərin tarixində Estoniya prezidentinin Azərbaycana ilk səfəridir. Əminəm ki, səfər çox uğurlu olacaqdır. Bu gün qarşılıqlı maraq doğuran məsələlər ətrafında geniş müzakirələr aparıldı. Ölkələrimiz arasında ikitərəfli əlaqələr də çox uğurla inkişaf edir. Bizim yaxşı siyasi münasibətlərimiz mövcuddur.

Bu gün imzalanmış Birgə Bəyannamə ikitərəfli münasibətlərə, regional vəziyyətə və bizi bir-birimizə bağlayan bir çox məsələlərə dair fikirlərimizi və ideyalarımızı əks etdirir. Biz Estoniyanın Bəyannamədə əks olunmuş mövqeyinə görə çox minnətdarıq. Ermənistan–Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllinə gəlincə, həmin sənəddə bildirilir ki,

məsələ ərazi bütövlüyü prinsipi, BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələri və ATƏT-in qərarları əsasında həll olunmalıdır.

Ümid edirik ki, bu yanaşma münaqişənin həllinə aparacaq və Ermənistanın təcavüzü və etnik təmizləməsindən əziyyət çəkmiş yüz minlərlə azərbaycanlı öz yurdlarına qayıtmaq imkanı əldə edəcəkdir. Bu gün, əlbəttə ki, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli apardığımız müzakirələrin mövzularından biri idi. Ümidvarıq ki, gələn aylar ərzində biz həmin prosesin inkişafını görəcəyik. Azərbaycanın mövqeyi yalnız və yalnız beynəlxalq hüquq normaları və prinsiplərinə əsaslanır və bu, münaqişənin həllinə aparacaq yoldur.

Təbii ki, mövcud olan ikitərəfli münasibətlər biznes əlaqələrinin inkişafına geniş imkanlar açır. Bu gün Estoniya və Azərbaycanın biznes dairələri birgə forum keçirəcəklər. Hesab edirəm ki, bu tədbir iqtisadi əlaqələrin inkişafı yolunda yaxşı bir addım olacaqdır. Müxtəlif sahələrdə iqtisadi imkanları nəzərdən keçirmək imkanına malik olacağıq və həmin münasibətlərin daha da inkişaf etdirilməsi üçün nəyin vacib olduğunu müzakirə edəcəyik.

Regional vəziyyət və təhlükəsizlik, o cümlədən enerji siyasəti müzakirə edildi. Nəhəng neft və qaz yataqlarına, o cümlədən neft və qazın nəqli üçün artıq müasir infrastruktura malik olan Azərbaycan enerji təchizatının şaxələndirilməsində gələcəkdə daha önəmli rol oynayacaqdır. Biz ölkəmizdə bütün əsas məqsədlərimizə artıq nail olmuşuq. Biz enerjinin nəql olunması sistemini şaxələndirmişik. Əminəm ki, gələcəkdə Azərbaycan ilə Avropa istehlakçıları arasında münasibətlər uğurla inkişaf edəcəkdir.

Azərbaycan artıq öz işləri ilə burada milyardlarla dollar həcmində sərmayə qoymuş xarici şirkətlərin etibarlı tərəfdaşı olduğunu nümayiş etdirmişdir. Biz Azərbaycanda əlverişli sərmayə mühitini yaratmışıq və etibarlı təchizatçıyıq. Azərbaycandan neft və qaz dünyanın müxtəlif yerlərinə ixrac edilir. Bütün ixrac əməliyyatlarımızda heç vaxt elə bir hal

olmayıb ki, təchizatımız dayansın və ya istehlakçılar müəyyən problemlərlə üzləşsınlər.

Beləliklə, regionumuzda Azərbaycan tərəfindən başlanılan Bakı–Tbilisi–Ceyhan və Cənubi Qafqaz boru kəməri kimi layihələr enerji mənbələrinin şaxələndirilməsi sahəsində regionda tamamilə yeni vəziyyət yaratmışdır. Şaxələndirmə hamı üçün, yəni həm istehsalçılar, həm də istehlakçılar üçün olmalıdır. Əlbəttə ki, tranzit ölkələr mühüm rol oynamalı və coğrafi yerləşmədən yararlanmalıdır. Hər gün xəbərlərdə izlədiyimiz son hadisələri nəzərə alsaq görərik ki, hazırda bütün bu kimi məsələlərin əhəmiyyəti daha da artır. Buna görə də gələcəkdə enerji siyasəti dostluğa və əməkdaşlığa xidmət etməlidir. O, millətləri bir-birindən ayırmalı deyil, onları birləşdirməlidir.

Ötən ilin noyabr ayında Bakıda keçirilmiş mühüm Enerji sammitinin qərarları və Bəyannaməsi gündəliyimizi açıq şəkildə nümayiş etdirir. Tərəfdaşlarımız əmin ola bilər ki, etibarlı tərəfdaş və dost kimi, Azərbaycan öz mühüm rolunu gələcəkdə də davam etdirəcəkdir.

Mən bir daha Estoniya prezidentinin səfərinin nəticələrindən çox məmnun olduğumu bildirmək istəyirəm və dəvətimizi qəbul etdiyinə görə ona minnətdaram. Ümid edirəm ki, münasibətlərimiz gələcəkdə uğurla davam edəcəkdir.

Estoniya prezidenti Toomas Hendrik İlvesin bəyanatı

Çox sağ olun, cənab Prezident!

İcazənizlə, mən sözümlə Azərbaycanda bizə göstərilmiş səmimi qonaqpərvərliyə görə minnətdarlığımı bildirməklə başlayım. Mən Azərbaycanda Xarici İşlər naziri kimi, təxminən 10 il bundan öncə olmuşam. İcazə verin, həmin səfərdən ötən müddətdə ölkənizdə şahidi olduğumuz böyük dəyişikliklərlə Sizi təbrik edirəm. Hava limanına gəldiyim ilk dəqiqələrdən şəhərə getdiyim zaman ölkənizi tanımadım. Tamamilə fərqli şəhər, fərqli məkanı gördüm. Qısa müddət ərzində əldə etdiyiniz

nailiyyətlər çox böyük təqdirəlayiqdir. Zənnimcə, ölkənizə verdiyiniz töhfə olduqca böyükdür.

Biz Estoniyada müstəqilliyimizi bərpa etdikdən sonra Azərbaycanla çox yaxşı münasibətlərə malik olmuşuq. Bəlkə də coğrafi baxımdan məsafə böyük görünə bilər, lakin Estoniya Azərbaycana yaxın ölkədir və bu, sadəcə sözlər deyildir. XX əsrin 90-cı illərinin sonuna gəldikdə, demək istəyirəm ki, Azərbaycanın Avropa Şurasına daxil olmasını ürkədən dəstəkləyən ölkələrdən biri də Estoniya olmuşdur. Biz Azərbaycanın Avropa İttifaqında güclü tərəfdaşı və dostu olaraq qalırıq. Estoniya Avropanın enerji tələbatlarının təmin edilməsində Azərbaycanın oynamalı olduğu mühüm rolunu etiraf edən ölkələrdəndir.

Son ay ərzində baş vermiş hadisələr bir daha göstərdi ki, Avropanın müxtəlif enerji təchizatı mənbələrinə malik olması nə dərəcədə zəruridir. Ona görə də Avropa enerji mənbələri sahəsində özünün rəqabətçil siyasətini aparmalıdır. Müzakirələrimiz zamanı bu məsələnin nəzərdən keçirilməsinin səbəbi ondan ibarətdir ki, Estoniya Avropanın enerji təchizatının şaxələndirilməsinin zəruriliyinə qəti şəkildə inanır. Bu məsələdə isə ölkəmiz Azərbaycanı vacib iştirakçılardan biri hesab edir. Bu baxımdan, istərdik ki, Azərbaycan ilə Avropa arasında daha sıx əməkdaşlıq olsun. Bilirəm ki, Azərbaycan buna hazırdır. Biz isə Avropa İttifaqının bu istiqamətdə addımlaması üçün həmin təşkilatda ürkədən çalışacağıq.

Cənab Prezidentin düzgün qeyd etdiyi kimi, ərazi bütövlüyü prinsipinə hörmətlə yanaşma bu gün dünyanın ən mühüm məsələlərindən biridir. Ötən yay biz onun şahidi olduq ki, ərazi bütövlüyünə yenə də əməl olunmur. Ərazi bütövlüyünün qorunması və mübahisələrin dinc vasitələrdən istifadə edilməklə, sülh yolu ilə həlli İkinci dünya müharibəsindən sonra Avropada xarici siyasətin və beynəlxalq münasibətlərin təməli daşdır. Bu prinsipin pozulduğu zaman nəyin baş verdiyini görürük. Bu baxımdan, biz Azərbaycanın məsələ ilə bağlı mövqeyini yaxşı anlayırıq.

Sizin qeyd etdiyiniz kimi, mən buraya Estoniyanın biznes nümayəndələrindən ibarət böyük heyətlə gəlmişəm. Elə sahələr var ki, biz Estoniyada uğurlar qazanmışıq, yeniliklər gətirmişik. Bəzi sahələrdə biz hətta dünyada öncül mövqeyə malikik, baxmayaraq ki, biz kiçik ölkəyik və sovet işğalından əziyyət çəkmişik. Bununla belə, 50 illik sovet işğalından miras qalmış bütün problemləri həll etməyə nail olmuşuq və bir çox yeniliklər də gətirmişik. Özəl sektorumuz Azərbaycana gəlməkdə, sizin müəssisələrinizlə işləməkdə, buraya yeni ideyaları gətirməkdə çox maraqlıdır. Biz istəyirik ki, sizin özəl sektorunuz Estoniyaya gəlsin və layihələrdə iştirak etsin.

Ümumilikdə, bildirmək istəyirəm ki, biz müstəqilliyimizi bərpa etdikdən sonra çox yaxşı münasibətlərimiz olubdur. Hər iki ölkə sovet işğalı altında olub, lakin biz indi çox işlər görməliyik. Keçdiyimiz yol böyük və yaxşı olub, indi isə biz səmimi hisslərlə, ümumi yanaşmamızla irəliyə doğru getməliyik. Gördüyümüz kimi, ikitərəfli münasibətlərimizin fundamental əsasları var, indi isə ona söykənərək, quruculuq işləri davam etməlidir. Siyasi və iqtisadi əlaqələrimiz daha sıx olmalıdır.

Hesab edirəm ki, bu səfərim həmin sahələrdə bir çox işləri görmək üçün böyük imkanlar açacaqdır.

Sonda mən göstərilmiş qonaqpərvərliyə, iki dost xalq əlaqələrimizin gücləndirilməsi və genişləndirilməsi kimi məqsədlərimizə nail olmaq üçün əla şəraitin yaradılmasına görə bir daha minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm.

Sağ olun!

BAKIDA KEÇİRİLMİŞ AZƏRBAYCAN– ESTONİYA BİZNES-FORUMUNDA PREZİDENTLƏRİN İŞTİRAKI

13 yanvar 2009-cu il

Bakıda Azərbaycan–Estoniya biznes-forumu keçirilmişdir. Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev və Estoniya prezidenti Toomas Hendrik İlves forumun açılışında iştirak etmişlər.

Biznes-forumda Estoniya tərəfindən 20 nəfərlik heyət, Azərbaycan tərəfindən isə 100-dək iş adamı təmsil olunmuşdu. Estoniya biznesmenləri informasiya-kommunikasiya texnologiyaları, maliyyə, daşınmaz əmlak, nəqliyyat, logistika və bir sıra digər sektorları təmsil edirdilər.

Dövlət başçıları forumda çıxış etdilər.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin çıxışı

Hörmətli cənab Prezident!

Hörmətli qonaqlar!

Xanımlar və cənablar!

Sizin hamınızı görməkdən çox şadam. Görürəm ki, cənab Prezidentin Azərbaycana səfəri məhsuldar keçir. Biz bu səfərə böyük əhəmiyyət veririk. Bu, sırf onunla bağlı deyil ki, dövlətlərimiz arasında münasibətlərin tarixində Estoniya dövlət başçısının Azərbaycana ilk səfəridir. Bu həm də qarşılıqlı maraq doğuran məsələlərlə bağlıdır. Ölkələrimiz müstəqillik qazandıqdan sonrakı onilliklər ərzində uğurla əməkdaşlıq edibdir. İndi isə hesab edirəm, müxtəlif sahələrdə əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün vaxt artıq yetişibdir. Əlbəttə ki, ölkələrimiz arasındakı olduqca möhkəm siyasi münasibətlər müxtəlif sahələrdə əlaqələrin inkişaf etdirilməsi üçün yaxşı bünövrəni təmin edibdir. Cənab prezidentin səfəri çərçivəsində

Bakıda bu biznes-forumun keçirilməsi həmin marağı nümayiş etdirən yaxşı əlamətdir.

Bu gün ikitərəfli görüşlərimiz zamanı müxtəlif məsələləri və iqtisadi əməkdaşlığı müzakirə etdik. Bu prosesləri irəlilətmək məqsədi ilə hansı işlərin görülməsi barədə fikir mübadiləsi apardıq. Bu işin öhdəsindən gəlmək üçün ən münasib yollardan biri bir-birimizi daha yaxşı tanımaqdır. Bu gün ölkəmizə səfər edən Estoniyanın iş adamları bir-birimizi daha yaxşı tanımaq, ölkəmizdə biznes imkanlarını araşdırmaq, potensial sərmayə layihələri barədə məlumat əldə etmək, qarşılıqlı təşəbbüslər, sərmayə imkanlarını bilmək üçün yaxşı fürsət qazanıblar. Bu gün biz məmnunluqla qeyd edə bilərik ki, bu sahədə artıq müəyyən işlər görüldür. Bilirəm ki, ölkələrimizin şirkətləri işbirliyi qurmağı planlaşdırır, artıq görüşlər keçiriblər. Zənnimcə, bu gün prezidentlərin iştirakı ilə keçirilən bu görüşün nəticələri daha böyük olacaqdır.

Hüquq çərçivəsi, vergi sistemi, sərmayə qaydaları və biznes imkanları barədə məlumatı aldıqdan sonra biznesi aparmaq və əməkdaşlıq sahələrini müəyyən etmək daha asan olacaqdır. Biz bütün zəruri məlumatları verməyə və dövlətin dəstəyinin təmin edilməsinə hazırıq. Bunlar ölkələrimiz arasında iqtisadi münasibətlərin irəliyə doğru aparılmasına yönəlibdir.

Son bir neçə ildə Azərbaycanın ümumi iqtisadi inkişafı çox müsbət olubdur. Ölkəmiz ardıcıl olaraq 4 il ərzində dünyada birinci yerdədir. Son 5 ildə ÜDM 2,5 dəfədən çox artıbdir. Sənaye istehsalında da artım eyni səviyyədədir. Bütün bunlar Azərbaycanda müxtəlif layihələrin həyata keçirilməsi üçün imkanlar açıbdır. Son beş il ərzində dövlət büdcəsinin xərcləri 12 dəfə artıbdır. İqtisadi və maliyyə böhranına, o cümlədən bizə gəldikdə, neftin qiymətinin kəskin şəkildə aşağı düşməsinə baxmayaraq, bu gün də müsbət dinamikanı qoruyub saxlayırıq. Ümidvarıq ki, əvvəlki illər kimi, 2009-cu il də uğurlu olacaq və biz planlaşdırdığımız bütün işləri yerinə yetirəcəyik.

İqtisadi və sosial inkişaf, siyasi islahatlar hər hansı bir ölkə, xüsusən də müstəqillik baxımından gənc ölkə üçün vacibdir.

Sovet İttifaqı dağıldandan sonra ölkələrimiz – Estoniya və Azərbaycan, demək olar ki, eyni vəziyyətdə idi. O vaxt yalnız dövlətə məxsus iqtisadiyyat vardı, indi isə Azərbaycanda ümumi daxili məhsulun 85 faizdən çoxu özəl sektor tərəfindən təmin edilir. İqtisadiyyatın liberallaşdırılması, biznes qurmaq imkanları, yerli və xarici sərmayədarlar üçün çox münasib və asan qaydalar elə bir vəziyyət yaradıb ki, biz bu gün onun faydasını görürük.

Biz 90-cı illərin əvvəlində – 1994-cü ildə dünyanın ən iri neft şirkətlərini ölkəmizə dəvət etdik. Həmin vaxtdan bu günə qədər onlarla heç bir ciddi mübahisəmiz və ya narazılıq doğuran məsələmiz olmayıb. Bu onu göstərir ki, biz yerli və xarici sərmayədarlarla dövlət qurumları arasında əməkdaşlığın çox səmərəli formatını yarada bilmişik. Bizim neft ehtiyatlarımız inkişaf üçün yeni perspektivlər açır. 2009-cu il üçün nəzərdə tutulan dövlət sərmayə proqramlarının həcmi 5 milyard dollardan çox olacaq, həmin layihələr dövlət büdcəsindən maliyyələşdiriləcəkdir. Bundan əlavə, yerli şirkətlər daha da möhkəmlənir, Azərbaycanda və xaricdə sərmayə yatırılar. Son illərdə şirkətlərimiz qonşu ölkələrin iqtisadiyyatına bir neçə milyard dollar sərmayə yatırılıb. Təbii ki, sərmayə yatırılan ölkələrlə bizim yaxşı siyasi əlaqələrimiz var. Ona görə də mən bir daha xatırlatmaq istəyirəm ki, fəal iqtisadi əməkdaşlıq üçün ölkələrimiz arasında yaxşı və möhkəm əlaqələrin olması ilkin şərtidir.

Biz eston şirkətlərini Azərbaycanın sərmayə proqramlarında iştiraka dəvət edirik. Yeri gəlmişkən, bu məsələni biz bu gün ikitərəfli müzakirələrimiz zamanı nəzərdən keçirdik. Əgər onlar sərmayədar kimi iştirak etmək istəyirlərsə, biz bundan çox şad olarıq. Əgər onlar dövlət büdcəsindən maliyyələşən layihələrdə podratçı olmağa üstünlük verirlərsə, biz yenə də məmnun olarıq. Çünki bizim planlaşdırdığımız layihələrin həyata keçirilməsi üçün peşəkar və bacarıqlı şirkətlərə ehtiyacımız var. Burada və ya Estoniyada, yaxud da digər ölkələrdə bəzi müştərək layihələr barədə düşünə bilərik.

Siz öz regionunuzda, biz isə öz regionumuzda güclü mövqelərə maliklik. Müxtəlif enerji təşəbbüsləri sayəsində bu gün biz artıq Xəzər dənizi, Qara dəniz və Baltik dənizi regionları arasında güclü əlaqələr haqqında danışı bilərik. Biz enerji nəqli marşrutları üzərində sıx işləyirik. Enerji təchizatının şaxələndirilməsi sahəsində planlaşdırdığımız işlərə artıq nail olmuşuq. Biz Xəzər dənizindən çıxarılan neft və qazın Baltik regionunun bazarlarına yeni marşrutlar vasitəsilə çatdırılması üzərində də düşünə bilərik. Məsələn ilə bağlı Estoniya ilə, o cümlədən digər tərəfdaşlarımız və dostlarımızla ciddi şəkildə işləməyə hazırıq. Fikrimcə, bu gün imkanları araşdırmaq üçün münasib fürsət yaranıb və biz əməkdaşlığımızın real perspektivlərini nəzərdən keçirə bilərik. Azərbaycanda artan bazar imkanları cəlbedici ola bilər. Əminəm ki, dövlət qurumları şirkətlər arasında qurulan biznes əlaqələrinə dəstək verməlidir və bu baxımdan biz daha fəal əməkdaşlığı görmək istərdik.

Bu gün enerji amili daha böyük əhəmiyyətə malikdir. Azərbaycanda 50 il öncə neft hasilatı bu qədər böyük deyildi. İttifaq dağıldıqdan sonra sənaye durğunluq vəziyyətinə düşmüşdü, ölkənin ümumi inkişafı sual altında idi, iqtisadiyyat işləmirdi, sovet vaxtında fəaliyyət göstərən bütün zavodlar bağlanmışdı. Ona görə də ölkəmizin sürətli inkişafı üçün enerji siyasəti əsas alət hesab edildi.

Zənnimcə, biz planlaşdırdığımız məqsədlərə nail olduq. Neft və qaz hasilatına böyük sərmayələr yatırıldı, nəhəng neft-qaz yataqları aşkar edildi. Qaz ehtiyatlarına gəldikdə, onun həcmi qarşıdakı 100 il üçün kifayətdir. Neft və qazın nəqli üçün bizim yaratdığımız müasir nəqliyyat yolları və infrastruktur neft və qazımızı böyük həcmdə dünya bazarlarına çıxarır. Enerji siyasəti, əgər belə demək olarsa, enerji fəlsəfəsi ondan ibarətdir ki, enerji xalqları bir-birindən ayırmalı deyil, birləşdirməlidir. Biz öz imkanlarımızdan istifadə edərək tərəfdaş və dostlarımızla işbirliyi qururuq. Enerji resurslarını heç vaxt başqa məqsədlər üçün istifadə etməmişik və etməyəcəyik. Onlar

yalnız dəstək, yardım, bu və ya digər ölkənin siyasi və iqtisadi maraqları üçün sərf olunacaqdır. Bu günə qədər Azərbaycan özünü enerji ehtiyatlarının hasilatçısı, nəqlinin təminatçısı və tranzit ölkə kimi nümayiş etdirmişdir. Əminəm ki, bu siyasət vəziyyətin proqnozlaşdırılmasına və əməkdaşlığa, ölkələr arasında daha yaxşı anlaşmaya xidmət edəcəkdir.

Azərbaycanın bu regionda və daha geniş məkanda enerji inkişafı sayəsində oynayacağı rol, təbii ki, artacaqdır. Bu, sırf coğrafiya ilə bağlı deyil, ölkəmiz Mərkəzi Asiya ilə Avropa arasında körpüdür. Azərbaycan nəhəng daxili resurslara, müasir nəqliyə infrastrukturuna malikdir. Biz Xəzər dənizində çox güclü daşıma qurğuları yaratmışıq.

Qiymət məsələsinə gəldikdə bu, hasilatçı və istehlakçı üçün münasib olmalıdır. Qiymət ehtiyacı olan ölkələrin iqtisadiyyatını böhrana sürükləməli deyil. Biz bu məsələlərə bu cür yanaşırıq. Keçən əsrin 90-cı illərinin sonlarında biz neft və qaz yataqlarının istismarına sərmayələrə başladığımız dövrdə də siyasətimiz dəyişməz qalırdı. Qeyd etdiyim kimi, biz dünyanın əsas enerji şirkətləri ilə yaxşı münasibətlər qurmuşuq. Hasilat sənayesində şəffaflıq üzrə lider ölkələr sırasındayıq. 2007-ci ildə Azərbaycanın Dövlət Neft Fonduna BMT-nin şəffaflıq mükafatı veriləndir. Bu qurum dünyada digər bu kimi müstəqil fondlar arasında ən şəffaf qurumdur. Biz bundan qürur duyuruq. Azərbaycanın hər bir vətəndaşı və dünyanın istənilən vətəndaşı həmin qurumun fəaliyyəti və orada toplanan vəsaitlər barədə məlumat əldə edə bilər.

Biz iqtisadiyyatın şaxələndirilməsinə çox böyük diqqət yetiririk. Bəzi hallarda buradakı vəziyyəti yaxşı bilməyən şəxslər sürətli iqtisadi inkişafımızı yalnız neft və qaz amili ilə bağlayırlar. Azərbaycanla müqayisədə digər ölkələrdə daha böyük həcmdə neft və qaz var. Lakin bu bəzən tərəqqiyə və ümumi daxili məhsulun artımına aparmır. Bizim timsalımızda neft və qaz iqtisadi inkişafımızda çox vacib rol oynayır. Bundan əlavə, Dünya Bankı Azərbaycanı 2008-ci ildə bir nömrəli islahatçı ölkə kimi tanıyır. Bu, iqtisadiyyatımızda

islahatların aparılmasına və Azərbaycanın güclü, müasir dövlətə çevrilməsinə yönələn səylərimizə verilən yüksək qiymətdir.

Mən vaxtınızı çox almaq istəmirəm, ölkəmiz haqqında çox danışa bilərəm. Sadəcə, görülən və planlaşdırılan işlər, iqtisadi və enerji sahələrində digər ölkələrlə qurduğumuz əlaqələr haqqında məlumat vermək istədim. Əminəm ki, biz cənab Prezidentlə tədbiri tərک etdikdən sonra aparacağınız müzakirələr praktik nəticələrə səbəb olacaq və yaxın vaxtlarda bugünkü tədbirin nəticələrini görəcəyik. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Estoniya prezidenti Toomas Hendrik İlvesin çıxışı

Hörmətli prezident Əliyev!

Hörmətli nazirlər!

Əziz dostlar!

Çıxışıma belə bir səmimi qəbulun təşkilinə və bizi qəbul etdiyinizə görə minnətdarlıq sözləri ilə başlamaq istəyirəm.

Artıq dediyim kimi, mən Azərbaycana ikinci dəfədir səfər edirəm. Bundan əvvəl, 2000-ci ildə ölkənizə Xarici İşlər naziri kimi gəlmişdim. Prezidentə dediyim kimi, biz yalnız iki məkanı tanıya bildik: Xəzər dənizi və Qız qalası. Yəni, bütün qalan şeylər tamamilə dəyişibdir. Bu bizə çox xoş təəssürat bağışlayır. Ona görə ki, mənim ölkəmdə də xeyli dəyişikliklər baş veribdir. 200 il bundan öncə biz xalq mahnımızda oxuyardıq: «Bizim nə qızılıımız, nə də ki, gümüşümüz var. Torpaqdan başqa heç nəyimiz yoxdur». İndi isə deyə bilərik, bizim neftimiz və qazımız yoxdur, lakin yaxşı bacarıqlı insanlarımız var.

Həqiqətən, Estoniyada nə qaz, nə də ki, neft hasil olunur. Lakin nümayəndə heyətlərinin bir araya gəlməsi bir çox maraqlı fikirlərin üzə çıxmasına imkan yaradır. Bu şəxslər həqiqətən, yaradıcı düşüncəyə malikdirlər. Müasirləşmə və inkişafa gəldikdə, artıq qeyd etdiyim kimi, biz telekommunikasiyalar sahəsində bir çox həll variantlarına malikik. Ola bilsin ki, Estoniyanın hüdudlarından kənarında estonların ən məşhur

innovasiyası Skayp telefonlarıdır. Bu, estonların informasiya texnologiyaları sahəsində yeganə ixtirası deyildir.

Lakin demək istəyirəm ki, informasiya texnologiyaları sahəsi ikitərəflidir, yəni burada istifadəçilərin vərdişləri vacib hesab olunur. Məsələn, biz NATO-nun ən yüksək kompyuter standartları mərkəzinə çevrilmişik. Çünki siz informasiya texnologiyalarından nəinki insanlarla əlaqə saxlamaq, o cümlədən bəzi hallarda hücum etmək üçün də istifadə edə bilərsiniz. Bu məsələlərin həlli sayəsində böyük nailiyyətlərimizi gören NATO ölkəmizi aparıcı məkan kimi seçibdir. NATO-nun Kompyuter Mərkəzi Estoniyada yerləşir. Bir sözlə, biz informasiya texnologiyaları sahəsinə xüsusi önəm verdik və onlardan inkişaf və artım vasitəsi kimi istifadə etmək qərarına gəldik. İnformasiya texnologiyalarını nəinki iqtisadiyyatın ayrılmaz bir hissəsinə, o cümlədən dövlət idarəçiliyinin tərkib elementinə çevirdik. Bütün bunlar dövlət idarəçiliyinin rəvan, sürətli və şəffaf formada həyata keçirilməsi məqsədinə xidmət edir.

Zənnimcə, bu bizim uğurlarımızı şərtləndirən əsas amillərdən biridir. Bütün ixtiralarımızı özümüz etmişik, yəni bu sahədə dərslilər də yoxdur. Apardığımız işlər gözəçarpan nəticələr veribdir. Məsələn, «Ekspat» adlı məlumatların mübadiləsi sistemi sahəsində tanınmış tərtibatçılarımızdan bəziləri burada əyləşiblər. Yəni vergi, polis, seçki məsələlərinə aid bütün işlər tam şəkildə kompyuterləşdirilibdir. Daha bir misal – Estoniyanın şəxsiyyət vəsiqələrində məlumat kartı yerləşdirilibdir. Həmin kart vasitəsilə səs verə, vergi və ya səhiyyə sahəsində sizə aid olan qovluqlara daxil ola bilərsiniz. Belə şəxsiyyət vəsiqəsini ölkəmizdə istənilən səhiyyə işçisinə təqdim etdikdə, həkim sizin əvvəlki müayinələriniz barədə dərhal məlumat əldə edə bilər. Bütün bunları biz özümüz yaratmışıq. Bu gün bir çoxları elektron cəmiyyət terminindən istifadə edir. Biz isə Estoniyada ölkəmizi «E-Estoniya» adlandırırıq. Ümidvarıq ki, həmin təcrübəmizi digər ölkələrlə, o cümlədən Azərbaycanla da bölüşə bilərik.

Kompyuterləşdirilmiş dövlət xidmətlərinin faydalı olduğunu görəndə eston şirkətləri elektron idarəçilik laboratoriyası yaradıblar.

Bu laboratoriyanın əsasını elektron məlumatların təhlükəsiz qaydada mübadiləsini təmin edən «Ekspat» sistemi təşkil edir. Bu sistemi özəl şirkətlər dövlət qurumları üçün yaradıbdır. Hökumət xidmətləri bütün ölkələrdə vacibdir. Məsələn, polis orqanlarının fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi. Günlərin birində, hələ prezident olmazdan öncə meşəyə dincəlməyə getmişdim. Birdən yol polisi əməkdaşı yaxınlaşıb bildirdi ki, mənim maşınım texniki baxışdan keçməyibdir. Mən ondan soruşdum: siz bunu haradan bildiniz? O dedi ki, kompyuter vasitəsilə. Mən təəccüblə soruşdum: Burada, meşədə? O isə cavab verdi ki, biz şəbəkə vasitəsilə bütün qurumlarla bağlantıdayıq.

Bütün bu kimi nailiyyətlər ölkəmizdə işlərin daha səmərəli şəkildə qurulmasına xidmət edir. Beləliklə, dövlət və özəl sektorun nümayəndələri, banklar, sığorta və kommunal xidmət şirkətləri həmin «Ekspat» sistemi ilə bir araya gətirilibdir. Hökumət, onun müxtəlif xidmətləri, səhiyyə sektoru əlaqəli şəkildə işləyir. Biz 100-ə yaxın dövlət məlumat bazası yaratmışıq. Ölkəmizin kiçik olmasına baxmayaraq, çox ədalətli idarəçilik sisteminin qurulmasına nail olmuşuq. Bu o deməkdir ki, dəftərxana və sənədləşmə işlərinin aparılması üçün əlavə işçi qüvvəsinə də ehtiyac duyulmur. Fikrimcə, bu, təklif edə biləcəyimiz ən cəlbedici ideyamızdır. Bunu məhsul kimi, digər ölkələrə təqdim edə bilərik.

Bir sözlə, demək istəyirəm ki, ölkəmiz informasiya texnologiyalarına meyillidir. Bizim üçün qalan yeganə iş neft və qazın rəqəmsal formata salınmasıdır. Bunu hələ etməmişik. Əgər bunu edə bilsək, ideal əməkdaşlıq qura bilərik. Çünki neft və qazı elektron formatda internet vasitəsilə nəql edə biləcəyik.

Ümid edirəm ki, biz şirkətlərimizi bir araya gətirəcəyik. Bugünkü tədbirin də məqsədi məhz bundan ibarətdir. Mən hamıya müraciət edərək, həm Azərbaycan, həm Estoniya tərəfini bir-biri ilə müştəri və ya tərəfdaş qismində danışıqlar aparmağa çağırıram. Məhz bu yolla kiçik ölkələrimiz, rəqabətə

baxmayaraq, daha sıx şəkildə inteqrasiya edəcəkdir. Belə olan halda, üzləşdiyimiz kinli siyasi mühitə baxmayaraq, əməkdaşlığımız daha da genişlənəcəkdir.

Cənab Prezident! Tədbir iştirakçılarını bir araya gətirdiyinizə görə Sizə bir daha minnətdarlığımı bildirirəm. Səfər uğurla keçir. Biz bunu elə belə də zənn edirdik. Hətta deyərdim ki, zənn etdiyimizdən də yaxşıdır, çünki bundan sonra görülməli işlər çoxdur.

Çox sağ olun.

HEYDƏR ƏLİYEV FONDU İLƏ TANIŞLIQ

13 yanvar 2009-cu il

Yanvarın 13-də Estoniya prezidenti Toomas Hendrik İlves Heydər Əliyev Fondunda olmuşdur.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev və fondun prezidenti, YUNESKO və İSESKO-nun Xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin deputatı Mehriban xanım Əliyeva Estoniyanın dövlət başçısını və onun xanımı Evelin İlvesi səmimiyyətlə qarşıladılar.

Prezident İlham Əliyev ali qonağa Azərbaycan xalqının ümummilli liderinin xatirəsinə yaradılmış fondun məqsədləri, ulu öndərin şəxsi arxivindən götürülmüş və onun fəaliyyətinin ayrı-ayrı dövrlərinə aid eksponatlar barədə ətraflı məlumat verdi.

Estoniya prezidenti fenomen şəxsiyyət Heydər Əliyevin həyatının ən müxtəlif məqamlarını əks etdirən və Azərbaycan tarixinin bütöv bir dövrü barədə geniş təsəvvür yaradan çoxlu sənədlərlə, dünyanın tanınmış siyasi xadimlərinin bəxş etdikləri hədiyyələrlə, ulu öndərimiz haqqında kitablarla, dünyanın nüfuzlu elm, mədəniyyət və incəsənət xadimlərinin Azərbaycan dövlətinin qurucusu haqqında fikirləri ilə tanış oldu, müxtəlif ölkələrin liderləri ilə görüşlərdə çəkilmiş şəkillərə maraqla baxdı.

Prezident Toomas Hendrik İlves fondla tanışlıqdan sonra Xatirə kitabına ürək sözlərini yazdı.

Sonra qarşılıqlı hədiyyələr təqdim olundu. Dövlət başçıları və xanımları Heydər Əliyev Fondununun fəaliyyəti haqqında filmə baxdılar.

NAZİRLƏR KABİNETİNİN 2008-ci İLDƏ SOSIAL-İQTİSADI İNKİŞAFIN YEKUNLARINA HƏSR OLUNMUŞ İCLASI*

16 yanvar 2009-cu il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədriyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2008-ci ildə sosial-iqtisadi inkişafın yekunlarına həsr olunmuş iclası keçirilmişdir.

Dövlətimizin başçısı iclası giriş nitqi ilə açdı.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin nitqi

Bugünkü iclas 2008-ci ildə sosial-iqtisadi inkişafın yekunlarına həsr olunmuşdur. 2008-ci il dünya tarixində maliyyə və iqtisadi böhran ili kimi qalacaqdır. Azərbaycan üçün isə 2008-ci il növbəti uğurlu il olmuşdur. 2008-ci ildə nəzərdə tutulmuş bütün proqramlar uğurla icra edilmiş, iqtisadiyyatın yüksək sürətlə inkişafı davam etdirilmiş və ölkədə infrastruktur layihələri vaxtlı-vaxtında həyata keçirilmişdir. Bir sözlə, Azərbaycanda son illər aparılan uğurlu iqtisadi islahatlar 2008-ci ilin yekunlarında da özünü göstərmişdir. İqtisadiyyatımız təxminən 11 faiz artmışdır.

Bildiyiniz kimi, dünyanı bürümüş maliyyə və iqtisadi böhran böyük çətinliklər gətirmişdir. Müxtəlif ölkələrdə iqtisadiyyat tənəzzülə uğrayır, müəssisələr dayanır, işsizlik artır və ölkələr böyük problemlərlə üzləşirlər. Azərbaycanda isə 2008-ci ildə yeni müəssisələr açılmış, iqtisadiyyat artmış, həm dövlət

* Назирляр Кабинетинин 2008-ги илдя социал-иqtисади инкишафын йекунларына шяср олунмуш иъласында Малиййя назирі Самир Шярифов, Игтисади Инкишаф назирі Шацин Мустафайев вя Милли Банкын идаря шейятинин сядри Елман Рцстямов чыхыш етдиляр.

investisiyaları, həm də özəl sektorun fəaliyyəti nəticəsində böyük, nəhəng infrastruktur layihələri icra olunmuşdur. İqtisadiyyatımız hərtərəfli inkişaf etmiş, ölkə 2008-ci ildə daha da güclənmişdir. Bizi narahat edən yeganə məsələ inflyasiyanın yüksək səviyyədə – 20 faizdən çox olmasıdır. Bununla bərabər, əhalinin pul gəlirləri ondan qat-qat çoxdur. Əhalinin pul gəlirləri 2008-ci ildə 36 faiz artmışdır. Bu çox yaxşı göstəricidir. Nəzərə alsaq ki, son illərdə bu rəqəm təxminən bu həddədir, demək olar ki, insanların rifah halının yaxşılaşdırılması istiqamətində atılan addımlar öz gözəl nəticələrini verir. 2008-ci ilin yekunlarına görə Azərbaycanda yoxsulluğun səviyyəsi daha da aşağı düşübdir. Bu gün Azərbaycanda yoxsulluğun səviyyəsi 13,2 faiz təşkil edir. Bu çox böyük nailiyyətdir. Nəzərə alsaq ki, 2003-cü ildə yoxsulluğun səviyyəsi 49 faiz idi, bu 13,2 faiz böyük nailiyyətdir. Ölkədə aparılan əsaslı, köklü islahatlar ölkənin iqtisadi potensialının möhkəmlənməsinə yönəldilib, bu da ilk növbədə, insanların rifah halının yaxşılaşmasında özünü göstərir. Biz öz sosial siyasətimizi bundan sonra da uğurla davam etdirəcəyik. Bütün sosial proqramlar icra olunur. 2008-ci ildə minimum əməkhaqqı və minimum pensiyaların baza həddi 50 faiz artırılmışdır və indi Azərbaycanda orta əməkhaqqı 335 dollar, orta pensiya 120 dollar səviyyəsindədir.

Əlbəttə, iqtisadiyyatımız artdıqca, bütün sosial məsələlər daha da uğurla icra olunacaqdır. Ünvanlı sosial yardım proqramı uğurla icra edilir və 2009-cu ildə davam etdirilməlidir. Bütövlükdə 2009-cu ilin vəzifələri haqqında biz hələ danışacağıq. Amma demək istəyirəm ki, 2009-cu ildə bütün sosial proqramlar yüksək səviyyədə icra edilməlidir və əminəm ki, belə də olacaqdır.

Kənd təsərrüfatı, sənaye istehsalı sahəsində böyük nailiyyətlər var. Azərbaycanda yeni, böyük müəssisələr açılır. 2008-ci ildə Bakıda və bütün bölgələrdə yeni müəssisələrin açılışında iştirak etmişdik. Regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı uğurla başa çatıbdir. 2004-cü ilin əvvəlində qəbul

edilmiş proqram tam şəkildə yerinə yetirilib və proqrama o vaxt nəzərdə tutulmamış bir çox məsələ əlavə olunub və uğurla icra ediləndir. Proqramın icrası nəticəsində iqtisadiyyatımız şaxələndirilib, bütün bölgələrdə yeni infrastruktur layihələri həyata keçirilib, iş yerləri açılıbdır, yeni müəssisələr fəaliyyətə başlayıbdır. Son beş ildə 766 min yeni iş yeri açılıb ki, bunların 548 mini daimidir. 2008-ci ildə 120 mindən çox yeni iş yeri açılmışdır.

Bilirsiniz ki, postsovet məkanında və bütövlükdə dünyada işsizlik və yoxsulluq ən böyük problemə çevrilir. İnkişaf etmiş ölkələrdə işsizlərin sayı yüz minlərlədir, bizim bölgədə on minlərlə, Azərbaycanda isə keçən il iş yerlərinin açılması istiqamətində çox vacib addımlar atılıbdır. Bunlar uğurlu iqtisadi siyasətimizin, iqtisadi islahatların, sosial məsələlərin həllinin nəticəsidir. Bəzi bədxahlar, bizdə olan vəziyyəti yaxından bilməyən, ya da ki, hansısa paxıllıq hissləri ilə yaşayan insanlar uğurlarımızı neft amilinə bağlamaq istəyirlər. Əlbəttə ki, Azərbaycanın uğurlu neft strategiyası ölkə iqtisadiyyatının inkişafında çox böyük rol oynamışdır. Bu rol davam edir və gələcəkdə də davam edəcəkdir. Bizim enerji siyasətimiz ölkəmizə çox böyük fayda gətiribdir. Bütün uğurlarımızı ancaq neft amili ilə bağlamaq tamamilə yanlış bir yanaşmadır. Neft və qaz hasil edən ölkələr kifayət qədər çoxdur. Bizim bölgədə – Xəzər hövzəsində yerləşən ölkələrin neft-qaz potensialı Azərbaycandakından bir neçə dəfə böyükdür və hasilat da bir neçə dəfə çoxdur. Ona görə bizim uğurlarımızı ancaq neft-qaz amili ilə bağlamaq qəbuləilməzdir. Bizim iqtisadi uğurlarımızın təməlində düşünülmüş siyasət, ölkənin milli maraqlarının qorunması, demokratik proseslər, siyasi, iqtisadi islahatlar dayanır və bütün bunları görməmək mümkün deyildir. Əgər dünyanın ən birinci, ən qabaqcıl maliyyə qurumu olan Dünya Bankı Azərbaycanı 2008-ci ilin yekunlarına görə ilin bir nömrəli islahatçı ölkəsi kimi tanıyrsa və bunu bəyan edirsə, bu onu göstərir ki, uğurlarımızın təməlində siyasətimiz,

düzgün xəttimiz və Azərbaycanda gedən müsbət proseslər dayanır.

Ölkədə hökm sürən siyasi sabitlik, xalqla iqtidar arasında olan birlik, iqtisadi islahatlar, regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramının uğurla icra olunması, sosial məsələlərin həlli, insanların həyat səviyyəsinin yaxşılaşdırılması, çoxsaylı sosial obyektlərin tikilməsi, infrastruktur layihələri – bu siyahını davam etdirmək mümkündür – bütün bu amillər bir-biri ilə bağlıdır. Budur bizim uğurlarımızın əsas səbəbi və növbəti illərdə biz bu siyasəti davam etdirəcəyik.

2009-cu ilin dövlət büdcəsi təsdiq edilibdir. Dünyada mövcud olan maliyyə və iqtisadi böhrana, neftin qiymətinin 4-5 dəfə aşağı düşməsinə baxmayaraq, 2009-cu ilin dövlət büdcəsi 2008-ci ilə nisbətən həcm baxımından daha da böyükdür. Dövlət büdcəsinin xərcləri 15,4 milyard dollar, icmal büdcə isə 18,4 milyard dollar təşkil edir. Bu büdcə bizə imkan verəcək ki, 2009-cu ildə bütün sosial məsələlər öz həllini tapsın, infrastruktur layihələri uğurla davam etdirilsin və ölkə üçün lazım olan bütün tədbirlər görülsün.

Uğurlu neft strategiyamız sayəsində Azərbaycanın valyuta ehtiyatları çox yüksək səviyyədədir. Azərbaycanın 18 milyard dollardan çox valyuta ehtiyatları vardır, dövlət borcu isə 2 milyard dollardan bir az çoxdur. Yəni, bu çox yüksək göstəricidir və bizə tamamilə imkan verir ki, iqtisadi islahatlarımızı bundan sonra da davam etdirək.

Enerji sahəsində əldə edilmiş uğurlar Azərbaycanı həm siyasi, həm iqtisadi cəhətdən daha da gücləndirir. Bu günlərdə yaşanan enerji böhranı və enerji qarşিদurması bir daha onu göstərir ki, enerji təhlükəsizliyini təmin edə bilməmiş ölkələr böyük problemlərlə üzləşirlər. Azərbaycan enerji təhlükəsizliyi məsələlərini tam şəkildə həll edibdir. Neft-qaz hasilatı, ixracı artır, Azərbaycanda həm hasilatda, həm nəqldə, həm də tranzit məsələlərinin həllində heç bir problem yoxdur. Azərbaycan etibarlı tərəfdaşdır, bir dəfə də olmayıb ki, öz öhdəliklərini yerinə yetirməsin. Bütün tərəfdaşlar qarşısında götürdüyümüz

öhdəlikləri vaxtlı-vaxtında, yüksək səviyyədə icra edirik. Həm neft hasilatçısı, həm qaz hasilatçısı, həm neft-qaz ixrac edən, həm də tranzit ölkə kimi, bizim heç bir problemimiz yoxdur və etibarlı tərəfdaş kimi, dost ölkə kimi, Azərbaycan dünya miqyasında öz müsbət imicini daha da gücləndirir. Biz bundan sonra da özümüz üçün dost ölkələrin enerji təhlükəsizliyi məsələlərinin həllinə köməyimizi, təhfəmizi verəcəyik.

Azərbaycanın milli maraqları tam şəkildə müdafiə olunur, Azərbaycan çox önəmli ölkəyə çevrilibdir, bu bölgədə enerji siyasəti baxımından Azərbaycanın əvəzolunmaz rolu vardır. İki ay əvvəl Bakıda keçirilmiş Enerji sammiti bunu bir daha təsdiqlədi. Aparılan müzakirələr, sammitin nəticələri, qəbul edilmiş qərarlar bir daha onu göstərdi ki, bu bölgədə enerji məsələlərinin hansı istiqamətə yönəldilməsinə Azərbaycanın çox böyük təsiri vardır.

Azərbaycanın mövqeyi birmənalıdır – bizim üçün ilk növbədə milli maraqlarımız, Azərbaycanın enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasıdır. Biz buna uğurla nail olmuşuq və növbəti illərdə enerji siyasətimiz həmişə olduğu kimi, əgər belə demək mümkündürsə, sülhməramlı olacaqdır. Biz enerji siyasətimizdən məharətlə istifadə edib daha da çox dostlar qazanırıq. Azərbaycanın enerji siyasəti əməkdaşlığa, dostluğa yönəldilibdir, bölgədə regional əməkdaşlığın güclənməsinə yönəldilibdir. Budur bizim yanaşmamız, bizim siyasətimiz və geniş mənada enerji fəlsəfəmiz. Hesab edirəm ki, Azərbaycanın bu sahədəki uğurlu təcrübəsindən istifadə başqa yerlərdə də yaranmış böhranlı vəziyyətdən çıxış yolu tapmaq üçün yaxşı fürsət ola bilər.

Bakı–Tbilisi–Ceyhan, Bakı–Tbilisi–Ərzurum və Bakı–Tbilisi–Qars kimi nəhəng transmilli layihələr ölkəmizin siyasi və iqtisadi mövqelərini olduqca möhkəmləndirmişdir. Enerji daşıyıcılarının nəqlinin şaxələndirilməsi istiqamətində biz qarşıda duran bütün vəzifələri uğurla icra etdik və bu gün Azərbaycan neftini və qazını dünya bazarlarına çıxaran 7 kəmərlə mövcuddur, onların hamısı da işlək vəziyyətdədir, Azərbaycan

neftini və qazını müxtəlif istiqamətlərə nəql edir. Əlbəttə ki, enerji məsələləri bu gün dünyanın gündəliyində birinci yerdədir və Azərbaycan başda olmaqla, enerji təhlükəsizliyini təmin edə bilən ölkələr növbəti illərdə özlərini rahat hiss edəcək və çox inamla irəliyə gedəcəkdir.

Qeyd etdiyim kimi, nəqliyyat sektorunda Bakı–Tbilisi–Qars dəmir yolunun tikintisi davam edir, biz çox şadıq ki, bu layihə icra olunmağa başlamışdır. Uzun illər müzakirələrdən sonra məsələ həll olunmağa başlamışdır və bu dəmir yolunun iqtisadi, siyasi və strateji əhəmiyyəti hamıya bəllidir. Bu bir daha onu göstərir ki, Azərbaycan tərəfindən irəli sürülmüş bütün təşəbbüslər həyatda öz əksini tapır. Əgər biz hansısa təşəbbüsü irəli sürürüksə, əminik ki, onu icra edəcəyik. Çünki bunun arxasında düşünülmüş siyasət, ölçülüb-biçilmiş addımlar, hesablamalar dayanır. Bizim güclü iradəmiz və iştirakımızla bölgədə yaranmış gözəl əməkdaşlıq şəraiti – bütün bunlar bu regional məsələlərin həllində müsbət rol oynayır. Əlbəttə ki, burada təşəbbüs göstərmək də çox böyük əhəmiyyət daşıyır. Təşəbbüs bir ideya, bir fikir kimi irəli sürüləndə, bəzi hallarda ona yanaşma müxtəlif olur. Ancaq biz təşəbbüsləri gerçəkliliyə çeviririk. Biz öz əməlimizlə, işimizlə nəhəng transmilli, dünya üçün böyük əhəmiyyət kəsb edən enerji, nəqliyyat layihələrini icra edirik. Vəsait qoymaqla, investisiya qoymaqla, bütün təşkilati məsələlərin həllinə öz töhfəmizi verməklə və bütün başqa yollarla bu layihələri icra edirik.

Sosial sahədə, qeyd etdiyim kimi, 2009-cu ildə də öz siyasətimizi davam etdirəcəyik. Son 5 ildə bu sahədə çox böyük nailiyyətlər əldə edilibdir. Azərbaycanda təhsil, səhiyyə, mədəniyyət, idman sahəsindəki nailiyyətlər haqqında qürurla danışa bilərik. Bu sahədə, sözün əsl mənasında, böyük dönüş yarandı və artıq əldə edilmiş nailiyyətlər əsasında biz növbəti illərdə də bu siyasəti davam etdirməliyik. Yəni son 5 il ərzindəki uğurlar, nailiyyətlər növbəti 5 il üçün də həm əsasdır, həm də örnəkdir. Son 5 il ərzində müxtəlif məqamlarda bizim siyasətimizə mane olmaq, daxili işimizə qarışmaq istəyənlər və

ya hansısa formada siyasətimizi bəyənməyən dairələr vaxtaşırı səslerini qaldırmağa çalışmışlar. Bəzi hallarda daha çox 4-5 il əvvəl məsləhət vermək, yol göstərmək, tövsiyə etmək, yaxud da göstəriş vermək cəhdləri olmuşdur. Biz bütün bunları yaxşı xatırlayırıq. Əgər biz o vaxt bu sözlərə baxsaydıq və öz yolumuzdan dönsəydik, iradə göstərməsəydik, bu gün Azərbaycanın vəziyyəti sözə baxanların vəziyyətinə yaxın ola bilərdi.

Bütün təzyiqlərə, əsassız ittihamlara, bəzi hallarda çirkin böhtan kampaniyalarına baxmayaraq, biz yolumuzdan dönmədik. Ona görə ki, Azərbaycan xalqı bizi dəstəklədi, bizə bu inamı, bu qüvvəni verdi və son 5 ilin tarixi göstərir ki, kim haqlı olub, kim isə əbəs yerə səylər göstərirdi.

Azərbaycan müstəqil dövlətdir və müstəqil siyasəti var. Bu siyasət Azərbaycanı son 5 ildə xeyli dərəcədə gücləndirmişdir. Bugünkü və 5 il bundan əvvəlki Azərbaycan başqa-başqa ölkələrdir demək olar. Həm iqtisadi, həm siyasi baxımdan bölgədəki rolumuzun artması – bütün bunlar Azərbaycanı çox yüksək pilləyə qaldırıb və bundan sonra da Azərbaycan xalqının iradəsi, milli maraqları, dövlətçilik prinsipləri bizim üçün əsas olacaqdır.

Biz bütün sahələrdə əməkdaşlığa hazırıq, bütün ölkələrlə qarşılıqlı əsaslar üzərində, qarşılıqlı hörmət və bir-birinin işlərinə qarışmamaq prinsipləri əsasında bundan sonra da münasibətləri davam etdirmək fikrindəyik. Ancaq bu münasibətlər bu gün olduğu kimi, gələcəkdə də dünyada qəbul olunmuş və demokratik prinsipləri əks etdirən əsaslar üzərində qurulacaqdır. Bizim planlarımız çoxdur. Ölkəmizi bundan sonra da uğurla inkişaf etdirməliyik. 2009-cu ildə və ondan sonrakı illərdə nəzərdə tutulmuş bütün proqramlar icra olunacaqdır.

Regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramının uğurla icra olunması bunun əyani sübutudur. Növbəti 5 il üçün yeni geniş proqram hazırlanır və yəqin ki, yaxın vaxtlarda biz onu qəbul edəcəyik.

2008-ci ildə Ermənistan–Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli işində əməli-praktik nəticələr olmasa da, bizim mövqeyimiz daha da möhkəmlənmişdir. Mart ayında BMT Baş Məclisində Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərində vəziyyətlə bağlı qətnamənin böyük səs çoxluğu ilə qəbul edilməsi həm bizim gücümüzü, həm də haqq-ədaləti göstərdi. Yəni, onu göstərdi ki, dünya birliyi, dünya ictimaiyyəti Azərbaycanın tərəfindədir. Baxmayaraq ki, bir daha vurğulamaq istəyirəm, Minsk qrupunun həmsədr ölkələri, vasitəçilik missiyası ilə birbaşa məşğul olan ölkələr – Amerika Birləşmiş Ştatları, Rusiya və Fransa bizə məlum olmayan səbəblər üzündən bu qətnamənin əleyhinə çıxmışdı və bəzi hallarda başqa ölkələri də buna təhrik etmək istəmişdilər, ancaq Azərbaycan tərəfindən irəli sürülmüş qətnamə böyük səs çoxluğu ilə qəbul edildi. Bu bizim böyük siyasi və diplomatik uğurumuzdur. Bu, növbəti ciddi sənəddir.

Bildiyiniz kimi, 15 il əvvəl BMT Təhlükəsizlik Şurasının 4 qətnaməsi qəbul edilmişdir. Bu qətnamə bizim növbəti siyasi uğurumuzdur. Bunun əsasında münaqişə öz həllini tapa bilər. Ermənistan və Azərbaycan prezidentlərinin birgə imzaladıqları Bəyannamə BMT Baş Məclisində qəbul edilmiş Bəyannamənin məntiqi nəticəsidir. Baxmayaraq ki, Ermənistan təbii olaraq, BMT-də qətnamənin qəbul olunmasına etiraz etməyə çalışırdı. Buna baxmayaraq, Ermənistan rəhbəri o əsasda müştərək Bəyannaməyə qol çəkmişdir. Orada nə göstərilir?! Orada göstərilir ki, münaqişə beynəlxalq hüquq prinsipləri əsasında, beynəlxalq təşkilatların qərarları və sənədləri əsasında öz həllini tapmalıdır. Hansı qərarlar və sənədlər?! Bu, tamamilə aydın məsələdir. Qeyd etdiyim BMT Təhlükəsizlik Şurasının 4 qətnaməsi, BMT Baş Məclisinin qətnaməsi, ATƏT-in sənədləri, Lissabon sammitinin sənədləri – bütün bu sənədlər. Məsələ bunların əsasında öz həllini tapmalıdır və Ermənistan rəhbərinin buna qol çəkməsi, hesab edirəm ki, çox müsbət bir haldır.

Digər tərəfdən, Birgə Bəyannamə Ermənistan–Azərbaycan prezidentləri tərəfindən imzalanmışdır. Yəni, bu onu göstərir ki,

bu ölkələr münaqişənin tərəfləridir, münaqişənin heç bir başqa tərəfi yoxdur. Halbuki, uzun illər ərzində Ermənistan tərəfi həmişə çalışırdı ki, qondarma Dağlıq Qarabağ qurumunun nümayəndələrini də bu prosesə daxil etsin. Biz haqlı olaraq, buna həmişə etiraz edirdik. Əminəm ki, Ermənistan rəhbərinin münaqişənin tərəfi kimi, Birgə Bəyannaməyə qol çəkməsi artıq növbəti illərdə Dağlıq Qarabağın prosesə qoşulması cəhdlərinə son qoyacaqdır.

Bununla bərabər, Birgə Bəyannamədə göstərilir ki, məsələnin həllinin bütün mərhələləri beynəlxalq zəmanətlə təmin olunmalıdır. Bütün dövrlərdə Azərbaycanın mövqeyi ondan ibarət olmuşdur ki, məsələ ancaq addım-addım öz həllini tapa bilər. İlk növbədə, Ermənistan işğalçı qüvvələri bütün işğal olunmuş torpaqlardan çıxarılmalı, beynəlxalq zəmanət əsasında təhlükəsizlik məsələləri həll olunmalıdır. Sonra Dağlıq Qarabağın statusu haqqında danışıqlar aparıla bilər, bir şərtlə ki, o status ancaq Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində olmalıdır. Bu, Azərbaycanın prinsipial və dəyişməz mövqeyidir. Mərhələli həllin üstün olması onu göstərir ki, Azərbaycanın uzun illər ərzində dediyi sözlər və təklif etdiyi yanaşmalar bu gün Ermənistan tərəfindən də qəbul edilir. Əks halda, Ermənistan tərəfi mərhələli həlli nəzərdə tutan Bəyannaməyə heç vaxt qol çəkməzdi. Bildiyiniz kimi, onların mövqeyi paket variantından ibarət olmuşdur. Yəni mən bunu ona görə daha geniş işıqlandırıram ki, heç kimdə heç bir şübhə olmasın – bu Bəyannamə Azərbaycanın milli maraqlarına xidmət göstərir, Azərbaycanın mövqeyini əks etdirir və ümid etmək istəyirəm ki, bu siyasi niyyət 2009-cu ildə real nəticələrə çevriləcəkdir. Hər halda, biz öz mövqeyimizi dəfələrlə bəyan etmişik və bu gün mən bir daha bunu açıqlayıram. Biz çalışırıq ki, məsələ danışıqlar yolu ilə öz həllini tapsın.

Ancaq bununla bərabər, o da heç kimə sirr deyil ki, biz ordu gücümüzü də artırırıq və böyük dərəcədə artırmışıq. Son 5 il ərzində ordu quruculuğu istiqamətində atılmış addımlar Azərbaycanı çox gücləndirmişdir. Növbəti illərdə orduya

ayrılan xərclər daha da artacaqdır. Mən bunu bir daha demək istəyirəm ki, biz bu sahəyə prioritet diqqət göstəririk və 2009-cu ildə bütün hərbi xərclərimiz 2,3 milyard dollar təşkil etməlidir. Bu, böyük rəqəmdir. Ancaq bizim qarşımızda böyük vəzifələr dayanır. Biz istənilən anda, istənilən yolla öz doğma torpaqlarımızı azad etməyə hazır olmalıyıq, hazırıq, ancaq özümüzü daha da gücləndirməliyik.

Mən bir daha demək istəyirəm ki, 2008-ci ilin yekunları Azərbaycanda aparılan siyasətin təntənəsini göstərir. 2008-ci ilin yekunları 5 il ərzində görülən işlərə vurulan yekundur. Azərbaycan xalqı bu işlərə mənim üçün ən vacib olan münasibətini keçən ilin oktyabr ayında prezident seçkilərində bildirmişdir. Bu bizim üçün ən böyük göstəricidir. Bizim işlərimizin düzgün aparılmasına ən böyük işarədir, ən böyük sübutdur. Elə etməliyik ki, növbəti illərdə xalqın etimadını doğruldaq, Azərbaycanın qarşısında duran bütün məsələləri uğurla həll edək, Azərbaycanı daha da gücləndirək, bölgədə və dünyada mövqelərimizi möhkəmləndirək, iqtisadi sahədə daha ciddi nailiyyətlərə çatmaq, bütün sosial məsələləri həll edək və beləliklə, ölkəmizi uğurla irəliyə aparaq.

YEKUN NİTQİ

Beləliklə, 2008-ci ilin yekunlarına qayıtsaq, bir daha demək olar ki, əvvəlki illər kimi, 2008-ci il də Azərbaycan üçün çox uğurlu olmuşdur. Bunu biz həm statistik göstəricilərdə, həm də real həyatda görürük və elə etməliyik ki, bu müsbət dinamika bundan sonrakı illərdə də davam etsin. Xüsusilə 2009-cu ildə, çünki burada da qeyd olunduğu kimi və biz bunu beynəlxalq mətbuatdan da izləyirik – 2009-cu il dünya iqtisadiyyatı üçün çox ağır il olacaqdır. Hamıya bəllidir ki, maliyyə və iqtisadi böhran, demək olar ki, bütün dünyaya təsir etməyə başlamışdır. Bu böhranın səbəbkarı biz olmamışıq. Azərbaycan iqtisadiyyatı yüksək sürətlə inkişaf edirdi və Azərbaycan iqtisadiyyatı dünya iqtisadiyyatının bir parçasıdır. Dünya iqtisadiyyatına uğurla inteqrasiya edir və bizim iqtisadi imkanlarımız, potensialımız güclənir. Bu amillər istər-istəməz, Azərbaycana da mənfi təsir göstərə bilər. 2009-cu il üçün bizim əsas vəzifəmiz ondan ibarət olacaq ki, bu beynəlxalq dünya maliyyə və iqtisadi böhranının Azərbaycana ola biləcək mənfi təsirinin nəticələrini minimuma endirək. 2009-cu il üçün nəzərdə tutulmuş infrastruktur layihələri və digər sosial və iqtisadi proqramlar icra olunmalıdır.

Burada qeyd olundu ki, Azərbaycanda aparılan infrastruktur layihələrinin uğurla icrası bu proqramın düzgünlüyünü bir daha sübut etmişdir. Çünki bütün dövrdə beynəlxalq maliyyə qurumları ilə bu sahədə diskussiyalar aparılmış və bizim bu istiqamətdə çox ciddi və fəal siyasətimiz bəzi hallarda beynəlxalq maliyyə qurumlarında müəyyən narahatlıq yaradırdı, bizə xoş niyyətlə müəyyən məsləhətlər verirdilər. Ancaq bugünkü gün və xüsusilə inkişaf etmiş ölkələrin böhrana münasibəti və bu münasibətin təzahürü olan infrastruktur və sosial obyektlərin tikintisi niyyətləri bir daha onu göstərir ki, biz düzgün yoldayıq. Əgər son 5 ildə bu nəhəng infrastruktur layihələri icra olunmasaydı, onları bundan sonra icra etmək

daha ağır, daha çətin olardı. Bütün infrastruktur layihələrinə bunu şamil etmək olar. Əgər son 5 ildə güclü enerji potensialı yaratmasaydıq, bu gün bizim vəziyyətimiz necə olacaqdı? Son 5 ildə Azərbaycanda elektrik enerjisi sahəsində çox böyük nailiyyətlər əldə edilibdir. Mən ilin sonunda Səngəçal elektrik stansiyasının açılışında bunların hamısını qeyd etdim. Bu bizə imkan verdi ki, elektrik enerjisini idxal edən ölkədən onu ixrac edən ölkəyə çevrilək.

Bu gün nəinki Azərbaycan elektrik enerjisini ixrac edir, hətta vaxtı ilə işıqsız, qazsız qalan Naxçıvan indi Türkiyəyə 17 meqavat gücündə elektrik enerjisi ixrac edir. Bunlar son illər ərzində əldə edilmiş nailiyyətlərdir. Mən Səngəçal elektrik stansiyasının açılışında xatırlatdım ki, Sumqayıt elektrik stansiyasının təməlqoyma mərasimində biz ondan sonra başlanmış və ondan da əvvəl icra olunmuş layihələr haqqında bəlkə də heç ciddi düşünmürdük. Sumqayıt elektrik stansiyası xarici kredit hesabına və xarici podratçı tərəfindən inşa edilir. O stansiyanın təməlini biz 2004-cü ildə qoyduq. Amma o vaxtdan bu günə qədər Azərbaycanda 6 modul tipli elektrik stansiyası tikilmişdir. Azərbaycanın öz imkanları, vəsaiti hesabına, öz şirkətləri tərəfindən inşa olunmuş bu stansiyalar indi enerji potensialımızı böyük dərəcədə gücləndirir. Bu stansiyaların ümumi istehsal gücü 900 meqavata yaxındır. Bununla bərabər, digər mövcud olan enerji qurğularında aparılmış yenidənqurma işləri nəticəsində əlavə enerji mənbələri əldə edilibdir. İran İslam Respublikası ilə elektrik enerjisi mübadiləsi edirik. İmişli–Parsabad yüksək gərginlikli xəttin çəkilməsi nəticəsində əlavə 500 meqavat gücündə elektrik enerjisi əldə edəcəyik.

Əgər bunlar olmasaydı, bugünkü Azərbaycanın vəziyyəti necə olacaqdı? Tam əminliklə deyə bilərəm ki, bu gün Azərbaycanda enerji böhranı hökm sürəcəkdə və bunun nəticəsində bütün iqtisadiyyat çox ağır vəziyyətə düşə bilərdi. Sumqayıtda elektrik stansiyasının tikintisi davam edir və yaxın zamanlarda istismara veriləcəkdir. Şirvanda və Qubada da inşa

edilir. Yəni üçünün birlikdə ümumi istehsal gücü 1500 meqavatdan çox olacaqdır. Biz bunu ona görə edirik ki, özümüzü növbəti illərdə də tam sığortalayaq. Azərbaycanın artan imkanları, artan iqtisadiyyatı yeni elektrik enerjisi tələb edir.

Əgər bir neçə il əvvəl qaz təsərrüfatında baş vermiş hadisələri bir daha gözümüzün önündən keçirsək görərik ki, Azərbaycan 5 il əvvəl qaz idxal edən ölkə idi. Öz hasilatımız bizi təmin etmirdi və böyük həcmdə, demək olar ki, istehlak olunan qazın yarısını biz xaricdən alırdıq. 2006-cı ildə Azərbaycan xaricdən 4 milyard 500 milyon kubmetr qaz alırdı və böyük vəsait də ödəyirdi. Xatırlayıram, 2006-cı ilin qiyməti 110 dollar təşkil edirdi. Ancaq 2006-cı ilin sonunda bizə qazı satan tərəf birdən-birə qiyməti 2 dəfədən çox artırdı və 2007-ci il üçün bizə elan olunmuş qiymət 230 dollar səviyyəsində idi. Bunu biz böyük sürpriz kimi qəbul etdik və dərhal danışıqlara başlamaq niyyətimizi göstərdik. Danışıqlar nəticəsində nəinki qiymət aşağı düşdü, daha da artdı. Bizə dedilər ki, 230 dollara almaq istəmirsinizsə, onda 235 dollara alacaqsınız. Bu, tamamilə dözülməz, heç bir normal, sivil münasibətlərə sığmayan yanaşma idi. Belə olan halda Azərbaycan bundan imtina etdi. Biz əməli-praktik tədbirlər gördük. Baxmayaraq ki, bu tədbirlərin görülməsi üçün cəmi 1 ay, ondan da az vaxtımız var idi. Çünki bu danışıqlar 2006-cı ilin noyabrında başlanmışdı və son cavabı biz dekabr ayında almışdıq. Yəni, budur reallıq və Azərbaycan bütün imkanlarını səfərbər edib, 2007-ci ilin qışını da uğurla yola verdi və bununla bərabər, 2007-ci ildə hətta Gürcüstana qaz nəqlinə başladı. Bax, budur bizim imkanlarımız, budur reallıq!

Bu gün biz özümüzü elektrik enerjisi ilə, neftlə, qazla tamamilə təmin edirik. Ona görə biz arxayın yaşayırıq, ona görə də bu sahədəki böhranlı münasibətlər bizə təsir etmir. Ancaq biz hər şeyi xatırlamalıyıq və nəticə çıxarmalıyıq.

Beləliklə, qazı idxal edən Azərbaycan bu gün qazı ixrac edir və bizdən qaz almaq istəyən tərəflər artır. Əgər 2007-ci il üçün

bizə elan edilmiş qiymət 235 dollar idisə – baxmayaraq ki, həmin il üçün Ermənistana təklif olunan qiymət 110 dollar idi – indi təsəvvür edin ki, 2009-cu ilə bizə hansı qiyməti oxuyacaqdılar. Ən azı – yəni mən belə hesab edirəm – 1000 kubmetr qaza 450, bəlkə də 500 dollar! Nəzərə alsaq ki, əgər biz burada əməli-praktik işlərə başlamasaydıq və vaxtlı-vaxtında bunları etməsəydik – burada mən xüsusilə neft şirkətinin fəaliyyətini yüksək qiymətləndirmək istəyirəm – bizim artan tələbatımız, ehtiyacımız 4 milyard 500 kubmetr yox, bəlkə 5 milyard, 6 milyard kubmetr olacaqdı. Onu da 500 dollara vuranda, Azərbaycan bu gün ancaq idxal qazına 2,5–3 milyard dollar pul ödəməli idi.

Bax, budur bizim gördüyümüz işlər və indi Azərbaycan özünü tamamilə qazla təmin edir, qazlaşdırma prosesi gedir, qazlaşdırılmayan rayonlar yoxdur. Heç sovet tarixində də elə olmamışdır ki, bütün rayonlar qazlaşdırılsın. İndi hər bir rayon mərkəzinə qaz verilir və növbəti illərdə o həcm daha da artacaq, yeni kəndlər qaz alır və bütövlükdə Azərbaycanda qazlaşdırma 85 faiz təşkil edir. Bizdən daha çox qaz hasil edən və ixrac edən ölkələrdə qazlaşdırma 50–60 faiz səviyyəsindədir. Bizdə isə 85 faizdir və biz gələcəkdə bunu daha da artıracağıq. Bu gün nəinki özümüzü təmin edirik, hətta Azərbaycan dünya qaz bazarında öz rolunu oynamağa başlamışdır. Bu gün Azərbaycan qazı Gürcüstanda, Türkiyədə, Yunanıstanda istehlak olunur. Bu coğrafiya daha da genişlənə bilər. Yəni, bu gün dünyada əlavə qaz mənbəyinə maraq, tələbat artır və biz də buna hazır olmalıyıq. Biz vaxtlı-vaxtında bütün işləri gördük, lazım olan nəhəng infrastrukturunu – neft-qaz kəmərlərini inşa etdik. Bütün istiqamətlərə neft-qaz kəmərlərimiz var və istənilən istiqamətə biz istənilən həcmdə enerji resurslarımızı ötürə bilərik.

Hesab edirəm ki, 2009-cu ildə biz Azərbaycan qazının nəqli ilə bağlı tranzit anlaşmasını tezliklə imzalamalıyıq. Aparılan danışıqlar onu göstərir ki, Avropada, xüsusilə Yunanıstanda və Bolqarıstanda Azərbaycan qazına böyük ehtiyac var. Bu iki ölkə ilə, həmçinin İtaliya ilə danışıqlarımız aparılır.

İmkanlarımız elədir ki, 2009-cu ildə əgər tranzit anlaşması – beynəlxalq normalara və beynəlxalq təcrübəyə əsaslanmış tranzit müqaviləsi imzalanarsa, biz 2009-cu ildə həm Yunanıstana, həm də Bolqarıstana Azərbaycan qazını ixrac edə biləcəyik. Əlbəttə ki, bu təkcə bizdən asılı deyil, çünki tranzit müqaviləsinin bütün tərəfləri razılığa gəlməlidirlər. Ancaq bu razılıq, bir də qeyd etmək istəyirəm ki, beynəlxalq təcrübəyə, beynəlxalq hüquq normalarına, enerji xartiyasına əsaslanmalıdır. Bu potensial bizdə var, Azərbaycanın qaz ehtiyatlarının ən minimum həcmi 2 trilyon kubmetrdir. Yəni ki, növbəti illərdə biz bu imkanlardan səmərəli istifadə etməliyik.

Bir daha demək istəyirəm ki, bu məsələ indi dünyanın gündəliyində bir nömrəli məsələdir və şübhə yox ki, növbəti illərdə enerji resurslarına olan tələbat daha da artacaqdır. Çünki həm dünyada yeni mənbələr aşkar olunmur, həm də ki, mövcud olan mənbələr və nəqlimə sistemləri bu gün artıq tam şəkildə fəaliyyət göstərə bilmir. Müəyyən səbəblər üzündən – bu bizim işimiz deyildir. Amma bu reallıqdır. İstehlakçı üçün səbəb önəmli deyil, İstehlakçı üçün o önəmlidir ki, o qazı, yaxud da ki, başqa yanacağı vaxtlı-vaxtında alsın və dünya qiymətinə alsın. Hamı çalışır ki, daha da ucuz qiymətə alsın. Amma əsas odur ki, əmniyyətli təminat olsun. Azərbaycan bu günə qədər özünü çox etibarlı tərəfdaş kimi göstərmişdir və bir daha demək istəyirəm ki, bizim enerji siyasətimiz dostluğa, əməkdaşlığa və qarşılıqlı maraqların təmin olunmasına yönəldilibdir.

2009-cu ildə, əlbəttə ki, dünyanı bürümüş böhranla bağlı müxtəlif ölkələrdə müxtəlif tədbirlər görülür. Azərbaycanda da o cümlədən. Baxmayaraq ki, ölkəmizdə böhranın nəticələri hiss olunmur, deyə bilərəm ki, bəzi hallarda əksinə, istehlak qiymətlərinin aşağı düşməsi, hesab edirəm ki, ölkə vətəndaşları üçün çox müsbət bir haldır. Bir vaxt inflyasiya yüksək hədlərə çatanda, yaxud da qiymətlər qalxanda və biz izah edəndə ki, bunun əsas səbəbi neftin bahalaşmasıdır, digər səbəbi ölkə iqtisadiyyatının uğurla inkişafıdır – bəzi hallarda buna şübhə ilə yanaşırdılar. Amma reallıq bunu göstərir. Neftin qiyməti aşağı

düşməyə başlayan kimi, istehlak qiymətləri də aşağı düşməyə başlamışdır. Biz istehlak bazarına daha da ciddi nəzarət etməliyik, elə etməliyik ki, süni qiymət şişirtmələri olmasın. Hesab edirəm ki, qiymətlərin aşağı düşməsi daha da sürətlə getməlidir. Həm ərzaq məhsullarının, həm tikinti materiallarının qiymətləri daha da aşağı düşməlidir və bunu etmək üçün bu sahəyə ciddi nəzarət olmalıdır. Antiinhisar fəaliyyəti gücləndirməliyik. Əsassız inhisarçılığa, qeyri-sağlam rəqabətə son qoyulmalıdır. Bu işlərlə məşğul olan tərəflər ciddi şəkildə cəzalandırılmalıdırlar ki, bu sahədə ciddi dönüş yadaq. Bu sahədə maksimum şəffaflıq olmalıdır, dövlət qurumları tərəfindən bütün qanunsuz tələblər, xoşagəlməz hallar, qanunsuz müdaxilələr dərhal dayandırılmalıdır. Qanunsuz işlərlə məşğul olanlar cinayət məsuliyyətinə cəlb olunmalıdır. Artıq olunurlar və daha geniş, daha ciddi şəkildə olunmalıdırlar. Dövlət əleyhinə fəaliyyət göstərməyə, əsassız iddiada olmağa, yaxud da ki, qanunsuz yolla varlanmağa heç kimə icazə verilmir. Buna görə həm nəzarət, həm də inzibati tədbirlər və ciddi cəza tədbirləri tətbiq olunmalıdır. Xüsusilə 2009-cu ildə və ondan sonrakı illərdə bu siyasət davam etdiriləcəkdir.

Bütövlükdə maliyyə sektorunda, bank sistemində vəziyyət normaldır, yaxşıdır. Başqa ölkələrə nisbətən, ümumiyyətlə, vəziyyət çox müsbətdir.

Əgər hansısa ölkədə vəziyyət bizdən pisdirsə, o bizi sevindirməməlidir. Bizi o sevindirməlidir ki, burada vəziyyət həmişə yaxşı olsun. Ona görə maliyyə və bank sektorunda görülən tədbirlər və Milli Bank tərəfindən aparılmış ciddi və ağıllı siyasət çox yüksək qiymətə layiqdir. Bu, davam etdirilməlidir. Maliyyə-bank sektoru iqtisadiyyatın əsasıdır.

Burada bəzi təkliflər irəli sürüldü. Biz bu barədə əvvəllər də danışmışdıq, mən müvafiq göstərişlər vermişdim. Hesab edirəm ki, yaxın zamanlarda bu təkliflərin bir neçəsini icra etməliyik. Bu məsələ – Azərbaycanın valyuta ehtiyatlarının bir hissəsini Azərbaycan banklarında yerləşdirmək məsələsi artıq müzakirə olunur. Çalışırıq ki, Neft fondunun aktivlərini maksimum

əmniyyətlə saxlayaq və buna nail olmuşuq. Burada həm etibarlılıq, həm də vəsaitin idarə olunmasından əldə edilmiş gəlir də vacib rol oynayır. Bizim banklarımız, yəni özəl banklarımız bu yaxınlarda 1 milyard dollar məbləğində kredit resurslarını qaytarmışlar və bu proses davam edir. Bank sektoru hər bir ölkənin iqtisadiyyatının inkişafında çox mühüm rol oynayır. Düzdür, bizim dövlət investisiya layihələrimiz, investisiya proqramımız çox böyükdür və milyardlarla vəsaitlə ölçülür, bununla bərabər, bank sektorundan verilən kreditlərin, xüsusilə iqtisadiyyatın real sektoruna verilən kredit resurslarının da çox böyük əhəmiyyəti var. Hesab edirəm ki, biz xaricdə saxlanılan valyuta ehtiyatlarımızdan müəyyən həcmi ən əmniyyətli, ən etibarlı yerli banklara yerləşdirə bilərik, o şərtlə ki, bu vəsait yalnız iqtisadiyyatın real sektoruna yönəldilsin və bu vəsaitin xərclənməsində dövlət nəzarəti həddən artıq güclü olsun. Burada Mərkəzi Bank, Maliyyə Nazirliyi, İqtisadi İnkişaf Nazirliyi və lazım olarsa digər dövlət qurumları ölkəyə gətiriləcək resursların idarə olunmasına nəinki nəzarət etməli, onlar qərarların qəbul olunmasında iştirak etməlidirlər. Ona görə ki, bir tərəfdən, bu vəsaitdən səmərəli istifadə olunsun, digər tərəfdən, bu vəsait iqtisadiyyatın bizə – dövlətə lazım olan sahələrinə yönəldilsin.

Biz xarici investisiyaları alqışlayırıq və çox şadıq ki, bu proses Azərbaycanda davam edir. Yəni Azərbaycan xarici investorlar üçün cəlbedici ölkə kimi, öz əhəmiyyətini saxlayır, bəlkə daha da artırır və xarici investorlar vəsaiti onlara maraqlı olan sahələrə yönəldirlər. Dövlət investisiya xərcləri daha çox infraqurultura – yollara, elektrik stansiyalarına, qazlaşdırmaya, su xətləri, məktəblər, xəstəxanalar və mədəniyyət, idman obyektlərinin tikintisinə yönəldilir. Bank sektoru da 2009-cu ildə xüsusilə ilk növbədə real iqtisadiyyata o resursları verməlidir. Özəl banklar öz maliyyə resurslarından istədiyi kimi istifadə edə bilər. Onların bəziləri daha çox ticarət əməliyyatlarına üstünlük verir. Yəni, müəyyən ticarət əməliyyatlarının kreditləşməsi ilə məşğuldur. Bu onların öz

işidir, amma əgər dövlət vəsaiti orada yerləşdirəcəksə, burada çox ciddi nəzarət və bir daha qeyd etmək istəyirəm, dövlət qurumlarının həlledici sözü olmalıdır.

2009-cu ildə bütün sosial məsələlər həll olunmalıdır, buna söz ola bilməz. Maaşlar, pensiyalar – Azərbaycanda bu sahədə heç bir problem olmamışdır. Vacib olan bütün sosial proqramlar maksimum şəkildə icra edilməlidir. Məktəb tikintisi, xəstəxanaların tikintisi, təmiri. Son 5 il ərzində 1600-dən çox məktəb tikilib, yüzlərlə xəstəxana, tibb müəssisəsi tikilib, təmir olunub, bu sahədə çox ciddi irəliləyiş var. İdman qurğuları, mədəniyyət obyektləri – bunlar dövlət investisiya proqramında öz əksini tapmalıdır. O da heç kimə sirr deyil ki, neftin qiymətinin ucuzlaşması, əlbəttə, ölkəyə daxil ediləcək gəlirləri də azaldacaqdır. Ona görə dövlət investisiya proqramında mütləq prioritetlər göstərilməlidir. Əvvəlki illərdə dövlət investisiya proqramı qəbul olunur və bu bütün sahələri əhatə edirdi. Bu gün də belədir, belə də olacaqdır. Amma bununla bərabər, orada hər bir sahə üzrə prioritet layihələr göstərilməlidir. Hər bir qurum da öz daxilində bu prioritetləri müəyyən etməli və bunları Maliyyə Nazirliyi, İqtisadi İnkişaf Nazirliyi ilə və hökumətlə razılaşdırmalıdır. Hesab edirəm ki, biz dövlət investisiya proqramını maksimum dərəcədə icra edəcəyik. Ancaq vəziyyətlə bağlı, bu məsələlərə qənaətlə baxmalıyıq. Hansı məsələlər mütləq icra olunmalıdırsa, onları icra etməliyik. Hansılar ki, misal üçün, bir il gözləyə bilər, o qədər də vacib deyil, onları saxlaya bilərik.

Vacib olan məsələlərdən biri məcburi köçkünlərin yaşayış səviyyəsinin yaxşılaşdırılması və məşğulluğunun artırılması Dövlət Proqramının icrasıdır. Bildiyiniz kimi, proqrama əlavələr edilibdir. Biz böyük sosial məsələnin həllinə nail ola bilmişik. İndi Azərbaycanda bir dənə də çadır şəhərciyi yoxdur və növbəti proqramda soydaşlarımızın yataqxanalardan, hərbi hissələrdən, məktəblərdən, digər yararsız binalardan köçürülməsi məsələləri dayanır. Bu da çox böyük əhəmiyyət

daşıyır. Biz bunu 2009-cu ildə mütləq uğurla davam etdirməliyik.

Dünya böhranının Azərbaycana ola biləcək ən ciddi təsiri ondan ibarət ola bilər ki, bu gün ixrac məhsulu istehsal edən müəssisələrdə ixrac imkanları azala bilər və biz bunu artıq görürük. Bu reallıqdır və bizdən asılı deyildir. Daxili bazara işləyən müəssisələrdə heç bir problem yoxdur və olmayacaqdır.

Bu, əlbəttə ki, bizim üçün çox gözlənilməz olmuşdur. Çünki bizim istəyimiz həmişə ondan ibarət olmuşdur ki, Azərbaycanda rəqabətqabiliyyətli ixrac məhsulları buraxaq. Həm xarici investorları bu işlərə yönəldirdik, həm də Dövlət İnvestisiya Şirkəti xətti ilə görülən işlər və cəlb olunan xarici kreditlərlə bərabər, yeni layihələrin icra olunması da o istiqamətə yönəldilmişdi.

Amma indi belə çıxır ki, xaricdə yaranmış çətinliklərlə bağlı bizim ən gözəl ixracyönümlü müəssisələrimiz zərər çəkəcəkdir. Bunu heç kim gözləyə bilməzdi, ancaq bu reallıqdır. Bir daha demək istəyirəm ki, bu bizdən asılı deyildir. Amma ixracqabiliyyətli müəssisələrə – istər dövlət, istər özəl olsun, heç bir fərq qoyulmamalıdır – biz dövlət yardımı etməliyik, artıq bunu etməyə başlamışıq. Əvvəllər də strateji əhəmiyyət daşıyan və həm böyük işçi qüvvəsini cəmləşdirən, həm də böyük potensiala malik müəssisələrə güzəştli şərtlərlə elektrik enerjisi və qaz verilirdi. Ancaq indiki şəraitdə daha da ciddi yardım tədbirləri görülməlidir. Biz bunu etməyə başlamışıq. Artıq bu məsələ ilə bağlı mən bir neçə göstəriş vermişəm. Biz mövcud olan və gələcəkdə mənfəət perspektivi ola biləcək ixracyönümlü müəssisələri müəyyən etməliyik, indidən bilməliyik ki, hansı müəssisədə problem yarana bilər və o problemləri qabaqlamalıyıq.

Bunun müxtəlif yolları ola bilər. Əlbəttə, ən gözəl yol ondan ibarət ola bilər ki, həmin o ixrac məhsulları Azərbaycanın daxilində satılsın. Bunu etmək üçün artıq çox ciddi müasir emal müəssisələri yaradılmalıdır. Bəzi hallarda biz məhsulları ona görə ixrac edirik ki, daxildə onları emal etmək üçün imkan

yoxdur. Yəni, hökumət gərək bu məsələ ilə ciddi məşğul olsun və konkret təkliflər versin ki, 2009-cu ildə biz bunu edək. Bu həm müəssisələrə bir yardım kimi müsbət rol oynayacaq, həm də ki, ümumiyyətlə, ölkə iqtisadiyyatının sağlamlaşdırılmasına gətirib çıxaracaqdır.

Bu böhran bütün ölkələr üçün bir növ sınaqdır. Əminəm ki, Azərbaycan bu böhrandan daha da güclü çıxacaqdır. Yəni, bu bizi daha da səfərbər edəcəkdir. Biz həm maliyyə intizamının, həm istehlak bazarına nəzarətin gücləndirilməsi, həm də strateji istehsal sahələrinin sağlamlaşdırılması ilə daha da güclü olmalıyıq. Bütün bu görülməli tədbirlər böhran başa çatandan sonra da Azərbaycan iqtisadiyyatına ancaq müsbət təsir göstərəcəkdir.

Həmişə olduğu kimi, ərzaq təhlükəsizliyi məsələlərinə çox böyük diqqət göstərilməlidir. Sahibkarlara kreditlərin verilməsi davam etdiriləcəkdir. İndiyədək Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu, yəni dövlət tərəfindən yerli sahibkarlara 400 milyon dollara qədər kredit resursları verilibdir. Böyük məbləğdir. Artıq bu ildən o kreditlərin bir hissəsi qayıdacaq və hesab edirəm ki, o qayıdan vəsait yenidən kredit şəklində, amma daha da böyük həcmdə ölkə iqtisadiyyatına yatırılmalıdır. Biz bu yolla həm sahibkarları dəstəkləyəcəyik, həm də ki, kredit resurslarımız daha da artacaqdır. Gələn ilin planlarında sahibkarlara veriləcək kreditlərin həcmi daha da artmalıdır. 120 milyon manat həcmində olacaqdır. Bununla bərabər, fermerlərə subsidiyalar davam etdiriləcəkdir, güzəştli şərtlərlə gübrə veriləcəkdir. Yəni, kənd təsərrüfatının inkişafı üçün bütün lazımi tədbirlər görülməcəkdir.

Biz ərzaq təhlükəsizliyinə yüksək səviyyədə nail ola bildik, amma hələ ki, tam şəkildə nail ola bilməmişik. Biz buna 100 faiz nail olmalıyıq. Dünyada gedən proseslər bizi buna vadar edir. Bir müddət bundan əvvəl dünyada taxıl qıtlığı yaranmışdı. Taxıl istehsalçıları taxılı satmırdılar, hətta əvvəllər bizim özəl şirkətlər tərəfindən imzalanmış müqavilələr də icrasız qalmışdı. Ona görə biz dərhal çalışmağa başladığımız ki, yerli istehsalı

gücləndirək. Bu gün isə, cəmi bir il keçəndən sonra vəziyyət tamamilə fərqlidir. İndi dünyada o qədər taxıl yığılıb ki, müştəri axtarırlar və bizə də müraciət edirlər ki, gəlin bizdən taxıl alın. Yəni, bu onu göstərir ki, bu gün belədir, sabah başqa cür ola bilər. Ona görə biz tam şəkildə özümüzü bütün strateji məhsullarla təmin etməliyik. Enerji təhlükəsizliyi təmin olunub, ərzaq təhlükəsizliyi təmin ediləcək və bizim üçün vacib olan nəqliyyat təhlükəsizliyi təmin edilir. Bu sahəyə də böyük investisiyalar qoyulub, nəqliyyat sektorunun bütün istiqamətlərində çox ciddi nəticələr, gözəl nailiyyətlər vardır.

Bir sözlə, 2009-cu ili biz planlaşdırdığımız kimi başa vurmaliyıq. Əlbəttə ki, maliyyə və iqtisadi böhran bütün ölkələrin siyasətinə öz təsirini göstərir – kiməsə çox, kiməsə az. Haradasa iqtisadiyyat daha möhkəmdir, haradasa möhkəm deyildir. Ölkələr var ki, onların iqtisadi uğuruna heç kim şübhə edə bilməzdi, ancaq bu gün onlar tam şəkildə xarici maliyyə yardımından asılıdır. Beynəlxalq Valyuta Fondunun dünyadakı rolu yenidən artmağa başlamışdır. Biz bir ara, Azərbaycan bütün borcları qaytarandan sonra artıq onlarla məsləhətləşmələr formatında işləyirdik, bu indi də belədir və Azərbaycana xarici maliyyə resursları lazım deyildir. Ancaq ölkələr var ki, onlar iqtisadi cəhətdən oturuşmuş ölkələr hesab olunurdu. Lakin həyat göstərdi ki, xarici maliyyə yardımı olmasa, o ölkələr bu sınaqdan çıxıb bilməz. Xarici maliyyə yardımının isə digər tərəfi var. Heç kim heç kimə müftə, hədiyyə kimi pul vermir. Bəzi hallarda kimsə kiməsə müftə nəşə verir. Bəzən açıq şəkildə, bəzən gizli şəkildə. Amma indiki zəmanədə heç nəyi gizlətmək mümkün deyildir. Ancaq bu yardımdan, əlbəttə ki, istifadə edənlər ondan sonra o borcu artıqlaması ilə bu və ya digər şəkildə qaytaracaqdır. Bəziləri iqtisadi yollarla, bəziləri siyasi yollarla, bəziləri öz dövlət müstəqilliyini azaltmaqla, yaxud da ki, məhdudlaşdırmaqla Azərbaycan o ölkələrdəndir ki, öz problemlərini özü həll edir, heç kimə və heç nəyə möhtac deyildir. Heç kimdən asılı deyil, heç kimdən heç bir hədiyyə ummur, gözləmir və olsa da, qəbul etmir. Biz öz siyasətimizi

davam etdirəcəyik. Azərbaycan güclü ölkədir və bu böhranlı vəziyyət hamıya bir daha göstərir ki, bizim ölkəmiz ən yüksək səviyyəyə gəlib çatıbdir.

Bir daha demək istəyirəm ki, 2009-cu ildə bütün nəzərdə tutulmuş vəzifələr icra edilməli və həmişə olduğu kimi, ilk növbədə diqqət mərkəzində Azərbaycan vətəndaşları olmalıdır. Onların rifah halı, təhlükəsizliyi, yaxşı yaşaması bizim hamımızın borcudur. Sizə və bütün Azərbaycan xalqına yeni ildə yeni uğurlar arzulayıram. Sağ olun.

**ATƏT-in MİNSK QRUPUNUN HƏMSƏDRLƏRİ
VƏ ATƏT-in HAZIRKI SƏDRİNİN XÜSUSİ
NÜMAYƏNDƏSİ İLƏ GÖRÜŞ**

Prezident sarayı

19 yanvar 2009-cu il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 19-da ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrləri Mətyu Brayzəni (ABŞ), Bernar Fasyeni (Fransa), Yuri Merzlyakovu (Rusiya) və ATƏT-in hazırkı sədrinin xüsusi nümayəndəsi Anji Kaspirşiki qəbul etmişdir.

Görüşdə Ermənistan–Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli ilə bağlı aparılan danışıqların hazırkı vəziyyəti və perspektivlərinə dair məsələlər müzakirə olunmuşdur.

**AVSTRALIYA İTTİFAQININ GENERAL-
QUBERNATORU ZATİ-ALİLƏRİ
XANIM KVENTİN BRYUSA**

Hörmətli xanım General-Qubernator!

Ölkənizin milli bayramı – Avstraliya günü münasibətilə Sizi və xalqınızı səmimi-qəlbdən təbrik edirəm.

Ümidvaram ki, Azərbaycan ilə Avstraliya arasındakı münasibətlər daim dostluq və əməkdaşlıq məcrasında inkişaf edərək xalqlarımızın rifahına və bir-birinə daha da yaxınlaşmasına xidmət edəcəkdir.

Bu əlamətdar gündə Sizə ən xoş arzularımı yetirir, dost Avstraliya xalqına əmin-amanlıq və firavanlıq diləyirəm.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 19 yanvar 2009-cu il

**AVROPA İTTİFAQININ XARİCİ ƏLAQƏLƏR VƏ
AVROPA QONŞULUQ SİYASƏTİ ÜZRƏ
KOMİSSARI XANIM BENİTA FERRERO -
VALDNERİN BAŞÇILIQ ETDİYİ NÜMAYƏNDƏ
HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ**

Prezident sarayı

21 yanvar 2009-cu il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 21-də Avropa İttifaqının Xarici əlaqələr və Avropa Qonşuluq Siyasəti üzrə komissarı xanım Benita Ferrero-Valdnerin başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etmişdir.

Görüşdə ölkəmizlə Avropa İttifaqı arasında müxtəlif sahələrdə uğurla inkişaf edən əməkdaşlığın bundan sonra da yaxşı perspektivləri olduğu vurğulandı. Azərbaycanın Avropa Qonşuluq Siyasətində fəal iştirakı yüksək qiymətləndirildi, Azərbaycanla Avropa İttifaqı arasında əlaqələrin gələcək inkişafına dair geniş fikir mübadiləsi aparıldı.

**ŞRİ-LANKA DEMOKRATİK SOSIALİST
RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB MAHİNDƏ RACAPAKSAYA**

Hörmətli cənab Prezident!

Milli bayramınız – Müstəqillik günü münasibətilə Sizə və bütün xalqınıza ən səmimi təbriklərimizi yetirirəm.

Ümidvaram ki, Azərbaycan ilə Şri-Lanka arasında təşəkkül tapmış münasibətlər xalqlarımızın rifahı naminə daim dostluq və əməkdaşlıq məcrasında inkişaf edəcək və genişlənəcəkdir.

Bu əlamətdar gündə Sizə möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, dost xalqınıza sülh və tərəqqi arzulayıram.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 23 yanvar 2009-cu il

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN MACARISTANA İŞGÜZAR SƏFƏRİ

26 yanvar 2009-cu il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Budapeştdə keçiriləcək Nabukko layihəsinə dair sammitdə iştirak etmək üçün yanvarın 26-da Macarıstana işgüzar səfərə yola düşmüşdür.

Azərbaycan prezidentini Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportunda Baş nazir Artur Rəsizadə və Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Hacıbala Abutalıbov yola saldılar.

* * *

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 26-da Macarıstan Respublikasına işgüzar səfərə gəlmişdir.

Azərbaycan prezidentini və xanımı Mehriban Əliyevanı Budapeştin «Ferihegy-2» Beynəlxalq hava limanında Macarıstanın yüksək vəzifəli dövlət və hökumət nümayəndələri qarşıladılar.

Prezident İlham Əliyev hava limanından onun üçün ayrılmış iqamətgaha – «İntercontinental» mehmanxanasına yola düşdü.

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
İLHAM ƏLİYEVİN
MACARISTANIN BAŞ NAZİRİ
FERENTS DYURÇAN İLƏ GÖRÜŞÜ**

Budapeşt

26 yanvar 2009-cu il

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev Budapeştdə Parlament binasında Macarıstanın Baş naziri Ferents Dyurçan ilə görüşmüşdür.

Görüşdə Azərbaycan ilə Macarıstan arasında əlaqələrin siyasi-iqtisadi, humanitar sahədə uğurla inkişaf etdiyi bildirildi, bu əlaqələrin daha da genişləndirilməsi üçün böyük potensialın olduğu vurğulandı. Söhbət zamanı yanvarın 27-də keçiriləcək Nabukko sammitinin əhəmiyyəti, habelə, Azərbaycanın Avropanın enerji təhlükəsizlik sistemində rolu, önəmi qeyd olundu.

Görüşdə ölkələrimiz arasında əlaqələrin bundan sonra da genişləncəyinə əminlik ifadə edildi, bu əlaqələrin Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında əməkdaşlığın genişlənməsi baxımından əhəmiyyətli olduğu bildirildi.

MACARISTAN TELEQRAF AGENTLİYİNƏ VƏ DUNA TELEVİZİYASINA MÜSAHİBƏ

Budapeşt

26 yanvar 2009-cu il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 26-da Budapeştdə onun üçün ayrılmış iqamətgahda – «İntercontinental» mehmanxanasında Macarıstan Teleqraf Agentliyinə (MTİ) və Duna televiziyasına müsahibə vermişdir.

Dövlətimizin başçısı Nabukko layihəsinin əhəmiyyəti, Azərbaycanın bu beynəlxalq layihəyə münasibəti, ölkəmizin qaz hasilatı, ixrac potensialı, onun perspektivləri, Azərbaycanın Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında rolu, habelə Azərbaycan və Macarıstan xalqları arasında tarixi oxşarlıq, yaxın münasibətlər, eləcə də kütləvi informasiya vasitələrinin əlaqələrimizin inkişafındakı rolu ilə bağlı suallarına ətraflı cavab vermişdir.

Bloomberg - Nyus televiziyasına müsahibə

Azərbaycan Respublikasının prezidenti İlham Əliyev yanvarın 26-da Budapeştdə onun üçün ayrılmış iqamətgahda – «İntercontinental» mehmanxanasında Bloomberg-Nyus televiziyasına müsahibə vermişdir.

Prezident İlham Əliyev Nabukko layihəsi ilə bağlı Azərbaycanın mövqeyi, ölkəmizdə neft-qaz sənayesinin hazırkı vəziyyəti və perspektivləri, boru kəmərlərinin fəaliyyəti, şaxələndirilməsi, Avropanın enerji təhlükəsizliyində Azərbaycanın iştirakı ilə bağlı suallara cavab vermişdir.

BOLQARISTANIN BAŞ NAZİRİ SERGEY STANIŞEV İLƏ GÖRÜŞ

Budapeşt

26 yanvar 2009-cu il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 26-da Budapeştdə Bolqarıstan Respublikasının Baş naziri Sergey Stanişev ilə görüşmüşdür.

Görüşdə əsasən enerji sahəsində əməkdaşlıq və ikitərəfli münasibətlərin bütün sahələrdə daha da inkişaf etdirilməsi məsələləri ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı. Qeyd olundu ki, son illər ərzində iki ölkə arasında əlaqələr bütün sahələrdə uğurla inkişaf edir.

Bolqarıstanın Baş naziri dedi ki, Budapeştdə Nabukko ilə bağlı sammitin keçirilməsinin konkret addımların atılması baxımından böyük əhəmiyyəti olacaqdır.

Prezident İlham Əliyev ikitərəfli münasibətlərin dinamik şəkildə inkişaf etdiyini vurğuladı və qeyd etdi ki, indi enerji amili gündəlikdə prioritet məsələlərdən biri kimi durur və bu, gələcəkdə də davam edəcəkdir. Çünki enerji təhlükəsizliyi hər bir ölkə üçün vacib məsələlərdən biridir. Bu baxımdan Nabukko ilə əlaqədar sammitin keçirilməsi əməkdaşlığın genişləndirilməsinə imkan yaradacaqdır.

ÇEXİYANIN BAŞ NAZİRİ MİREK TOPOLANEK İLƏ GÖRÜŞ

Budapeşt

26 yanvar 2009-cu il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 26-da Budapeştdə Çexiya Respublikasının Baş naziri Mirek TopolaneK ilə görüşmüşdür.

Baş nazir Çexiyanın Avropa İttifaqına sədrliyi dövründə Azərbaycanla Avropa İttifaqı arasında əməkdaşlığın daha da genişləndirilməsi, Azərbaycanın Avropa strukturlarına daha da sıx inteqrasiyasına öz töhfəsini verməyə hazır olduğunu bildirdi. O, Azərbaycanla ikitərəfli münasibətlərin mütləlif sahələrdə də genişlənəcəyinə əmin olduğunu vurğuladı. Mirek TopolaneK Nabukko layihəsinin əhəmiyyətinə də toxundu, Azərbaycanı Avropanın enerji təhlükəsizliyi məsələsində çox önəmli rol oynayan bir ölkə kimi dəyərləndirdi.

Prezident İlham Əliyev Çexiya ilə əməkdaşlığın, eyni zamanda, Avropa İttifaqına sədrliyi dövründə Azərbaycanla Avropa İttifaqı arasında əməkdaşlığın daha da genişlənməsinə xidmət edəcəyinə ümidvar olduğunu bildirdi. Dövlətimizin başçısı dedi ki, Azərbaycan Avropa İttifaqının «Yeni qonşuluq siyasəti»ndə yaxından iştirak edir və Avropa İttifaqının enerji təhlükəsizliyinə töhfə verir. Azərbaycan qazı Avropa ölkələrinə ixrac olunur. Prezident İlham Əliyev Nabukko layihəsinin əhəmiyyətini vurğuladı. Dövlətimizin başçısı Çexiya ilə ikitərəfli münasibətlərin genişlənəcəyinə əminliyini bildirdi. Ermənistanın Azərbaycana təcavüzünün,

ərazimizin Ermənistan tərəfindən işğal olunmasının regional əməkdaşlığa, təhlükəsizlik arxitekturasına böyük əngəllər yaratdığını bildirdi. Prezident İlham Əliyev əmin olduğunu vurğuladı ki, Avropa İttifaqı bu münaqişənin tezliklə həllində fəal iştirak edəcəkdir.

AVROPA İNVESTİSİYA BANKININ PREZİDENTİ İLƏ GÖRÜŞ

Budapeşt

26 yanvar 2009-cu il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 26-da Budapeştdə onun üçün ayrılmış iqamətgahda – «İntercontinental» mehmanxanasında Avropa İnvestisiya Bankının (EİB) prezidenti Filipp Maystadt ilə görüşmüşdür.

Görüşdə Nabukko layihəsi və onun həyata keçirilməsi ilə bağlı məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılmışdır

**AVROPA KOMİSSİYASININ ENERGETİKA
MƏSƏLƏLƏRİ ÜZRƏ KOMİSSARI
ANDRİS PİEBALQS İLƏ GÖRÜŞ**

Budapeşt

26 yanvar 2009-cu il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 26-da Budapeştdə Avropa Komissiyasının Energetika məsələləri üzrə komissarı Andris Piebalqs ilə görüşmüşdür.

Görüşdə Nabukko layihəsinə dair sammitin əhəmiyyəti vurğulandı, Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında enerji təhlükəsizliyi sahəsində əməkdaşlığın səviyyəsindən məmnunluq ifadə olundu. Söhbət zamanı qarşılıqlı əməkdaşlığın gələcək perspektivləri ilə bağlı fikir mübadiləsi aparıldı.

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
İLHAM ƏLİYEVİN NABUKKO LAYİHƏSİNƏ
DAİR SAMMİTDƏ ÇIXIŞI**

Budapeşt

27 yanvar 2009-cu il

Hörmətli xanımlar və cənablar!

Öncə mən bizi qəbul edən Macarıstan tərəfinə və Baş nazir Dyurçana bu cür möhtəşəm tədbiri təşkil etdiyinə görə minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Əminəm ki, bu gün keçirdiyimiz müzakirələr layihənin bütün iştirakçıları, istər təchizatçı, tranzit ölkələr, istərsə də istehlakçılar arasında daha çox anlaşmanı təmin edəcək və irəliyə doğru daha sürətlə addımlamağa imkan yaradacaqdır.

Azərbaycan regionun və Avropanın enerji təhlükəsizliyində öz rolunu oynayır. Son illər başladığımız və uğurla həyata keçirdiyimiz layihələr regionda yeni vəziyyət yaradıbdır. Dünyada ilk dəfə olaraq, Xəzərin enerji resursları alternativ yolla Qərb bazarlarına çıxarılır. Tərəfdaşlarımızla birgə çəkdiyimiz neft və qaz boru kəmərləri Azərbaycana təchizat marşrutlarını şaxələndirməyə, iqtisadi və sosial tələbatlarımızı ödəməyə, iqtisadi və siyasi islahatları daha sürətlə aparmağa imkan yaradır.

Bir sözlə, Azərbaycanın enerji siyasəti ölkəmiz, xalqımız, qonşularımız və bütöv region üçün artıq böyük fayda verir. Bu gün Xəzərdə alternativ mənbələr üçün yeni nəqletmə layihələri haqqında söhbət açdığımız zaman hamımız etiraf edirik ki, bu nailiyyətin bünövrəsi keçən əsrin 90-cı illərinin ortalarında qoyulmuşdur. Bakı–Tbilisi–Ceyhan neft və Bakı–Tbilisi–Ərzurum qaz boru kəmərləri çəkilmişdir. Bu addım qapıları açır

və imkanlara aparan yolun təzahürüdür. Vaxt keçdikcə və həmin layihələri yekunlaşdırdıqca, biz lazım olan işləri yerinə yetirdik. Azərbaycanın çəkdiyi boru kəmərləri xəritəsinə nəzər yetirənsiz, görürsünüz ki, neft və qaz kəmərləri hər bir istiqamətdə gedir. Bu gün malik olduğumuz yeddi neft və qaz boru kəməri bizə hasil etdiyimiz qədər enerji daşıyıcılarını müxtəlif istiqamətlərdə nəql etməyə imkan yaradır. Bunlar bizə imkan verir ki, yalnız bir marşrutdan, tranzit yolundan asılı olmayaq.

Biz hasilatçılar ilə tranzit ölkələr arasında mübahisədən əziyyət çəkən istehlakçıların narahatlığını anlayırıq. Etibarlı tərəfdaş və dost ölkə kimi, o cümlədən müstəqillik dövründən verdiyi vədləri yerinə yetirən tərəf kimi, Azərbaycan bəyan etdiyi addımları atıbdır. Gələcəkdə isə şaxələndirmə işində daha fəal rol oynamağı planlaşdırırıq. Şaxələndirmə hamımız, o cümlədən hasilatçılar üçün vacibdir. Əgər biz yalnız bir yoldan asılı olacağıqsa, onda problemlərlə üzləşə bilərik və ədalətli qiymətə nail olmayacağıq. Lakin variantların müxtəlif olduğu təqdirdə özümüzü daha rahat hiss edə bilərik.

Azərbaycanın nəhəng qaz ehtiyatlarını nəzərə alsaq – minimum hesablamalara görə, minimum həcmi 2 trilyon kubmetr səviyyəsindədir – bu sərvətimiz gələn onilliklər, 100 il ərzində bizim üçün kifayət edəcəkdir. Əlbəttə ki, biz bazarlara və tranzit ölkələrlə münasibətlərimizə uyğun olaraq hasilat sürətimizi, sərmayə proqramlarımızı planlaşdırmalıyıq. Nə qədər çox ölkə Azərbaycandan qaz alarsa, bu, Azərbaycanın özü üçün bir o qədər yaxşıdır və həmin ölkələr üçün faydalıdır. Başladığımız və uğurla həyata keçirdiyimiz layihələr göstərir ki, bütün iştirakçıların maraqları üst-üstə düşəndə, vahid heyət kimi işləyəndə, hər bir tərəf ümumi işə töhfə verəndə uğur əldə edilir.

Nabukkoya gəldikdə, Azərbaycan hər zaman bu layihəni dəstəkləyibdir. Bu gün bir daha bəyan etmək istəyirik ki, biz öz dəstəyimizi davam etdirəcəyik. Bu məqsədlə hazırlanmış bəyannamə bunu aydın şəkildə əks etdirir. Əlavə olaraq demək istəyirəm ki, bir neçə ay öncə Bakıda enerji sammiti zamanı biz

Xəzər dənizi regionunda müxtəlif layihələri, o cümlədən Nabukkonu müzakirə etdik və onu dəstəkləməklə öz siyasi iradəmizi qəbul olunmuş Bəyannamədə ifadə etdik.

Hesab edirəm ki, bütün iştirakçıların – təchizatçıların, tranzit ölkələrin və istehlakçıların maraqlarını bir araya gətirmək vaxtı yetişibdir. Bu halda biz bir neçə məqsədə nail olmalıyıq. Öncə, etibarlı təchizat təmin edilməlidir, çünki evində qazın olmamasında kimin günahkar olduğu istehlakçı üçün vacib deyildir. O, sadəcə qaza ehtiyac duyur, qazın qiymətini ödəyib və ondan istifadə etmək hüququna malikdir. İkincisi, etibarlı təchizat marşrutudur. Ümumi şəkildə qavranılmalıdır ki, tranzit ölkələr ərazisindən daha çox həcmdə enerji daşıyıcıları keçəndə bir o qədər çox fayda götürürlər. Qiymət də ədalətli olmalıdır, çünki neftdən fərqli olaraq, qazın qiyməti azad bazar tərəfindən tənzimlənir.

Azərbaycana gəldikdə, biz hər zaman istehlakçılarımızın tələbatlarına cavab verməyin tərəfdarı olmuşuq və yaxşı tərəfdaşlıq ruhu bizə uğur qazanmağa imkanlar yaradıbdır. Hesab edirəm ki, bütün bu amilləri və Avropada təchizat mənbələrinin şaxələndirmə ilə bağlı narahatlıqları nəzərə alaraq, regionumuzda nəhəng enerji ehtiyatlarından istifadədə uğurlar əldə edə bilərik.

Nabukko barədə müzakirələr başlayanda, Azərbaycan təchizatçılardan biri kimi nəzərdə tutulmurdu. O vaxt təchizat mənbəyi kimi, başqa yer baxılırdı. Səmimi desək, bu, həmin vaxt düzgün qərar idi, çünki Azərbaycan həmin dövrdə hətta öz tələbatlarımızı ödəmək üçün kifayət qədər həcmdə qaz hasil etmirdi. Lakin bu gün vəziyyət fərqlidir. Azərbaycan artıq həm tranzit ölkə, həm potensial ilkin təchizat mənbəyi hesab edilir. Bu cür nəhəng ehtiyatların və artıq müasir infrastrukturun, nəql qurğularının olması, eləcə də ilbəlil artan qaz hasilatının həcmi ilə biz qarşılıqlı maraq doğuran məsələlər üzərində ciddi şəkildə işləyə bilərik. Əminəm ki, bütün maraqları bir araya gətirərək, uğur əldə edəcəyik.

Mənim dostum, Baş nazir Dyurçan haqlı olaraq bildirdi: «Azərbaycan kimi ölkələr sırf xammal mənbəyi hesab

edilməsini istəmirlər». Bu, keçmişdə də belə olub. Həmin vaxt biz Sovet İttifaqında yaşayırdıq və enerji mənbələri ilə zəngin respublikalar təchizat bazası sayılırdı. Azərbaycanda böyük miqdarda neft və qaz hasil olunurdu. Lakin ölkəmiz müstəqilliyini əldə etdikdən sonra bizə qalan yalnız dağıdılmış infrastruktur, tükənmiş neft və qaz yataqları, böhran içərisində olan iqtisadiyyat idi. Bu, xalqımızın 1991-ci ildə üzləşdiyi miras idi. Biz çox səylər göstərdik və xarici tərəfdaşlarımızla əməkdaşlıq qurduq. Beləliklə, bugünkü hasilat həcmimiz ölkəmizə heç nədən asılı olmamaq imkanı yaradır. Nabukodakı iştirakımıza gəldikdə isə əməkdaşlığımızın əlavə aspektlərini görmək istərdik. Biz maliyyə dəstəyinə ehtiyac duymuruq və özümüzü təmin edən ölkəyik. Bizə sıx inteqrasiya, Avropa İttifaqı ilə daha çox proqramlar, birgə səylər nəticəsində həll olunan məsələlər və səmərəli tərəfdaşlıq lazımdır. Bunlar üçün yaxşı əsaslar var. Əminəm ki, enerji layihələri bu tərəfdaşlığı gücləndirəcəkdir.

Bizim enerji siyasətimiz və fəlsəfəmiz ondan ibarətdir ki, enerji məsələləri xalqları ayırmalı deyil, birləşdirməlidir. Enerji məsələləri siyasi təzyiq və böhtan aləti kimi istifadə edilməli deyildir. Bizim siyasətimiz, təcrübəmiz və Azərbaycan tərəfindən atılmış praktik addımlar – əminəm ki, istehlakçılarımız və tranzit ölkələr bunu etiraf edə bilər – göstərir ki, tərəfdaşlığa və dərhal maliyyə nəticələrinə yönəlmiş siyasət uğurlar gətirəcəkdir.

Mən bu cür vacib tədbiri təşkil etdiyinə görə qəbul edən tərəfə bir daha öz minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Bir daha demək istəyirəm ki, Azərbaycan şaxələndirmə siyasətinə, Avropa İttifaqı və Avroatlantik strukturları ilə güclü tərəfdaşlığa sadıqdır. Biz bu layihəni irəli aparmaqda əlimizdən gələni edəcəyik. Çox sağ olun.

MACARISTAN PREZİDENTİ

LASLO ŞOYOM İLƏ GÖRÜŞ

Budapeşt

27 yanvar 2009-cu il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 27-də Budapeştdə Prezident sarayında Macarıstanın dövlət başçısı Laslo Şoyom ilə görüşmüşdür.

Görüşdə iki ölkə arasında münasibətlərin uğurlu inkişafından məmnunluq ifadə olundu, yüksək səviyyədə qarşılıqlı səfərlərin əlaqələrin inkişafına töhfə verdiyi, habelə müxtəlif sahələrdə əməkdaşlığın daha da genişləndirilməsi üçün yaxşı perspektivlərin olduğu bildirildi.

Dövlət başçıları ikitərəfli münasibətlər və qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi apardılar.

Səfər başa çatdı

Yanvarın 27-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Budapeştdə keçirilən Nabukko layihəsinə dair sammitdə iştirak etmək üçün Macarıstana işgüzar səfəri başa çatmışdır.

Azərbaycan prezidentini Budapeştin «Ferihegy-2» Beynəlxalq Aeroportunda Macarıstanın yüksək vəzifəli dövlət və hökumət nümayəndələri yola saldılar.

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
İLHAM ƏLİYEVİN
İSVEÇRƏYƏ SƏFƏRİ**

Sürix

28 yanvar 2009-cu il

Davosda Dünya İqtisadi Forumunun «Enerji Outlook–2009» mövzusunda keçirilən iclasında iştirak etmək üçün Macarıstandan İsveçrənin Sürix şəhərinə gələn Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev həmin gün Ermənistan prezidenti Serj Sarkisyan ilə görüşmüşdür.

AZƏRBAYCAN VƏ ERMƏNİSTAN PREZİDENTLƏRİNİN GÖRÜŞÜ

Sürix

28 yanvar 2009-cu il

Yanvarın 28-də İsveçrənin Sürix şəhərində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Ermənistan Respublikasının Prezidenti Serj Sarkisyanın təkbətək görüşü olmuşdur.

Sonra görüş ATƏT-in Minsk qrupu həmsədrlərinin iştirakı ilə davam etdirilmişdir.

Görüşdə Ermənistan–Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli ilə bağlı məsələlərin hazırkı vəziyyəti və perspektivləri barədə fikir mübadiləsi aparılmışdır.

AZƏRBAYCAN PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN ABS-İN «WALL STREET» QƏZETİNƏ MÜSAHİBƏSİ

Davos

28 yanvar 2009-cu il

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev yanvarın 28-də Sürix şəhərindən Davosa gəlmiş və «Wall Street» qəzetinə müsahibə vermişdir.

– İlk növbədə, təşəkkür edirəm. Bilirəm ki, Siz Ermənistan prezidenti ilə görüşmüşünüz. Münaqişəni həll edə bilərsinizmi?

– Hələlik xeyr.

– Hər hansı bir irəliləyişə nail oldunuzmu?

– Bildiyiniz kimi, danışıqlar prosesi uzun müddətdir davam edir. 15 ildir atəşkəs rejimi mövcuddur, lakin təəssüf ki, münaqişə hələ də həll olunmayıbdır. Bizim mövqeyimiz tam aydındır: münaqişə beynəlxalq hüquq normaları əsasında, Ermənistan qoşunlarının ərazilərimizdən dərhal çıxarılması ilə bağlı BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələri əsasında həll olunmalıdır. Amma əfsus ki, Ermənistan beynəlxalq hüquq normalarına əməl etmir və bu, münaqişənin həll olunmamasının əsas səbəbidir. Danışıqlarda irəliləyiş olmuşdur, amma bu, kifayət deyildir.

– Gürcüstandakı münaqişə nəyi dəyişmişdir? Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə gəldikdə, bunun məsələyə təsiri varmı? Yaxud geosiyasi baxımdan Rusiya və yaxud Türkiyə və ya Amerika Birləşmiş Ştatları hansı rol oynaya bilər?

– Danışıklar prosesinə birbaşa cəlb olunmuş ölkələr, Minsk qrupunun həmsədrələri – Amerika Birləşmiş Ştatları, Rusiya və Fransa Gürcüstandakı münaqişədən sonra açıq şəkildə elan etdilər ki, Dağlıq Qarabağın tanınması müzakirə mövzusu deyil, həmin hadisələr bu cür presedent yaratmayacaqdır. Lakin geosiyasi baxımdan, əlbəttə ki, əgər sizin qonşunuz və ya qonşularınız bir-biri ilə müharibədədirsə, demək, bu sizin özünüz üçün yaxşı deyil. İndiki halda Gürcüstan və Rusiya Azərbaycanın qonşularıdır və bizim hər iki ölkə ilə yaxşı münasibətlərimiz var.

– Hazırda siz qazı, nefti və digər məhsullarınızı Qərbdə Gürcüstan vasitəsilə nəql edirsiniz. Oradakı müharibə marşrutların təhlükəsizliyini sual altına ala bilərmiz? Demək olarmı ki, Ermənistanla Dağlıq Qarabağ probleminin həllinə nail olmaq üçün göstərdiyiniz səylərin səbəbi yeni marşrutun əldə olunmasından ibarətdir?

– Ermənistan və Azərbaycanın apardığı danışıklar prosesi ilə Gürcüstandakı müharibə zamanı üzləşdiyimiz çətinliklər arasında əlaqə yoxdur. Bəli, həmin vaxt bizim üçün asan olmadı, çünki əsas enerji daşıyıcılarımız Gürcüstan ərazisindən nəql olunur, müharibə isə onun üçün böyük maneə idi. Biz nefti nəql etmək üçün başqa yollar axtarmalı olduq. Əlbəttə, beynəlxalq bazarlara nə qədər çox çıxışımız olsa, o qədər yaxşıdır. Lakin hazırda Gürcüstanda vəziyyət sabitləşmişdir, nəqletmə ilə bağlı problem yoxdur. Bundan əlavə, qeyd etdiyim kimi, başqa marşrutlar da mövcuddur.

– Nabukko haqqında sual vermək istəyirəm. Siz layihənin tərəfdarisınız, lakin boru kəmərinin çəkilməsində ən mühüm rol avropalılar oynamalıdır. Necə düşünürsünüz, boru kəmərinə Avropa hökumətlərinin iştirakı olmadan inşa etmək olarmı? İkinci sualım: Siz nə qədər gözləyə bilərsiniz? Bəlkə qazınızı birbaşa Rusiyaya satasınız?

– Mən buraya Budapeştdə keçirilən Nabukko sammitindən gəlirəm. Daha böyük anlaşma baxımından həmin tədbir çox

əhəmiyyətli oldu. Layihənin statusu və perspektivləri kimi suallar nəzərdən keçirildi. Uzun illərdir ki, biz Nabukko haqqında çox eşidirdik, lakin səmimi desək, bu istiqamətdə əməli addımlar görmürük. İndi daha aydın olur ki, layihə avropalılar üçün əhəmiyyətlidir. Layihənin həyata keçirilməsinə gəlincə, əlbəttə ki, hər hansı bir mənbədən xeyli maliyyə yardımı edilməlidir. Bu, banklar, mərkəzləşmiş maliyyə paketi ola bilər. Nabukko konsorsiumuna daxil olan şirkətlər üçün böyük həcmdə vəsaiti toplamaq asan olmayacaqdır, güclü maliyyə dəstəyi olmalıdır. Bunun olmaması layihənin həyata keçirilməsinə maneə yaradar. Haqlı olaraq qeyd edirsiniz ki, biz nə qədər gözləyəcəyik. Biz çox məmnunuq ki, qazımızı başqa ölkələrin bazarlarına nəql etmək üçün müasir infrastruktur qurmağa müvəffəq olmuşuq. Bu gün qazımızı Gürcüstana və Türkiyəyə nəql olunur, sonra isə Türkiyə ərazisi ilə Avropa İttifaqının bazarlarına çıxarılır. Bizim bugünkü hasilat həcmimiz mövcud qaz kəmərləri ilə əhatə olunur. Hasilatı daha yüksək səviyyəyə qaldırmaq üçün böyük planlarımız var. Bizə daha çox marşrutlar lazım olacaqdır. Nabukko onlardan biridir.

– Bəlkə qazı Rusiya və Mərkəzi Asiya vasitəsilə nəql edirsiniz? Rusiyaya satarsınız və Rusiya isə qazı Avropaya çatdırın? Nəyə görə buna müqavimət göstərirsiniz?

– Biz müqavimət göstərmirik. Bu təklifi bu yaxınlarda almışıq. 2008-ci ilin ortalarına qədər bu, ümumiyyətlə, müzakirə məsələsi deyildi. Biz həmin istiqaməti heç zaman qazın nəqli üçün potensial marşrut kimi nəzərdən keçirmirdik və Rusiya onunla bağlı heç vaxt maraq da ifadə etməmişdi. Həmin təklifi məhz yarım il öncə almışıq. Təklif özlüyündə cəlbədicidir görünür. Əgər biz qazımızı öz sərhədimizdə tranzit ölkə ilə heç bir problem olmadan sata bilsək, nəql layihələrinə çətinlik olmadan və sərfəli bazar qiyməti təklif edilərsə, onda təklifə niyə də baxmamaq? Biz təklifi rədd etməmişik, lakin onu daha təfərrüatlı şəkildə nəzərdən keçirməliyik. Əvvəlki illərdə məqsədlərimizdən biri şaxələndirmə olub və bu baxımdan, Azərbaycan özünü çox rahat hiss edir. Neft və qaz kəmərlərimiz

karbohidrogen ehtiyatlarımızı müxtəlif istiqamətlərdə nəql etməyə imkan verir. Beləliklə, biz bir marşrutdan asılı deyilik. Bir sözlə, «Qazprom»dan, Türkiyə, Yunanistan, İtaliya, Bolqarıstan və başqa ölkələrdən gələn təkliflər nəzərdən keçirilir və əlbəttə ki, biz ölkəmiz üçün ən yaxşı variantı seçəcəyik.

– **Bu il Azərbaycanda iqtisadi artım nə səviyyədə gözlənilir?**

– Biz təxminən 10 faiz səviyyəsində artımın olacağını gözləyirik.

– **Bu, qeyri-adi görünür.**

– Son 5 ildə, 2003-cü ildən 2008-ci ilə kimi ÜDM 2,6 dəfə artmışdır. Keçən il ÜDM-in artımı 11 faiz olmuşdur. Ümid edirik ki, bu göstərici eyni səviyyədə qalacaqdır.

– **Sizin fikrinizcə, böhran iqtisadiyyatın bütün sahələrini əhatə edəcəkmiz?**

– Maliyyə təsisatları, banklar baxımından xeyr. İqtisadiyyatın real sektoruna gəldikdə, qismən ola bilər. İxrac məhsulları istehsal edən müəssisələr və zavodlar isə müəyyən çətinliklərlə üzləşə bilər. Onlara yardım məqsədi ilə kifayət qədər valyuta ehtiyatlarına maliklik. Son 5 ildə özəl biznesə maliyyə yardımı göstərmək məqsədi ilə güzəştli kreditlər nəzərdə tutan proqramlar həyata keçirmişik və bu işi davam etdiririk. Mən Azərbaycan üçün ciddi çətinliklər görmürəm.

– **Orta müddətli beynəlxalq layihələrin maliyyələşdirilməsi çətin olacaqmı?**

– Bəli, söhbət enerji layihələrindən gedirsə, hesab edirəm ki, hazırda nəzərdən keçirdiyimiz layihə tez və ya gec həyata keçiriləcəkdir. Hətta onlar baş verməsə, bu günə qədər görülmüş işlər bizim üçün kifayət edəcəkdir. Hazırda biz gündə 1 milyon barrel neft nəqlətmə qabiliyyəti olan Bakı–Tbilisi–Ceyhan boru kəmərinə maliklik. Bundan əlavə, Gürcüstana və Rusiyaya gedən iki əlavə boru kəmərimiz var. Onların nəqlətmə imkanı gündə 300–400 min barreldir. Müəyyən texniki işlər nəticəsində Bakı–Tbilisi–Ceyhan boru kəmərinin buraxıcılıq gücü 1,5 milyon barrele çatdırıla bilər. Bir sözlə, biz hər şeyi

vaxtında yerinə yetirdik. Hazırda isə praktik olaraq, hər hansı əlavə böyük infrastruktur layihəsinə ehtiyac duymuruq.

– İcazə verin, Sizdən başqa məsələni soruşum. Dekabr ayında parlament xarici radiostansiyaların, yəni «Amerikanın səsi», «Azadlıq» radiolarının və BBC-nin yayımını qadağan edən qərara səs verdi. Siz bununla razısınızmi? Buna razılıq verirsinizmi?

– Əslində bu, parlamentin qadağa qərarı deyildir. Bu, düzgün məlumat deyil, bu qərar Milli Televiziya və Radio Şurası tərəfindən verilmişdir. Bu qadağa deyildir, 2002-ci ildə qəbul olunmuş xarici radiolara milli tezliklərdə yayımlamaya icazə verməyən qanun əsasında qəbul edilmiş qərardır. «Azadlıq» radiostansiyası, BBC və «Amerikanın səsi» qısa dalğalarda, internet, kabel və peyk vasitəsilə verilişlərinin yayımını davam etdirə bilər. Ola bilsin ki, bizim tərəfdən guya onlara qadağa qoyulması ilə bağlı beynəlxalq mətbuatda anlaşılmaqlıq yaranıb. Biz sadəcə, qanunvericiliyimizə uyğunlaşdırmışıq. Avropada da vəziyyət eynidir. Biz Azərbaycanda medianı məhdudlaşdırmırıq, sadəcə, onlar milli qanunvericiliyə və Avropadakı mövcud normalara uyğun olmalıdır.

– Prezidentlik müddətinə aid məhdudiyətin aradan qaldırılması məqsədi ilə referendumun keçirilməsi barədə dekabr ayında parlamentin səs verdiyi qərar haqqında nə deyə bilərsiniz? Demək istəyirəm ki, Siz bu yaxınlarda yenidən seçilmişsiniz. Sizin fikrinizcə, bu, yaxşı ideyadırmi?

– Bu təşəbbüs parlamentdə çoxluq təşkil edən partiyamız tərəfindən irəli sürülmüşdür. Demək istəyirəm ki, xalqın bir şəxsin iki dəfədən artıq prezident seçilməsinə səs vermək hüququna malik olması demokratik prinsipdir. Referendum demokratik prosedurdur və xalqın iradəsinə əsaslanır, Avropa təcrübəsinə uyğundur.

– Sonuncu sualım iqtisadiyyatla bağlıdır. Siz qeyd etdiniz ki, bu il artım təqribən 11 faiz olacaqdır. Təkcə Sizin ölkəniz üçün buna nail olmaq çətin deyilmi?

– Əsas ixracımızı təbii ki, neft və qaz təşkil edir. Neftin qiymətlərinin aşağı düşməsi, əlbəttə ki, ÜDM-in artımını da azaldacaqdır. Çünki ixrac edilən həcm eyni qalacaq, amma qiymət aşağı olacaqdır. Lakin iqtisadiyyatın digər sektorlarının çox böyük potensialı vardır. Son bir neçə il ərzində həyata keçirdiyimiz islahatlar artıq yaxşı nəticələr verir. Kənd təsərrüfatı sahəsində çox yaxşı potensialımız var. Kiçik və orta sahibkarlıqda möhkəm potensial mövcuddur. İnfrastruktur layihələri çox uğurla həyata keçirilir. Azərbaycanda qeyri-neft sektorunda ÜDM-in artımı 15,7 faiz olmuşdur. Beləliklə, bütün bunlar əsas amillər və həyata keçirdiyimiz islahatlardır. Həmin amillər bu cür artımın əsas səbəblərindən biridir. Neft və qaz digər ölkələrdə də hasil edilir.

Yeri gəlmişkən deyim ki, Xəzəryanı beş dövlət arasında Azərbaycan enerji resursları, hasilat və ixrac baxımından ən böyük ölkə sayılır. Əsas nailiyyətlərimiz islahatlar sayəsində mümkün olmuşdur. Əlavə edə bilərəm ki, ötən il Dünya Bankı özünün «Doing Business» icmalında Azərbaycanı dünyanın bir nömrəli islahatçı ölkəsi elan etmişdir. Bundan əlavə, bizim gəlirlərin toplanmasında çox şəffaf maliyyə sistemimiz mövcuddur. 2007-ci ildə Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Azərbaycanın Neft fondunu şəffaflyq mükafatı ilə təltif etmişdir. Həmin amillər öz rolunu oynayır və biz nəticələri görürük. Mənim üçün son 5 ildə əldə olunmuş mühüm nailiyyətlərdən biri işsizlik probleminin, demək olar ki, tamamilə aradan qaldırılması və yoxsulluğun xeyli azalması olmuşdur.

2003-cü ildə Azərbaycan xalqının 49 faizi yoxsulluq səviyyəsindən aşağı yaşayırdı. 2008-ci ilin hesablamalarına görə, hazırda bu rəqəm 13,2 faiz təşkil edir. Bu onu göstərir ki, enerji siyasəti sərəvətlərin düzgün bölüşdürülməsinə, həyat şəraitinin yaxşılaşdırılmasına xidmət edir. Əlbəttə ki, görüləcək işlər də çoxdur. Ölkəmizdə hələ də bir çox problemlər var, lakin meyil müsbətdir. Ölkə regionda artıq öz mövqeyini qazanıb və siyasi, iqtisadi və enerji inkişafı sahəsində sabitlik amili rolunu

oynayır. Ümid edirəm ki, bu müsbət meyil gələcəkdə də davam edəcəkdir.

– **Çox sağ olun.**

ABŞ-in CNBC TELEVİZİYA KANALINA MÜSAHİBƏ

Davos

28 yanvar 2009-cu il

Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 28-də Davosda «Konqress» mehmanxanasında ABŞ-ın CNBC (Si-en-bi-si) televiziya kanalına müsahibə vermişdir.

– Cənab Prezident, proqramımıza xoş gəlmisiniz. Sizinlə bir yerdə olmaq xoşdur.

– Təşəkkür edirəm, sizi görməyimə şadam.

– Sağ olun. Burada forumun əsas müzakirə mövzusu beynəlxalq böhrandır. Hər kəs böhran haqqında danışır. Azərbaycana gəldikdə, beynəlxalq böhranın iqtisadiyyatınıza təsiri necə hiss olunur?

– Beynəlxalq böhran iqtisadiyyatımıza elə də güclü təsir göstərməyibdir. Azərbaycan dünya iqtisadiyyatına getdikcə daha çox inteqrasiya olunduğundan, xüsusən ixrac potensialı ilə bağlı müəyyən narahatlıqlarımız var. Qeyri-neft sektorundakı ixrac potensialı son aylarda az da olsa azalmışdır. Lakin ümumilikdə, bizdə maliyyə məsələləri və iqtisadiyyatın inkişafı ilə bağlı vəziyyət yaxşıdır.

– Azərbaycan dünyanın ən sürətlə artan iqtisadiyyata malik ölkələrindən biridir. Hətta artımda müəyyən qədər azalmalar olsa belə, Azərbaycan ən yüksək pillədədir.

– Bəli, düzdür. Son 5 ildə iqtisadiyyatımız 2,6 dəfə artdığından, yüksək artım sürətini saxlamaq indi əvvəlkindən daha çətinidir. Keçən il bu göstərici 11 faiz təşkil etmişdir. Daha öncəki il isə 25 faiz olmuşdur. Bu səviyyəni uzun müddət saxlamaq mümkün deyildir. Lakin iqtisadi artım əhəmiyyətli

dərəcədədir. Getdikcə iqtisadiyyatın daha çox şaxələndirilməsi, neftin qiymətlərindən və enerji amilindən daha az asılı olmaq vacibdir. Bu, iqtisadi islahatlar, şaxələndirmə, özəl sahibkarlığın dəstəklənməsi sahələrində həyata keçirilən siyasət nəticəsində mümkün olmuşdur. Biz enerji amilindən asılılığı əhəmiyyətli dərəcədə azaltmağa müvəffəq olmuşuq.

– Mən enerji və şaxələndirmə haqqında danışmaq istərdim. Gəlin əvvəlcə enerjidən başlayaq. Bu, indi Avropada ən çox müzakirə olunan mövzulardandır. Biz Rusiya və Ukrayna arasında bu yaxınlardakı danışıqlardan xəbərdarıq. Brüssel, Avropa Komissiyası, bütün Avropa İttifaqı, o cümlədən Almaniya enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında, xüsusilə də qaz təchizatında çox maraqlıdırlar. Azərbaycana gəldikdə, enerji təhlükəsizliyi məsələsində Sizin ölkənin töhfəsi nədən ibarət ola bilər?

– Biz 10 ildən artıqdır ki, çox mühüm enerji layihələrini həyata keçiririk və hazırda Xəzər neftini dünya bazarına çıxaran boru kəməri xətti beynəlxalq enerji təhlükəsizliyində getdikcə daha əhəmiyyətli rol oynamaqdadır. Bizim nəhəng enerji ehtiyatlarımız var. Qaz ehtiyatlarımız bizə ən azı 100 il kifayət edəcəkdir. Artıq müasir nəqliyyat infrastrukturumuz var, təchizat marşrutlarımızı şaxələndirmişik. Şaxələndirmə təkcə istehlakçılar üçün yox, eyni zamanda, təchizatçılar üçün də əhəmiyyətlidir. Düzdür, indiki böhran zamanı istehlakçıların problemi diqqət mərkəzində olmuşdur, lakin təchizatçı ölkə kimi, Azərbaycana da etibarlı və təhlükəsiz nəql marşrutları gərəkdir. Müxtəlif istiqamətlərdə boru kəmərləri inşa etməklə biz bu məqsədə nail oluruq. Bu gün söhbət Avropa ölkələrinin enerji təhlükəsizliyini təmin etmək üçün lazım olan əlavə həcməldən gedir. Bunun üçün Azərbaycanın imkanları vardır. Biz Türkiyə–Yunanıstan–İtaliya, Nabukko, Transadriatik boru kəmərləri kimi layihələrin müzakirələrində iştirak edirik. Ölkəmizdə bu vaxta kimi görülmüş işlər göstərir ki, Azərbaycan etibarlı tərəfdaşdır. Həyata keçirdiyimiz layihələrin heç biri böhran zamanı sual altına alınmadı.

– **Gəlin Nabukko haqqında danışaq. Avropa bankları, Avropa İttifaqı Nabukkonu maliyyələşdirməkdə maraqlıdır. Bu layihə böyük maliyyə vəsaiti tələb edir və çox əhəmiyyətlidir. Əgər layihə maliyyələşdirsə, Azərbaycan bu layihədə iştirakına sadıqdirmi?**

– Əlbəttə, biz yeni layihələrdə iştirak etməkdə maraqlıyıq, belə ki, mövcud kəmərlərin nəql etmə qabiliyyəti enerji ehtiyatlarımızın ixrac potensialına tam cavab vermir. Biz bu gün hasil etdiyimiz qazdan, ola bilsin ki, iki dəfə artıq hasil edərik. Builki qaz hasilatı 20 milyard kubmetrdən artıq olacaqdır. İxracımız hələlik regional bazarla məhdudlaşır. Beləliklə, Nabukko və ya bu kimi layihələr şaxələndirmə və uzunmüddətli etibarlı təchizat mexanizmlərinə malik olmaq üçün imkan yaradır. Lakin, əlbəttə ki, Nabukko ilə bağlı böyük əhəmiyyət daşıyan məsələlər, sizin də dediyiniz kimi, maliyyələşmə məsələsi aydınlaşdırılmalıdır. İkinci mühüm məsələ isə ondan ibarətdir ki, Avropa bu və ya digər dərəcədə vahid enerji siyasətinə malik olmalıdır. Nabukko bütün Avropa İttifaqını deyil, Mərkəzi Avropanın bir neçə ölkəsini birləşdirir. Digər mühüm məsələ bütövlükdə Avropa İttifaqının Nabukkonun həyata keçirilməsində nə dərəcədə önəmli rol oynamasından ibarətdir. Düzdür, ümidverici məqamlar var, lakin bu işdə hər hansı irəliləyişin olması vacibdir. Üçüncüsü, bizim üçün Azərbaycan qazının tranziti ilə bağlı məsələlərin aydınlaşdırılması vacibdir. Avropa İttifaqı bazarına birbaşa çıxış əldə etmək üçün tranzit ölkələrlə tranzit müqaviləmiz olmalıdır.

Bütün bu mühüm məsələlər bir-biri ilə əlaqəlidir və biz bunların həyata keçirilmə sürətinə uyğun şəkildə hasilatın planlaşdırılmasını aparacağıq. Biz bazar olmadan qaz hasil edə bilmərik. Bazar və müqavilələr olmalıdır ki, sonra hasilat olsun. Azərbaycanda təsdiq olunmuş qaz ehtiyatları minimum 2 trilyon kubmetr təşkil edir.

– **Avropa ölkələri arasında dostlarınızdan danışarkən deyim ki, Azərbaycan İtaliya ilə güclü əlaqələr qurur. İtaliya**

Nazirlər Şurasının sədri Silvio Berlusconi ilə bu yaxınlarda görüşmüşünüz. Sizin yaxşı ticarət əlaqələriniz var. Bu barədə nə deyə bilərsiniz?

– İxrac məhsullarımızın əksər hissəsi Avropa İttifaqına çıxarılır və bu baxımdan İtaliya da bizim mühüm ticarət tərəfdaşımızdır. İtaliya və eləcə də digər Avropa ölkələri ilə yaxşı münasibətlərimiz var. Biz Avropa İttifaqının üzvü olan, demək olar ki, bütün dövlətlərlə yaxşı siyasi və iqtisadi əlaqələr qurmuşuq. Bu əlaqələr bir-birimizi daha yaxşı tanımağa imkan verir, qarşılıqlı inama əsaslanır və biz ümumi maraqlara söykənən birgə layihələrdə iştirak edirik. İndi enerji təhlükəsizliyi məsələsi təkcə enerji ilə bağlı deyil, bu həm də qlobal təhlükəsizlik məsələsidir.

– **Türkiyə ilə gözəl münasibətləriniz var.**

– Əlbəttə, Türkiyə bizim dostumuz, müttəfiqimizdir. Bizim Türkiyə ilə ümumi tarixi, mədəni əlaqələrimiz var. Bu gün Azərbaycanla Türkiyə arasında birgə səylərin mövcudluğu regionda sabitliyin təmin olunmasına xidmət edir.

– **Nabukko ilə bağlı Rusiya tərəfindən Sizə hansısa təzyiqlər olurmu?**

– Xeyr, bizə Rusiya tərəfdən heç bir təzyiq olmayıb. Enerji məsələsində Rusiya ilə aramızda heç bir ziddiyyət yoxdur.

– **Vaşinqtonun keçmiş administrasiyası ilə münasibətləriniz yaxşı olub. Bəs Obama administrasiyası ilə əlaqələrinizin perspektivlərini necə görürsünüz?**

– Biz yaxşı tərəfdaşlıq münasibətlərimizin bundan sonra da inkişaf etdiriləcəyinə ümidvarıq. Azərbaycan–ABŞ əlaqələrinin qurulmasından uzun zaman keçir. Tərəfdaşlığımızda enerji siyasəti mühüm rol oynayır. Əlaqələrimiz hər iki ölkənin milli maraqlarına uyğundur. Ümid edirik ki, bu müsbət meyil yeni administrasiya ilə də davam edəcəkdir.

– **İqtisadiyyatınızın modernləşdirilməsi siyasətinə nəzər yetirdikdə, şaxələndirmə mühüm yer tutur. Şaxələndirmədə informasiya-kommunikasiya texnologiyaları sektoru ən əhə-**

miyyətli sektor kimi görünür. Xahiş edirəm, bununla bağlı strategiyanızdan danışsınız.

– Strategiyamızın əsas məqamları bunlardır: şaxələndirmə və modernləşdirmə, iqtisadiyyatın enerji sahəsindən asılılığının azaldılması və ölkəmizin dayanıqlı inkişafının təmin olunması. Bununla bağlı müasir texnologiyalar, informasiya-kommunikasiya texnologiyaları, təhsil, əhalinin məşğulluğu, yoxsulluğun azaldılması, səhiyyə və digər sahələr prioritet təşkil edir. Bütün bunlar həyatımızın sosial sektorunu əhatə edir. Biz bütün sahələrdə, o cümlədən informasiya-kommunikasiya texnologiyaları sahəsində əhəmiyyətli inkişafa nail olmuşuq. Qeyd etdiyim kimi, indi informasiya-kommunikasiya texnologiyaları iqtisadiyyatımızın ən prioritet sahələrindəndir. Güclü iqtisadiyyatı, maliyyə imkanları, güclü intellektual potensialı olan ölkə qurmağı qarşımıza məqsəd qoymuşuq. Neftdən əldə etdiyimiz gəlirlər insan kapitalına sərmayə yatırmağa imkan verir. Hazırda informasiya-kommunikasiya texnologiyaları dünyada iqtisadiyyatın ən perspektivli sahələrindən biridir. Bu, təkcə iqtisadiyyat deyil, həm də bilikdir, təhsildir, ümumi inkişaf və müasirləşmədir. Dünyanın aparıcı informasiya-kommunikasiya texnologiyaları şirkətləri ilə çox yaxşı əlaqələr qurmuşuq. Biz indi peyk buraxmaq, Azərbaycanda kosmos sənayesi yaratmaq ərəfəsindəyik. Çox böyük planlarımız var və ümid edirəm ki, məqsədlərimizə nail olacağıq.

– **Bizim programımıza tamaşa edən insanlar bilirlər ki, Yeni İpək Yolu haqqında çox danışmışıq. Bu, XXI əsrin mühüm layihələrindəndir. Azərbaycan strateji baxımdan Çinlə Avropa arasında yerləşir. Azərbaycanın informasiya-kommunikasiya texnologiyaları sahəsi üzrə regional mərkəzə çevrilməsi üçün inkişaf planlarınızı nədən ibarətdir?**

– Biz bu sahəyə böyük diqqət ayırırıq, hazırda isə informasiya-kommunikasiya texnologiyaları sahəsində şirkətlərin Azərbaycanı bu sahə üzrə regional mərkəz seçməsi üçün şərait yaradılmasını planlaşdırırıq. Regional mərkəz olmaq üçün

yalnız arzunun olması kifayət deyil, burada birgə səylər lazımdır. Birinci, dövlətin bu işə fəal cəlb olunması, dövlət tərəfindən təşəbbüslər və dövlət informasiya-kommunikasiya texnologiyaları proqramı. İkinci, iqtisadiyyatın liberallaşdırılması, əlverişli sərmayə mühitinin yaradılması. Daha sonra, əlbəttə ki, əlverişli coğrafi mövqeyimizdən səmərəli istifadə edərək, regional mərkəzə çevrilmək. Necə ki, biz bunu nəqliyyat və enerji sahələrində etdik. Bu gün biz boru kəmərləri, avtomobil yolları, İpək Yolu, Şərq–Qərb və Şimal–Cənub dəhlizlərini inşa edirik. Bunlar həm əlverişli coğrafi mövqeyimiz, həm də konkret proqramlarımız əsasında həyata keçirilir. İnformasiya-kommunikasiya texnologiyaları sektorunda nəzərdə tutduğumuz işlər Azərbaycanı inkişafın yeni mərhələsinə gətirib çıxaracaqdır. Bildiyiniz kimi, gələcək neft və qaza deyil, texnoloji inkişafa məxsusdur. Neft və qaz ehtiyatları tez və ya gec tükənəcək, bilik və texnologiya isə hər zaman inkişafda dominantlıq edəcəkdir. İndi dünyanın aparıcı ölkələri informasiya-kommunikasiya texnologiyaları sektoruna sərmayə yatıran, ən qabaqcıl texnoloji imkanlara malik olan ölkələrdir.

– Bu baxımdan Siz kosmos sənayesi və regional innovasiyaları nəzərdə tutursunuz?

– Texnoparklar və regional innovasiyalar dövlətin İKT proqramında nəzərdə tutulubdur. Biz dövlət tərəfindən ilkin sərmayə qoyuluşuna hazırıq. Əlbəttə ki, biz xarici və yerli sərmayələrin qoyuluşundan da məmnun olardıq. Lakin bu işlərə təkan vermək, başlamaq üçün biz bütün hazırlıq işlərini həyata keçirməli, infrastruktur yaratmalı, investisiyanı təmin etməliyik. Enerji layihələri üçün cəlbedici olmağı bacardığımız kimi, informasiya-kommunikasiya texnologiyaları sektorunun inkişafı üçün də cəlbedici olmalıyıq.

– Cənab Prezident, müsahibəyə görə minnətdarıq.

– Çox sağ olun.

POLŞA NAZİRLƏR ŞURASININ SƏDRİ DONALD TUSK İLƏ GÖRÜŞ

Davos

28 yanvar 2009-cu il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 28-də Davosda «Kongress» mehmanxanasında Polşa Nazirlər Şurasının sədri Donald Tusk ilə görüşmüşdür.

Görüşdə Azərbaycan ilə Polşa arasında ikitərəfli münasibətlərin siyasi-iqtisadi və digər sahələrdə uğurla inkişaf etdiyi bildirildi, iqtisadi əlaqələrin səviyyəsindən məmnunluq ifadə olundu. Söhbət zamanı, həmçinin Nabukko layihəsi çərçivəsində enerji sahəsində əməkdaşlığa dair fikir mübadiləsi aparıldı.

«STATOİL HYDRO» ŞİRKƏTİNİN BAŞ İCRAÇI DİREKTORU HELGE LUND İLƏ GÖRÜŞ

Davos

28 yanvar 2009-cu il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 28-də Davosda «Konqress» mehmanxanasında «Statoil Hydro» şirkətinin Baş icraçı direktoru Helge Lund ilə görüşmüşdür.

Helge Lund bildirdi ki, «Şahdəniz-1» və «Şahdəniz-2» layihəsi çərçivəsində Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti ilə əməkdaşlıq uğurla inkişaf edir. O, «Şahdəniz-2» layihəsi üzrə işlərin sürətləndirilməsinin zəruriliyini bildirdi.

Prezident İlham Əliyev ölkəmizin enerji sahəsində uğurlarından danışaraq dedi ki, Avropanın enerji təhlükəsizliyində Azərbaycanın önəmi daha da artır, beynəlxalq enerji əməkdaşlığı genişlənir. Dövlətimizin başçısı dünyanın aparıcı şirkətləri, o cümlədən «Statoil» ilə əməkdaşlığın bundan sonra da genişləncəyinə əminliyini vurğuladı.

TÜRKİYƏNİN BAŞ NAZİRİ RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞAN İLƏ GÖRÜŞ

Davos

28 yanvar 2009-cu il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 28-də Davosda «Kongress» mehmanxanasında Türkiyənin Baş naziri Rəcəb Tayyib Erdoğan ilə görüşmüşdür.

Görüşdə Azərbaycan ilə Türkiyə arasında dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin bütün sahələrdə uğurla inkişaf etdiyindən məmnunluq ifadə olundu. Ölkələrimizin iqtisadi cəhətdən inkişafının xalqlarımızın rifah halının daha da yüksəlməsi üçün xidmət etdiyi, ikitərəfli münasibətlərin həm də regional əməkdaşlığa töhfə verdiyi bildirildi. Söhbət zamanı ikitərəfli əlaqələrin daha da möhkəmlənməsi və genişlənməsi baxımından yüksək səviyyədə mütəmadi görüşlərin əhəmiyyəti vurğulandı, qarşılıqlı münasibətlərin bundan sonra da genişlənməsinə əminlik ifadə olundu.

BÖYÜK BRİTANİYANIN HERSOQU ENDRYU İLƏ GÖRÜŞ

Davos

28 yanvar 2009-cu il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 28-də Davosda «Konqress» mehmanxanasında Böyük Britaniyanın hersoqu Endryu ilə görüşmüşdür.

Görüşdə Azərbaycan ilə Böyük Britaniya arasında iqtisadi əlaqələrin uğurla inkişaf etdiyini bildirildi, bu sahədə əməkdaşlığın genişlənməsinə əminlik ifadə olundu.

CNN TELEVİZİYA KANALINA MÜSAHİBƏ

Davos

29 yanvar 2009-cu il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 29-da Davosda «Konqress» mehmanxanasında Dünya İqtisadi Forumunun «Enerji Outlook–2009» haqqında CNN televiziya kanalına müsahibə vermişdir.

– Sizin qatıldığımız tədbirdə iştirak etməkdən məmnun olduq. Davos forumunun gündəliyindəki məsələlərdən biri də enerji bazarının mövcud vəziyyəti ilə bağlı olacaqdır. Beynəlxalq Valyuta Fondu bildirmişdir ki, ümumən dünyada 2009-cu ildə artım yalnız 0,5 faiz təşkil edəcəkdir. Neftin qiyməti 40 dollardan aşağı düşmüşdür. Qlobal artımın bu qədər zəifliyi şəraitində hər hansı sabitlikdən danışmaq olarmı?

– Bildiyiniz kimi, bir neçə ay öncə qiymətlərin birdən-birə bu dərəcədə aşağı düşməsinə proqnozlaşdırmaq çox çətin idi. Ona görə də biz tam əmin ola bilmərik ki, qiymət indiki səviyyədən də aşağı düşməyəcəkdir. Biz hasilatçılar hamımız ümid edirik ki, qiymət yenidən qalxacaqdır. Bunu əvvəlcədən demək çox çətinidir. Bu, tələbatdan, dünya iqtisadiyyatından və dünyada qlobal böhranın hansı yolla aradan qaldırılmasından asılıdır.

– OPEK-in Baş katibi bildirmişdir ki, əgər gündə 4 milyon barrel nefti bazardan çıxarsaq və əgər zəruri hesab edilərsə, təchizatı bundan da çox azaltsaq, vəziyyət sabitləşər. Siz eyni addımları atarsınızmı: məsələn, hasilat gündə 300 min barrel həcmində azalsın?

– Hesab edirəm ki, proqnozlaşdırdığımız gündəlik 1 milyon barrel hasilat kifayət qədər töhfəmiz hesab edilə bilər. Bundan artıq həcmi hasil etməyəcəyik.

– **Siz hesab edirsinizmi ki, bazarda satışdan daha çox həcmdə enerji daşıyıcıları çıxarılmalıdır?**

– Bir daha qeyd edirəm ki, bu günə qədər OPEK-in gördüyü tədbirlər, əlbəttə ki, həvəsləndiricidir. Lakin hamımız gördük ki, bu, fayda vermir. Onlar tərəfindən hasilatın nə qədər azaldılmasına baxmayaraq, qiymət yenə də aşağı düşür. Bu onu göstərir ki, həcmərlə qiymət arasında birbaşa əlaqə yoxdur. Eyni vəziyyət qiymətlər sürətlə artanda da baş verirdi. OPEK o vaxt da məsələni nizamlamağa çalışırdı. Beləliklə, bu mexanizmlər işləmir.

– **OPEK və qeyri-OPEK ölkələri və istehlakçı ölkələr, həmçinin 20-lər qrupu arasında dialoqun əsas mahiyyəti haqqında nə deyə bilərsiniz?**

– Zənnimcə, OPEK və qeyri-OPEK ölkələri arasında əməkdaşlıq bu işə əhəmiyyətli töhfə verə bilər. Lakin bu daha geniş formatda aparılmalıdır. Bildiyiniz kimi, OPEK-ə üzv olmayan ölkələrdən yalnız ikisi hasilatın azaldılması barədə bəyanat vermişdir. Onlardan biri Azərbaycandır. Hesab edirəm ki, OPEK və qeyri-OPEK ölkələri arasında hasilat həcmi ilə bağlı daha geniş formatlı əməkdaşlıq sazişi olmalıdır. Bu sazişə əməl edilməlidir, heç kəs kiminsə hesabına daha yaxşı şərait əldə etməyə çalışmamalıdır.

– **Yaxud daha çox bazar payı?**

– Əlbəttə.

– **Neft qiymətinin 147 dollardan 40 dollara düşməsi gələcək üçün planlaşdırma məsələsini ortaya çıxardı. Gələcək üçün münasib qiymət hansı ola bilər? Yəni, böhran aradan qalxandan sonra qiymətin 60 və ya 80 dollar səviyyəsində olması münasibdirmi?**

– Bu, qəbul edilə biləcək qiymət ola bilər. Lakin hesab edirəm ki, sərfəli qiymət təxminən 100 dollar civarında ola bilər. Bu qiymət şirkətlərə daha asan şəkildə sərmayə qoymaq imkanını yaradacaqdır. 60 və ya 70 dollar isə iqtisadi baxımdan minimum sərfəli qiymətdir. Belə qiymətlə şirkətlər həm sərmayə qoya bilər, həm də bu qərardan yayına bilər. Bu, şirkətlərin

imkanlarından asılı olacaqdır. Neft şirkətlərinin heç də hamısı bərabər potensiala və maliyyə ehtiyatlarına malik deyildir. Fikrimcə, qiymət təxminən 100 dollar həcmində olarsa, bu, neft hasil edən ölkələr üçün ədalətli hesab edilə bilər. Neft şirkətlərindən fərqli olaraq, ölkələr nəinki neft hasilatına, başqa sahələrə də sərmayə qoymalıdır.

– Məncə xüsusi vurğulamağa ehtiyac yoxdur ki, 100 dollarlıq qiymət Qərbin heç də ürəyincə deyildir. Bu, həqiqətən belədir.

– Lakin hesab edirəm ki, bu qiymət hamının tələbatına cavab verir və istehlakçılar ilə bazar bu qiymətlə ayaqlaşa bilər. Hasilatçı ölkələr «qara qızıl»ı asanlıqla insan kapitalına çevirə bilər. Şirkətlər isə daha çox sərmayə qoyar.

– Hazırda Orta Şərqdə resessiya ilə bağlı narahatlıq yaranıb. Lakin orada izafi hasilatla bağlı mənfəət də əldə edirlər. Bu sözləri Azərbaycana da aid etmək olar. Belə şəraitdə siz insan kapitalının, informasiya texnologiyalarının daha da inkişafını davam etdirirsinizmi? İzafi hasilatla yanaşı, son illərdə ölkəniz fenomenal şəkildə inkişaf etmişdir.

– Tamamilə haqlısınız. Biz iqtisadiyyatı şaxələndiririk və onun neftdən asılılığını azaldırıq. İnformasiya texnologiyaları, infrastruktur, kənd təsərrüfatı, təhsil, səhiyyə və digər sahələrə sərmayə yatırırıq. Hesab edirəm ki, biz artıq bu sahədə mühüm nailiyyətlər əldə etmişik. Neftin qiymətindən daha az, əvvəllər heç zaman olmadığı qədər asılıyıq. Hətta neftin bugünkü 40 dollarlıq qiyməti ilə belə, Azərbaycanın iqtisadiyyatı inkişaf edir. Belə düşünürəm ki, 2009-cu il də ÜDM-in artımı baxımından ölkəmiz üçün uğurlu olacaqdır.

– Sizdən sualıma açıq cavab almaq istərdim. Enerji daşıyıcılarının Avropaya nəql edilməsi ilə bağlı Rusiya və Ukrayna arasında iki ildən artıqdır ki, mübahisə davam edir. Sizcə bu çətin vəziyyətdən necə çıxmaq olar? Azərbaycan alternativ boru kəmərləri şəbəkəsi çəkmək fikrindədirmi?

– Rusiya ilə Ukrayna arasında gərginlik, belə demək mümkündürsə, alternativ marşrutlara diqqəti daha çox cəlb etmişdir. Bizə gəldikdə isə, heç vaxt özümüzü bir növ alternativ marşrut hesab etməmişik. Biz sadəcə, hasilata sərmayə yatırılması, boru kəmərlərinin çəkilməsi və enerji daşıyıcılarımızın Qərbi bazarlarına çatdırılması işi ilə məşğuluq. Bir neçə il öncə enerji məsələlərinin həlli təxirəsalınmaz məsələ kimi üzə çıxdı. Təkcə bir hasilatçıdan asılılıq müəyyən narahatlıqlar doğurur. Buna görə də tamamilə təbii ki, Avropada xəritəyə daha diqqətlə baxmağa başladılar. Gördülər ki, Azərbaycanda, Xəzərdə böyük enerji ehtiyatları var, Azərbaycan qazını Qərbi bazarlarına nəql edən müasir boru kəməri fəaliyyət göstərir. Onlar belə fikrə gəldilər ki, niyə də bu prosesi sürətləndirməyək?! Ona görə də bu gün yeni mənbələrə diqqət artmaqdadır. Onu deyə bilərəm ki, Xəzərin ehtiyatları, xüsusən də Azərbaycanın, Avropa bazarları üçün yeganə yeni qaz mənbəyidir. Bütün digər mənbələr artıq istifadədədir. Bir yerdə hasilat artırılmalıdır ki, digər mənbədən asılılıq azalsın. Lakin yeni mənbəyə gəldikdə, söhbət yalnız bizdən gedə bilər.

– **İran, Pakistan və Hindistan arasında sülh boru kəməri adlanan ideya mövcuddur və buna Amerika Birləşmiş Ştatları müqavimət göstərir.**

– Bilirsiniz, əgər bu, kommərsiya baxımından faydalıdırsa, onda layihədə iştirak edən ölkələr bunu edə bilər. Bəzən neft biznesində müqavimət və əks mövqelər özünü büruzə verir. Neft şirkətlərinin bir çox rəsmiləri bacarıqlı diplomatlara çevrilirlər, çünki onlar bu mühitdə yaşamaladırlar. Ona görə əgər siyasi iradə olarsa, istənilən layihə baş tutar. Azərbaycanın təcrübəsi çox nümunəvidir. Biz Bakı–Tbilisi–Ceyhan boru kəmərinin tikintisinə başlayanda bir çox müqavimətlərlə üzləşdik. Lakin güclü iradəmiz, aparıcı maliyyə təsisatlarının dəstəyi bunu mümkün etdi.

– **Sağ olun.**

RÖYTER AGENTLIYİNƏ MÜSAHİBƏ

25 yanvar 2009-cu il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 29-da Davosda «Konqress» mehmanxanasında Reuters agentliyinin müxbiri Qay Folkonbriqə müsahibə vermişdir.

– Neftin qiymətləri ilə bağlı proqnozlarınız necədir? Siz Avropa bazarlarında əsas hasilatçı ölkələrdən birisiniz. Hamı, xüsusən də Rusiya, Birləşmiş Ştatlar və Çin neftin qiymətinin hansı səviyyədə olacağı ilə maraqlanır. Neftin qiyməti ilə bağlı Sizin öz proqnozunuz varmı? Bu çox çətin işdir.

– Bəli, bu, çətin məsələdir. Hesab etmirəm ki, kimsə neftin qiyməti ilə bağlı dəqiqliklə düzgün proqnoz verə bilər. Bu, müxtəlif amillərdən asılıdır. Hətta OPEK tərəfindən hasilatın azaldılması da qiymətə ciddi təsir göstərmədi. Bizə gəldikdə isə düşünürəm ki, qiymət təxminən 80, 90 və ya 100 dollar səviyyəsində olarsa, sərfəli sayıla bilər. Bu, şirkətlərə lazımı dərəcədə sərmayə qoymağa, insan kapitalı kimi humanitar məsələlərə yatırımların ayrılmasını davam etdirməyə imkan yaradacaqdır. Təhsil, səhiyyə və infrastruktur sahələri xərclərimizin əsas istiqamətlərini təşkil edir. Lakin sizə deyə bilərəm ki, hətta bu gün mövcud olan qiymətlə – 1 barrel 45 dollar qiyməti ilə də bizim iqtisadiyyat uğurla inkişaf edir.

– Sizin proqnozunuza əsaslansaq, bu il ÜDM-in artımı nə qədər olacaq?

– Fakt ondan ibarətdir ki, son 5 il ərzində ölkəmizdə ÜDM 2,6 dəfə artıb. Fikrimcə, bu, tarixi rekorddur. Gələn aylar ərzində, proqnozumuza uyğun olaraq, bu göstərici təxminən 10 faiz ola bilər. Zənnimcə, qlobal böhran şəraitində bu rəqəm

kifayətedici səviyyədən də artıqdır. Bu inkişaf səviyyəsini davam etdirməyə çalışacağıq. Biz artıq neft sektoruna böyük sərmayələr qoymuş, dövlət maliyyə vəsaitləri və kreditlər hesabına özəl sektora güclü şəkildə dəstək vermişik. Hazırda biz qeyri-neft sektorunun inkişafının bəhrəsini, iqtisadiyyatımızın şaxələndirilməsinin faydasını görürük. Gələcəkdə bu cür inkişaf bizə neftin qiymətindən asılı olmamaq imkanı yaradacaqdır.

– Demək, Sizin fikrinizcə, artım 10 faiz olacaqdır. Bu, əla rəqəmdir.

– Bəli.

– Yəni, iqtisadi böhran zamanı...

– Zənnimcə, biz bu işin öhdəsindən gələcəyik.

– 2010-cu il necə? Yoxsa, bu haqda düşünmək tezdir?

– Bəli, əgər neftin qiymətləri qalxsaxsa, onda avtomatik olaraq artım səviyyəsi də qalxacaqdır. Lakin hazırkı böhran vəziyyətində və neftin qiymətlərinin aşağı düşməsi şəraitində göstəricilərimizi nəzərə alsaq görürük ki, iqtisadi inkişafımızın əsas uğuru neft deyildir. İqtisadi islahatlar, qeyri-neft sektorunda artım, iqtisadiyyatın liberallaşdırılması, əlverişli sərmayə mühiti fikirlərimizi əsaslandıran əsas amillərdir. Təsadüfi deyil ki, Dünya Bankı 2008-ci ildə Azərbaycanı bir nömrəli islahatçı ölkə elan etdi. Bu, fəaliyyətimizə verilən çox yüksək qiymətdir. Nəzərə almaq lazımdır ki, bu qiymət dünyanın aparıcı maliyyə təsisatı olan Dünya Bankı tərəfindən verilibdir. Bir sözlə, biz az vəsait əldə edəcəyimizə baxmayaraq, iqtisadi islahatları və infrastruktur sərmayələrini davam etdirəcəyik. Hesab edirəm ki, bunlar böhran zamanı da iqtisadiyyatın inkişafına xidmət edəcəkdir.

– Siz infrastruktur deyəndə, boru kəmərlərini nəzərdə tutursunuz?

– Biz özümüə lazım olan bütün infrastrukturu yaratmışıq. Hazırda müxtəlif istiqamətlərə gedən 7 boru kəmərimiz var. Bundan əlavə, biz elektrik stansiyalarının, qazlaşdırma qurğularının yaradılmasına, avtomobil yollarının çəkilməsinə və digər

infrastruktur sahələrinin inkişafına nail olmuşuq. Biz planlaşdırdığımız məqsədlərə çatmışıq və bu işlər gələcəkdə də davam etdiriləcəkdir.

– **Cənab Prezident, atanız çox böyük strateji düşüncəyə malik insan kimi tanınırdı. Dünyada gedən proseslərə Siz də eyni müdrikliliklə yanaşırsınız. Hazırda dünya böyük iqtisadi böhran içərisindədir. Fikrinizcə, böhrandan çıxmaq üçün nə edilməlidir?**

– Böhranla bağlı düşünürəm ki, əgər kimsə bunu öncədən proqnozlaşdırsaydı, onda tədbirlər vaxtında görülərdi. Bu böhran hamı üçün problemə çevrilibdir. Digər ölkələr kimi, biz də bu böhranı gözləmədik. Məsələn, hazırda biz məhsullarımızın ixracında müəyyən çətinliklərlə rastlaşırıq, səbəb istehlakçılarımızın bazarlarında yaranan problemlərdir. Fikrimcə, maliyyə bazarlarında daha geniş əməkdaşlıq, daha çox proqnozlaşdırma olmalı, daha çox məsləhətləşmələr aparılmalıdır.

– **Son vaxtlar üzə çıxmış məsələlərdən biri də Türkiyə ilə tranzit qaz kəməri və qazın tranziti haqqında razılaşma ilə bağlıdır. Bu, Azərbaycan üçün önəmli məsələdir. Bu sahədə hər hansı irəliləyiş varmı? Razılaşmanın imzalanmasını bu yaxınlarda gözləmək olarmı?**

– Biz danışıqlar prosesindəyik və ümidvaram ki, həmin danışıqları mümkün qədər tez başa çatdıracağıq. Həmin saziş Azərbaycan qazının Avropa İttifaqı bazarına çıxışını daha da genişləndirəcəkdir. Buna görə də bu cür razılaşma hamımız – hasilatçılar, istehlakçılar və tranzit ölkələr üçün faydalı olacaqdır. Beləliklə, ümid edirik ki, razılaşma yaxın vaxtlarda yekunlaşacaqdır.

– **Belə çıxır ki, qazın ixracı həmin saziş imzalandığı vaxtdan etibarən başlayacaq?**

– Tamamilə doğrudur. Biz, ola bilsin, cari ilin sonunda və ya gələn ildə təchizatı başlamağa hazırıq.

– **Bilirəm ki, Siz Ermənistan prezidenti ilə görüş keçirmisiniz. Dağlıq Qarabağ problemi çox mürəkkəb**

məsələdir. Hər hansı irəliləyiş varmı? Baza prinsiplərini nə vaxt gözləyə bilərik?

– Əfsuslar olsun, indiyə qədər nəticəyə nail olmamışıq. Danışıqlar prosesi gedir, müəyyən irəliləyiş var, lakin nəticə yoxdur. Bu, əsas problemdir. Problem yalnız beynəlxalq hüquq prinsipləri əsasında həll oluna bilər. Beynəlxalq hüququn həmin prinsipləri Ermənistanın işğalçı qüvvələrinin torpaqlarımızdan çıxmasını, məcburi köçkünlərin bu torpaqlara qayıtmasını nəzərdə tutur. Bu, münaqişənin həllinə aparən yoldur. Əfsuslar olsun ki, Ermənistanın mövqeyi son vaxtlara qədər konstruktiv olmamışdır. Lakin ümid edirik ki, əgər onlar konstruktiv yanaşma nümayiş etdirsələr və beynəlxalq hüquq normalarına əməl etməyə hazır olduqlarını göstərsələr, münaqişə həllini tapa bilər, regionda sülh bərqərar ola bilər. Torpaqların işğal altında saxlanması Ermənistanı nə fayda verir? Onlar özlərini regionda təcrid vəziyyətinə salıblar. Enerji layihələri, boru kəmərləri və dəmiryol xətlərindən kənar qalıblar. Azərbaycan və digər qonşularla münasibətləri normallaşdırmadan, təcrid olunmuş vəziyyətdə yaşamaq gələcəkdə Ermənistan üçün daha da çətin olacaqdır.

– **Cənab Prezident, qarşidan referendum gəlir. Bəzi şəxslər bildirir ki, bu Sizin uzun müddət hakimiyyətdə olmağımıza yönəlibdir. Həmin referendumla bağlı və onun məqsədləri barədə hər hansı şərh verə bilərsinizmi?**

– Referenduma bir çox məsələlər çıxarılacaq və yekun olaraq xalq öz münasibətini bildirəcəkdir. Referendum bir çox digər ölkələrdə olduğu kimi, xalqa qərar qəbul etmək imkanını yaradan demokratik prosedurdur. Seçilməklə bağlı məhdudiyətə gəldikdə, dünya təcrübəsinə nəzər salsaq, eyni vəziyyəti görə bilərsiniz. Əgər xalq bu və ya digər lideri dəstəkləyirsə, xalqın onu seçmək hüququ var.

– **Bəziləri Azərbaycanın gözəl iqtisadi artımına baxmayaraq, insan hüquqları ilə bağlı məsələləri qaldırırlar. Bu tənqidlə bağlı nə deyə bilərsiniz? Bəzən onların tənqidini başa düşmək Azərbaycan üçün çətin olur.**

– Bilirsiniz, əgər tənqid əsaslıdırsa, biz bunu müzakirə etməyə həmişə hazırıq. Azərbaycan Avropa Şurası kimi bir neçə beynəlxalq təşkilatın üzvüdür. Avropa Şurasına qəbul olunduğumuz zaman biz üzərimizə müəyyən öhdəliklər götürmüşük və onları yerinə yetiririk. Bəzən müxtəlif QHT-lər tərəfindən səsləndirilən müəyyən tənqidi fikirlər bizi narahat etmir, çünki bu tənqid bir çox hallarda əsassızdır. Azərbaycanda insan hüquqları ilə bağlı vəziyyət normaldır. Əgər siz regiona nəzər yetirsəniz görərsiniz ki, Ermənistanda həтта ən adi insan hüquqlarının kobud şəkildə pozulmasına görə heç kim tənqide məruz qalmır. Həmin ölkədə prezident seçkiləri keçiriləndə baş vermiş hadisələri, ordu tərəfindən qətlə yetirilmiş insanların sayını, fəvqəladə vəziyyətin elan edilməsini və internet saytlarının bağlanaraq senzuranın qoyulmasını hamı bilir. Yüzlərlə müxalifətçi həbs edildi, xeyli sayda insan yaralandı, lakin biz Ermənistanla bağlı hər hansı tənqidi eşitdikmi? Xeyr! Niyə? Buna səbəb ikili standartlardır, çünki erməni lobbisi Ermənistanı tənqidlərdən qoruyur. Azərbaycanda isə insan hüquqlarının müəyyən dərəcədə pozulması kimi hesab edilə biləcək hər hansı, kiçik də olsa, epizod baş verdiyi zaman, ölkəmiz dərhal insan hüquqlarını pozan ölkə kimi təqdim edilir. Bunu edən strukturlara etimadımız itir. Beləliklə, bu cür fikirlər eyni standartlara əsaslanmalıdır. Azərbaycanın demokratik inkişafında hər şeyin mükəmməl olduğunu demək olarmı? Xeyr. Amma deyin görək, harada insan hüquqları mükəmməl qorunur? Tənqidi fikirlər real vəziyyətə əsaslanmalıdır. Cənubi Qafqaz və digər keçmiş Sovet İttifaqı ölkələrinə gəldikdə, eyni standart tətbiq edilməlidir. Hesab edirəm ki, Azərbaycanda real vəziyyət haqqında nə qədər çox məlumat olarsa, ölkəmizə bir o qədər obyektiv qiymət verilə bilər. Buna görə də çox istəyirik ki, bizi tənqid edənlər Azərbaycana gəlsinlər və ölkədə gedən prosesləri öz gözləri ilə görsünlər.

Çox sağ olun.

DAVOS İQTİSADI FORUMUNUN «ENERJİ OUTLOOK–2009» MÖVZUSUNDA İCLASI

Davos

29 yanvar 2009-cu il

Yanvarın 29-da Davosda Dünya İqtisadi Forumunun «Enerji Outlook–2009» mövzusunda iclası keçirilmişdir.

Böyük əhəmiyyətə malik iclasda Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev iştirak etmişdir.

Forumun əsas tədbirlərindən olan «Enerji Outlook–2009» iclasını açan «CNN International» televiziya kanalının aparıcısı Con Defterios prezident İlham Əliyevi və digər qonaqları salamladı, bu iclasda qlobal iqtisadiyyatla bağlı ən aktual məsələlərin müzakirə olunacağını bildirdi. Son vaxtlar neftin qiymətinin aşağı düşdüyünü xatırladan Con Defterios bildirdi ki, bir il öncə dünya bazarında neftin 1 barrelinin dəyəri 100 dollardan yuxarı olanda ilin sonuna qədər «qara qızıl»ın qiymətinin 200 dollara çatması proqnozlaşdırılırdı. İndi isə neftin 1 barrelinin qiyməti 40 dollara bərabərdir. Bu baxımdan da iclasın əsas müzakirə mövzuları dünyada enerji təhlükəsizliyi, neftin qiymətinin hansı səbəbdən aşağı düşməsi və sabitləşməsi məsələləri olacaqdır.

Con Defterios ilk sözü Azərbaycan prezidentinə vermək istədiyini bildirərək dedi ki, OPEK-in Əlcəzairdə keçirilən son iclasında Azərbaycan quruma üzv olmayan hasilatçı ölkə kimi, gündəlik hasilatı 300 min barrel aşağı salmağı, yəni son 2 ildə hasilatı ən aşağı həddə endirməyi təklif etmişdir. Bu iclas 2002-ci ildən bəri OPEK üzvü olan və üzvü olmayan ölkələrin bir araya gəldiyi ən böyük toplantıdır.

İclasın aparıcısı prezident İlham Əliyevdən «2009-cu ilin proqnozuna dair deyilənlər nəzərə alınarsa, OPEK ölkələri, habelə Azərbaycan indi neft hasilatını kifayət qədər azaldıbmı, yoxsa bundan da az neft çıxarılmalıdır?» sualına cavab verməyi xahiş etdi.

İ l h a m Ə l i y e v: Hesab edirəm ki, neft hasilatında elan edilmiş və hazırda həyata keçirilən azaldılma tədbirləri qiymətin sabit səviyyədə saxlanılması üçün kifayət edəcəkdir. Əlbəttə ki, hər şey tələbatdan, hasilatdan və öhdəliklərin hansı şəkildə yerinə yetirilməsindən asılı olacaqdır.

Azərbaycana gəldikdə isə hasilatın həcmi hələ ki, o qədər yüksək deyildir. Lakin biz ümumi işə öz töhfəmizi verməyə çalışırıq. Biz də müxtəlif vasitələrlə qiymətin tarazlaşdırılmasına və enerji təhlükəsizliyində öz rolumuzu oynamağa çalışırıq. Hər iki məsələ bir-biri ilə əlaqəlidir və vacibdir. 5-6 il bundan əvvəl enerji təhlükəsizliyi məsələləri heç müzakirə edilmirdi. İndi isə bu, nəinki istehlakçılar, o cümlədən hasilatçılar üçün böyük bir problemə çevrilibdir. Hasilatçı ölkə kimi, Azərbaycan öz enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üçün dünya bazarlarına müxtəlif çıxış marşrutlarının olmasında maraqlıdır.

Hesab edirəm ki, neft hasil edən ölkələrin birgə səyləri, eləcə də enerji siyasətinin bütün iştirakçıları – hasilatçılar, tranzit ölkələr və istehlakçılar arasında qarşılıqlı anlaşma hamımız üçün daha yaxşı şərait yaradacaqdır.

Sonra iclasın aparıcısı Con Defterios bildirdi ki, Nabukko kəməri layihəsi 2003-cü ildən bəri dəfələrlə müzakirə olunubdur. Lakin Rusiya ilə Ukrayna arasındakı mübahisə bu layihənin reallaşmasına, belə demək olarsa, təkan vermişdir. Azərbaycan prezidentinə ünvanlanan növbəti sual belə oldu: «İndi Azərbaycandan və Xəzər regionundan həmin kəmərin üçün hasilatı əldə etməyin vaxtıdır mı?»

İ l h a m Ə l i y e v: Bizim üçün potensial bazarları dəqiq bilməyimiz çox vacibdir. Bu vaxta qədər Azərbaycan öz qazını qonşu ölkələrə ixrac edib. Hazırda Azərbaycanın qaz hasilatı mövcud infrastruktur və bazarlarla əhatə olunur. Lakin biz daha

böyük miqdarda qaz hasil etmək ərəfəsindəyik. Növbəti 5 il ərzində biz bu həcmi 2 dəfə artırmağı planlaşdırırıq. Məhz bu səbəbdən mövcud bazarlar kifayət deyildir.

Nabukko layihəsinin bir çox problemləri var idi: siyasi dəstək, siyasi iradə, maliyyə öhdəliyi və tranzit məsələləri. Bu layihəyə bir çox iştirakçılar cəlb olunmuşdur. Hesab edirəm ki, bütün iştirakçıların birgə səyi və güclü maliyyə dəstəyi bu layihənin irəlilədilməsinə yardımçı ola bilər. Biz öz təcrübəmizdən bilirik ki, ehtiyatlar olmadan boru kəmərinə tikmək necə çətinliklidir. Lakin biz öz tərəfdaşlarımızla – bp və digər şirkətlərlə bunu etdik. Biz neftin qiyməti təxminən 30 dollar olan vaxtda Bakı–Tbilisi–Ceyhan neft kəmərinə tikdik. O zaman Azərbaycanın gündəlik neft hasilatı 200 min barrele bərabər idi. Biz gündəlik həcmi 1 milyon barrel olan boru kəmərinə sərmayə qoymağa başladıq.

Bu səbəbdən hesab edirəm ki, Nabukko ölkələri və bu layihəni dəstəkləyən təşkilatlar daha cəsarətli olmalı, onlar bu layihəyə təkə gəlir mənbəyi kimi baxmalı deyillər. Bu, enerji təhlükəsizliyidir. Enerji təhlükəsizliyi ümumi təhlükəsizliyə və uzunmüddətli müstəqilliyə aparır. Bu səbəbdən hesab edirəm ki, daha güclü siyasi iradə, daha aydın maliyyə dəstəyi olmalıdır. Azərbaycan həm tranzit, həm də təchizatçı ölkə rolunu oynayaraq, bu layihəyə dəstək vermək üçün əlindən gələni etməyə hazırdır.

İclasın aparıcısı dəyərli fikirlərinə görə Azərbaycan prezidentinə təşəkkür etdi və bu məsələyə yenidən qayıdılacağını bildirdi.

Con Deferios OPEK-in Baş katibinə müraciət edərək, 2008-ci ilin dördüncü rübündə dünya bazarında hasilatın azalmasının təşkilatda hansı narahatlıq yaratdığını və neftin qiymətini 40 dollar həddində saxlamaq üçün nə etməyin lazım olduğunu soruşdu.

A b d u l l a h S ə l i m ə l - B ə d r i (OPEK-in Baş katibi): Neft istehsal edən ölkələrin mövqeyi ondan ibarətdir ki, «qara qızıl»ın indiki qiyməti çox aşağıdır və hasilatçı ölkələri

təmin etmir. Neft hasil edən ölkələr enerji sahəsi ilə yanaşı, infrastruktura da sərmayə qoyur. Bizi həтта neftin barrelinin 50 dollar olması da qane etmir. Ötən əsrin 80-ci illərində baş verən hadisələrin təkrarlanmasını istəmirik. O zaman biz yüksək peşəkar işçiləri ixtisar edirdik və yeni sərmayələr qoymurduq.

«Biz artan tələbata hazır olmalıyıq» deyən OPEK-in Baş katibi bildirdi ki, məqsəd neftin qiymətini 60–80 dollar səviyyəsində saxlamaqdır. Neftin qiymətinin aşağı düşməsinə baxmayaraq, hasilatı genişləndirmək üçün əlavə infrastruktura sərmayə qoymaq vacibdir, çünki tələbat artdığı halda, istehsalçı ölkələr buna hazır olmalıdır.

OPEK-in Baş katibi onu da bildirdi ki, hazırda təşkilatın neft ehtiyatları mövcud nəql marşrutlarının ixrac edəcəyi həcmdən qat-qat çoxdur.

T o n i H e y v o r d (*bp şirkətinin prezidenti*): Bunu proqnozlaşdırmaq çox çətindir, çünki gələcəkdə baş verə biləcək hadisələr qlobal iqtisadiyyatdan asılıdır. Hazırda dünya ölkələrində iqtisadi artım, demək olar ki, dayanmışdır. Bu səbəbdən də «qara qızıla» tələbat o qədər də böyük deyil və bu, nəticə etibarilə neftin qiymətinin aşağı düşməsinə səbəb olmuşdur. Hesab edirəm ki, münasib qiymət 60–80 dollar arasında olmalıdır. Bu qiymət OPEK-ə üzv ölkələrə büdcələrini tarazlaşdırmağa, zəruri sosial proqramları maliyyələşdirməyə, habelə gələcək enerji ehtiyatlarının təminatçısına çevriləcək yeni yataqlara sərmayələr yatırmağa şərait yaradacaqdır.

bp prezidenti iqtisadi dirçəliş bərpa olunduqdan sonra «qara qızıla» tələbatın yenidən artacağını da dedi.

M u k e ş A m b a n i (*Hindistanın «Reliance Industries» şirkətinin sədri*): *«Neftin qiymətinin aşağı düşməsi sizi hasilata sərmayə qoymaqdan çəkəndirməyəcəkmi?» sualına cavab verdi: Ölkəmiz neftin təxminən 80 faizini idxal edir. Buna baxmayaraq, bu il Hindistanda iqtisadi artım sürətinin ikirəqəmli olması proqnozlaşdırılır. Ölkənin şərq hissəsində yataqlar var və hazırda bu yataqların işlənilməsi prosesi gedir.*

Növbəti aylarda biz neft hasilatını nəzərdə tuturuq və əlverişli qiymətə satacağıq.

Dünyanın bundan sonrakı 100 il üçün neft ehtiyatı var. Bu baxımdan bütün ölkələr ekoloji cəhətdən təmiz dünyaya körpü salmalıdırlar. İnkişaf etmiş ölkələr isə bu körpünün yaradılması ilə bağlı dünyaya təqdim oluna biləcək platformalar hazırlaya bilər.

Pyer Qadeniya (*Fransanın EDF enerji şirkətinin prezidenti*): «Avropanın nüvə enerjisi ilə bağlı növbəti 10 il ərzində hədəfi nə olmalıdır?» sualına cavab verdi. O, «iqtisadi dirçəliş bərpa olunduqdan sonra «qara qızıla» olan tələbat yenidən artacaq» fikri ilə razı olduğunu bildirdi.

İndi neft və qaza alternativ olan sahələrə, o cümlədən rəhbərlik etdiyim şirkətin də cəlb olunduğu nüvə enerjisi sahəsinə sərmayə qoymağın vaxtıdır. Enerji sektorunun uzunmüddətli perspektivinin hazırda yaşadığımız iqtisadi böhranla heç bir əlaqəsi yoxdur. Bildiyiniz kimi, dünya iqtisadiyyatı yenidən öz inkişaf xəttinə qayıdacaqdır. Bunun nəçə aylar, yoxsa illər sonra baş verəcəyini heç kim deyə bilməz. Lakin biz bilirik ki, bu, baş verəcəkdir.

EDF şirkətinin prezidenti lazım olan enerjinin nüvə sahəsində də mövcud olduğunu, bu sahəyə sərmayə yatırmağın zəruriliyini diqqətə çatdırdı. O, təmsil etdiyi şirkətin Fransa, Böyük Britaniya, Çin və Amerikada nüvə enerjisi sahəsinin yeniləşdirilməsində əsas rol oynamağa hazır olduğunu dedi.

Pyer Qadeniya onu da etiraf etdi ki, nüvə enerjisi istehsalçılarının üzlaşdığı ən böyük maneə ictimaiyyətin bu sahənin təhlükəsiz və ekoloji cəhətdən əlverişli olmasına dair şübhələridir.

Alberto Vayzer («Bunge Limited» şirkətinin sədri): *O, bioyanacaqın da neft və qaza alternativ olduğunu bildirdi və onun faydası ilə bağlı fikirlərini bölüşdü. Bioyanacaqın istehsalı üçün tələb olunan ərazi ondan alınan faydanı üstələyə bilər. Bioyanacaq üçün zəruri olan kənd təsərrüfatı məhsullarını daha çox müxtəlifləşdirmək lazımdır. Hazırda dünyada kənd təsərrü-*

fatı və ümumiyyətlə, ərzaq və qida məhsullarına artan tələbata baxmayaraq, bu növ yanacağıın müəyyən töhfə verəcəyinə ümidvarıq

Növbəti sual yenə Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevə ünvanlandı. Aparıcı dövlətimizin başçısına müraciətlə bildirdi ki, son iki ildə hasilatçı və tranzit ölkələr arasında yaranan müəyyən mübahisələrdən ən çox istehlakçılar əziyyət çəkir. Əgər son iki ildə siyasi səbəblərdən ehtiyatlar bağlı saxlanılsa, o zaman beynəlxalq əməkdaşlıq necə olmalıdır?

İ l h a m Ə l i y e v: Bu münasibətlər davranış, enerji siyasəti və belə demək olarsa, enerji fəlsəfəsi məsələsidir. Azərbaycana gəldikdə biz artıq sübut etmişik ki, ölkəmiz etibarlı tərəfdaşdır. Biz öz istehlakçılarımız qarşısında bütün öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik və regionumuzda hasilatçı, tranzit və istehlakçı ölkələr arasında çox səmərəli əməkdaşlıq var.

Şübhəsiz ki, biz öz enerji ehtiyatlarımıza ilk növbədə milli maraqlar və davamlı inkişaf nöqtəyi-nəzərindən baxırıq. Biz ehtiyatlarımızdan əməkdaşlığı daha da gücləndirmək və bu sahədə bizdən asılı olan dostlarımıza və ölkələrə dəstək məqsədi ilə istifadə etməyə çalışırıq. Bu halda o ölkələr nəzərdə tutulur ki, hazırda onlar qazın bazar qiymətləri ilə ayaqlaşa bilmir. Biz realist olmalıyıq. Bu səbəbdən də ədalətli qiymət və uzunmüddətli maraqlar arasında tarazlığı tapmaq çox vacibdir.

Düşünürəm ki, bu yaxınlarda baş verənlərin müxtəlif səbəbləri ola bilər. Lakin əsas fərq yanaşmadadır. Əgər siz öz enerji ehtiyatlarınız vasitəsilə daha çox şey əldə etməyə və ya ərazinizdən istifadə edərək, daha ucuz qiymət əldə etməyə çalışsınızsızsa, onda bu cür böhranlar qaçılmazdır. Əgər enerji bazarının bütün iştirakçılarının maraqlarını nəzərə alırsınızsızsa, onda uğur əldə etmək olar. Zənnimcə, bu mənada bizim təcrübəmiz nümunə ola bilər. Biz bu təcrübəni bölüşə və sübut edə bilərik ki, enerji ehtiyatları münafişə və ya ayrı-seçkilik aləti kimi deyil, dostluq aləti kimi istifadə oluna bilər.

Sonra «Enerji təhlükəsizliyi və təchizatı, o cümlədən münasib qiymətlə bağlı beynəlxalq əməkdaşlıq necə olmalıdır» mövzusunda müzakirələr başlandı.

Abdullah Səlim əl-Bədri (OPEK-in Baş katibi): 2008-ci ildə neftin 1 barrelinin qiyməti 147–150 dollar olanda məlum idi ki, bu, tələbatdan yox, möhtəkirlük yolu ilə yaranmışdır. Tələbata zərbə vuran bu cür bazar möhtəkirliyinin gələcəkdə qarşısını almaq üçün beynəlxalq qaydalar hazırlanmalıdır. Biz sui-istifadə hallarının qarşısını tam ala bilmərik, bu, daim olacaqdır. Lakin hesab edirəm ki, bu prosesə qarşı müəyyən qaydalar tətbiq olunmalıdır. Bu mənada istehlakçı və təchizatçı tərəflərin əməkdaşlığı və dialoqu vacibdir.

Daha sonra iclas iştirakçılarının diqqətinə 2000-ci ildən bəri neftin qiymətində müşahidə edilən dəyişikliklər təqdim olundu. Bildirildi ki, son 9 ildə neftin 1 barrelinin qiyməti orta hesabla 50 dollar 12 sent təşkil etmişdir.

İclasın aparıcısı dedi ki, Səudiyyə Ərəbistanında keçirilən toplantıda neft nazirləri bildirmişlər ki, növbəti 10–20 ildə «qara qızılın» hasilatını planlaşdırmaq üçün neftin bir barrelinin qiyməti 75 dollar olmalıdır.

«Qlobal iqtisadiyyata ziyan vurmadan və sərmayə yatırımlarını həvəsləndirmək üçün neftin münasib qiyməti nə qədər olmalıdır?» sualı səsləndi.

Toni Heyvord (bp şirkətinin prezidenti): Növbəti 20 ildə qlobal enerji sənayesinə ildə 25–26 trilyon dollar həcmində sərmayə qoyulmalıdır ki, dünyada tələbat təmin olunsun. Neftin qiyməti isə sərmayə qoyulmasına sövq edəcəkdir. Bir sözlə, hasilatçı ölkələrin sosialyönümlü sahələri maliyyələşdirməsi və enerji sahəsinə yeni investisiyalar yatırması üçün neftin bir barrelinin qiyməti 60–80 dollar arasında olmalıdır.

Fransanın EDF şirkətinin sədri Pyer Qadeniya isə bildirdi ki, neftin bir barrelinin qiymətinin 60–80 dollar civarında saxlanılması üçün hökumətlər səylər göstərməlidir. Amma niyə enerjisi bu qiymətdən daha əlverişlidir və bu növ enerjini is-

tehsal etməyə imkan var, ondan da istifadə olunmalıdır. Buna nail olmaq və bu növ enerjinin təhlükəsiz olduğuna inandırmaq üçün ictimai rəy də formalaşmalıdır.

M u k e ş A m b a n i («Reliance Industries» şirkətinin sədri): 60–80 dollar arasındakı qiymət həm hasilatçılar, həm də istehlakçılar üçün münasibdir. Bununla belə, tərəflər arasında şəffaflıq amilinin və neftin qiymətinin tarazlaşdırılması üçün müəyyən mexanizmin olması vacibdir.

Daha sonra «Enerji Outlook–2009» iclasının iştirakçalarına suallar verildi.

Londona yerləşən Beynəlxalq Strateji Araşdırmalar İnstitutunun Baş icraçı direktoru Con Çip Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevə sualla müraciət etdi:

– **Sualım prezident İlham Əliyevə və bp-nin prezidenti Toni Heyvordadır.**

Dünən Rusiya hökumətinin sədri Vladimir Putin Şərqdən Qərbə gedən boru kəmərlərinin şaxələndirilməsindən danışdı. Zənnimcə, o, Rusiyadan və ona dost münasibətdə olan ölkələrin ərazisindən keçən boru kəmərlərini nəzərdə tuturdu. Lakin Nabukkonu xüsusi olaraq təriflədiyini eşitmədim.

Dünən Almaniya kansleri Angela Merkel də Avropa İttifaqı ilə Rusiya arasında uzunmüddətli və etibarlı münasibətlərin əsas meyarı kimi, enerjidaşıyıcıları kəmərlərinin müxtəlif marşrutlarının olması zərurətini vurğuladı. **Sualım hər iki nətiqədir. Rusiya ilə Avropa İttifaqı arasında bu cür enerji durumu baxımından siz hansı məsləhətləri verərdiniz? Avropa İttifaqı–Rusiya enerji təhlükəsizliyi paketinə salına biləcək hansı məsələləri siz istənilməz hesab edərsiniz? Buyurun, prezident Əliyev və Toni Heyvord.**

İ l h a m Ə l i y e v: Azərbaycanla gəldikdə, onu deyim ki, planlaşdırdığımız bütün layihələri vaxtında və yüksək səmərə ilə başa çatdırmışıq. Bu gün bizim şaxələndirmə ilə bağlı heç bir problemimiz yoxdur. Əksinə, bizim karbohidrogen

ehtiyatlarımızı müxtəlif istiqamətlərə nəql edə biləcək 7 neft və qaz kəmərimiz var. Biz təkcə bir marşrutdan və bir bazardan asılı deyilik.

Ətrafımızda yerləşən ölkələr bizim ehtiyatlarımıza ehtiyac duyur. Bu bir az qərribə görünə bilər, hətta bizdən daha çox neft, qaz hasil edən ölkələr də bizim neft və qazı almaq üçün təkliflər irəli sürmüşlər. Bu səbəbdən də növbəti illər ərzində biz şaxələndirmə ilə bağlı yaranan çətinliklərdən əziyyət çəkməyəcəyik.

Biz hazırda yeni bazarların necə tapılması və istədiyimiz qədər neft çıxara bilmək üçün mövcud boru kəmərlərini necə genişləndirmək haqqında düşünürük. Bunu etmək üçün bizə yeni bazarlar lazımdır. Yeni bazarlar hazırdır. Onlar Qərbdə, Mərkəzi Avropada yerləşir və yeni bazarlar Nabukko kəməri, Türkiyə, Yunanıstan, İtaliya, Transadriatik kəməri və digərləri ola bilər.

Beləliklə, hazırda bizim ehtiyatlara tələbat mövcud infrastruktur vasitəsilə təchiz oluna biləcək miqdardan qat-qat artıqdır. Beləliklə, biz növbəti illər ərzində qonşuluğumuzda bəzən o qədər də xoşa gəlməyən hadisələrin inkişafını izləyəcəyik. Şübhəsiz ki, biz regionda daha sıx əməkdaşlıq görmək istəyirik, çünki bu və ya digər halda bu gərginliklər öz mənfi təsirini göstərir. Bu da öz növbəsində, global enerji sektorunda əlavə gərginlik yaradır. Biz bunu görmək istəmirik. Biz gözlənilən və davamlı təchizat marşrutlarını və bütün iştirakçılar arasında qarşılıqlı anlaşmanı görmək istəyirik.

Toni Heyvord (*bp şirkətinin prezidenti*): Azərbaycan bu mənada nümunə ölkə kimi göstərilə bilər və bütün bunlar *bp* və onun tərəfdaşlarını son on ildə 25 milyard dollar sərmayə qoymağa sövq etmişdir. Bu isə Azərbaycan prezidentinin də dediyi kimi, enerji infrastrukturunun yaradılmasına imkan vermişdir.

Biz Azərbaycanla çox uğurlu tərəfdaşlıqdan məmnunuq. Çünki Azərbaycan açıq, azad, şəffaf və yaxşı idarə olunan enerji bazarı qaydalarına riayət etmişdir, sabit fiskal və

tənzimləyici rejimlər isə bizə Azərbaycanda müxtəlif istiqamətlərə infrastruktur qurmağa imkan yaratmışdır ki, bu da öz növbəsində çoxsaylı istehlakçı deməkdir.

Toni Heyvord bunun Azərbaycana böyük fayda gətirdiyini, xüsusilə də siyasi müstəqillik, enerji və maliyyə sahəsində müstəqillik verdiyini diqqətə çatdırdı.

**AVROPA YENİDƏNQRMA VƏ İNKİŞAF
BANKININ PREZİDENTİ
TOMAS MİROV İLƏ GÖRÜŞ**

Davos

29 yanvar 2009-cu il

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev yanvarın 29-da Davosda «Konqress» mehmanxanasında Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankının prezidenti Tomas Mirov ilə görüşmüşdür.

Görüşdə Azərbaycanın Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı ilə uğurlu əməkdaşlığından məmnunluq ifadə olundu, əlaqələrin hazırkı vəziyyəti və gələcək perspektivləri ilə bağlı fikir mübadiləsi aparıldı.

«BÖYÜK OYUN TƏKRARLANIR» DEVİZİ ALTINDA KEÇİRİLƏN İCLAS

Davos

29 yanvar 2009-cu il

Yanvarın 29-da Davos forumu çərçivəsində «Böyük oyun təkrarlanır» devizi altında xüsusi iclas keçirilmişdir.

İclasda Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev, Türkiyənin Baş naziri Rəcəb Tayyib Ərdoğan, İranın Xarici İşlər naziri Mənuçehr Muttəki, Ermənistanın Xarici İşlər naziri Edvard Nalbandyan iştirak etmişlər.

Xatırladaq ki, Ermənistan prezidenti Serj Sarkisyan iclasda iştirak etməyə razılıq vermişdi. Ancaq Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin və Türkiyənin Baş naziri Rəcəb Tayyib Ərdoğanın tədbirdə iştirakından çəkinərək, iclasa gəlməkdən imtina etmiş və xeyli yubanma ilə öz yerinə Xarici İşlər nazirini göndərmişdi.

İ a n B r e m m e r («Avrasia Group» şirkətinin prezidenti): Mən Avrasiyada Qlobal Risklər Təşkilatının rəhbəriyəm. Dünya İqtisadi Forumunun «Böyük oyun təkrarlanır» adlı ikinci iclasına başlamaqdan məmnunam. Bu, mürəkkəb bir mövzudur və dünən Klaus Şvabla müzakirə olunanda bildirildi ki, belə mühüm sahənin müntəzəm və hərtərəfli araşdırılması və cavabların tapılması əhəmiyyətlidir. Bu söhbət hazırda dünyanın hər yerində gedir, bu meyar Avrasiyaya aiddir. Mürəkkəb bir zamanda və geosiyasi gərginliyin müşahidə olunduğu dövrdə böyük güclər Avrasiya məkanına şahmat lövhəsi kimi baxır və bu məkanda enerji resursları və təsir uğrunda mübarizə aparırlar. Keçmiş Sovet İttifaqını əvəz edən 15 müstəqil ölkədən söhbət gəndə bu, xüsusi əhəmiyyət kəsb

edir. Amerikanın bu gün dünya miqyasında siyasi müdaxiləsinin eroziyası bir çox yeni tədbirlərin görülməsini tələb edir. Digər tərəfdən, Rusiyanın bərpa olunan cavab gücü bir daha göstərir ki, böyük oyun təkrarlanır.

İclasımızda bu cür mövzuları nəzərdən keçirəcəyik. Burada sol tərəfdə Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev əyləşibdir. Onun solunda Türkiyənin Baş naziri Rəcəb Tayyib Ərdoğan əyləşibdir. Bir azdan Ermənistan prezidenti Serj Sarkisyan və İranın Xarici İşlər naziri Mənuçehr Muttəki də gələcəklər.

Nəzərdə tutduğum bir-iki məsələdən başlayaq. O məsələlər müzakirə edildikdə, biz rəylərlə razılaşmaya da bilərik. Gəlin onda elə bir məsələ ilə başlayaq ki, hamımız onunla razılaşacağıq. Davosda görürük ki, azərbaycanlılar, türklər, ermənilər, qaxaxlar bir çox Avropa təşkilatlarının üzvləridir. Onlar ATƏT-in üzvləridir. Keçmiş Sovet İttifaqı ölkələri arasında Qazaxıstan ilk ölkədir ki, bu təşkilata sədrliyə başlayıbdır. Futbola baxsanız görərsiniz ki, sadaladığım bütün bu ölkələr Orta Şərq liqasında deyil, Avropa liqasında oynayır. Avropalılar buna etiraz etmir, lakin onlar bu ölkələrin Avropa İttifaqına üzvlüyü məsələsində tərəddüd edirlər.

A p a r ı c ı: Beləliklə, birinci sualım prezident Əliyevədir. Ondan soruşmaq istəyirəm: Avropanın ikili standartları varmı? Azərbaycanın Avropa ilə gələcəkdə iqtisadi inteqrasiyasında marağı varmı, yoxsa, Siz Rusiya və Orta Şərq istiqamətini götürmək məcburiyyətində olacaqsınız?

İ l h a m Ə l i y e v: Müstəqillik əldə etdiyimiz vaxtdan etibarən siyasətimizin Avropa istiqaməti prioritet məsələ idi və bu gün də davam edir. Buna bir çox misal gətirmək olar. Bu, təkcə Avropa İttifaqının, demək olar ki, bütün üzv ölkələri ilə faydalı ikitərəfli əməkdaşlıqla deyil, həm də iştirak etdiyimiz proqramlarla ölçülə bilər. Məsələn, Azərbaycan Avropa İttifaqının «Yeni qonşuluq siyasəti»nə dair fəaliyyət planı»nın iştirakçısıdır. İki ildən artıqdır ki, Azərbaycan Avropa İttifaqı ilə enerji məsələləri üzrə strateji tərəfdaşlığa dair anlaşma

memorandumu imzalamışdır. Bu gün Azərbaycanın da daxil olduğu Şərq Tərəfdaşlığı Proqramı müzakirə olunur. Ümid edirik ki, yaxınlarda biz həmin proqramın icrasının şahidi olacağıq. Bu mühüm addımlar və tədbirlər Azərbaycanla Avropa arasında əlaqələrin necə inkişaf etdiyini göstərir. Enerji əməkdaşlığını və mövcud müasir enerji nəqli infrastrukturunu da əlavə etsək görərik ki, birgə görüləcək işlər çoxdur. Avropa ölkələri ilə əlaqələrimiz qarşılıqlı maraq və hörmətə əsaslanır. Ümid edirik ki, bu müsbət dinamika davam edəcəkdir.

İkili standartlara dair verdiyiniz sualla bağlı deyə bilərəm ki, bəli, biz ikili standartları hər yerdə görürük. Bunlar müəyyən coğrafi məkanlarda müşahidə edilmir. Azərbaycanın üzləşdiyi ikili standartlarla bağlı mən sizə bir çox misal gətirə bilərəm. Yəqin ki, bu çox vaxt aparar. Ümumiyyətlə, onu demək istəyirəm ki, Azərbaycanla Avropa İttifaqı arasında əlaqələr müsbətdir. Biz bu əməkdaşlığın səviyyəsindən məmnunuq. Təbii ki, gələcəkdə daha geniş fəaliyyət görmək arzusundayıq.

A p a r ı c ı: Cənab Prezident, sağ olun. İndi isə sözü Baş nazir Ərdoğana verirəm. Türkiyənin Avropa İttifaqına qoşulmaq istəyi davamlı şəkildə hamı tərəfindən müzakirə edilir. Biz Türkiyənin daha çox Orta Şərq istiqamətinə meyilli olacağını görəcəyikmi?

R ə c ə b T a y y ı b Ə r d o ğ a n: Xüsusilə bir məsələyə toxunmaq istəyirəm. Biz iqtidarda olduğumuz dövrü dəyərləndirməli olsaq, deyə bilərəm ki, bu müddətdə Avropa İttifaqı ilə müzakirələrdə hər hansı bir geriləmə, ləngimə olmamışdır. Hazırda Avropa İttifaqı ilə müzakirələri davam etdiririk. Amma narahat olduğumuz bir məsələ var: hər müzakirə dövründə çətinlik yaradacaq vəziyyət yaşanır. Misal üçün, müzakirələr zamanı yeni iki fəsil açılır, digər müzakirə dövründə yenə iki fəsil açılır və bu belə davam edir. İndiyə qədər bu fəsillər nə bir oldu, nə də üç oldu. Fəqət, avropalı dostlarımızla görüşdüyümüz zaman, keçən həftə Brüsseldə mənə belə dedilər ki, iki birdən böyükdür. Mən də təbii olaraq dedim ki, üç də ikidən böyükdür. Çexiyanın sədrliyi dövründə eyni

qərarlılıqla, ciddiyyətlə çalışmalarımızı davam etdiririk. Təbii ki, bizim Avropa İttifaqı ilə əməkdaşlığımızın bir başadüşülən qolu var. Avropa İttifaqına üzv olmaq barədə müzakirələrlə bərabər, 1996-cı ildən başlanan əməkdaşlığımız da var. Yəni biz Avropa İttifaqının Gömrük İttifaqına üzv olaraq fəaliyyət göstəririk. Digər üzv ölkələr heç zaman bu formada üzv olmamışlar. Əvvəlcə Avropa İttifaqına üzv oldular, sonra Gömrük İttifaqına üzv seçildilər. Biz hazırda Gömrük İttifaqının üzvüyük. Bizə belə bir fərqliliklə yanaşma var. Düşünürəm ki, dostlarımızın Türkiyəyə baxışı bu nöqtədə fərqli olmamalıdır. 2009-cu ilə daxil olarkən üzvlük məsələsini bir az da ciddi tutmaq məqsədi ilə Avropa İttifaqı ilə əlaqədar yeni nazir ştatı yaratdıq. İndi dövlət nazirimizin biri Avropa İttifaqı ilə bağlı məsələlərlə məşğuldur. Bundan sonra Avropa İttifaqı ölkələri ilə daha tez-tez əlaqələr yaradılacaq, Brüssellə əlaqələr çox sıx şəkildə inkişaf etdiriləcək, müzakirələr ciddi xarakter alacaqdır.

A p a r ı c ı : Cənab Baş nazir, sağ olun. İndi isə mən İrənin Xarici İşlər naziri Mənuçehr Muttəkini salamlamaq istəyirəm. Geosiyasəti nəzərə alaraq, hamı bilir ki, Amerikada yeni administrasiya fəaliyyətə başlayıbdır. Mən bildirmək istəyirəm ki, prezident Obama İrənin hökumətinə aid yeni, müxtəlif siyasətin yürüdülcəyi ilə bağlı bəyanat veribdir. İrənlilər bunu eşitdikdən sonra bildiriblər ki, yaşayarıq, görərik.

Avrasiyada böyük oyun baxımından sizə belə sual vermək istəyirəm. Son bir neçə ildə İrənin regionda geosiyasi təsiri xeyli artıbdır. Bu təsir xüsusilə İraqda və Əfqanıstanda hiss olunur. Sualım belədir: Əgər prezident Obama İrənin hökumətinə Əfqanıstan və İraqla bağlı birgə işləməyi təklif etsəydi, ona hansı cavab verilərdi?

M ə n u ç e h r M u t t ə k i : Bismillahir rəhmanir-rəhim. Etiraf etməliyəm ki, siz də qeyd etdiyiniz kimi, bu günə qədər Amerikada keçirilən prezident seçki kampaniyası zamanı səsləndirilən və hazırda bütün ictimaiyyətə yaxşı məlum olan söz – «dəyişiklik» sözü idi. Bu cür yanaşmanı alqışlayaraq,

inamımızı bildirmək istəyərdik ki, həqiqətən dəyişiklik olsun. Bizim üçün çox vacibdir ki, prezident Obama bu dəyişikliyi anlasın. Biz o ümidlə yaşayırıq ki, bəyan edilən bu dəyişiklik həyata keçirilsin. Regionumuzda o qədər sahələr var ki, orada yaşayan bütün xalqlar və ölkələr həmin dəyişikliklə nəyin baş verəcəyini səbirsizliklə gözləyirlər: bu, strateji dəyişiklik, yaxud taktiki dəyişiklik olacaq? Bütün bu suallar növbəti bu cür toplantının müzakirə mövzusu ola bilər. Yəni, yeni administrasiya dünyanın gözlədiyi nəticələrə cavab verəcəkmi?!

Mənim ölkəmin mövqeyinə gəldikdə, etiraf etməliyəm ki, bizim tariximizə, mədəniyyətimizə və əmin-amanlıq şəraitində birgə yaşama yanaşmamıza onilliklər, əsrlər deyil, bir neçə minilliklər dövründə əsaslanaraq, İrənin sizin qeyd etdiyiniz təsiri formalaşmışdır. Regionun tarixində İrənin hər zaman konstruktiv rol oynamışdır. Başqa sözlə desək, İrənin bu təsirini sizin qeyd etdiyiniz formada – konstruktiv və davamlı şəkildə birgə yaşama və əməkdaşlıq naminə istifadə etməyə çalışmışdır. Lakin son dövr ərzində İrənin bir neçə təcavüzlə, hətta müharibə ilə üzləşmişdir.

Birləşmiş Ştatlarda yeni proseslərə və dəyişikliyə gəldikdə, elə məsələlər var ki, regiondakı bütün ölkələrə aiddir. Bu, Birləşmiş Ştatların özünə də aiddir, çünki onlar həm də bu və ya digər formada regionda iştirakçı hesab edilirlər. İnanırıq ki, əgər Birləşmiş Ştatların yeni administrasiyası, cənab Obamanın dediyi kimi, öz siyasətini sözdə yox, əməldə dəyişərsə, onda təbii ki, region da əməkdaşlıq ruhunda öz reaksiyasını verər. İrənin isə regional miqyasda bu cür ümumi yanaşmada istisna edilmir. Əfqanıstanla bağlı Tokioda və digər yerlərdə keçirilən tədbirlərdə olmuşuq. Həmin ölkədə təhlükəsizlik və sabitlik nəinki Əfqanıstanın milli maraqları üçün, eləcə də region üçün lazımdır. Bu sözləri İraqa da aid etmək olar. Bu halda, İrənin yenə də özünün sabitlik, təhlükəsizlik və əmin-amanlığın bərqərar olunmasını nəzərdə tutan konstruktiv yanaşmasından istifadə edir. Digər ölkələr kimi, biz də bunu öz maraqlarımız üçün vacib hesab edirik.

A p a r ı c ı: Çox sağ olun. Gəlin şimala qayıdaq və Baş nazir Ərdoğanla başlayaq. Rusiya prezidenti Medvedev bəyan etmişdir ki, dünyada elə regionlar var ki, orada Rusiyanın xüsusi maraqları var. O, Avrasiyanı da bu regionlara aid etmişdir. Bunu Birləşmiş Ştatların Latin Amerikası regionunda olan xüsusi maraqları ilə müqayisə etmək olar. Mənim iki sualım var. Birincisi, Rusiyanın bu mövqeyinə necə yanaşırsınız? İkincisi, bu baxımdan Türkiyənin xarici siyasəti nədən ibarətdir?

R ə c ə b T a y y i b Ə r d o ğ a n: Hər bir ölkənin yerləşdiyi bölgəyə özünə görə yanaşması vardır. Yəni, Rusiyanın da bu cür baxışları məqbuldur. Rusiyaya nəyə görə belə bir yanaşma edirsiniz deməyə haqqımız yoxdur. Rusiya bu cür yanaşmalar edirsə, eyni şəkildə Türkiyənin də öz bölgəsində bu istiqamətdə yanaşması vardır. Türkiyə öz yanaşmasını edəcək və varlığını daha güclü biləcək, gələcəyə daha güclü formada yanaşma həyata keçirmək halında olacaqdır.

Diqqət yetirsəniz, Rusiya Federasiyası ilə Gürcüstan arasındakı sıxıntılarla əlaqədar Türkiyə olaraq biz bir addım atdıq. Dedik ki, bölgədə, Qafqazda əməkdaşlıq və təhlükəsizlik platformasını həyata keçirək. Bu məqsədlə ilk səfəri Moskvaya etdik. Onlardan buna müsbət yanaşma gördük. Ertəsi gün Gürcüstana getdik, təklifimizi bildirdik. Oradan da müsbət cavab aldıq. Sonra dəyərli qardaşım hörmətli Əliyevi ziyarət etdim, bu məsələni ona dedim. Ondan da müsbət cavab aldıq. Daha sonra cümhurbaşqanımız Ermənistan və Türkiyə milli komandalarının futbol oyununa baxmaq üçün Yerevana gedəndə orada bu məsələ Ermənistan rəsmilərinə bildirildi. Onlardan da müsbət cavab gəldi. İndi bu sahədə işlər Xarici işlər nazirləri səviyyəsində başlanmışdır. Bütün hədəfimiz bölgənin maraqlarını müştərək ələ alaraq, birlikdə mənəfət qazanmaqdır. Biz gərək təhlükəsizlik məsələsini də bunun üstünə gətirək və bölgəmiz təhlükəsiz, sabit bir bölgə olsun. İstəyirik ki, bölgədə nə Azərbaycanın Ermənistanla indiki

vəziyyəti davam etsin, nə Türkiyənin Ermənistanla, nə də Rusiyanın Gürcüstanla sıxıntılı vəziyyəti davam etsin.

A p a r ı c ı: Mən bunu qiymətləndirirəm. Prezident Əliyev, Sizə gəldikdə, enerji məsələsini xatırlatmadan böyük oyun haqqında danışmaq mümkün deyil. Son bir neçə həftə ərzində Rusiya ilə Ukrayna arasında baş vermiş qaz mübahisəsinin və onun bu yaxınlarda həllinin şahidi olduq. Lakin avropalılar Rusiyadan yan keçən digər qaz kəmərlərinin çəkilməsini dəstəkləyirlər. Sualım belədir: Sizin fikrinizcə, Azərbaycan Nabukko kimi layihələrdə tranzit və təchizat sahəsində hansı rolu oynaya bilər?

İ l h a m Ə l i y e v: Hələ keçən əsrin 90-cı illərinin ortasında dünyanın enerji şirkətləri ilə əməkdaşlığa başladığımız vaxt heç bir böhran yox idi və potensial təchizata təhlükədən söhbət belə, gedə bilməzdi. Enerji təhlükəsizliyi məsələləri heç müzakirə edilmirdi. Bütün bu hadisələr son illərdə baş verir. Biz Azərbaycanda əsasən nəyi etdik? Müasir infrastruktur yaratdıq, neft və qazı hasil etmək üçün xarici şirkətlərlə birgə sərmayə qoyduq və müxtəlif boru kəmərləri vasitəsilə neft və qazı beynəlxalq bazarlara çıxardıq. Bu gün biz onun müsbət nəticələrini görürük.

Azərbaycanın bu gün karbohidrogen ehtiyatlarını nəql edən və gələcəkdə böyük həcmdə nəql edə biləcək 7 neft və qaz kəməri var. Bu baxımdan biz özümüzü tam təhlükəsiz hiss edirik. Biz enerji və maliyyə ehtiyatları baxımından özünü təmin edən ölkəyik. Azərbaycan qonşu ölkələri enerji-daşıyıcıları ilə təchiz edir, onların enerji təhlükəsizliyində iştirak edir və töhfə verir.

Bu gün qaz ətrafında yaranan mübahisələr Azərbaycana diqqəti artırır və bu yaxınlara qədər tranzit ölkə sayılan rolda deyil, həm də bir təchizat mənbəyi sayılır. Bizim nəhəng qaz ehtiyatlarımız var. Hesablamalara görə, bizim sübuta yetirilmiş qaz ehtiyatımız minimum 2 trilyon kubmetrə bərabərdir. Daha optimal şəraitdə bu rəqəm 5-6 trilyona bərabər ola bilər. Beləliklə, bu həcm onilliklər, hətta 100 il üçün kifayətdir.

İki gün öncə Budapeşt sammitində müzakirə etdiyimiz Nabukko layihəsi kimi layihələrin yaxşı gələcəyi var. Lakin bunun üçün ciddi öhdəliklər müəyyən olunmalıdır. Bu layihəyə Avropa tərəfindən güclü dəstək olmalıdır, ikincisi, maliyyə dəstəyi təmin edilməlidir. Zənnimcə, bu cür çoxmilyardlı layihəni maliyyələşdirmək Nabukko şirkətləri üçün çox çətin olacaqdır.

Etibarlı təchizat mənbələrinə gəldikdə, təbii ki, Azərbaycan ilkin təchizat mənbəyi kimi və bütün tranzit məsələlərinin həllində öz rolunu oynaya bilər. Bu söylərin bir araya gəlməsi və qeyd etdiyim seqmentlərin ayrılıqda hər birinin nəticəsi uğura doğru aparacaqdır. Təbii ki, neft və qazla zəngin olan bir ölkə kimi, biz istehlakçıların əhatə dairəsinin genişlənməsində maraqlıyıq. Bu gün səhər biz enerji təhlükəsizliyi məsələsini geniş şəkildə müzakirə etdik. Mən orada qeyd etdim ki, enerji təhlükəsizliyi hamıya, o cümlədən təchizatçılara da şamil olunmalıdır. Təchizatçı, tranzit və istehlakçı ölkələr arasında maraqların tarazlığı ehtimal olunan nəticələrə, davamlı təchizata və enerji əlaqələrində sülhə və əməkdaşlığa aparacaqdır. Ayrı-seçkiliyə xidmət etməli deyil. Zənnimcə, enerji amili müəyyən məqsədlərə nail olmaq üçün alət kimi istifadə edilməməlidir. Bizim üçün bu prinsip daim belə olub və belə də olacaqdır.

A p a r ı c ı : **Çox sağ olun. Ermənistanın Xarici İşlər naziri Edvard Nalbandyan, Ermənistan isə regiondakı əsas iqtisadi təşəbbüslərə qoşulmayıbdır. Bu sözlər xüsusən də Cənubi Qafqaz və Cənub dəhlizinə aiddir. Bilirəm ki, Rusiya ilə çox sıx iqtisadi əlaqələriniz var. Rusiya ölkənin iqtisadiyyatında güclü şəkildə iştirak edir və 80 faizini təmin edir.**

E d v a r d N a l b a n d y a n : Ermənistanın geoiqtisadi strategiyasına gəldikdə, onu deməliyəm ki, regionda heç bir ölkə enerji və nəqlimə sahəsində infrastruktur layihələrindən istisna edilə bilməz. Yaxşı məlumdur ki, nəqlimə və enerji marşrutlarının Ermənistan ərazisindən keçən yolu ən ucuz birbaşa yoldur. Məsələn, daşınma və dəmiryol xətləri

mövcuddür, onlar bərpa olunmalıdır. Avqust ayında Cənubi Osetiyada baş vermiş hadisələrdən sonra aydındır ki, regionumuzda enerji və infrastruktur marşrutları inkişaf etmir, bizə yeni alternativlər lazımdır və bütün region bu cür layihələrdə iştirak etməlidir. Buna görə də biz Gürcüstan ilə yeni alternativ nəqletmə yolunun çəkilməsini istəyirik. Bu səbəbdən biz İranla dəmiryol xəttinin tikilməsini səbirsizliklə gözləyirik. Biz regional enerji və nəqletmə layihələrində iştirak etməyə və müzakirə aparmağa hazırıq.

A p a r ı c ı: Sağ olun. İcazənizlə, mən bir anlığa da olsa, Türkiyə–Ermənistan münasibətlərinə toxunmaq istərdim. Bilirəm ki, son günlər ərzində sizinlə Türkiyənin Xarici İşlər naziri arasında üç görüş olubdur. Ümid etmək olar ki, bu cür əlaqələr müəyyən bir irəliləyişin əldə edilməsinə imkan yaratsın? Tarixən Türkiyə hökuməti Davos forumundan Yunanistanla münasibətlərini yaxşılaşdırmaq məqsədi ilə istifadə etmiş və bu, uğurlu olmuşdur.

Baş nazir Ərdoğana müraciət edərək bilmək istərdim. Siz bir azdan Ermənistan prezidenti ilə görüşəcəksiniz. Ermənistan prezidentinə verəcəyiniz mesaj və bu ölkə ilə mümkün ola biləcək münasibətlər barədə fikirlərinizi görüşdən öncə bizimlə bölüşə bilərsinizmi?

R ə c ə b T a y y ı b Ə r d o ğ a n: Mən bu axşam prezidentlə görüşəcəyəm. Görüşdən əvvəl mənim burada hər hansı açıqlama verməyim düzgün olmazdı. Görüşdən sonra danışdığımız, müzakirə etdiyimiz məsələlərlə bağlı açıqlama verə bilərik. Təbii ki, bütün hədəf, məqsəd bölgədə sülhə nail olmaqdır. Tərəflərin bu istiqamətdə cəsarətli addımlar atması lazımdır. Əgər atılan bu addımlar diasporların fəaliyyətinə qurban verilərsə, yazıq olar. Ona görə də biz bəzi jestlər edirik. İstəyirik ki, bu jestlər qarşılıqlı olsun və bu işi tezliklə bitirək, həll edək.

Ermənistanla Azərbaycan arasında 17 ildir münəqişə davam edir. Minsk qrupuna ABŞ, Rusiya və Fransa həmsədrlik edir. 17 ildir ki, bu məsələ də həll olunmayıb. Dolayısı ilə bizim

bağlantılarımız var, qardaşlıq, soydaşlıq əlaqələrimiz var. Bütün bunları nəzərə alaraq, Qafqazda Əməkdaşlıq və Təhlükəsizlik Platforması çox böyük önəm daşıyır. Bütün bunlarla yanaşı, hazırda Xarici işlər nazirlərimizin öz aralarındakı fəaliyyətini yüksək dəyərləndirirəm. Bunlara faydalı addımlar kimi baxıram. Bu faydalı addımları başqalarının mənasız yanaşmalarına qurban vermək olmaz. Qoy, çıxdığımız bu yol uğurlu olsun.

E d v a r d N a l b a n d y a n: Bəli, nəyə görə Davosdan Türkiyə ilə münasibətlərimizi inkişaf etdirmək üçün istifadə etməyəək?! Bilirsiniz ki, Ermənistan prezidenti təşəbbüs göstərərək, Türkiyə prezidentini sentyabr ayında Yerevana dəvət etmişdi. Prezident Gülün Ermənistana səfəri ilə bağlı bu dəvəti qəbul etməsi müdrik bir addım idi. Səfər normallaşdırma prosesini başlamağa imkan yaratdı. Bu günə qədər bizim həm Türkiyənin Xarici İşlər naziri ilə, həm də texniki səviyyədə bir çox görüşlərimiz olubdur. Hesab edirəm ki, düzgün yoldayıq. Məsələlərə nikbin baxırıq. Ümid edirik ki, Türkiyənin, Ermənistanın, eləcə də regionun maraqları naminə münasibətlərimizin normallaşmasına nail olacağıq.

A p a r i c i: **Yəqin ki, yaxın gələcəkdə diplomatik əlaqələrin qurulmasını görə biləcəyik. Davosla bağlı söylədiyiniz sözlər çox vədedicidir. Bildirdiyi fikirlərə görə Baş nazir Ərdoğanı minnətdaram.**

Prezident Əliyev, bu münasibətlərlə bağlı Azərbaycan tərəfinin şərhini vermək istərdinizmi?

İ l h a m Ə l i y e v: Ermənistanla heç bir əlaqəmiz yoxdur. Səbəb Azərbaycan torpaqlarının Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən davam edən işğalıdır. Danışıqlar prosesi davam edir. Lakin Baş nazir Ərdoğanın dediyi kimi, əfsuslar ki, bu illər ərzində danışıqlar münaqişənin həllinə gətirib çıxarmayıbdır. Bu proses nə sülhlə, nə də beynəlxalq səviyyədə tanınmış Azərbaycan torpaqlarının azad olunması ilə nəticələnibdir. Təbii ki, belə bir şəraitdə istər enerji, istərsə də nəqləmə sahəsində heç bir əməkdaşlıqdan söhbət gedə bilməz. Əgər

xəritəyə baxsanız görərsiniz ki, karbohidrogen ehtiyatlarının Qərbə çıxarılmasının ən qısa yolu Ermənistan ərazisindən keçir. Lakin bu, yalnız xəritədə belədir. Amma torpağın üzərində dayananda görürsünüz ki, əslində bu, uzun yolla gedir. Nə qədər ki, bizim torpaqlarımız işğal altındadır, bu əməkdaşlıq mümkün deyildir. Hesab edirəm ki, bizim mövqeyimiz başadüşüləndir. Biz qeyri-adi bir şey tələb etmirik. Biz yalnız Ermənistanın beynəlxalq hüquq normalarına, BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrinə riayət etməsini və öz qoşunlarını torpaqlarımızdan çıxarmasını tələb edirik. Məhz bundan sonra sülh bərqərar olar, kommunikasiyalar açıla bilər və ölkələr bir-birinin imkanlarından yararlanıla bilər.

A p a r ı c ı: Mən Azərbaycanda olanda İranla həmsərhəd bölgədə qaçqın düşərgəsini gördüm. Biz bilirik ki, İranı Azərbaycan ilə uzun tarix bağlayır, İranın regionda bir neçə təşəbbüsə, xüsusən də Qafqaz və Mərkəzi Asiya ölkələri ilə münasibətlərinə dair öz mövqeyi vardır. Nazir Muttəki bu mövqeyi təsvir etsə, çox minnətdar olardım.

M ə n u ç e h r M u t t ə k i: Regionumuz Qafqazda baş vermiş böhranla üz-üzədir. Hazırda biz Cənubi Qafqazın iki əsas ölkəsi – Ermənistan və Azərbaycanla münasibətlərimizi nəzərə alaraq danışıqlarda iştirak etmişik. Bizim birgə yaxşı və konstruktiv məsləhətləşmələrimiz olubdur. İnanırıq ki, Gürcüstanda baş vermiş böhran daha sıx təmas və əməkdaşlığın olmasını nümayiş etdirən bir dərstdir. Biz region xalqlarının maraqları naminə ədalət və qaydalar əsasında həll yoluna nail olmalıyıq.

A p a r ı c ı: Çox sağ olun. Vaxtımız bitməzdən öncə iki sual da vermək istərdim. Birinci sual prezident Əliyevdir. Ötən il prezident Saakaşvili üçün pis il olubdur. Siz Gürcüstanda vəziyyətin yaxşılaşdırılması məqsədi ilə 2009-cu il üçün prezident Saakaşviliyə hansı məsləhəti verərdiniz?

İ l h a m Ə l i y e v: Bizim elə bir problemimiz yoxdur, biz qonşuyuq və bir-birimizi tez-tez görürük. Gürcüstan və Azər-

baycan strateji tərəfdaşdır. Müstəqilliyə və enerji təhlükəsizliyinə töhfə verən, Avropanın enerji təhlükəsizliyinə xidmət edən böyük layihələri birgə həyata keçirmişik. Biz bu səbəbdən sıx əlaqədəyik və tez-tez ikitərəfli məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparırıq. Vəziyyəti sabitləşdirmək və böhranın yaratdığı fəsadları aradan qaldırmaq istiqamətində gürcüstanlı dost və qardaşlarımıza uğurlar arzulamaq istərdim.

Etibarlı tərəfdaş və dost kimi, Azərbaycan Gürcüstana bu işdə dəstək vermək üçün əlindən gələni edəcəkdir. Onu deyə bilərəm ki, biz Gürcüstanın iqtisadiyyatına böyük sərmayələr qoyuruq. Şirkətlərimiz son 2 il ərzində Gürcüstan iqtisadiyyatına 3 milyard dollara yaxın sərmayə qoyubdur. Dövlət Neft Şirkətimizin Gürcüstan filialı bu ölkədə ən böyük sərmayədar və ən böyük vergi ödəyicisidir. Bu da bizim əməkdaşlığımızın bariz nümunəsidir. Bizim münasibətlərimiz nə qədər güclü olsa, bu, region üçün o qədər yaxşıdır. Biz bu müsbət ahəngi davam etdirməliyik. Daxildəki və sərhədlərindən kənardakı sabitlik hər bir ölkə, o cümlədən Azərbaycan üçün vacibdir.

A p a r ı c ı : Çox sağ olun, hamınıza təşəkkür edirəm.

«NEFT - QAZ SİYASƏTİ – XƏRİTƏ DƏYİŞİKLİYİ» MÖVZUSUNDA İCLAS

Davos

29 yanvar 2009-cu il

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev yanvarın 29-da «Morasani Şveizerhov» mehmanxanasında Davos forumunun «Neft-qaz siyasəti – xəritə dəyişikliyi» mövzusunda xüsusi iclasında iştirak etmişdir.

Qazaxıstan prezidenti Nursultan Nazarbayevin, Avropa İttifaqının və dünyanın aparıcı Eni, Total, Ekson/Mobil, Statoil-Hydro şirkətlərinin nümayəndələrinin iştirak etdiyi iclasda neft hasilatının tənzimlənməsi, neft-qaz şirkətlərinin Rusiya və Yaxın Şərqdə artan maraqları, OPEK və qaz üçlüyünün maraqları, yaxın gələcəkdə enerji sahəsində nə kimi dəyişikliklərin baş verə biləcəyi məsələləri diqqət mərkəzində olmuşdur.

Çıxışlarda enerji sahəsində əməkdaşlıqda Azərbaycanın tutduğu mövqe yüksək dəyərləndirilmiş, ölkəmizin neft və qaz marşrutlarının çoxşaxəliliyinə tərəfdar olması və Avropanın enerji təhlükəsizliyində və yeni layihələrin meydana gəlməsində rolu və əhəmiyyəti xüsusi vurğulanmışdır.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev çıxışında müzakirə olunan məsələlərə münasibətini bildirmiş, beynəlxalq enerji əməkdaşlığının əhəmiyyətindən, Azərbaycanın enerji sahəsində qazandığı nailiyyətlərdən və dünyada artan rolundan danışıbmışdır.

Azərbaycan iqtisadiyyatının hazırkı artımı və ölkənin global iqtisadiyyata, inkişafda olan dövlətlərin bazarlarına fəal inteqrasiyası nəzərə alınmaqla, belə mühüm tədbirdə iştirak regionda lider rolunu oynayan Azərbaycana fayda gətirəcəkdir.

LİTVA PREZİDENTİ VALDAS ADAMKUS İLƏ GÖRÜŞ

Davos

29 yanvar 2009-cu il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 29-da Davosda «Konqress» mehmanxanasında Litva prezidenti Valdas Adamkus ilə görüşmüşdür.

Görüşdə Azərbaycan ilə Litva arasında ikitərəfli münasibətlərin uğurla genişlənməsindən məmnunluq ifadə olundu, yüksək səviyyədə görüşlərin bu əlaqələrin daha da möhkəmlənməsində önəmi qeyd edildi.

Prezidentlər iki ölkənin müxtəlif sahələrdə əməkdaşlığının daha da genişləndirilməsi üçün yaxşı perspektivlərin olduğunu vurğuladılar.

Görüşdə ikitərəfli münasibətlər, qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər barədə fikir mübadiləsi aparıldı.

ALBANIYA NAZİRLƏR ŞURASININ SƏDRİ SALİ BERİŞA İLƏ GÖRÜŞ

Davos

29 yanvar 2009-cu il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 29-da Davosda «Konqress» mehmanxanasında Albaniya Nazirlər Şurasının sədri Sali Berişa ilə görüşmüşdür.

Görüşdə ikitərəfli münasibətlərin müxtəlif sahələrdə inkişaf etdiyi, iqtisadi sahədə əməkdaşlığın yaxşı potensialının olduğu vurğulandı. Söhbət zamanı həmçinin bu sahədə işlərin həyata keçirilməsi və əlaqələrin genişləndirilməsi üçün imkanların araşdırılmasının zəruriliyi bildirildi.

«MICROSOFT» KÖRPÖRASIYASININ RƏHBƏRLƏRİ İLƏ GÖRÜŞ

Davos

29 yanvar 2009-cu il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 29-da Davosda «Kongress» mehmanxanasında «Microsoft» korporasiyasının Baş vitse-prezidenti və «Microsoft International»ın prezidenti Jan-Filip Kurtua ilə görüşmüşdür.

Görüşdə Azərbaycanın son illərdəki iqtisadi uğurları vurğulandı, təkcə energetika sahəsinin deyil, qeyri-neft sektorunun, xüsusilə informasiya texnologiyaları sahəsinin inkişafının dövlət başçısı tərəfindən prioritet istiqamətlərdən biri kimi irəli sürüldüyü və bu sahədə artıq nailiyyətlərin qazandığı bildirildi. Bununla əlaqədar Azərbaycan ilə dünyanın aparıcı «Microsoft» şirkəti arasında əməkdaşlığın hazırkı vəziyyəti və gələcək perspektivləri barədə fikir mübadiləsi aparıldı, bu sahədə əhəmiyyəti vurğulandı.

**bp ŞİRKƏTİNİN PREZİDENTİ
TONİ HEYVORD İLƏ GÖRÜŞ**

Davos

29 yanvar 2009-cu il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 29-da Davosda «Konqress» mehmanxanasında bp şirkətinin prezidenti Toni Heyvord ilə görüşmüşdür.

Görüşdə Azərbaycan ilə bp şirkəti arasında uzunmüddətli məhsuldar, səmərəli əməkdaşlığın həyata keçirildiyi bildirildi, ölkəmizdə enerji sahəsində görülən işlərin, habelə enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında Azərbaycanın artan önəmi vurğulandı.

Görüşdə bp ilə əməkdaşlığın genişləncəyinə əminlik bildirildi.

LATVIYA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ VALDİS ZATLER İLƏ GÖRÜŞ

Davos

29 yanvar 2009-cu il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin yanvarın 29-da Davosda «Konqress» mehmanxanasında Latviya prezidenti Valdis Zatlers ilə görüşmüşdür.

Görüşdə ikitərəfli münasibətlərin siyasi, iqtisadi və digər sahələrdə genişlənməsindən məmnunluq ifadə olundu, qarşılıqlı əlaqələrin Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında əməkdaşlığa öz töhfəsini verdiyi bildirildi. Həmçinin yüksək səviyyədə görüşlərin bu əlaqələrin möhkəmlənməsi işinə xidmət etdiyi vurğulandı.

İki ölkə arasında münasibətlərin bundan sonra da genişlənəcəyinə əminlik ifadə edildiyi görüşdə ikitərəfli əlaqələr və qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər müzakirə olundu.

İSRAİL RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ ŞİMON PERES İLƏ GÖRÜŞ

Davos

29 yanvar 2009-cu il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 29-da Davosda İsrail prezidenti Şimon Peres ilə görüşmüşdür. Görüşdə Azərbaycan ilə İsrail arasında ikitərəfli münasibətlər, o cümlədən iqtisadi əlaqələr ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı.

AZƏRBAYCAN ÜZRƏ QARŞILIQLI BİZNES ƏLAQƏLƏRİ QRUPUNUN FORUMU

Davos

30 yanvar 2009-cu il

Yanvarın 30-da İsveçrənin Davos şəhərinin «Konqress» mehmanxanasında Azərbaycan üzrə qarşılıqlı biznes əlaqələri qrupunun forumu keçirilmişdir.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev forumda çıxış etmiş və suallara cavab vermişdir.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin çıxışı

Hörmətli xanımlar və cənablar!

Sizi görməyimə çox şadam. Hesab edirəm ki, bugünkü görüş ölkəmizin hazırkı inkişafını daha yaxşı anladacaqdır. Ölkəmiz dövlətin planlı iqtisadiyyatından bazar iqtisadiyyatına keçidlə xarakterizə olunan böyük dəyişikliklər yolunu keçmişdir. 20 ilə yaxındır ki, ölkəmiz müstəqil dövlətdir. Bu müddət ərzində qarşımızda qoyduğumuz bütün məqsədlərə nail ola bildik. Bu gün iqtisadiyyatımız özünü təmin edir. Ümumi daxili məhsulun artımına gəldikdə, Azərbaycan son 4 il ərzində ardıcıl şəkildə dünyanın ən sürətlə inkişaf edən ölkəsi olubdur. 2003–2008-ci illər ərzində ÜDM 2,6 dəfə artmışdır. Təbii ki, bu çox böyük göstəricidir və planlaşdırdığımız bütün islahatları həyata keçirməyə imkan yaradır. Biz bazar iqtisadiyyatı prinsiplərinə qəti surətdə sadıq.

Sizə məlumat vermək istəyirəm ki, 1991-ci ildə Azərbaycan müstəqilliyini qazandığı zaman iqtisadiyyatımızın özəl sektoru sıfır səviyyəsində idi. İndi isə iqtisadiyyatımızın 85 faizi özəl

sektorun payına düşür. Sürətli iqtisadi inkişaf, böyük infrastruktur, enerji və nəqletmə layihələrinin həyata keçirilməsi regionda yeni vəziyyət yaratmışdır. Coğrafi mövqeyimiz olduqca əlverişlidir. Lakin davamlı nəqletmə marşrutları olmadan coğrafiya böyük məna kəsb etmir. Coğrafi mövqeyimizdən istifadə edərək, biz ölkəmizin və xalqımızın tələbatlarına cavab vermək və qonşuluqda olan dövlətlərin və Avropa qitəsinin enerji təhlükəsizliyinə töhfə vermək məqsədi ilə müxtəlif istiqamətlərdə gedən neft və qaz kəmərlərini çəkdik.

Son 5 il ərzində Azərbaycanın sənaye istehsalı 2 dəfədən çox artmışdır. Biz, demək olar ki, işsizliyi aradan qaldıra bildik. Regionların inkişafı proqramı bizə son 5 il ərzində 766 min yeni iş yeri açmaq imkanı yaratdı. Bu proqram hazırda Azərbaycanın bütün bölgələrinin daha tarazlı şəkildə inkişafını təmin edir. Bir sözlə, sürətli iqtisadi inkişaf, iqtisadi islahatlar, enerji siyasəti, güclü sosial proqramlar, təhsilə, səhiyyəyə və informasiya texnologiyalarının inkişafına qoyulan sərmayələr bu gün Azərbaycanın reallığıdır.

Hesab edirəm ki, Dünya Bankının «Doing Business» hesabatında Azərbaycanın 2008-ci ildə dünyada bir nömrəli islahatçı ölkə elan olunması göstərdiyimiz səylərə verilən yüksək qiymətdir. Bu, yerli və xarici sərmayədarları Azərbaycandakı imkanlara daha diqqətlə baxmağa sövq edir. Ölkəmizdə sərmayə mühiti də çox müsbətdir. Son 5 il ərzində Azərbaycana təxminən 40 milyard dollar sərmayə yatırılmışdır. Xarici və yerli sərmayələr qanunla qorunur. Gələn illər ərzində, təbii olaraq, biz iqtisadiyyatın qeyri-neft sektoruna daha çox sərmayə qoyacağıq. İqtisadiyyatın inkişafına təkan vermək məqsədi ilə olduqca güzəştli kreditlərin ayrılması ilə özəl sektora dəstəyimizi davam etdirəcəyik. Bütün məqsədlərimizə nail olmaq üçün gələcəkdə görülməli işlər çoxdur. Təcrübəmiz göstərir ki, güclü siyasi iradə və regional əməkdaşlıq, eləcə də siyasi və iqtisadi islahatlar nəticəsində planlaşdırdığımızı nisbətən qısa müddət ərzində nail olmaq mümkündür.

Bu gün Azərbaycan tam mənada müstəqil ölkədir. Yəni ölkəmiz heç bir digər dövlətdən asılı deyildir. Biz özünü təmin edən ölkəyik. Maliyyə ehtiyatlarımız 20 milyard dollara yaxındır. Halbuki, dövlət borcu təqribən 2,5 milyard dollar həcmindədir. Hətta böhranın ilk aylarında da iqtisadiyyatımız davamlı şəkildə inkişaf etmişdir.

Mən burada giriş sözümlü başa çatdırıram və sizi maraqlandıran sualları dinləyirəm.

– **Cənab Prezident, bizimlə görüşdüyünüzə görə minnətdaram. Mən Türkiyənin «Borusan Holding» şirkətinin rəhbəriyəm. İcəzənizlə, mən iki məsələ ilə bağlı Sizə sual verərdim. Biz «Katerpillar»ı Azərbaycanda və regionun digər ölkələrində təmsil edirik. Mən gələcəkdə, xüsusən hazırkı mürəkkəb iqtisadi böhran şəraitində infrastruktur sərmayələri sahəsində Sizin prioritetlərinizi bilmək istəyirəm.**

İkinci sualım, biz Türkiyədə bərpa olunan enerji növlərinə sərmayə qoyan şirkətik. Bununla bağlı yeni imkanları fəal şəkildə axtarıyıq. Azərbaycanda alternativ, xüsusən də külək enerjisi ilə bağlı Sizin şərtlərinizi bilmək istərdim.

– İnfrastruktur layihələrinə gəldikdə, bu il biz həmin sahəyə böyük sərmayə qoyuluşunu davam etdirəcəyik. Bu işlərin bütün məsuliyyətini dövlət öz üzərinə götürür. Özəl şirkətlər üçün daha yaxşı şərait təmin etmək məqsədi ilə biz müasir infrastruktur yaratmalıyıq. Son illər ərzində biz dəmir və avtomobil yollarına, elektrik stansiyalarına, su təchizatına, hava limanlarına və Xəzərdə yük daşımalarını artırmaq üçün gəmiçiliyə sərmayə qoymuşuq. 2009-cu ildə dövlət sərmayələrinin həcmi təxminən 5 milyard dollar olacaqdır. Əlbəttə ki, neftin qiymətləri planlarımıza müəyyən təsir göstərə bilər, lakin əminəm ki, planlaşdırdığımız bütün infrastruktur layihələrini həyata keçirə biləcəyik. Tikinti sahəsi bu işlərin ən böyük hissəsini təşkil edir. Biz dünyanın bütün yerlərindən

şirkətləri həmin layihələrdə iştirak etməyə dəvət edirik. Onları həm sərmayədar, həm də podratçı kimi görməkdən şad olardıq.

Son 5 il ərzində biz əsasən ənənəvi enerji mənbələrindən istifadə etmişik və qazla işləyən 6 elektrik stansiyası tikmişik. Bu bizə elektrik enerjisini ixrac etmək imkanını yaratdı. Bundan əvvəl biz elektrik enerjisini idxal edirdik. Hazırda bərpa olunan enerji mənbələrinə sərmayə qoymaqda özümüzü daha rahat mühitdə hiss edirik. Çaylarımızın bütün potensialından istifadə etməyi və süni göllər əsasında böyük elektrik enerjisi stansiyalarının tikintisini planlaşdırırıq. Külək və günəş enerjisinin də böyük potensialı var. Bakı küləklər şəhəridir. İlboyu küləklər əsir. Həmçinin ölkəmizin digər bölgələri kimi, paytaxtımız çox günəşli şəhərdir. Təbii ki, gələcə 5 il ərzində biz bərpa olunan enerji mənbələrinə daha çox diqqət yetirəcəyik və bir çox şirkətləri bu söylərimizə qoşulmağa dəvət edəcəyik.

– **Şərhlərinizə görə çox minnətdaram. Mən «Master Kard»ın sədriyəm. Ölkəinizdə neft sənayesi sahəsinə illər boyu yatırılmış böyük sərmayələrdən xəbərimiz var. Şəxsən mən özüm neft sənayesində işləmişəm və bu sahə ilə bağlılığım var. Bilirik ki, Xəzər dənizində Türkmənistanla mübahisəli yerlərdə işlənilməmiş ehtiyatlar var. Gələcəkdə həmin mübahisənin həllinə nikbin baxırsınızmı?**

– Əlbəttə ki, qonşular arasında narahatlıq doğuran bütün məsələlərin qarşılıqlı surətdə məqbul həllinə ümid edirik. Bütün bu həll variantları beynəlxalq təcrübəyə, hüquqa əsaslanmalıdır. Azərbaycan beynəlxalq hüquq əsasında Xəzər dənizində öz sektoru daxilində təbii sərvətlərini hasil etmək hüququndan istifadə edir. Keçən əsrin 90-cı illərinin ortalarında aşkar etdiyimiz neft və qaz yataqları onilliklər ərzində özümüze və ixrac üçün kifayət edəcəkdir. Qaz ehtiyatları daxili istehlak və ixrac üçün ən azı 100 ilə bəsdir. Bir neçə onilliklər ərzində böyük həcmdə neft hasilatını davam etdirəcəyik. Bu o demək deyil ki, biz bəzi qonşularımız tərəfindən mübahisəli hesab edilən yataqlara daxil olmağa təcili ehtiyac duyuruq. Biz yaxşı, vicdanla və tərəfdaşlıq ruhunda həll yolunu tapmaq istəyirik.

Lakin bu, beynəlxalq təcrübəyə əsaslanmalıdır. Əlbəttə, əgər biz bu məsələni qısa vaxt ərzində həll etsək, həmin yataqlar tezliklə ümumi hasilat işlərinə daxil edilə bilər. Lakin bu bizim hasilat həcmimizə təsir göstərməyəcək. Bir sözlə, mümkün qədər tez və bütün iştirakçılar üçün məqbul olan həll variantı tapmalıyıq.

– Mənim adım Sami Kuridir, CCC şirkətini təmsil edirəm. Biz Bakı–Tbilisi–Ceyhan boru kəmərinə tikmişik. Sualım belədir: söhbət gedir ki, buraxılıq gücünü artırmaq və Qazaxıstandan əlavə neft həcmi nəql etmək üçün Bakı–Tbilisi–Ceyhan boru kəməri genişləndiriləcəkdir. Bu həqiqətən baş verəcəkmidi?

– Bilirsiniz, bunu sizdən soruşmalıyıq, çünki boru kəmərinə siz çəkmisiniz. Genişləndirmək üçün imkan varmı? Bildiyiniz kimi, Qazaxıstan nefti artıq Bakı–Tbilisi–Ceyhan boru kəməri vasitəsilə nəql olunur. Bu bir daha onu göstərir ki, biz hər şeyi vaxtında etməliyik. Bildiyiniz kimi, Bakı–Tbilisi–Ceyhan boru kəmərinin tikintisinə razılıq və onun başa çatdırılması neftin qiymətlərinin aşağı səviyyədə olduğu zaman baş tutmuşdur. Ola bilsin 1 barrelin qiyməti hətta 30 dollardan da az idi. Həmin vaxt hasilatın həcmi təxminən gündə 200 min barrel təşkil edirdi. Belə bir vaxtda buraxılıq gücü gündə bir milyon barrel olan boru kəmərinin çəkilməsinə milyonlarla dollar sərmayə yatırmağa başladığıq.

Bildirmək istəyirəm ki, Avropada hazırda müzakirə edilən Nabukko, TGI və TAP kimi layihələr, ola bilsin ki, ehtiyatların həcmindən asılı olmayaraq həyata keçirilməlidir. Qazaxıstanın təmsalında olduğu kimi, boru kəmərləri istismara verildə neft və qazın nəqli başlanıla bilər. 2006-cı ildə boru kəməri istismara verildi və nəql olunma ilə bağlı Qazaxıstanla hökumətlərarası saziş imzalandı. 2007-ci ildə dövlət şirkətləri saziş imzaladılar və 2008-ci ildə artıq Qazaxıstan neftinin nəqli başlanıldı. Genişlənmə potensialı var. Hasilatın həcmi gündə təqribən 1,1 və 1,2 milyon barrel olacaqdır. Onun əksər hissəsi Bakı–Tbilisi–Ceyhan boru kəmərinə yönəldilir. Təbii ki, Xəzərin şərq sahilindən daha çox neft ötürülərsə, Bakı–Tbilisi–Ceyhan boru

kəmərinin imkanları sizin köməyinizlə genişləndirilə bilər. Belə olarsa, ərazimizdən əvvəl planlaşdırılan həcmdən daha çox neft nəql edilə bilər.

– Cənab Prezident, mənim adım Con Gembersdir. CISCO-nu təmsil edirəm. Sizi bir daha görməyimə şadam. Sualdan öncə, ölkənin özəl sektorunda etdiyiniz uğurlu dəyişikliklər münasibətilə Sizi təbrik etmək istəyirəm. Hazırda bir çox ölkələr genişzolaqlı infrastrukturunu sürətlə yaradır. Hətta bu sürət gözləniləndən də yüksəkdir. Böhrana baxmayaraq, bu inkişaf sürətini həm Birləşmiş Ştatlarda, həm Birləşmiş Krallıqda, həm də Sinqapurda görmüşəm. Sizin rəhbərliyiniz altında Azərbaycan götdüyü bütün öhdəlikləri yerinə yetirir. Siz gələcəkdə genişzolaqlı infrastrukturun inkişaf sürətini artırmaq və ya eyni səviyyədə saxlayaraq, daha çox səhiyyə, təhsil və digər sahələrə diqqət yetirəcəyinizi planlaşdırırsınız mı?

– Şərhlərinizə görə çox minnətdaram. Qarşılıqlı maraq doğuran məsələlərə aid görüşlər və müzakirələr yadımdadır. Biz Azərbaycanda informasiya texnologiyaları sektorunun inkişafına çox sadıq. Onun böyük gələcəyi var. Fikrimcə, neft və enerji sektorundan sonra bu, iqtisadiyyatımızın aparıcı sektoru ola bilər və gələcəkdə diqqət mərkəzimizdə olmalıdır.

Enerji məsələlərinə gəldikdə, biz planlaşdırdığımıza artıq nail olmuşuq. Ona görə neftdə olduğu kimi, biz dünyanın ən böyük qeyri-neft şirkətləri ilə birgə eyni razılaşma üsulundan istifadə etməliyik. Planlarımız böyükdür, artıq sərmayələr qoyulmuşdur. Buraya kosmos sənayesinin yaradılması da daxildir. Azərbaycanda informasiya texnologiyalarının inkişafı sürətlə gedir. Hazırda bütün ali məktəblərin kompyuterləşdirilməsini yekunlaşdırmaq üzrəyik. Gündəlik həyatımızın bütün sahələrində informasiya texnologiyalarının daha geniş şəkildə tətbiqini planlaşdırırıq. İqtisadiyyatın digər sahələrində olduğu kimi, biz sosial infraqurkura – səhiyyə və təhsilə böyük sərmayələri davam etdirməliyik. Bu istiqamətdə informasiya texnologiyalarının daha geniş şəkildə tətbiqinə ehtiyac duyulur.

Ümidvarıq ki, bu işdə dünyanın aparıcı şirkətləri, o cümlədən CISCO ilə yaxşı əməkdaşlığımızı davam etdirəcəyik.

– **Cənab Prezident, mən Hindistanın «Reliance Group»unu təmsil edirəm. Enerji məsələsi ilə bağlı sualım var. Dünən bu məsələ barədə söylədiyiniz fikirlər məndə böyük təəssürat doğurdu və onları eşitməkdən məmnun oldum. Azərbaycanda nəhəng neft və qaz ehtiyatları var. Ola bilsin, ehtiyatların həcmi cari əsrin sonuna qədər kifayət edəcəkdir. Sizin fikrinizcə, neft və qaz hasilatından əldə olunan gəlirlər gələcəkdə nəinki Azərbaycanın, həm də bütün Avropa regionunun iqtisadi rifahı üçün nə kimi rol oynaya bilər?**

– Neft və qaz bizim üçün güclü iqtisadiyyat qurmaq vasitəsi rolunu oynamışdır. Sovet İttifaqının süqutundan sonra, Azərbaycan müstəqilliyini 1991-ci ildə əldə etdiyi vaxt heç nəyimiz yox idi. İqtisadiyyat böhran içərisində idi. Sənaye dayanmışdı. Sovet vaxtında fəaliyyət göstərmiş bütün zavodlarımız faydasız olmuşdu. Sənaye istehsalında və ümumən iqtisadiyyatda müşahidə olunan tənəzzül həddindən artıq böyük idi. İnflyasiya 100 faiz təşkil edirdi. Vəziyyətdən çıxmağın yeganə yolu təbii sərvətlərdən istifadə etmək və potensial sərmayədarlar üçün şərait yaratmaq idi. Bu gün bizim sərmayə qoymaq üçün maliyyə imkanlarımız var, amma o vaxt biz sərmayədarları dilə tutmalı idik. Bu daha çətin idi. Azərbaycan həmin dövrdə Ermənistanla fəal müharibə mərhələsində idi. Ermənistan ölkəmizə qarşı təcavüzə başlamışdı. Belə şəraitdə Azərbaycan sərmayələr üçün çox riskli ölkə hesab edilirdi. Buna baxmayaraq, biz bu gün əldə etdiyimiz nailiyyətə çatdıq.

Əlbəttə, biz gələcəkdə enerji məsələlərinə davamlı şəkildə diqqət yetirəcəyik, çünki bu məsələlərin ölkəmizin, hətta regionun hüdudlarından kənara çıxması göz qabağındadır. Enerji təhlükəsizliyi qlobal təhlükəsizlik məsələsidir. Təbii ki, enerji amili iqtisadi inkişafımızda və müəyyən dərəcədə siyasi təşəbbüslərimizdə əsas yer tutacaqdır. Qeyri-neft sektorunun

inkışafı üzərində ciddi şəkildə düşünürük. Biz neftin qiymətlərindən və neft hasilatından asılılığı azaltmalıyıq. Günlərin birində neft və qaz tükənəcəkdir. İqtisadiyyatı irəliyə doğru aparan və inkışaf etmiş ölkələrin uğurunun əsas səbəbi bilik, texnologiya və təhsildir. Biz bu sahəyə diqqət yetiririk və bunu davam etdirəcəyik.

– Mənim adım Markdır, enerji daşıyıcılarının satışı ilə məşğul olan iri şirkətlərdən birinin rəhbəriyəm. Cənab Prezident, Siz ölkənlə bağlı bir çox müsbət məsələlər söylədiniz. Bilmək istərdim ki, ölkənin gələcəyi ilə bağlı Sizi narahat edən məsələlər varmı? Əgər varsa, hansılardır: neftin qiyməti, iqtisadi böhran və sair.

– İqtisadi inkışafa gəldikdə, siz elə bir ölkə tapa bilməzsiniz ki, böhrandan narahat olmasın. Söhbət mənfi təsirin səviyyəsindən gedir. Vacibi odur ki, bu və ya digər ölkə bu böhrana nə dərəcədə hazırdır. Xoşbəxtlikdən, hesab edirəm ki, Azərbaycan böhrandan minimum itki ilə çıxacaqdır. Lakin yenə də bu məsələ narahatlıq doğuran məsələdir. Artıq dediyim kimi, enerji məsələlərində davamlı inkışafı təmin etmək üçün hər şey əvvəlcədən planlaşdırılır və lazım olan bütün işlər yerinə yetirilir. Bu gün biz regionumuzdan kənarında yerləşən istehlakçılar üçün əhəmiyyətli olan layihələrə daha çox diqqət yetiririk. Avropanın enerji təhlükəsizliyi məsələsinə töhfəmizi davam etdiririk və bildiyiniz kimi, müxtəlif layihələr baxılmaq üzrədir.

Azərbaycan üçün həlli təcili xarakter daşıyan real problem, təbii ki, Ermənistanın Azərbaycan torpaqlarına qarşı davam edən təcavüzüdür. Artıq 17 ildən çoxdur ki, təcavüz hər hansı irəliləyiş və nizamlama olmadan davam edir. BMT-nin Təhlükəsizlik Şurası Ermənistan silahlı qüvvələrinin işğal olunmuş Azərbaycan ərazilərindən qeyd-şərtsiz və dərhal çıxarılmasını tələb edən qətnamələr qəbul edibdir. Ötən il BMT-nin Baş Məclisi oxşar qətnamə qəbul etmişdir. Həmçinin ATƏT, Avropa Şurası və İslam Konfransı Təşkilatı bu cür qətnamələr qəbul etmişlər. Bu, bütün beynəlxalq ictimaiyyət

tərəfindən tələb olunur. Bu tələb düzgün, mənalı tələbdir, çünki digər dövlətin ərazisinin işğalını davam etdirmək olmaz. Bu, əsas problemdir. Hesab edirəm ki, beynəlxalq ictimaiyyət bu məsələdə daha həlledici rol oynaya bilər və oynamalıdır.

Biz sülh prosesinə sadıq, lakin bunun da həddləri olmalıdır. Biz daim gözləyə bilmərik. Artıq dediyim kimi, bu, 17 ildir davam edir və atəşkəsdən indiyə qədər 15 ildir ki, danışıqlardaydıq. Bu məsələ təcili qaydada həll edilməlidir. Belə olmasa, bunun çox təhlükəli nəticələri ola bilər. Qafqazda sülh bərqərar olmayıb. Ermənistan ilə Azərbaycan arasında sülh yoxdur. Əslində, iki ölkə arasında müharibə başa çatmayıb. Sadəcə, müharibənin birinci mərhələsi başa çatıb. Biz hələ də müharibə şəraitindəyik. Bu, təkcə Azərbaycan deyil, qlobal və regional təhlükəsizlik problemi və əslində, ədalət problemidir. Əgər dünyada ədalətsizliyi görürüksə və aparıcı beynəlxalq təşkilatlar məsələni ədalət və qanun əsasında həll etməkdə acizdirsə, onda beynəlxalq münasibətlərin bütün sistemində xələl gəlir. Beynəlxalq təşkilatlara, beynəlxalq qaydalara etimad sual altına alınır. Bu, sadəcə bir regional problem deyil, böyük məsələdir. Bu məsələ, bizi daim narahat edir.

– Cənab Prezident, mən Hindistandanam, əczaçılıq şirkətini təmsil edirəm. Dünyanın 60 ölkəsində fəaliyyət göstəririk. Bilmək istərdim, Bakıda və ya ölkənizin digər bölgələrində əczaçılıq zavodunu necə açmaq olar və yaxud bunu müştərək müəssisə formasında etmək mümkündürmü? Sağ olun.

– Bu sualı eşitməkdən çox məmnunam. Zənnimcə, siz bu sahədə işləri necə həyata keçirəcəyinizlə maraqlanırsınız. Bu çox yaxşı ideyadır və həm ölkələr, həm də şirkətlər üçün daha faydalı olardı. Hazırda bizdə əczaçılıq sənayesi yoxdur, bütün dərmanlar xaricdən gətirilir. Əgər siz əczaçılıq zavodu açmaq istəyirsinizsə, biz bundan şad olardıq. Bunu etmək çətin deyil. Hazırda bizdə biznesi aparmaqda, o cümlədən sərmayə qoymaqda çox asan tənzimləyici qaydalar mövcuddur. Bu çox vaxt aparmır. Siz sadəcə, bazar haqqında məlumatı əldə etməli

və sərmayələri planlaşdırmalısınız. O ki qaldı başqa qaydalara, bunlar asanlıqla həll oluna bilər. Biz bu söyləri yüksək dəyərləndirərdik və beləliklə, Azərbaycanda yeni sənaye sahəsi açıldı.

Tədbir başa çatdıqdan sonra işgüzar dairələrin nümayəndələri prezident İlham Əliyevə yaxınlaşaraq, Azərbaycanla əməkdaşlığa, yeni layihələrdə iştiraka və ölkəmizə sərmayə qoymaqda maraqlı olduqlarını bildirdilər, informasiya texnologiyaları və bank sektoru ilə maraqlandılar.

Forumda İsveçrənin «Swiss Style Magazine» jurnalı Azərbaycan Dövlət Neft Şirkətinə xüsusi mükafatını təqdim etdi. Bildirildi ki, Dövlət Neft Şirkəti bu mükafata ekoloji sahədə həyata keçirdiyi kompleks tədbirlərin səmərəliliyinə və Bakı buxtasının təmizlənməsinə görə layiq görülmüşdür.

**RUSİYA FEDERASIYASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB DMİTRİ MEDVEDEVƏ**

Hörmətli Dmitri Anatolyeviç!

Komi Respublikasında qocalar evində baş vermiş yanğın nəticəsində çoxsaylı insan tələfatının olması xəbəri məni dərinləndirdi.

Azərbaycan xalqı adından və şəxsən öz adımdan Sizə, həlak olanların qohumlarına və yaxınlarına, bütün Rusiya xalqına dərin hüznə başsağlığı verirəm.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 2 fevral 2009-cu il

QEYDLƏR

1. Latviya, Latviya Respublikası – Şərqi Avropada – Pribaltikada dövlət. Sahəsi 64,5 min km², əhalisi 1,9 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 26 rayona bölünür. Dövlət başçısı prezident, qanunverici orqanı Seymdir. Paytaxtı Riqa şəhəridir. – 5,34,326.

2. Valdis Zatlers (d.1955) – 2007–2011-ci illərdə Latviya Respublikasının Prezidenti olmuşdur. Peşəsi həkim travmatoloq-ortopeddir. 2011-ci ildən Reforma Partiyasının lideridir. – 5,326.

3. Oman, Oman Sultalı – Şərqi Ərəbistan yarımadasında dövlət. Sahəsi 309,5 min km², əhalisi 4,3 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 7 vilayətə bölünür. Dövlət başçısı sultandır. Paytaxtı Məskət şəhəridir. – 6.

4. Qabus bin Səid (d.1940) – 1970-ci ildən Oman sultanı. Sultan həm də ölkənin Baş naziri, Müdafiə naziri və Xarici İşlər naziri vəzifələrini icra edir. Sultan bin Səid ərəb aləmində yenilikçi və reformator kimi tanınır. Qabus öz administrasiyasını müdhiş korrupsionerlərdən təmizləmiş, əhalinin həyat yyəsinə xeyli qaldırılmışdır. – 6.

5. Heydər Əliyev, Heydər Əlirza oğlu (1923–2003) – müstəqil Azərbaycan dövlətinin memarı və qurucusu, xalqımızın ümummilli lideri, görkəmli dövlət xadimi, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti (1993–2003), iki dəfə Sosialist Əməyi Qəhrəmanı.

1964-cü ildə Azərbaycan SSR Nazirlər Soveti yanında Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsi sədrinin müavini, 1967-ci ildə isə sədri vəzifəsinə irəli çəkilmişdir.

Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin iyul (1969) plenumunda Heydər Əliyev MK-nın Büro üzvü, Azərbaycan KP MK-nın Birinci katibi seçilmişdir.

H.Əliyevin respublikaya rəhbərlik etdiyi ilk illərdən əhatəli iqtisadi konsepsiya hazırlanmış, yeni istehsal sahələri yaradılmış, Azərbaycanın iqtisadi potensialı güclənmişdir. H.Əliyevin respublikaya bilavasitə rəhbərlik etdiyi dövrdə (1969–82-ci illər) idarəetmə mexanizminin və metodlarının təkmilləşdirilməsi, əmək və ictimai-siyasi fəallığın artırılması, kənd təsərrüfatının inkişafında yüksək göstəricilər əldə edilməsi, azərbaycançılıq məfkurəsinin, milli ruhun, milli özünədərkin yüksəlişi, müstəqil dövlətçilik ideyalarının güclənməsi və reallaşması üçün dəyərli işlər görülmüşdür.

H.Əliyev 1971-ci ildə Sovet İttifaqı Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin üzvü, 1976-cı ilin martında Sov.İKP MK Siyasi Bürosu üzvlüyünə namizəd, 1982-ci ilin noyabrında isə Siyasi Büro üzvü seçilmiş və eyni zamanda, SSRİ Nazirlər Soveti sədrinin Birinci müavini təyin edilmişdir.

H.Əliyev Moskvada işlədiyi dövrdə də həmişə Azərbaycanı düşünmüş, onun taleyi ilə yaşamış, doğma respublikanın dünyada tanınması üçün əlindən gələni etmişdir.

H.Əliyev 1990-cı ilin 20 yanvarında sovet qoşunlarının Bakıda törətdiyi qanlı faciəni qətiyyətlə pisləmiş və Azərbaycanın Moskvadakı nümayəndəliyində kəskin bəyanatla çıxış etmişdir.

H.Əliyev 1990-cı ilin iyulunda Azərbaycana qayıtmış, əvvəlcə Bakıda, sonra isə Naxçıvanda yaşamışdır. O, 1991–93-cü illərdə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri, Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin sədr müavini olmuş, Ali Sovetin sessiyalarında fəal iştirak etmiş, Azərbaycanda mövcud ictimai-siyasi vəziyyəti həmişə obyektiv təhlil etmiş, mühüm prinsiplial fikirlər söyləmiş, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin səbəblərini aşkara

çıxarmış və təqsirkarların dəqiq ünvanını göstərmişdir. 1993-cü ilin may-iyununda dövlət böhranının, hakimiyyətsizliyin, başıpozuqluğun kulminasiya nöqtəsinə çatması ilə ölkədə vətəndaş müharibəsi və müstəqilliyin itirilməsi təhlükəsi yarandıqda Azərbaycan xalqı H.Əliyevin hakimiyyətə gətirilməsi tələbi ilə ayağa qalxdı və Azərbaycanın o zamankı dövlət rəhbərliyi onu rəsmən Bakıya dəvət etməyə məcbur oldu. H.Əliyev iyunun 15-də Azərbaycan Ali Sovetinin sədri seçildi, iyulun 24-də Milli Məclisin qərarı ilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyətlərini həyata keçirməyə başladı.

1993-cü il oktyabrın 3-də ümumxalq səsverməsi nəticəsində H.Əliyev Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçildi. H.Əliyevin Azərbaycan rəhbərliyinə qayıdışı ilə ölkənin ictimai-siyasi, sosial, iqtisadi, elmi-mədəni həyatında böyük dönüş oldu, beynəlxalq norma və prinsiplərə uyğun müstəqil dövlət quruculuğu prosesi başlandı. Dövlətimizin xarici siyasəti, eləcə də dünyanın aparıcı dövlətləri və beynəlxalq təşkilatları ilə əlaqələri milli maraqlara əsaslanan xətlə inkişaf etməyə başladı. Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllində ilk mərhələ kimi, cəbhə xəttində atəşkəs elan edilməsinə nail olundu. H. Əliyevin fəal diplomatiyası nəticəsində ATƏT-in Lissabon sammitində (1996) bu beynəlxalq təşkilatın 54 üzvündən 53-ü (Ermənistandan başqa) Dağlıq Qarabağ probleminin həllində Azərbaycanın mənafeyinə uyğun prinsipləri açıq şəkildə müdafiə etdi.

1994-cü ilin sentyabrında Bakıda dünyanın aparıcı neft şirkətləri ilə «Əsrin müqaviləsi» adı almış mühüm müqavilələr bağlandı.

1999-cu ilin aprelində GUÖAM birliyinin geniş bir məkanda yaranmasında H.Əliyevin önəmli xidməti olmuşdur.

H.Əliyevin «İnsan hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi haqqında» fərmanı Azərbaycanın dünyaya və Avropaya inteqrasiyası prosesinin sürətləndirilməsinə geniş imkanlar yaratdı. Məhz bunun nəticəsində Azərbaycan 1996-cı ilin iyunundan

Avropa Şurasına «Xüsusi qonaq» statusu almış, 2001-ci il yanvarın 25-də isə onun təmhüquqlu üzvü olmuşdur.

H.Əliyev 1998-ci il oktyabrın 11-də xalqın yüksək siyasi fəallığı şəraitində keçirilən seçkilərdə yekdilliklə yenidən prezident seçildi.

H.Əliyev bir sıra beynəlxalq mükafatlara, o cümlədən Beynəlxalq Atatürk Sülh Mükafatına, müxtəlif ölkə universitetlərinin Fəxri doktoru adına və digər yüksək nüfuzlu fəxri adlara layiq görülmüşdür. – 7,8,65,67,69,95,143,144,155,165,173,178,230.

6. Elçin Quliyev, Elçin İsağaoğlu (d.1967) – hüquqşünas, general-polkovnik. Bakı Dövlət Universitetini və Bakı Ali Hərbi Birləşmiş Komandirlər Məktəbini bitirmişdir. 2002-ci ildən Azərbaycan Respublikası Sərhəd Qoşunları Komandanıdır. «Azərbaycan bayrağı» ordeni ilə təltif edilmişdir. – 7.

7. Hüseynqulu Bağirov, Hüseynqulu Seyid oğlu (d.1955) – iqtisadçı. 2000–2001-ci illərdə Azərbaycan Respublikası Ticarət naziri, 2001-ci ilin may ayından Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər naziridir. H.Bağirov bir sıra beynəlxalq akademiya və assosiasiyaların həqiqi üzvüdür. Azərbaycan Respublikasının «Şöhrət» ordeni ilə təltif edilmişdir. – 10.

8. Estoniya, Estoniya Respublikası – Şərqi Avropada dövlət. Sahəsi 45,2 min km², əhalisi 1,3 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı prezident, qanunverici orqanı Seymdir. Paytaxtı Tallindir. – 11,30,33,212–230.

9. Lütfi Zadə, əsl adı Lütfuli Rəhim oğlu Ələsgərzadə (d.1921) – azərbaycanlı alim, süni intellekt sahəsində qeyri-səlis məntiq nəzəriyyəsinin banisi. Kaliforniyada Berkli Universitetinin professoru. O bu ali təhsil müəs-

sisəsinin ömürlük professoru seçilmiş yeganə şəxsdir. Lütfi Zadə Avrasiya Akademiyasının yaradıcılarından biridir.

Lütfi Zadəyə dünya şöhrəti qazandıran onun dünya elmində inqilab hesab olunan qeyri-səlis məntiq nəzəriyyəsidir. Hazırda bu nəzəriyyədən dünyanın hər yerində – iqtisadiyyatda, psixologiyada, linqvistikada, siyasətdə, fəlsəfədə, sosiologiyada istifadə olunur.

Qeyri-səlis məntiq nəzəriyyəsindən Lütfi Zadə 5 fundamental elmi nəzəriyyə təklif etmişdir: «təəssüratlar nəzəriyyəsi», «sistemlər nəzəriyyəsi», «sözlə işləyən kompyuter nəzəriyyəsi», «optimal süzgəclər nəzəriyyəsi» və «soft kompyuting». ABŞ-ın Milli Kosmik Tədqiqatlar Mərkəzi (NASA) bu nəzəriyyələr əsasında idarəetmə sistemlərini tədqiq edir, layihələndirir və tətbiq edir. – 12.

10. Almaniya, A l m a n i y a F e d e r a t i v R e s p u b l i k a s ı – Mərkəzi Avropada dövlət. Sahəsi 357 min km², əhalisi 82,2 milyon nəfərdir. AFR tərkibində 16 ərazisi olan federasiyadır. Dövlət başçısı prezident, hökumət başçısı isə federal kanslerdir. Ali qanunverici hakimiyyət orqanı parlamentdən – Bundestaq və Bundesratdan ibarətdir. Paytaxtı Berlin şəhəridir. – 13,169,178,201,280,305.

11. Beynəlxalq Telekommunikasiya İttifaqı (BTİ) – elektrorabitənin xidmət və qovşaqlarının iştirakçı-dövlətlər çərçivəsində istismarını və maarifləndirməsini uzlaşdıran ümumdünya təşkilatı. BTİ beynəlxalq telekommunikasiyanın nizamlanmasına, standartlaşdırılmasına, uzlaşdırılmasına və inkişafına cavabdehdir. 1865-ci ildə yaradılmışdır. – 13.

12. Türkiyə Cümhuriyyəti – Qərbi Asiyada və Avropanın cənub-şərqində dövlət. Sahəsi 783,5 min km², əhalisi 79,4 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 81 ilə (vilayətə) bölünür. Paytaxtı Ankara şəhəridir. Dövlət başçısı prezident, Ali qanunvericilik orqanı Türkiyə Böyük Millət Məclisidir. – 13,15,26,

30,37,38,80,124–126,131,156,201,244,272,274,275,280,306, 309,310,311,312,314,315,317,318,330.

13. Davos İqtisadi forumu, D ü n y a İ q t i s a d i f o r u m u – İsveçrənin kurort şəhəri Davosda hər il Ümumdünya İqtisadi forumu keçirilir. 1995-ci il yanvarın 26–30-da Azərbaycan prezidenti Heydər Əliyev başda olmaqla, Azərbaycan nümayəndə heyəti bu forumda iştirak etmişdir. – 14,270,272–337.

14. Müstəqil Dövlətlər Birliyi (MDB) – 1991-ci il dekabrın 8-də Belarusiya, Rusiya və Ukrayna dövlət başçılarının imzaladıqları saziş əsasında SSRİ dağıldıqdan sonra yeni dövlətlər arası birlik kimi yaradılmışdır. Azərbaycan 1993-cü ilin sentyabrında MDB-yə daxil olmuşdur. Tərkibinə keçmiş SSRİ-nin 12 müttəfiq respublikası – Azərbaycan, Belarus, Ermənistan, Gürcüstan, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Moldova, Özbəkistan, Rusiya, Tacikistan, Türkmənistan, Ukrayna daxildir. MDB-nin 1993-cü ildə qəbul edilmiş nizamnaməsində aşağıdakı birgə fəaliyyət sahələri nəzərdə tutulur: insan hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi; xarici siyasi fəaliyyətin əlaqələndirilməsi; ümumi iqtisadi məkanın formalaşdırılmasında, nəqliyyat sisteminin və rabitənin inkişafında əməkdaşlıq; əhalinin sağlamlığının və ətraf mühitin mühafizəsi; sosial və mühacirət məsələləri, mütəşəkkil cinayətkarlıqla mübarizə; müdafiə siyasətində və sərhədlərin qorunmasında əməkdaşlıq.

MDB-nin orqanları aşağıdakılardır: Dövlət başçıları Şurası; Hökumət başçıları Şurası; Xarici İşlər nazirləri Şurası; Dövlətlər arası iqtisadi Şura; Mərkəzi Sankt-Peterburq şəhərində olan Parlamentlərarası Assambleya və s. MDB-nin daimi fəaliyyət göstərən orqanı Minsk şəhərində yerləşən Əlaqələndirmə Məsləhət Komitəsidir. – 14,55,65.

15. Ann Ders (d.1976) – 2006–2009-cu illərdə ABŞ-ın Azərbaycanda Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri olmuşdur. – 15.

16. Amerika Birləşmiş Ştatları (ABŞ) – Şimali Amerikada dövlət. Şimaldan Kanada, cənubdan Meksika, şərqdən Atlantik okeanı və qərbdən Sakit okeanla əhatə olunur. Sahəsi 9,5 milyon km², əhalisi 325,6 milyon nəfərə yaxındır. İnzibati cəhətdən 50 ştat və Kolumbiya federal paytaxt dairəsinə bölünür. Ali qanunvericilik orqanı ikipalatalı (Nümayəndələr Palatası və Senat) ABŞ Konqresidir. Dövlət başçısı prezidentdir. Paytaxtı Vaşinqton şəhəridir. – 15,16,30,33,48,77,169,238,253, 272,292,293,312,313,314,318.

17. ABŞ Konqresi, Amerika Birləşmiş Ştatları Konqresi – ali qanunverici hakimiyyət orqanı. İki palatadan – Senatdan və Nümayəndələr Palatasından ibarətdir. Senatın 100 üzvü var. Ölkənin hər ştatından Senata iki senator seçilir. Nümayəndələr Palatasının 435 üzvü var. Bu palatanın üzvləri hər seçki dairəsində yaşayan əhəlinin sayına görə seçilir. Qanun layihələri hər iki palatada müzakirə olunur. Konqres tərəfindən qəbul olunan qanunları ABŞ prezidenti təsdiq edir. – 16.

18. Bob Korker (d.1952) – Amerika siyasətçisi, senator. Respublikaçılar Partiyasının üzvü. 2015-ci ildən Senatda Xarici İşlər Komitəsinin sədridir. – 16.

19. Cavad Heyət, Cavad Əli oğlu (1925–2014) – dünya şöhrətli həkim, filosof, istedadlı dilçi, görkəmli ədəbiyyatşünas və publisist. C.Heyət əsasən cərrahlıqla məşğul olur, elmi-təcrübi araşdırmalar aparırdı, müasir cərrahlıqda bir sıra nadir cərrahi əməliyyatları uğurla başa çatdırmışdır. O, 1979-cu ildən İran İslam Respublikasında Azərbaycan dilində «Varlıq» jurnalını nəşr etmişdir. Cavad Heyət Paris Cərrahlıq Akademiyasının, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının fəxri üzvü olmuşdur. – 17.

20. Albaniya, Albaniya Respublikası – Cənubi Avropada, Balkan yarımadasında dövlət. Sahəsi 28,7 min km²,

əhalisi 2,9 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 26 retiyə (rayona) bölünür. Dövlətin başçısı prezident, ali qanunverici orqanı birpalatalı Xalq Məclisidir. Paytaxtı Tirana şəhəridir. – 18,323.

21. Bamir Topi (d.1957) – Albaniya siyasətçisi. 2007–2012-ci illərdə Albaniya Respublikasının Prezidenti olmuşdur. – 18.

22. Bosniya və Herseqovina – 1945–92-ci illərdə Yuqoslaviya Sosialist Federativ Respublikasının tərkibində olmuşdur. Yuqoslaviyanın tərkibindən çıxdıqdan sonra əhali arasında (müsəlman başnak, serb və xorvat) milli-dini zəmində qarşıdurma yarandı və qanlı hərbi konfrantasiyaya səbəb oldu. 1993-cü ildə Deytonda (ABŞ) ümumi sülh haqqında saziş imzalandı. 1995-ci ildə qüvvəyə minən Konstitusiyaya görə ölkədə Birləşmiş Bosniya-Herseqovinanadan ibarət federativ respublika yarandı, sahəsi 51,2 min km², əhalisi 3,84 milyon nəfərdir. – 19,72.

23. Haris Silayciç (d.1945) – bosniyalı siyasi xadim. 2006–2010-cu illərdə Bosniya və Herseqovində Rəyasət Heyətinin üzvü, 06.03.2008-06.11.2008-ci ildə sədri olmuşdur. – 19.

24. Kəmaləddin Heydərov, K ə m a l ə d d i n F ə t t a h o ğ l u (d.1961) – general-polkovniki 1995–2006-cı illərdə Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsinin sədri, 2006-cı ildən Azərbaycan Respublikası Fövqəladə Hallar naziridir. Azərbaycan Respublikasının «Şöhrət» ordeni ilə təltif edilmişdir. – 20– 24.

25. Abdullah Gül (d.1950) – Türkiyə dövlət və siyasi xadimi, iqtisad elmləri doktoru, professor. 1991-ci ildə TBMM-in üzvü seçilmişdir. Abdullah Gül Rəcəb Ərdoğanla Ədalət və İnkişaf Partiyasının yaradıcılarından biridir. 2007–2014-cü illərdə Türkiyə Cümhuriyyətinin Prezidenti olmuşdur. Azərbaycan

Respublikasının «Heydər Əliyev» ordeni ilə təltif edilmişdir. – 26,30,32,124–126,131,318.

26. Ukrayna, U k r a y n a R e s p u b l i k a s ı – Cənub-Şərqi Avropada dövlət. Sahəsi 603,5 min km², əhalisi 42,5 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı prezident, qanunverici orqanı – Radadır. – 27,30,33,166,180,291,315.

27. Viktor Yuşsenko (d.1954) – Ukrayna dövlət və siyasi xadimi. 2005–2010-cu illərdə Ukraynanın prezidenti olmuşdur. – 27,30,32,33,180.

28. Litva, L i t v a R e s p u b l i k a s ı – Şərqi Avropada – Pribaltikada dövlət. Sahəsi 65,3 min km², əhalisi 2,9 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 44 rayona bölünür və respublika təbəçiliyinə 11 şəhər daxildir. Dövlət başçısı prezident, qanunverici orqanı birpalatalı Seymdir. Paytaxtı Vilynüsüdür. – 28,30,322.

29. Valdas Adamkus (d.1955) – 1998–2003 və 2004–2009-cu illərdə Litva Respublikasının Prezidenti olmuşdur. – 28,30,32, 322.

30. Avropa İttifaqı – 1992-ci ildə 12 ölkəni (Belçika, Böyük Britaniya, Almaniya, Yunanıstan, Danimarka, İrlandiya, İspaniya, İtaliya, Lüksemburq, Niderland, Portuqaliya, Fransa) birləşdirən Avropa Birliyi bazasında 1993-cü ildə Maastrixt müqaviləsinə əsasən yaradılmışdır.

Sonralar Avropa İttifaqına bir çox dövlətlər də daxil olmuşdur. Müqavilə vahid siyasi, iqtisadi mühitin və valyutanın yaradılmasını, malın, kapitalın və adamların azad hərəkətinə bütün maneələrin aradan qaldırılmasını irəli sürmüşdür. Vahid Avropa vətəndaşlığı qəbul edilmişdir. Avropa Mərkəzi Bankında Avropa valyuta interneti fəaliyyət göstərir, 1999-cu ildən vahid valyuta–avro işlənir (Danimarka və Böyük Britaniya istisna olmaqla), vahid pul-kredit siyasəti aparılır. –

28,31,32,33,34,38,39,41,80,83,87,88,89,214,
255,261,262,264,268,274,280,281,282,295,305,310,311,312.

31. Yunanıstan, Yunanıstan Respublikası – Cənubi Avropada dövlət. Sahəsi 132 min km², əhalisi 11 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 13 vilayətə bölünür. Dövlət başçısı prezident, qanunverici orqanı birpalatalı parlamentdir. Paytaxtı Afinadır. – 29,34,38,80,244,275,280,306.

32. Konstantinos Karamanlis (1907–1998) – XX əsrin 2-ci yarısında yunan siyasətçilərinin ən məşhuru. 1955–63, 1974–80-ci illərdə Yunanıstanın Baş naziri, 1980–85, 1990–95-ci illərdə Yunanıstanın prezidenti olmuşdur. – 29.

33. Gürcüstan, Gürcüstan Respublikası – Cənubi Qafqazın mərkəzi və qərb hissəsində dövlət. Sahəsi 69,7 min km², əhalisi 3,7 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı prezident, qanunverici orqanı parlamentdir. Paytaxtı Tbilisi şəhəridir. – 30,33,37,44,80,166,244,272,273,274,275,314,315,317.

34. Mixeil Saakaşvili (d.1967) – hüquqşünas, 2003–2013-cü illərdə Gürcüstan Respublikasının Prezidenti, 2000–2001-ci illərdə Gürcüstanda Ədliyyə naziri olmuşdur. Vahid Milli Hərəkət Partiyasının sədri, «məxməri inqilab»ın liderlərindən biri olmuşdur. Hazırda Ukraynanın Odessa vilayətinin qubernatorudur. – 30,31,44.

35. Polşa, Polşa Respublikası – Mərkəzi Avropada dövlət. Sahəsi 312,7 min km², əhalisi 38,5 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 49 voyevodalığa bölünür. Ali və yeganə qanunverici orqanı ikipalatalı Seymdir. Paytaxtı Varşava şəhəridir. – 30,43,285.

36. Lex Kaçinski (1949–2010) – 2002–2005-ci illərdə Varşavanın meri, 2005–2010-cu illərdə Polşanın prezidenti olmuşdur. 2010-cu il aprelin 10-da Smolensk yaxınlığında təyyarə qə-

zasında həlak olmuşdur. Haqq və Ədalət Partiyasının liderlərindən biri idi. – 30,32,43.

37. Bolqarıstan, Bolqarıstan Respublikası – Cənubi Avropada, Balkan yarımadasında dövlət. Sahəsi 110,9 min km², əhalisi 7,2 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 9 vilayətə bölünür. Dövlət başçısı prezident, ali qanunverici orqanı birpalatalı Xalq Məclisidir. Paytaxtı Sofiya şəhəridir. – 30, 33,260.

38. Macarıstan, Macarıstan Respublikası – Mərkəzi Avropada dövlət. Sahəsi 93 min km², əhalisi 9,8 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı prezident, qanunverici orqanı birpalatalı Dövlət Şurasıdır. Paytaxtı Budapeştdir. –30, 33,45,257–269.

39. Nabukko – Türkmənistan və Azərbaycan qazının Avropa İttifaqı ölkələrinə, əsasən Avstriya və Almaniyaya ötürülməsi üçün 3300 km uzunluğunda magistral qaz kəmərinin reallaşmayan layihəsi. –31,32,33,34,40,80,258,259, 261,263,264,265–268,273,274, 280,281,305.

40. Bakı–Tbilisi –Ərzurum – Cənubi Qafqaz qaz kəməri. Rəsmən 2007-ci ildə açılmışdır. Kəmərin uzunluğu 970 km-dir (442 km Azərbaycandan, 248 km Gürcüstandan keçir, 280 km isə Gürcüstan–Türkiyə sərhədindən Ərzuruma qədərdir). – 32, 40,80,165,207,235.

41. Odessa–Brodı–Qdansk – Odessa, Brodı və Qdansk şəhərləri arasında çəkilən və «Drujba» kəməri ilə birləşdirilən neft kəməri. Kəmərin uzunluğu 667 km-dir. Bu kəmərlə Xəzər və Qazaxıstan neftinin Türkiyə boğazlarından ötürülməklə Şərqi, Mərkəzi və Şimali Avropaya çatdırılması da nəzərdə tutulurdu. – 32,33,40.

42. Bakı–Tbilisi–Ceyhan –1998-ci il oktyabrın 29-da Azərbaycan, Türkiyə, Gürcüstan, Qazaxıstan, Özbəkistan prezidentləri və ABŞ-ın Energetika naziri Bakı–Tbilisi–Ceyhan marşrutunu müdafiə edən «Ankara bəyannaməsini» imzalamışlar. Uzunluğu 1695 km olan Bakı–Tbilisi–Ceyhan neft kəməri 2006-cı ildə istifadəyə verilmişdir. – 32,36,40,41,80,151,165, 207,218,235,265,275,332,333.

43. Rumıniya, R u m ı n i y a R e s p u b l i k a s ı – Cənubi Avropada, Dunayın aşağı hövzəsində dövlət. Sahəsi 238,4 min km², əhalisi 19,9 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı prezident, qanunverici orqanı ikipalatalı parlamentdir. Paytaxtı Buxarest şəhəridir. – 33,41,73.

44. Qazaxıstan, Q a z a x ı s t a n R e s p u b l i k a s ı– Avrasiyanın mərkəzi hissəsində dövlət. Sahəsi 2,7 milyon km², əhalisi 17,7 milyon nəfərdir. Paytaxtı Astana şəhəridir. Dövlət başçısı prezident, qanunverici orqanı birpalatalı Ali So-vetdir. – 34,41,128,151,310,321,332.

45. Bakı–Supsa neft kəməri – 1994-cü ilin sentyabrında Azərbaycan hökumətinin xarici neft şirkətləri ilə imzaladığı «Əsrin müqaviləsi»nin həyata keçirilməsinin mühüm bir və-siləsi Bakı–Supsa neft kəməridir. Kəmərin uzunluğu 830 km, gündəlik maksimum ötürmə gücü 115 min barreldir. Supsada hər birinin tutumu 250 min barrel olan terminal tikilmişdir.

1999-cu il aprelin 17-də Supsada ilkin Xəzər neftinin qərb istiqamətində nəqli üçün Bakı–Supsa ixrac boru kəmərinin və Supsa yerüstü terminalının təntənəli rəsmi açılış mərasimi olmuşdur. – 34,36,40.

46. Bakı–Novorossiysk neft kəməri – 1994-cü ilin sentyabrın-da Azərbaycan Respublikası Hökumətinin xarici neft şirkətləri ilə imzaladığı «Əsrin müqaviləsi»nin həyata keçirilməsinin

mühüm bir hissəsi Bakı–Novorossiysk neft kəməridir. Bu kəmə 1997-ci ilin noyabrında istifadəyə verilmişdir. – 36.

47. Avropa Komissiyası (AK) – Avropa İttifaqının (Aİ) dövlət strukturundan üstün siyasi institutlarından biri; ümumi idarəetmə orqanı. 1958-ci ildə Avropa iqtisadi inteqrasiya təşkilatları çərçivəsində yaranmışdır.

Komissiya Avropa komissarlarından, sədrdən, sədrin iki müavinindən və üzvlərdən ibarətdir. Avropa İttifaqına hər bir üzv-dövlət Avropa Komissiyasında bir yerə malikdir.

Avropa Komissiyasının hazırladığı aktların və qərarların layihələri kitab formasında dərc olunur və geniş müzakirəyə təqdim edilir. Avropa Komissiyası Avropa İttifaqının büdcəsinin layihəsini hazırlayır və onun yerinə yetirilməsini təmin edir. – 41,264,280.

48. Azərbaycan Milli Kitabxanası (M.F.Axundov adına) – Azərbaycan Respublikasında ən böyük kitabxana; respublikada çap olunan əsərlərin böyük kitab saxlayıcısı, kitabxanaşünaslıq və bibliografiya üzrə elmi-metodik mərkəz. 1923-cü ildə Bakıda yaradılmışdır. Kitabxana fondunda 4528752 nüsxə ədəbiyyat saxlanılır. 26 şöbə, 47 bölmə fəaliyyət göstərir. Kitabxananın nadir kitablar bölməsində tarixi və elmi əhəmiyyətə malik 3500-dən çox qiymətli əsər, o cümlədən Sankt–Peterburqda nəşr olunmuş ilk Azərbaycan çap kitabı (1720), Azərbaycan ədəbiyyatının Nizami, Xaqani, Nəsimi, Füzuli, Saib Təbrizi, A.Bakıxanov, görkəmli şerqşünas Mirzə Kazım bəy və başqa klassiklərin əsərlərinin nadir nüsxələri saxlanılır. Milli Kitabxana Azərbaycan haqqında yazılmış əsərləri və Azərbaycan müəlliflərinin xarici ölkələrdə nəşr olunmuş əsərlərini, dünya əhəmiyyətli digər nəşrləri toplayıb mühafizə edən milli mədəniyyət mərkəzidir. – 46–47.

49. İsveç, İ s v e ç K r a l l ı ğ ı – Şimali Avropanın Skandinaviya yarımadasında dövlət. Sahəsi 447,4 min km²,

əhalisi 9,8 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 24 lenə bölünür. Dövlət başçısı kral, qanunverici orqanı parlamentdir (Riksdag). Paytaxtı Stokholmdur. – 49.

50. Dünya Bankı – BMT-nin hökumətlərarası ixtisaslaşdırılmış idarəsi. 1944-cü ildə ABŞ-da Bretton-Vuds Konfransında təsis olunmuşdur. İdarə Heyəti Vaşinqtondadır. Məqsədi inkişaf etməkdə olan ölkələrin iqtisadi və sosial dirçəlişinə kömək etməkdir. Səhmdar cəmiyyəti formasındadır və iştirakçıları yalnız Beynəlxalq Valyuta Fondunun üzvləridir. Banka 188 dövlət daxildir. 1992-ci ildən Azərbaycan Respublikası Dünya Bankının üzvüdür. – 50,60,87, 138,204,226,232,277,294,329.

51. Asiya İnkişaf Bankı – Asiya və Sakit okean ölkələrinə uzunmüddətli kredit verən dövlətlərarası regional bank. 1966-cı ildə yaradılmışdır. Mənzil-qərarqahı Maniladadır (Filippin). Banka 50-yə yaxın ölkə daxildir. Ən böyük auksionerləri Yaponiya, ABŞ, Çindir. – 50,53.

52. Rusiya, R u s i y a F e d e r a s i y a s ı – Avropanın şərqində, Asiyanın şimalında dövlət. Sahəsi 17,1 milyon km², əhalisi 146,5 milyon nəfərdir. Rusiya Federasiyasına 22 respublika, 9 diyar, 46 vilayət, federal əhəmiyyətli Moskva və Sankt-Peterburq şəhərləri, 4 muxtar vilayət və mahal daxildir.

Dövlət başçısı prezident, qanunverici orqanı ikipalatalı Dövlət Duması və Federasiya Şurasıdır. Paytaxtı Moskva şəhəridir. – 54,56,57,61,62,63,64,65,66,67,68,80,146,148,151,153,166,192, 199,238,253,272,273,274,275,280,282,291,293,305,310,314,315, 316,318,338.

53. Dmitri Medvedev (d.1965) – Rusiya dövlət və siyasi xadimi, 2008–2012-ci illərdə Rusiya Federasiyasının Prezidenti olmuşdur, 2012-ci ilin may ayından Rusiyanın Baş naziridir. – 55,61,63,146,148,192,199,314,338.

54. Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti – Azərbaycan Respublikası ərazisində muxtar vilayət. 1923-cü il iyulun 7-də təşkil edilmişdir. Dağlıq Qarabağda 1988-ci ilə qədər 170 min əhali yaşayırdı. Sahəsi 4 min km²-dir. Mərkəzi Xankəndidir.

1988-ci ildə muxtar vilayətin erməni separatçıları və millətçiləri Ermənistan silahlı qüvvələri ilə birlikdə bu ərazidə yaşayan azərbaycanlıları doğma torpaqlarından çıxararaq Dağlıq Qarabağı işğal etdilər. BMT-nin 822, 853, 874, 884 sayılı qətnamələrinə görə, erməni işğalçıları Azərbaycan torpaqlarını qeyd-şərtsiz tərk etməlidirlər. Ancaq Azərbaycan torpaqları hələ də erməni tapdağı altındadır. –54,57,66, 83,84,85,139,171,206,207,217,238,271,272,273,295.

55. Birləşmiş Millətlər Təşkilatı (BMT) – müasir dünyanın ən nüfuzlu beynəlxalq təşkilatı. Qərargahı Nyu-York şəhərindədir. Əsas vəzifəsi beynəlxalq sülhü və təhlükəsizliyi qorumaq və möhkəmlətmək, dövlətlər arasında əməkdaşlığı inkişaf etdirməkdir. BMT-nin Nizamnaməsi 1945-ci il iyulun 26-da San-Fransisko konfransında 50 dövlətin nümayəndəsi tərəfindən imzalandı və 1945-ci il oktyabrın 24-də qüvvəyə mindi. Hazırda BMT-yə 198 dövlət daxildir.

BMT-nin əsas orqanları Baş Məclis, Təhlükəsizlik Şurası, İqtisadi və İctimai Şura, Qəyyumluq Şurası, Beynəlxalq Məhkəmə və Katiblikdir.

Azərbaycan Respublikası 1992-ci ildən BMT-nin üzvüdür. Dövlətimizin apardığı uğurlu xarici siyasət nəticəsində Azərbaycan 2011-ci ilin oktyabr ayında BMT-nin Təhlükəsizlik Surasına qeyri-daimi üzv qəbul olunmuşdur. –55, 60,99,138,225,238,277.

56. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Təhlükəsizlik Şurası (BMTŞ) – BMT-nin daimi fəaliyyət göstərən mühüm orqanı. BMT-nin Nizamnaməsinə görə, beynəlxalq sülhün və təhlükəsizliyin qorunmasında əsas məsuliyyət daşıyır. 15 üzvü var: 5

daimi (Çin, Fransa, Rusiya, Böyük Britaniya, ABŞ), 10 üzvü isə 2 il müddətinə seçilir. Şuranın hər bir üzvü bir səsə malikdir. Prosedura məsələlərinə dair qərarlar Şuranın 9 üzvü səs verdikdə qəbul olunmuş sayılır. –58,84,139,206, 217,238,272,319,336.

57. Sergey Narişkin (d.1954) – Rusiya dövlət xadimi. 2008–2011-ci illərdə Rusiya Federasiyası Prezidenti Administrasiyasının rəhbəri, 2011-ci ildən 2016-cı ilədək Rusiya Federasiyası Dövlət Dumasının sədri, hal-hazırda Rusiya Federasiyasının Xarici Kəşfiyyat idarəsinin direktorudur. – 61,63,199.

58. Dövlət Duması – 1906-cı ildə Rusiyada yaradılan nümayəndəli qanunvericilik müəssisəsi. 17 oktyabr Manifesti əsasında yaradılmışdır. Burada qanunlar müzakirə edilərək Dövlət Şurasına təqdim edilir və çar tərəfindən təsdiq edilirdi. Duma 1917-ci ilin 6 oktyabrına qədər fasilələrlə fəaliyyət göstərmişdir. 1993-cü il Rusiya Federasiyasının Konstitusiyasına əsasən təzədən bərpa olunub. – 65–66.

59. Putin Vladimir (d.1952) – 2000–2008-ci illərdə Rusiya Federasiyasının Prezidenti olmuşdur. 1975–97-ci illərdə bir sıra məsul vəzifələrdə çalışmışdır. 1998-ci ildə Rusiya Federasiyası Prezidenti Administrasiyasının rəhbəri, 1998–99-cu illərdə FTX-nin direktoru, 1999-cu ilin avqustundan Rusiya hökumətinin başçısı, 2008-ci ilin mayında Rusiya Federasiyasının Baş naziri təyin edilmişdir. 2012-ci ilin mart ayında yenidən Rusiya Federasiyasının Prezidenti seçilmişdir. – 67,192,305.

60. Böyük Britaniya, Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya Birləşmiş Krallığı – Qərbi Avropada dövlət. B.Britaniya adası, İrlandiya adasının şimal-şərq hissəsi, Anqlsi, Uayt, Normand, Orkney, Hebrid, Şetlend adaları və bir sıra kiçik adalardan ibarətdir. Sahəsi 244,1 min

km², əhalisi 61,8 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən qraflıqlara və qraflıq hüququnda olan şəhərlərə bölünür. Böyük London xüsusi inzibati vahiddir. B.Britaniya parlamentli monarxiyadır. Paytaxtı London şəhəridir. – 72,288.

61. Endryu, Y o r k h e r s o q u , ş a h z a d ə (d.1960) – Britaniya şahzadəsi, kontr-admiral. Britaniya kraliçası II Elizabetin ikinci oğlu. Kral ailəsinin üzvü olduğu üçün Böyük Britaniya gerbinə əsasən, öz xüsusi gerbi var. – 72, 288.

62. Trayan Besesku (d.1951) – Rumıniya siyasi və dövlət xadimi. 2004–2014-cü illərdə Rumıniya Respublikasının Prezidenti olmuşdur. – 73.

63. Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri – Cənubi Asiyada dövlət. Sahəsi 83,6 min km², əhalisi 5,5 milyon nəfərdir. BƏƏ-nin tərkibinə 7 əmirlik daxildir. Ali orqanı Federal Milli Şuradır ki, prezidenti 5 il müddətinə seçir. Paytaxtı Əbu-Dabi şəhəridir. – 74,75.

64. Şeyx Xəlifə bin Zaid əl-Nəhəyyan (d.1948) – 2004-cü ildən Birləşmiş Ərəb Əmirliyinin Prezidentidir. – 74.

65. Şeyx Məhəmməd bin Rəşid əl-Məktum (d.1949) – Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri Baş naziri və vitse-prezidenti, Dubay əmiri. 1971-ci ildən Ərəb Əmirliklərinin Müdafiə naziridir. – 75.

66. Tailand, T a i l a n d K r a l l ı ğ ı – Cənub-Şərqi Asiyada dövlət. Sahəsi 514 min km², əhalisi 70,5 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı kraldır. Qanunverici orqanı ikipalatalı Milli Assambleyadır. İnzibati cəhətdən 73 çanqvata (əyalətə) bölünür. Paytaxtı Banqkok şəhəridir. – 76.

67. Bhumibol Adulyadej (d.1927) – 1950-ci ildən (faktiki 1946-cı ildən) Tailand kralı. – 76.

68. ABŞ-ın Beynəlxalq İnkişaf Agentliyi (USAİD) – ABŞ hökumətinin Xarici ölkələrə yardım təşkilatı. 1961-ci ildə prezident Kennedi tərəfindən USAİD-in təsisini haqqında sənəd imzalanmışdır. USAİD-in məqsədi kənd təsərrüfatı, ticarət, qlobal səhiyyə, demokratiya və humanitar yardıma dəstək göstərməkdir. – 77.

69. Mehriban Əliyeva, M e h r i b a n A r i f q ı z ı (d.1964) – ictimai və siyasi xadim, fəlsəfə doktoru, prezident İlham Əliyevin həyat yoldaşı. 1988-ci ildə M.Seçenov adına 1-ci Moskva Dövlət Tibb İnstitutunu bitirmişdir. 1988–93-cü illərdə Krasnov adına Moskva Elmi-Tədqiqat Göz Xəstəlikləri İnstitutunda işləmişdir. 1995-ci ildə Mehriban Əliyeva «Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları» xeyriyyə fondu yaratmışdır. Fəaliyyətə başladığı ilk gündən fond milli mədəniyyətimizin inkişafı, təbliği, tanınması üçün xeyli işlər görmüşdür. 1996-cı ildə fond Azərbaycan mədəniyyətini xarici ölkələrdə geniş təbliğ etmək üçün üç dildə – Azərbaycan, rus və ingilis dillərində çıxan «Azərbaycan – İrs» jurnalını təsis etmişdir. 2004-cü ildən Mehriban Əliyeva Azərbaycan xalqının ümummillə liderinin zəngin irsinin öyrənilməsi və həmçinin Heydər Əliyevin milli dövlətçilik ideyalarını yeni nəsillərə aşılamaq məqsədilə yaranmış Heydər Əliyev Fonduna başçılıq edir.

Mehriban Əliyevanın təşəbbüsü ilə Heydər Əliyev Fondu respublikanın bir çox şəhər, rayon və kəndlərində yeni məktəb binaları tikdirmiş və təmir etdirmişdir. Onun keçirdiyi xeyriyyə aksiyaları şəkər, talassemiya və anemiya xəstəliklərindən əziyyət çəkən Azərbaycan uşaqlarına yardım məqsədilə təşkil olunur.

Azərbaycanın şifahi xalq yaradıcılığı və musiqi irsinin qorunub saxlanılması və inkişaf etdirilməsi sahəsindəki yorulmaz işlərinə görə Mehriban Əliyeva YUNESKO və İSESKO-nun Xoşməramlı səfiri seçilmişdir.

Mehriban Əliyeva Yeni Azərbaycan Partiyası Siyasi Şurasının üzvü, 2005-ci ildən Milli Məclisin deputatıdır. Ölkəmizdə təhsil sisteminin inkişafına, milli-mədəni irsimizin qorunub

saxlanılmasına və dünyada təbliğinə, xarici ölkələrdə xalqımızın müsbət imicinin möhkəmlənməsinə, genişmiqyaslı xeyriyyəçilik işlərinə xüsusi diqqət yetirir. – 78,181,193,194,198,200, 202,230,257.

70. İtaliya, İ t a l i y a R e s p u b l i k a s ı – Avropanın cənubunda dövlət. Ərazisinə Alp dağlarının qərb yamaqları, Radan düzənliyi, Apennin yarımadası, Siciliya və Sardiniya adaları daxildir. Sahəsi 301 min km², əhalisi 61 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 20 vilayətə bölünür. Paytaxtı Roma şəhəridir. – 78–93,169,275,306.

71. Artur Rasizadə, A r t u r T a h i r o ğ l u (d.1935) – Azərbaycanın dövlət xadimi. SSRİ Dövlət mükafatı laureatı. 1986–92-ci illərdə Azərbaycan Respublikası Baş nazirinin birinci müavini vəzifəsində işləyib. 1996-cı ildən Azərbaycan Respublikasının Baş naziridir. Azərbaycan Respublikasının «İstiqlal» ordeni ilə təltif edilmişdir. – 78,93,96,257.

72. Ramiz Mehdiyev, R a m i z Ə n v ə r o ğ l u (d.1938) – Azərbaycanın görkəmli siyasi və dövlət xadimi, fəlsəfə elmləri doktoru, professor. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü. 1978–80-ci illərdə Rayon Partiya Komitəsinin 1-ci katibi, 1980–81-ci illərdə Azərbaycan KP MK-da elm və təhsil şöbəsinin müdiri, 1981–83-cü illərdə Azərbaycan KP MK-da partiya-təşkilat işi şöbəsinin müdiri, 1983–88-ci illərdə Azərbaycan KP MK-da katib, 1988–94-cü illərdə Azərbaycan EA-nın İctimai-Siyasi Tədqiqatlar və İnformasiya İnstitutunda şöbə müdiri, 1994-cü ildə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İcra Aparatının şöbə müdiri, 1995-ci ildən Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının rəhbəridir. 1995–2000-ci illərdə Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatı olmuşdur. Müasir siyasi problemlərə, dövlət quruculuğuna aid bir çox kitab və monoqrafiyaların müəllifidir. Azərbaycan Respublikasının «İstiqlal», Rusiya Federasiyasının «Dostluq» ordenləri ilə təltif

edilmişdir. Beynəlxalq Nyu-York Akademiyasının və Türk Dünyası Araşdırmalar Uluslararası Elmlər Akademiyasının üzvüdür. – 78,93,96.

73. Hacıbala Abutalıbov, Hacıbala İbrahim oğlu (d.1944) – Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı. Fizika-riyaziyyat elmləri doktorudur. – 78,93,96,257.

74. Roma – İtaliyanın paytaxtı. Ölkənin siyasi, mədəni və iqtisadi mərkəzi. Dünyanın ən qədim şəhərlərindəndir. Onu «əbədi şəhər» də adlandırırlar. Ərazisində Vatikan dövləti yerləşir. Romanın adı şəhərin əfsanəvi banilərindən biri Romulun adından götürülmüşdür. E.ə. VI əsrin sonundan Roma quldarlıq respublikasının, e.ə. I əsrdən Roma imperiyasının, 1871-ci ildən Birləşmiş İtaliya krallığının, 1946-cı ildən isə İtaliya Respublikasının paytaxtıdır. –78–93.

75. «Qazprom» – Rusiyanın qaz istehsal edən və qaz paylayan şirkəti. Dünyanın ən böyük qaz ixrac edən şirkətlərindən biri. Şirkətin hazırkı adı – Rusiya «Qazprom» Səhmdar Cəmiyyəti. Mənzil-qərargahı Moskvadadır. – 80.

76. Freedom House – Vaşinqtonda demokratiya, siyasi azadlıqlar və insan hüquqları ilə bağlı tədqiqatlar və onların müdafiəsi ilə məşğul olan beynəlxalq qeyri-hökumət təşkilatı. Təşkilat 1941-ci ildə yaradılmışdır. – 86,87.

77. ATƏT – Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatı. Əsası 1975-ci il iyulun 3–9-da Helsinkidə qoyulmuşdur. Burada Avropanın 33 dövlətinin, ABŞ və Kanadanın dövlət və hökumət rəhbərləri iştirak edirdi. ATƏT «soyuq müharibə»nin qurtarmasından sonra Ümumavropa təhlükəsizlik sistemini formalaşdıran, yeni Avropanın siyasi və iqtisadi həyatının sivil birgəyaşayış qaydalarını müəyyən edən, dövlətlərarası münasibətləri rəqiblik və münafişə yolundan əməkdaşlıq və

qarşılıqlı mənafə istiqamətlərinə yönəldən bir təşkilat funksiyasını icra edir.

Azərbaycan 1992-ci ildən ATƏT-in üzvüdür və 1993-cü ilin ikinci yarısından ATƏT-in zirvə görüşlərində Azərbaycan nümayəndə heyəti fəal iştirak edir. –86,87,140,217,239,310, 336.

78. Avropa Şurası (AŞ) – Avropada hökumətlərarası təşkilat. 1949-cu ildə yaradılmışdır. Qərargahı Fransanın Strasburq şəhərində yerləşir. AŞ-nın əsas məqsədi Avropada sülhü və təhlükəsizliyi qorumaq, seçki sistemində çoxpartiyalılığa riayət etmək, demokratiyanı və insan hüquqlarını müdafiə etmək, möhkəmləndirmək, Avropa ölkələrinin mədəniyyətlərinin yaxınlaşmasına çalışmaq və s. ibarətdir. AŞ-nın ali orqanları Nazirlər Komitəsi, Məsləhət Assambleyası, Sahə Nazirliklərinin Müşavirəsi və Katiblikdir. Azərbaycan 2001-ci ildən Avropa Şurasının üzvüdür. – 87,133,136,139,219,297,336.

79. Beynəlxalq Valyuta Fondu – BMT-nin hökumətlərarası ixtisaslaşdırılmış idarəsi, beynəlxalq valyuta təşkilatı. 1945-ci ildə yaradılmış, 1947-ci ildən fəaliyyətə başlamışdır. İdarə heyəti Vaşinqtondadır. Dünyanın 130-a yaxın ölkəsi fondun üzvüdür. Nizamnaməsinə görə, məqsədi beynəlxalq valyuta əməkdaşlığına yardım etmək, ölkələr arasında valyuta-hesablaşma münasibətlərini nizama salmaq, fonda daxil olan ölkələrin ödəmə balanslarını tarazlaşdırmaq və valyuta məzənnəsini tənzimləməkdən ibarətdir. 1992-ci ildə Azərbaycan Respublikası Beynəlxalq Valyuta Fonduna qəbul olunmuşdur. – 87.

80. Dövlət Neft Fondu – 1999-cu ildə yaradılmışdır. Əsas fəaliyyəti neft və qaz ehtiyatlarına dair sazişlərin həyata keçirilməsi ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının əldə etdiyi gəlirlərin toplanmasını, səmərəli idarə etməsini, gələcək nəsillər üçün

saxlanmasını təmin edən xüsusi məqsədli dövlət qurumudur. – 87,138,225,247,277.

81. Silvio Berlusconi (d.1936) – 1994–95, 2001–2006 və 2008–2011-ci illərdə İtaliya Respublikası Nazirlər Şurasının sədri olmuşdur. – 90,91.

82. Tahir Salahov, Tahir Teymur oğlu (d.1928) – böyük Azərbaycan boyakarı və qrafiki. Azərbaycan və SSRİ-nin Xalq rəssamı. Azərbaycan və SSRİ Dövlət mükafatları laureatı. Rusiya Rəssamlıq Akademiyasının həqiqi üzvü. 1973-cü ildən SSRİ Rəssamlar İttifaqı İdarə Heyətinin Birinci katibi olmuşdur. Salahovun yaradıcılığı mövzu və janr zənginliyi, bədii forma əlvanlığı, estetik kamilliyi ilə səciyyələnir. Bu baxımdan müasir portret sənətinin ən kamil nümunələrindən olan «Bəstəkar Qara Qarayev»in portreti, eləcə də monumental divar rəsmini xatırladan «Abşeron qadınları» əsərləri xüsusilə fərqlənir. Azərbaycan Respublikası və SSRİ Ali sovetlərinin deputatı olmuşdur. Azərbaycan Respublikasının «İstiqlal» və «Heydər Əliyev» ordenləri ilə təltif edilmişdir. – 94–95.

83. Türkmənistan, Türkmenistan Respublikası – Orta Asiyanın cənub-qərbində dövlət. Sahəsi 491,2 min km², əhalisi 5,8 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 5 vilayətə bölünür. Dövlət başçısı prezident, qanunverici orqanı Məclisdir. Paytaxtı Aşqabaddır. – 96–126,131,331.

84. Aşqabad – Türkmənistan Respublikasının (1924-cü ildən) paytaxtı. 1948-ci ildə zəlzələ zamanı məhv olmuş tarixi-mədəni «Nisa» qoruğunun məskəni. Əsası 1881-ci ildə Aşqabad kəndinin yerində qoyulmuşdur. 1919-cu ilə qədər Aşqabad, 1919–27-ci illərdə isə Poltoratsk adlanırdı. Sahəsi 830 km², əhalisi 412,2 min nəfərdir. – 96–123.

85. Qurbanqulu Berdiməhəmmədov (d.1957) – Türkmənistan dövlət xadimi. 2007-ci ildən Türkmənistan Respublikasının Prezidentidir. – 97–110,118–121,124–126.

86. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Məclisi – BMT-nin əsas orqanlarından biri. BMT üzvü olan bütün dövlətlərdən ibarətdir. BMT üzvlərinə və ya BMT Təhlükəsizlik Şurasına hər cür məsələlərə və işlərə tövsiyələr vermək səlahiyyəti var.

Baş Məclisin qərarları tövsiyə xarakteri daşıyır, yəni hüquqi cəhətdən üzv-dövlətlər üçün məcburi deyil. Məclisin hər il növbəti sessiyası olur. Baş Məclisin nəzdində onun funksiyalarını həyata keçirmək üçün 7 əsas komitə var. – 99,100,107,139,206, 238,239,336.

87. Ziya Məmmədov, Z i y a A r z u m a n o ğ l u (d.1952) – dəmiryolçu mühəndis. 1996–2005-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Dəmiryol İdarəsinin rəisi, 2005-ci ildən isə Azərbaycan Respublikasının Nəqliyyat naziridir. – 105,173.

88. Elmar Məmmədyarov, E l m a r M ə h ə r r ə m o ğ l u (d.1960) – tarix elmləri namizədi, diplomat. 1995–98-ci illərdə Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyində Beynəlxalq Təşkilatlar İdarəsinin başçısı, 1998–2003-cü illərdə ABŞ-da Azərbaycan səfirliyində müşavir, 2003–2004-cü illərdə İtaliyada Azərbaycan Respublikasının səfiri, 2004-cü ildən isə Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər naziridir. – 105.

89. Məxtumqulu, M ə h t u m q u l u (1724–1807) – XVII əsr türkmən şairi. Dövlətməhəmməd Azadinin oğludur. Lirikasında yadelli işğalçılara və zülmkarlara qarşı çıxmışdır. Məxtumqulunun əsas xidməti yazılı ədəbiyyatda heca vəznli şeirə, qoşma, qəraylı kimi formalara müraciət etməsidir. Məxtumqulunun yaradıcılığı türkmən ədəbiyyatının gələcək inkişafına qüvvətli təsir göstərmişdir. –112.

90. Füzuli, M ə h ə m m ə d S ü l e y m a n o ğ l u (1494–1556) – Azərbaycanın dahi şairi və mütəfəkkiri. Azərbaycan, fars və ərəb dillərində qəzəl, poema, qəsidə, müsəddəs, rübai, qitə və s. yazmışdır. Aşıqanə qəzəlləri ilə lirik şair kimi şöhrətlənmişdir. Yaradıcılığının zirvəsi olan «Leyli və Məcnun» poeması Azərbaycan, eləcə də Şərq və dünya poeziyasının nadir incilərindəndir. Kərbəladada dəfn edilmişdir. – 119.

91. Saparmurad Türkmənbaşı (1940–2006) – Türkmənistanın siyasi və dövlət xadimi. 1985-ci ilin dekabrından 1991-ci ilə qədər Türkmənistan KP MK-nın Birinci katibi, 1991–2006-cı illərdə Türkmənistan Respublikasının Prezidenti olmuşdur. – 122,123.

92. İkinci dünya müharibəsi (1939–45) – Almaniya, İtaliya və Yaponiya tərəfindən başlanmış böyük müharibə. İkinci dünya müharibəsi 1939-cu il sentyabrın 1-də Almaniyanın Polşaya girməsi ilə başladı. Sentyabrın 3-də Böyük Britaniya və Fransa Almaniya müharibə elan etdi. 1940-cı ilin ortalarından alman qoşunları Danimarka, Norveç, Belçika, Niderland, Lüksemburq, sonra isə Fransanı işğal etdi.

1941-ci il iyunun 22-də Almaniya SSRİ-yə qarşı müharibəyə başladı. 1942–43-cü illərdə sovet ordusunun Stalinqrad və Kursk vuruşmalarında qələbəsi Almaniyanı qəti sürətdə sarsıtdı.

1945-ci il mayın 2-də sovet ordusu Berlini aldı. Mayın 8-də Karlsruhda (Berlin yaxınlığında) Almaniyanın danışıqsız təslim olması haqqında akt imzalandı.

Yaponiyanın təslim olması haqqında sənəd isə sentyabrın 2-də imzalandı. Bununla İkinci dünya müharibəsi qurtardı. İkinci dünya müharibəsində 62 ölkə iştirak etmişdir. Müharibədə iştirak edən ölkələrin silahlı qüvvələrinə 110 milyon adam çağırılmışdı. Müharibədə 62 milyon adam həlak olmuş, minlərlə şəhər, qəsəbə və kənd dağılmışdı. – 123.

93. Türkmənbaşı – Türkmənistanda Xəzər dənizi sahilində port-şəhər. Əsası 1869-cu ildə qoyulmuşdur. 1933-cü ildə adı Qızılsu, 1993-cü ilə qədər isə Krasnovodsk olmuşdur. – 124–126.

94. Yaponiya – Sakit okeanın Şərqi Asiya sahilləri yaxınlığındakı adalarda dövlət. Sahəsi 378 min km², əhalisi 127 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 47 prefekturaya bölünür. Yaponiya konstitusiyalı monarxiyadır. Paytaxtı Tokio şəhəridir. – 127.

95. Akihito (d.1933) – 1989–2016-cı ilə qədər Yaponiya imperatoru. İmperator Hirohitonun oğlu. – 127.

96. Nursultan Nazarbayev, Nursultan Abiş oğlu (d.1940) – Qazaxıstanın dövlət və siyasi xadimi. 1979-cu ildə Qazaxıstan KP MK-nın katibi, 1984-cü ildə Qazaxıstan Ali Sovetinin sədri, Nazirlər Sovetinin sədri, 1989–91-ci illərdə Qazaxıstan KP MK-nın Birinci katibi, 1990-cı ildə eyni zamanda, Ali Sovetin sədri, 1991-ci ildə Qazaxıstan SSR-in Prezidenti olmuşdur. 1991-ci ilin dekabrından Qazaxıstan Respublikasının Prezidentidir. – 128,321.

97. Bəhreyn, Bəhreyn dövləti – Cənub-Qərbi Asiyada dövlət (əmirlik). Sahəsi 765 km², əhalisi 1,5 milyon nəfərdir. Bəhreyn konstitusiyalı monarxiyadır. Dövlət başçısı əmirdir. Paytaxtı Manamadır. – 129.

98. Şeyx Həməd bin İsa əl-Xəlifə (d.1950) – 1999-cu ildən Bəhreynin əmiri, 2002-ci ildən isə özünü kral elan etmişdir. Kral Bəhreynə bir sıra siyasi islahatlar aparmış, eyni zamanda, siyasi amnistiya və qadınlara seçkilərdə iştirak etmək hüququ vermişdir. – 129.

99. Qətər, Q ə t ə r d ö v l ə t i – Cənub-Qərbi Asiyada dövlət. Sahəsi 11,5 min km², əhalisi 2 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı əmir, paytaxtı Doha şəhəridir. – 130.

100. Həməd bin Xəlifə əl-Tani (d.1952) – 1995–2013-cü illərdə Qətər əmiri olmuşdur. O, 1997-ci ildə regionda ilk dəfə Qətərdə qadınlara seçkilərdə iştirak etmək hüququ verdi. – 130.

101. Əli Babacan (d.1967) – Türkiyə siyasi xadimi. 2005–2009-cu illərdə Türkiyənin Xarici İşlər naziri olmuşdur. – 131.

102. Əfqanıstan, Ə f q a n ı s t a n İ s l a m R e s p u b l i k a s ı – Cənub-Qərbi Asiyada dövlət. Sahəsi 652,8 min km², əhalisi 32,5 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 34 vilayətə bölünür. Dövlət başçısı prezidentdir. Paytaxtı Kabil şəhəridir. – 132,312, 313.

103. Terri Devis (d.1938) – ingilis leyboristi. Tarix, ədəbiyyat və dil üzrə mütəxəssis. 2005–2010-cu illərdə Avropa Şurasında Baş katib olmuşdur. – 133.

104. Tatarıstan, T a t a r ı s t a n R e s p u b l i k a s ı – Rusiya Federasiyası tərkibində federal vilayət. Paytaxtı Kazan şəhəridir. Sahəsi 68 min km², əhalisi 3,8 milyon nəfərdir. – 134.

105. Mintimir Şaymiyev (d.1937) – Rusiya dövlət xadimi. 1990–91-ci illərdə Tatarıstan MSSR Ali Sovetinin sədri, 1991–201-cu illərdə Tatarıstan Respublikasının Prezidenti olmuşdur. – 134.

106. İslam Konfransı Təşkilatı (İKT) – 1969-cu ildə yarıdılmışdır. Müsəlman ölkələrinin çoxunu birləşdirir. Nizamnaməsinə görə İslam Konfransı Təşkilatının fəaliyyəti müsəlmanların həmrəyliyinin möhkəmlənməsinə, üzv-dövlətlər arasında əməkdaşlığa yönəldilmişdir. İqamətgahı Ciddədədir

(Səudiyyə Ərəbistanı). Azərbaycan 1991-ci ildən İKT-nın üzvüdür. Hazırda İslam Əməkdaşlıq Təşkilatıdır. – 136,336.

107. TRASEKA, *T r a n s x ə z ə r n ə q l i y y a t d ə h – l i z i* – Avropanı Asiya ilə birləşdirən yol. Bu nəqliyyat dəhlizini Şərqlə Qərbi birləşdirən orta materik xətti də adlandırmaq olar. Transxəzər nəqliyyat dəhlizi Azərbaycanı, bütünlükdə Qafqazı Avropa ilə birləşdirir. – 141,142.

108. II Aleks (1929–2008) – 1990–2008-ci illərdə Moskva-nın və Bütün Rusiyanın patriarxı; xristian dinini qorumaq hərəkatının görkəmli nümayəndələrindən biri; Rusiya pravoslav kilsəsində əmin-amanlıq hərəkatının rəhbəri, Avropa Kilsələr Konfransı Şurasının sədri olmuşdur. Azərbaycan Respublikasının «Şöhrət» ordeni ilə təltif edilmişdir. – 146.

109. İsveçrə, *İ s v e ç r ə K o n f e d e r a s i y a s ı* – Mərkəzi Avropada dövlət. Sahəsi 41,3 min km², əhalisi 7,1 milyon nəfərdir. İsveçrə federativ, 23 kantona bölünmüş respublikadır. Dövlət başçısı prezidentdir, prezidenti parlament Federal Şura üzvlərindən 1 il müddətinə seçir, yenidən seçilmək hüququ yoxdur. Prezident həmçinin hökumət başçısıdır. Qanunverici hakimiyyət iki palatadan ibarət Federal Məclisə məxsusdur. Paytaxtı Bern şəhəridir. – 147,270–337.

110. İsrail – Yaxın Şərqdə dövlət. Sahəsi 22,1 min km², əhalisi 8,5 milyon nəfərdir (1948–49-cu illərdə işğal edilmiş ərazi daxil olmaqla). İsrail dövləti BMT-nin Baş Məclisinin 1947-ci il 29 noyabr tarixli Qərarına əsasən yaradılmışdır. İsrail inzibati cəhətdən 6 mahala bölünür. Dövlət başçısı prezidentdir, onu birpalatalı parlament (Knesset) seçir. Hökumətə geniş səlahiyyəti olan Baş nazir başçılıq edir. – 148, 201, 327.

111. Kuba, *K u b a R e s p u b l i k a s ı* – Amerikada, Vest-Hinddə dövlət. Sahəsi 110,9 min km², əhalisi 11 milyon nəfərdir.

Paytaxtı Havana şəhəridir. Dövlətin ali orqanı birpalatalı Milli Assambleya, dövlətin və hökumətin başçısı Dövlət Şurasının sədridir. – 149.

112. Raul Kastro Rus (d.1931) – Kuba inqilabçısı və dövlət xadimi. 2008-ci ildən Kuba Respublikası Dövlət Şurasının sədri və Kuba Silahlı Qüvvələrinin Baş Komandanıdır. – 149.

113. Sudan, S u d a n R e s p u b l i k a s ı – Şimal-şərqi Afrikada dövlət. Sahəsi 1,9 milyon km², əhalisi 40,2 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 9 ştata bölünür. Dövlət başçısı prezident, qanunverici orqanı (parlament) Ali Milli Şuradır. Paytaxtı Xartumdur. – 150.

114. Ömər Həsən əl-Bəşir (d.1944) – Sudan hərbi və dövlət xadimi, prezident. 1989-cu ildə hərbi çevrilişdən sonra hakimiyyətə gəlmişdir. – 150.

115. Bakı Dərin özüllər zavodu – 1978-ci ildə Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə yaradılmışdır. Respublikada neft sənayesinin inkişafında böyük rolu vardır. – 157–158.

116. Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti (ARDNŞ; beynəlxalq adı SOKAR – State Oil Company of Azerbaijan) – Azərbaycan Respublikası ərazisindəki neft sərvətlərindən istifadəni vahid siyasəti əsasında həyata keçirən, neft sənayesinin idarəetmə strukturunu təkmilləşdirən, yanacaq enerji kompleksinin inkişafını təmin edən şirkət. ARDNŞ respublikanın bütün ərazisində (quru və dənizdə) neft və qaz yataqlarının axtarışı, kəşfiyyatı və işlənməsi, emalı və nəqli, həmçinin onlardan alınan məhsulların daxili və xarici bazarlarda satışı ilə məşğul olur. ARDNŞ 1992-ci ildə «Azərneft» Dövlət Konserninin və «Azərneftkimya» İstehsalat Birliyinin bazasında yaradılmışdır. ARDNŞ Azərbaycan Respublikasının təmsilçisi kimi, dünyanın tanınmış neft şirkətləri ilə ha-

silatın pay bölgüsü sazişi üzrə 30-a qədər neft müqaviləsi imzalamışdır.

ARDNŞ 2008-ci ildən mühasibat hesablarının beynəlxalq standartlarına keçmişdir. – 157,280,320,337.

117. «Azərenerji» – dövlət şirkəti. Elektrik sistemləri avadanlıqlarının texniki istismarı, elektrik enerjisinin ötürülməsi, bölüşdürülməsi, generasiya güclərinin və şəbəkələrinin planlaşdırılması və inkişaf məsələlərini həll edir. – 159,169, 164.

118. Naxçıvan – Azərbaycan Respublikasında şəhər. Naxçıvan Muxtar Respublikasının paytaxtı. Sahəsi 191,8 km², əhalisi 82,5 min nəfərdən çoxdur. Naxçıvan Azərbaycanın ən qədim şəhərlərindəndir. Müasir Naxçıvan qədim, antik və orta əsr şəhər yerinin xarabalıqları üzərində yerləşmişdir.

Naxçıvan e.ə. IX–VI əsrlərdə qədim Manna və Midiyanın, eramızın əvvəllərində Albaniyanın, IV əsrdən Sasanilərin tərkibində olmuşdur. 654-cü ildə isə Naxçıvanı ərəblər işğal edirlər. Naxçıvan Azərbaycan Atabəylər dövlətinin (1136–1225) paytaxtlarından biri olmuşdur. 1828-ci il Türkmənçay müqaviləsinə qədər Naxçıvan müxtəlif dövlətlərin nüfuz dairəsində olub. Məhz bu ildən Naxçıvan Rusiya imperiyasına birləşdirildi və qəza mərkəzinə çevrildi. Naxçıvan şəhəri 1924-cü il fevralın 9-da Naxçıvan MSSR təşkil ediləndən muxtar respublikanın paytaxtıdır. – 161,166.

119. Quba – Azərbaycan Respublikasında inzibati rayon. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Sahəsi 2575 km², əhalisi 161,4 min nəfərdir. – 162.

120. Gəncə – Azərbaycan Respublikasında şəhər. Sahəsi 298 km², əhalisi 330 min nəfərdir. Gəncə Azərbaycanın qədim şəhərlərindəndir, salındığı tarix dəqiq məlum deyil. Bəzi müəlliflər Gəncənin Makedoniyalı İsgəndərin dövründə (e.ə.336–323) salındığını qeyd etmişlər. – 166.

121. Qazax – Azərbaycan Respublikasında inzibati rayon. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Sahəsi 2202 km², əhalisi 93,7 min nəfərdir. – 166.

122. Pekin – Çinin paytaxtı (1949-cu ildən). Ölkənin siyasi, iqtisadi, elm və mədəniyyət mərkəzi. Əhalisinin sayına görə ölkənin ikinci (Şanxaydan sonra) şəhəri, Böyük Çin düzənliyində, Yundinxə çayı hövzəsindədir. Sahəsi 16,8 min km², əhalisi 21, 7 milyon nəfərdir.

Pekin haqqında ilk məlumat e.ə. ikinci minilliyə aid edilir. Pekin Çinin ən iri sənaye mərkəzlərindəndir. – 185.

123. Elnur Məmmədli, Elnur Çingiz oğlu (d.1986) – 2006-cı ildə cüdo üzrə Avropa çempionu, 2007-ci ildə dünya çempionatının gümüş mükafatçısı, 2008-ci il Pekin Olimpiya oyunlarında isə 73 kq çəki dərəcəsində olimpiya çempionu olmuşdur. Azərbaycan Respublikasının «Şöhrət» ordeni ilə təltif edilmişdir. – 187.

124. Rövşən Bayramov, Rövşən Cənnət oğlu (d.1987) – azərbaycanlı güləşçi. Olimpiya oyunlarının (2008, 2012) gümüş mükafatçısı, Dünya çempionu (2006), 2 qat Avropa çempionu (2007, 2008) olmuşdur. Azərbaycan Respublikasının «Tərəqqi» ordeni ilə təltif edilmişdir. – 187.

125. Mövlud Mirəliyev, Mövlud Mustafa oğlu (d.1974) – samboçu. Əməkdar məşqçi. Avropa çempionatlarında – 1993,1998-ci illərdə ikinci, 1995, 1999-cu illərdə üçüncü, 1996–97-ci illərdə birinci, dünya çempionatlarında isə – 1997–98-ci illərdə üçüncü, 1999-cu ildə birinci, 2000–2001-ci illərdə isə ikinci yeri tutmuşdur. – 187.

126. Rəfiqə Şabanova, Rəfiqə Mahmud qızı (d.1943) – həndbolçu məşqçi və müəllim. 21-ci Olimpiya oyunları çempionu (1976; Monreal), SSRİ və Azərbaycan Əməkdar idman

ustası. Azərbaycan Respublikasının «Şöhrət» ordeni ilə təltif edilmişdir. – 187.

127. Lyudmila Şubina (d.1948) – həndbolçu, məşqçi və müəllim. Dünya çempionatlarının gümüş (1973) və bürünc (1975) mükafatçısı, 1976-cı il Monreal Olimpiya oyunlarının çempionudur. Azərbaycan Respublikasının «Şöhrət» ordeni ilə təltif edilmişdir. – 187.

128. Zemfira Meftahəddinova, Z e m f i r a Ə l i q ı z ı (d.1963) – stend atıcısı. 1986-88,1990, 1993,1997-ci illərdə Avropa çempionu, 1995-ci ildə dünya çempionu, 2000-ci ildə Sidney Olimpiya oyunlarının çempionu, Qahirədə XXI əsrin ilk dünya çempionatında birinci yeri tutmuşdur. Azərbaycan Respublikasının «Şöhrət» ordeni ilə təltif edilmişdir. – 187.

129. Namiq Abdullayev, N a m i q Y a d u l l a o ğ l u (d.1971) – sərbəst güləş ustası. SSRİ və Azərbaycanın Əməkdar idman ustası. 1994–95-ci illərdə Avropa çempionu, 1996-cı il Atlanta Olimpiya oyunlarında gümüş, 2000-ci ildə Sidney Olimpiya oyunlarında isə qızıl medal qazanmışdır. Azərbaycan Respublikasının «Tərəqqi» və «Şöhrət» ordenləri ilə təltif edilmişdir. – 187.

130. Fərid Mansurov, F ə r i d S a l m a n o ğ l u (d.1982) – Yunan-Roma güləşi üzrə Əməkdar idman ustası. 2002-ci ildə dünya çempionatında ikinci yeri, 2004-cü il olimpiadasında birinci yeri tutmuşdur. 2007, 2008-ci illərdə isə dünya çempionu olmuşdur. Azərbaycan Respublikasının «Tərəqqi» və «Şöhrət» ordenləri ilə təltif edilmişdir. – 187.

131. Əbiyev Ağacan, A ğ a c a n Q u l a m o ğ l u (d.1937) – Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatı. 1987-ci ildən 2015-ci ilədək Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasının rektoru. 1982-ci ildən A.Əbiyev Avropa və Dünya Boks Federasiyasının üzvü, Avropa Boks

Federasiyasının vitse-prezidenti və Hakimlər Komitəsinin sədri, Azərbaycan Boks Federasiyasının prezidenti və Milli Olimpiya Komitəsinin Baş katibidir. Azərbaycan Respublikasının «Şöhrət» ordeni ilə təltif edilmişdir. – 189.

132. Azad Rəhimov, A z a d A r i f o ğ l u (d.1964) – 2006-cı ildən Azərbaycan Respublikası Gənclər və İdman naziridir. – 189.

133. Çingiz Hüseynzadə, Ç i n g i z M u x t a r o ğ l u (d.1951) – şərqsünas. Azərbaycan Atletika Federasiyasının prezidenti. 1997-ci ildən Azərbaycan Milli Olimpiya Komitəsinin vitse-prezidenti. Azərbaycan Respublikasının «Şöhrət» ordeni ilə təltif edilmişdir. – 189.

134. Muğam Mərkəzi – Bakıda Dənizkənarı Milli Parkda açılmış mədəniyyət mərkəzi. Muğam Mərkəzi ümumi sahəsi 7,5 min kvadratmetr olan üçmərtəbəli binadan ibarətdir. Bina forması Azərbaycanın qədim musiqi alətlərindən olan tarın hissələrini xatırladır. Ən müasir texnologiyadan istifadə edilməklə tikilən bina üçün lazımi avadanlıq İtaliya, Avstriya, Fransa və Türkiyədən gətirilmişdir. İnşaat işləri zamanı 2 mindən çox müxtəlif ölçülü şüşədən istifadə edilmişdir. – 193–198.

135. YUNESKO – BMT-nin maarif, elm və mədəniyyət işlərinə baxan hökumətlərarası təşkilatı. 1945-ci ilin noyabrında yaradılmış, 1946-cı ildən fəaliyyətə başlamışdır. Ali orqanı iki ildən bir çağırılan konfransdır. Katibliyi Parisdədir. Azərbaycan 1992-ci ildən YUNESKO-nun üzvüdür. – 193,194,230.

136. İSESKO – elm, təhsil və mədəniyyət məsələləri üzrə islam təşkilatı. 1979-cu ildə təşkil edilmişdir. İSESKO-nun Baş direktoru Əbdüləziz bin Osman əl-Tüveycridir. Azərbaycan

dövləti İSESKO ilə yaxından əməkdaşlıq edir və islam aləmində mədəniyyət abidələrinin qorunması prinsipini dəstəkləyir. – 193,230.

137. Koşiuro Matsuura (d.1937) – 2005–2009-cu illərdə YUNESKO-nun Baş direktoru olmuşdur. Azərbaycan Respublikasının «Şöhrət» ordeni ilə təltif edilmişdir. – 194.

138. Heydər Əliyev Fondu – qeyri-hökumət, qeyri-kommersiya təşkilatı. Rəsmi açılışı 10 may 2004-cü ildə olmuşdur. Heydər Əliyev Fondunun prezidenti YUNESKO və İSESKO-nun Xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin deputatı, Azərbaycanın birinci xanımı Mehriban Əliyevadır.

Fondun yaradılmasında məqsəd ümummillə lider Heydər Əliyevin xatirəsinə ehtiramı ifadə etmək, Heydər Əliyev siyasi məfkurəsinin həmişəyaşar səciyyəsinə əks etdirmək, Heydər Əliyevin yaratdığı milli dövlətçilik ideyalarını yeni nəsillərə daima aşılamaq olmuşdur.

Fondun prezidenti onun səlahiyyətli qanuni nümayəndəsidir. Fondun işinə bilavasitə rəhbərlik icraçı direktora aiddir. Fondun nəzdində Ekspert Şurası və digər qurumlar fəaliyyət göstərir. – 195,230.

139. İçərişəhər – Bakının qala divarları ilə əhatə olunan qədim hissəsi. Sahəsi 22 hektardır. Arxeoloji qazıntılar nəticəsində İçərişəhər ərazisində iki mədəni təbəqə müəyyənləşdirilmişdir. XIV–XVII əsrləri əhatə edən üst təbəqədən düzbucaqlı və dördkünc yaşayış evlərinin qalıqları, VIII–XIII əsrlərə aid alt təbəqədən düzbucaqlı formalı kiçik otaqların qalıqları, quyular və s. maddi mədəniyyət nümunələri aşkar edilmişdir.

İçərişəhər orta əsrlərdə Bakının əsas mərkəzinə çevrilmiş, XII əsrdə burada ilk qala divarları çəkilmişdir. Bu divarlar 25–30 m dənizin içərisinə uzanaraq İçərişəhərin qarşısında qapalı liman əmələ gətirmişdi. İçərişəhərin üç əsas – Şamaxı, Salyan və dəniz sahilinə açılan darvazası olmuşdur. Sınıqqala (1078),

Qız qalası və s. abidələr İçərişəhərin əvvəllər dənizə yaxın sahədə inkişaf etdiyini göstərir. XV əsrdə Şirvanşahlar sarayı tikilmişdir. XVII əsrdə İçərişəhərdə çoxlu karvansara və ticarət binası inşa edilmiş, XVIII əsrdə isə Xan sarayı tikilmiş, yeni su kəmərləri çəkilmişdi. XIX əsrdə və XX əsrin əvvəllərində İçərişəhərin plan quruluşu dəyişdirilmədən köhnə binaların yerində əsaslı daş binalar tikilmişdir. Bu zaman qala divarlarının ikinci sırası sökülmüş və yalnız Şamaxı darvzasının yanında 2-ci darvaza tikilmişdir (1888). Beləliklə, qoşa darvaza əmələ gəlmişdir. 1977-ci ildə İçərişəhər Azərbaycan memarlığı tarixi qoruğuna çevrilmişdir. – 202–203.

140. ATƏT-in Minsk qrupu – 1992-ci il martın 24-də yaradılmışdır. 1997-ci ildə Minsk qrupunun tərkibinə aşağıdakı dövlətlər daxil olmuşdur: Azərbaycan, Ermənistan, Belarus, Almaniya, İtaliya, Rusiya, ABŞ, Fransa, Türkiyə, Danimarka və İsveç. 1994-cü ilin dekabrından Minsk qrupuna iki sədr – Rusiya və İtaliya rəhbərlik edirdi. 1996-cı ilin dekabrından onun üç – Rusiya, ABŞ və fransalı həmsədrləri var. Qrupun əsas vəzifəsi Ermənistan–Azərbaycan münaqişəsinin sülh yolu ilə aradan qaldırılmasına və Dağlıq Qarabağ probleminin dinc vasitələrlə həll edilməsinə bilavasitə kömək etməkdir. – 206,238, 253,271,318.

141. Lənkəran – Azərbaycan Respublikasında inzibati rayon. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Sahəsi 1539 km², əhalisi 221 min nəfərdir. – 208.

142. Zaqatala – Azərbaycan Respublikasında inzibati rayon. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Şimal-şərqdə Dağıstanla, cənub-qərbdə Gürcüstanla həmsərhəddir. Sahəsi 1348 km², əhalisi 125 min nəfərdir. – 208.

143. Milad bayramı – İsa peyğəmbərin anadan olması şə-rəfinə keçirilən xristian bayramı. Dekabrın 25-də qeyd edilir.

Milad bayramının ilkin mənbəyi hər il qış günəş duruşu zamanı (21–25 dekabr) xilaskar Allahın «doğulması» ilə əlaqədar keçirilən qədim bütpərəst bayram mərasimi olmuşdur. Milad bayramını ilk dəfə Roma xristian icmaları keçirmişdir. Milad bayramı 431-ci ildə Efes kilsə yığıncağında qanuniləşdirilmişdir. – 210.

144. Toomas Hendrik İlves (d.1953) – eston siyasətçisi, diplomat, jurnalist. 2006-2016-cı illərdən Estoniya Respublikasının olmuşdur. – 212-230.

145. NATO (Şimali Atlantika Müqaviləsi Təşkilatı) – hərbi-siyasi ittifaq. 1949-cu il aprelin 4-də Vaşinqtonda ABŞ, Böyük Britaniya, Fransa, Belçika, Niderland, Lüksemburq, Kanada, İtaliya, Portuqaliya, Norveç, Danimarka, İslandiyanın imzaladıqları Şimali Atlantika müqaviləsi əsasında yaradılmışdır. 1952-ci ildə Yunanıstan və Türkiyə, 1955-ci ildə Almaniya Federativ Respublikası, 1982-ci ildə İspaniya NATO-ya qoşulmuşlar. Varşava Müqaviləsi Təşkilatı dağıldıqdan (1991) sonra əvvəllər sosialist ölkələri düşərgəsinə daxil olmuş ölkələrin bir qismi NATO-ya üzvlüyə qəbul edilmiş, digər qismi isə ilkin mərhələ kimi, NATO-nun «Sülh naminə tərəfdaşlıq» proqramına qoşulmuşlar. Ali orqanı NATO Şurasının sessiyasıdır. Mənzil-qərargahı Brüsseldədir. – 227.

146. Bakı–Tbilisi–Qars – Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyəni dəmir yolu ilə birləşdirən nəqliyyat dəhlizi. Yolum tikintisinə 2007-ci ildə başlanılmışdır. Yolum uzunluğu 826 km-dir. – 235,236.

147. Mərkəzi Bank, Milli Bank – Azərbaycan Respublikasının mərkəzi bankıdır. Onun əsas vəzifəsi qiymətlərin sabitliyinin təmin edilməsi, xarici dövrəli valyutalara nisbətən milli valyutanın kursunun möhkəmləndirilməsi, həmçinin ölkə bank sisteminin sabitliyinin qorunmasıdır. AMB valyuta tənzimlənməsi və nəzarətini həyata keçirir, xarici dövlətlərlə hesablaşma qaydalarını müəyyən edir, xarici valyuta ehtiyatlarını idarə edir. AMB həmçinin Azərbaycan Respublikasının tədiyyə-hesablama balansının tərtibinə rəhbərlik edir. – 247.

148. Mətyu Brayzə (d.1964) – Amerika diplomatı. 2001–2005-ci illərdə ABŞ Dövlət katibinin Avropa və Avrasiya məsələləri üzrə köməkçisi, sonra isə Dağlıq Qarabağ, Abxaziya və Cənubi Osetiya konfliktlərinin sülh yolu ilə həll olunması işi ilə məşğul olmuşdur. 2011–

2012-ci illərdə ABŞ-ın Azərbaycan Respublikasında Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri olmuşdur. – 253.

149. Merzlyakov Yuri (d.1949) – Rusiya Federasiyasının Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri. 2003–2010-cu illərdə ATƏT-in Minsk qrupunda Dağlıq Qarabağ məsələsinin nizamlanması üzrə həmsədrələrindən biri olmuşdur. – 253.

150. Avstraliya, Avstraliya İttifaqı – Avstraliya qitəsində dövlət. Sahəsi 7,7 milyon km², əhalisi 24 milyon nəfərdir. Avstraliya İttifaqı inzibati cəhətdən 6 ştata və iki əraziyə bölünür. Dövlət başçısı Böyük Britaniya kraliçasıdır. Ölkədə kraliçanı general-qubernator təmsil edir. Qanunverici orqanı ikipalatalı (Senat və Nümayəndələr Palatası) parlamentdir. Paytaxtı Kanberra şəhəridir. – 254.

151. Kventin Bryus (d.1942) – Avstraliya hüquqşünası. 2008–2014-cü illərdə Avstraliyanın general-qubernatoru olmuşdur. – 254.

152. Şri-Lanka, Şri-Lanka Sosialist Demokratik Respublikası – Cənubi Asiyada dövlət. Sahəsi 65,6 min km², əhalisi 22 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 25 əyalətə bölünür. Dövlət və hökumət başçısı prezident, qanunverici orqanı parlamentdir. Paytaxtı rəsmi olaraq Şri-Cayavardenepura-Kotte, faktiki isə Kolombodur. – 256.

153. Mahinda Racapaksa (d.1945) – 2005-2015-ci illərdə Şri-Lanka Respublikasının Prezidenti, 2004–2005-ci illərdə Şri-Lankanın Baş naziri olmuşdur. Milli Alyansa daxil olan Şri-Lanka Azadlıq Partiyasının liderlərindən biridir. – 256.

154. Sergey Stanişev (d.1966) – Bolqarıstan dövlət və siyasi xadimi. 2005–2009-cu illərdə Bolqarıstanın Baş naziri olmuşdur. – 260.

155. Çexiya, Çexiya Respublikası – Mərkəzi Avropada dövlət. Sahəsi 78,9 min km², əhalisi 10,5 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 7 vilayətə bölünür. Dövlət başçısı prezident, qanunverici orqanı ikipalatalı (Senat və Deputatlar Palatası) parlamentdir. Paytaxtı Praqadır. 1993-cü ildən Çexoslovakiya

Federasiyasının fəaliyyəti dayandırıldıqdan sonra Çexiya müstəqil dövlətdir. – 261–262.

156. «Yeni qonşuluq siyasəti» (YQS) – Avropa İttifaqının qonşu ölkələrlə əməkdaşlığının möhkəmləndirilməsinə, Avropa İttifaqı və qonşu ölkələr arasında təhlükəsiz və firavan zonalar, Avropa İttifaqı sərhədlərində «dost ölkələr dairəsi» yaratmağa, həmçinin Aİ ilə qonşu ölkələr arasında siyasi, təhlükəsiz, iqtisadi və mədəni sahələrdə daha sıx əməkdaşlıq etməyə şərait yaradır. YQS-in əsas məqsədi Avropa İttifaqının qonşu ölkələrində stabilliyin, təhlükəsizliyin qorunması, maraqlı ölkələrdə rifah halının yaxşılaşdırılmasıdır. – 261,310.

157. Laslo Şoyom (d.1942) – macar hüquqşünası, Macarıstan Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü. 2005–2010-cu illərdə Macarıstanın prezidenti olmuşdur. Hazırda hüquq müdafiəsi və ekologiya təşkilatlarının işi ilə məşğul olur. – 269.

158. «Amerikanın səsi» – ABŞ hökumətinin xarici radio-verilişləri idarəsinin adı. 1942-ci ildən fəaliyyət göstərir. Verilişləri 45 dildədir. Retranslyasiya xidmətləri ABŞ-dan başqa, B.Britaniyanın, Almanıyanın, Yunanıstanın, bir sıra Asiya və Afrika ölkələrinin ərazisində yerləşir. – 276.

159. «Azadlıq» radiostansiyası – Şərqi Avropanın və başqa regionların bəzi ölkələrində verilişlər aparan ABŞ-ın dövlət radiostansiyası. – 276.

160. BBC, Britişt Broadkasting Korporati-on – Böyük Britaniya radio və televiziya verilişləri korporasiyası. Əsası 1922-ci ildə Londonda qoyulmuşdur. 1936-cı ildə televiziya ilə verilişlərə başlamışdır. 1932-ci ildən xarici verilişlər şöbəsi bütün sutka ərzində ingilis və 37 xarici dildə dünyanın hər yerinə xəbərlər yayır. – 276.

161. Barak Obama (d.1961) – ABŞ-ın 44-cü prezidenti (2008–2016-cı illərdə). 2004–2008-ci illərdə Demokratlar Partiyasından ABŞ Senatının üzvü olmuşdur. 2009-cu ildə Nobel Sülh mükafatına layiq görülmüşdür. ABŞ-da ilk afroamerikalı prezidentdir. – 282,312.

162. Ərdoğan Rəcəb Tayyib (d.1954) – Türkiyə siyasi və dövlət xadimi. R.T.Ərdoğan 1980-ci ildən siyasi fəaliyyətə başlamışdır. 1994-cü ilin martında İstanbul Böyük Şəhər Bələdiyyəsinin sədri, Ədalət və İnkişaf Partiyasının lideri olmuşdur. 2002-ci ildə keçirilən növbədənkənar seçkilər nəticəsində Ədalət və İnkişaf Partiyası təkbəşinə hakimiyyətə gəlmək imkanı əldə etdi və Ərdoğan TBMM-də Türkiyənin Baş naziri, 2014-cü ilin sentyabrında Türkiyə Cümhuriyyətinin Prezidenti seçildi. – 287,309,310,311–312,314,317–318,319.

163. CNN, «K e y b l N y u s N e t u o r k» – ABŞ-da peyk-kabel informasiya televiziya kanalı. Əsası 1980-ci ildə Atlanta şəhərində qoyulmuşdur. Bütün sutka ərzində 150 ölkəyə ingilis dilində xəbərlər yayımlayır. Dünyanın müxtəlif regionlarında 25 nümayəndəliyi var. – 289–293.

164. OPEK (Neft ixrac edən ölkələrin təşkilatı) – 1960-cı ildə yaradılmışdır. Tərkibinə İran, Venesuela, Küveyt, Səudiyyə Ərəbistanı, Qətər, İndoneziya, Əlcəzair, Nigeriya, Ekvador, Qabon daxildir. Mənzil-qəragahı Vyanadadır. – 289, 290,293,298,301,304,321.

165. İran, İ r a n İ s l a m R e s p u b l i k a s ı – Cənub-Qərbi Asiyada dövlət. Sahəsi 1,65 milyon km², əhalisi 78,4 milyon nəfərdir. Paytaxtı Tehran şəhəridir. İnzibati cəhətdən 24 ostana bölünür. Ali qanunverici orqanı 4 il müddətinə seçilən Xalq Şurası Məclisidir. Hökuməti Baş nazir təşkil, prezident isə təsdiq edir. – 292,309,310,312–314.

166. Toni Heyvord (d.1957) – britaniyalı iş adamı. 1982-ci ildən *br* şirkətində müxtəlif vəzifələrdə çalışmışdır. 2007–2010-cu illərdə *br*-nin Baş direktoru olmuşdur. – 301,304,307,325.

167. Angela Merkel (d.1954) – Almaniya siyasətçisi, Xristian-Demokrat İttifaqı Partiyasının lideri, 2005-ci ildən Almaniyanın Federal kansleridir. – 305.

168. Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı – Mərkəzi Avropadan Mərkəzi Asiyaya qədər yerləşən ölkələri uzunmüddətli kreditlə təchiz edən regional dövlətlərarası bank. 1991-ci ildə

yaradılmışdır. Londonda yerləşir. Bankın 61 üzvü var, həmçinin Avropa İnvestisiya Bankı və Avropa Birliyi də ora daxildir. – 308.

169. Mənuçehr Muttəki (d.1953) – 2005–2010-cu illərdə İran İslam Respublikasının Xarici İşlər naziri olmuşdur. –309,310,312–314,319.

170. İraq, İ r a q R e s p u b l i k a s ı – Cənub-Qərbi Asiyada – Dəclə və Fərat çayları hövzəsində neft ixrac edən ölkə. Sahəsi 435 min km², əhalisi 37 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 18 mühafəzaya və 102 qəzaya bölünür. Dövlət başçısı prezident, hökumət başçısı isə Baş nazirdir. Ölkə ABŞ və NATO ölkələri ilə müharibə vəziyyətində olduğu üçün ali qanunverici orqanı yoxdur. Paytaxtı Bağdaddır. – 312.

171. «Eni» – İtaliya neft və qaz kampaniyası. Mənzil-qərargahı Romadadır. 1953-cü ildə İtaliya dövləti tərəfindən yaradılmışdır. XX əsrin 90-cı illərində, XXI əsrin əvvəllərində bir hissəsi özəlləşdirilmişdir. «Eni» dünyanın 90 ölkəsində fəaliyyət göstərir. – 321.

172. «Total» – məşhur fransız neft şirkəti. 1924-cü ildə təşkil olunmuşdur. Bir çox ölkələrdə neftin kəşfiyyatı, emalı və satışı ilə məşğul olur. – 321.

173. Mikrosoft – müxtəlif hesablama texnikası – şəxsi kompyuterlər, oyun konsolları, KPK, mobil telefonlar, dünyada daha çox yayılmış platforma proqramları, Windows əməliyyat sistemləri istehsal edən ən böyük transmilli kampaniya 1975-ci ildə yaradılmışdır. Mikrosoftun texnikası 80-dən çox ölkəyə ixrac, proqramları isə 45 dilə tərcümə edilmişdir. Mənzil-qərargahı Redmond (ABŞ) şəhərindədir. –324.

174. Şimon Peres (1923–2016) – İsrail siyasətçisi və dövlət xadimi. 2007–2014-cü illərdə İsrailin prezidenti, «Avoda» Partiyasının yaradıcısı və lideri olmuşdur. – 327.

Şəxsi adlar göstəricisi

Abdullayev Namiq	– 187
Abutalıbov Hacıbala	– 78,93,96,257
Adamkus Valdas	– 28,30,32,322
Adulyadej Bhumibol	– 76
Akihito	– 127
II Aleksı	– 146
Ambani Mukeş	– 301,305
Annaamanov Məhəmmədgəldi	– 105,112
Ansip Andrus	– 30,33
Babacan Əli	– 131
Babayev Xoşgəldi	– 34
Bağırov Hüseynqulu	– 10
Bayramov Rövşən	– 187
Berdıməhəmmədov Qurbanqulu	– 97-110,118-121,124-126
Berqholtst Arturs	– 33,34
Berişa Sali	– 323
Berluskoni Silvio	– 90,91
Beseku Trayan	– 73
Bəşirov Aydın	– 151
Bodman Samuel	– 30,33
Brayzə Mətyu	– 253
Bremmer İan	– 309-310
Bryus Kventin	– 254
Cavad Heyət	– 17
Defterios Con	– 298,299,300
Ders Ann	– 15
Devis Terri	– 133
Dyurcan Ferents	– 30,33,45,258,263
Endryu (York hersoqu)	– 72,288
Eyyubov Yaqub	– 105
Əbiyev Ağacan	– 189

Əhmədov Tağı	– 200
Əl-Bədri Abdullah	– 301,304
Əl-Bəşir Ömər	– 150
Əl-Xəlifə Həməd bin İsa	– 129
Əl-Məktum Məhəmməd	– 75
Əl-Nəhəyyan bin Zaid	– 74
Əl-Tani Həməd bin Xəlifə	– 130
Əliyev Aydın	– 178,179
Əliyev Heydər	– 7,8,65,67,69,95,143,144, 155,165,173,178,230
Əliyeva Mehriban	– 78,181,193,194,198,200,202, 212,230,257
Ərdəğan Rəcəb Tayyib	– 28 7,309,310,311- 312,314, 317-318,319
Fasye Bernar	– 253
Ferrero-Valdner Benita	– 255
Fini Canfranko	– 92
Folias Xristos	– 29,34
For Henrietta	– 77
Füzuli Məhəmməd	– 119
Gül Abdullah	– 26,30,32,124-126,131,318
Heyvord Toni	– 301,304,307,325
Heydərov Kəmaləddin	– 20-24
Hüseynov Nazim	– 187
Hüseynov Oluxan	– 188
Hüseynzadə Çingiz	– 189
Xasıyev Samir	– 167
İğsız Hasan	– 156
İlves Evelin	– 212,230
İlves Toomas	– 212-230
İmranov Şahin	– 187
İsayev Xəzər	– 189
Kaçinski Lex	– 30,32,43
Karamanlis Konstantinos	– 29

Kaspirşik Anji	– 253
Kastro Raul	– 149
Katsu Şigeo	– 50
Kılıç Hulusi	– 15
Korker Bob	– 16
Komenesku Lazar	– 33
Kuroda Haruhiko	– 53
Kurtua Jan – Filip	– 324
Qabus bin Səid	– 6
Qadeniya Pyer	– 302,305
Qanuni Məhəmməd	– 132
Quliyev Elçin	– 7
Qurbanov Səid	– 153
Putin Vladimir	– 67
Littori Sven	– 49
Lund Helqe	– 286
Maknab Dunkan	– 48
Mansurov Fərid	– 187
Mantika Alfredo	– 34
Marin Angel	– 30,33
Matsauura Koşiro	– 194
Maystadt Filipp	– 263
Mədvedev Dmitri	– 55,61,63,146,148,192,199, 314,338
Mehdiyev İbrahim	– 154
Mehdiyev Ramiz	– 78,93,96
Məftahəddinova Zemfra	– 187
Merts Hans-Rudolf	– 147
Merkel Angela	– 305
Məhtumqulu	– 112
Məmmədquliyev Dəryaqulu	– 105
Məmmədov Ziya	– 105,173
Məmmədli Elnur	– 187
Məmmədyarov Elmar	– 205
Merzlyakov Yuri	– 253

Minbayev Sauat	– 34
Mirəliyev Mövlud	– 187
Mirov Tomas	– 308
Muttəki Mənuçehr	– 309,310,312–314,319
Nalbandyan Edvard	– 309,316,318
Narışkin Sergey	– 61,63,199
Nazarbayev Nursultan	– 128,321
Nurberdiyeva Aksa	– 111
Obama Barak	– 282,312
Ostrovski Aleksey	– 55,65-66
Oyuland Kristina	– 11
Peres Şimon	– 327
Pilbalqs Andris	– 33,264
Pirverdiyev Etibar	– 159
Putin Vladimir	– 67,192,305
Racapaksa Mahinda	– 256
Rasizadə Artur	– 78,93,96,257
Rəhimov Azad	– 189
Rəhimov Vitali	– 187
Saakaşvili Mixeil	– 30,31,44
Salahov Tahir	– 94-95
Saparlıyev Xıdır	– 105
Sarkisyan Serj	– 270,271,309,310
Serdyukov Anatoli	– 192
Silayciç Haris	– 19
Stanişev Sergey	– 260
Şabanova Rəfiqə	– 187
Şaquliyev Nəzərqulu	– 105
Şaymiyev Mintemir	– 134
Şoyom Laslo	– 269
Şubina Lyudmila	– 187
Şvab Klaus	– 309
Topi Bamir	– 18
Topolanek Mirek	– 261-262
Tugiyev Çaryad	– 112

Tusk Donald	– 285
Türkmənbaşı Saparmurad	– 122,123
Vazger Alberto	– 302
Vinokurov Sergey	– 55,61–63
Yuşsenko Viktor	– 27,30,32,33,180
Zadə Lütfi	– 12
Zatlers Valdis	– 5,326
Zəkiyev İlham	– 187,188

Coğrafi adlar göstəricisi

Albaniya	–18,323
Afina	–185
Almaniya	–13,169,178,201,280,305
Amerika Birləşmiş Ştatları	–13,15,16,30,33,48,77,169, 238,253,272,292,293,213, 313,314,318
Aralıq dənizi	–39,40
Astara	–161
Aşqabad	–96–123
Avrasiya	–14,314
Avropa	–30,32,36,37,50,79,88,178, 208,219,273,274,276,280, 281,282, 291,292,293,310, 332,334
Avstraliya	– 254
Bakı	– 5,6,12,13,18,19,21,22,25,26, 27,28,29,32,34,47,48,49,50, 55,65,67,71,73,74,75,76,107, 127,128,129,130,140,142, 145,146,147,148,149,150, 153,157,158,161,168,170, 171,180,188,189,194,201, 209, 201,209,210,218,254, 256,338
Baltik dənizi	– 30,31,37,39,224
Bəhreyn	– 129
Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri	– 74,75
Bolqarıstan	– 30,33,260
Bosniya və Herseqovina	– 19,72

Böyük Britaniya	– 13,72,288
Budapeşt	– 258–269,273,275
Brüssel	– 280,312
Cənubi Qafqaz	– 40,218,297,316,319
Cənubi Osetiya	– 317
Çexiya	– 261–262
Çin	– 13,293
Dağıstan	– 153
Dağlıq Qarabağ	– 54,57,66,83,84,85,139,171, 206,207,217,238,271,272, 273,295
Davos	– 14,270,271–337
Estoniya	– 11,30,33,212–230
Əfqanıstan	– 132,312,313
Əlcəzair	– 298
Fransa	– 123,201,238,253,302,318
Gəncə	– 162
Gürcüstan	– 30,33,37,44,80,166,244,272, 273,274,275,314,315,317
Hindistan	– 292,301,334,336
Xaçmaz	– 161
Xəzər dənizi	– 7,8,30,37,39,40,41,56,103, 107,109,114,121,224,265, 277,292, 331
İraq	– 312
İran	– 292,309,310,312–314
İsrail	– 13,148,201,327
İsveç	– 49
İsveçrə	– 147,270–337
İtaliya	– 34,78–93,169,275,306
Kanada	– 169
Krakov	– 33
Kuba	– 149
Qafqaz	– 55,56,57,58,109,114,115, 116,121,314,319

Qara dəniz	– 30,31,37,39,224
Qazaxıstan	– 34,41,128,151,310,321,332
Qazax	– 166
Qdansk	– 36
Qətər	– 130
Quba	– 161
Latın Amerikası	– 314
Latviya	– 5,34,326
Lənkəran	– 208
Litva	– 28,30,322
Macarıstan	– 30,33,45,257–269
Mərkəzi Asiya	– 50,80,109,114,116,121,225, 274,281,306,319
Mərkəzi Avropa	– 30
Moskva	– 55,58,67,68,314
Naxçıvan	– 161,166
Nijni Novqorod	– 151
Oman	– 6
Orta Şərq	– 291,310
Pakistan	– 292
Pekin	– 185
Polşa	– 30,43,285
Ramana	– 172
Roma	– 78–93
Rumıniya	– 33,41,73
Rusiya	– 54,56,57,61,62,63,64,65,66, 67,68,80,145,151,153,166, 192,199,238,253,272,273, 274,275,280,282,291,293, 305,310,314,315,316,318,338
Səngəçal	– 161
Sidney	– 185
Sudan	– 150
Sumqayıt	– 161
Suraxanı	– 172

Sürix	– 270–271
Şəki	– 161
Şirvan	– 161
Şri – Lanka	– 256
Şüvəlan	– 51–52
Tailand	– 76
Tatarıstan	– 134
Türkmənbaşı (şəhər)	– 124–126
Türkmənistan	– 34,96–126,131,331
Türkiyə	– 13,15,26,30,37,38,80,124– 126,131,156,201,244,272, 274,275,280,306,309,310, 311,312, 314,315,317,318, 330
Ukrayna	– 27,30,33,166,180,291,315
Vaşinqton	– 282
Yaponiya	– 127
Yevpatoriya	– 180
Yunanıstan	– 29,34,38,80,244,275,280,306
Zaqatala	– 208

MÜNDƏRİCAT

LATVİYA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB VALDİS ZATLERSƏ	
<i>7 noyabr 2008-ci il</i>	5
OMANIN SULTANI ƏLAHƏZRƏT QABUS BİN SƏİDƏ	
<i>7 noyabr 2008-ci il</i>	6
DÖVLƏT SƏRHƏD XİDMƏTİNİN SAHİL MÜHAFİZƏSİNİN YENİ BAZASININ AÇILIŞI MƏRASİMİ	
<i>8 noyabr 2008-ci il</i>	7
HEYDƏR ƏLİYEV BEYNƏLXALQ AEROPORTUNA ÇƏKİLMİŞ YOLUN KƏNARINDA VƏ ZİĞ-GÜNƏŞLİ YAMACINDA GÖRÜLƏN YAŞILLAŞDIRMA İŞLƏRİ İLƏ TANIŞLIQ	
<i>8 noyabr 2008-ci il</i>	10
ESTONİYA PARLAMENTİ SƏDRİNİN MÜAVİNİ KRİSTİNA OYULAND İLƏ GÖRÜŞ	
<i>10 noyabr 2008-ci il</i>	11
DÜNYA ŞÖHRƏTLİ ALİM LÜTFİ ZADƏ İLƏ GÖRÜŞ	
<i>10 noyabr 2008-ci il</i>	
«BAKUTEL–2008» XIV AZƏRBAYCAN BEYNƏLXALQ TELEKOMMUNİKASIYA VƏ İNFORMASIYA TEXNOLOGİYALARI SƏRGİSİNİN AÇILIŞI MƏRASİMİ	
<i>11 noyabr 2008-ci il</i>	13

**ABŞ KONQRESİNİN SENATORU BOB KORKER
İLƏ GÖRÜŞ***11 noyabr 2008-ci il 16***DÜNYA ŞÖHRƏTLİ CƏRRAH, GÖRKƏMLİ ALİM VƏ
İCTİMAİ XADİM CAVAD HEYƏT İLƏ GÖRÜŞ***12 noyabr 2008-ci il 17***ALBANİYA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB BAMİR TOPİYƏ***12 noyabr 2008-ci il 18***BOSNİYA VƏ HERSEQOVİNANIN RƏYASƏT HEYƏTİNİN
SƏDRİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB HARİS SİLAYCİÇƏ***12 noyabr 2008-ci il 19***FÖVQƏLADƏ HALLAR NAZİRLİYİNİN İNZİBATİ BİNASININ
AÇILIŞI MƏRASİMİ***12 noyabr 2008-ci il 20***BAKIDA DAHA BİR PARKDA APARILMIŞ YENİDƏNQURMA İŞLƏRİ***12 noyabr 2008-ci il 25***TÜRKİYƏ PREZİDENTİ ABDULLAH GÜL İLƏ GÖRÜŞ***13 noyabr 2008-ci il 26***UKRAYNA PREZİDENTİ VİKTOR YUŞŞENKO İLƏ GÖRÜŞ***13 noyabr 2008-ci il 27***LİTVƏ PREZİDENTİ VALDAS ADAMKUS İLƏ GÖRÜŞ***13 noyabr 2008-ci il 28*

YUNANISTANIN İNKİŞAF NAZİRİ XRİSTOS FOLİAS İLƏ GÖRÜŞ	
<i>13 noyabr 2008-ci il</i>	29
BAKIDA IV ENERJİ SAMMİTİNİN AÇILIŞI MƏRASİMİ	
<i>14 noyabr 2008-ci il</i>	30
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN IV ENERJİ SAMMİTİNDƏ NİTQİ	
<i>14 noyabr 2008-ci il</i>	35
YEKUN NİTQİ	
<i>14 noyabr 2008-ci il</i>	39
POLŞA PREZİDENTİ LEX KAÇİNSKİ İLƏ GÖRÜŞ	
<i>14 noyabr 2008-ci il</i>	43
GÜRCÜSTAN PREZİDENTİ MİXEİL SAAKAŞVİLİ İLƏ GÖRÜŞ	
<i>14 noyabr 2008-ci il</i>	44
MACARISTANIN BAŞ NAZİRİ FERENTS DYURÇAN İLƏ GÖRÜŞ	
<i>14 noyabr 2008-ci il</i>	45
TÜRKDİLLİ ÖLKƏLƏRİN MİLLİ KİTABXANA DİREKTORLARININ KONFRANSI VƏ «AVRASİYA KİTABXANALAR ASSAMBLEYASI» ƏMƏKDAŞLIQ TƏŞKİLATININ ÜMUMİ İCLASININ İŞTİRAKÇILARINA	
<i>17 noyabr 2008-ci il</i>	46
ABŞ SİLAHLI QÜVVƏLƏRİNİN NƏQLİYYAT KOMANDANININ BAŞÇILIQ ETDİYİ NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ	
<i>17 noyabr 2008-ci il</i>	48

İSVEÇİN MƏŞĞULLUQ NAZİRİ SVEN OTTO LİTTORİNİN BAŞÇILIQ
ETDİYİ NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ

18 noyabr 2008-ci il 49

DÜNYA BANKININ AVROPA VƏ MƏRKƏZİ ASİYA ÜZRƏ
VİTSE-PREZİDENTİ ŞİGEO KATSUNUN BAŞÇILIQ ETDİYİ
NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ

18 noyabr 2008-ci il 50

«ŞÜVƏLAN PARK» TİCARƏT MƏRKƏZİNİN AÇILIŞI MƏRASİMİ

19 noyabr 2008-ci il 51

ASİYA İNKİŞAF BANKININ PREZİDENTİ HARUHİKO KURODANIN
BAŞÇILIQ ETDİYİ NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ

20 noyabr 2008-ci il 53

«AZƏRBAYCAN XXI ƏSRDƏ – UĞURUN STRATEGİYASI»
MÖVZUSUNDA KEÇİRİLƏN BEYNƏLXALQ «DƏYİRMİ MASA»NIN
İŞTİRAKÇILARI İLƏ GÖRÜŞ

20 noyabr 2008-ci il 54

«AZƏRBAYCAN XXI ƏSRDƏ – UĞURUN STRATEGİYASI»
MÖVZUSUNDA BEYNƏLXALQ «DƏYİRMİ MASA»
GÖRÜŞÜNDƏ ÇIXIŞ

20 noyabr 2008-ci il 56

ƏDLİYYƏ VƏ MƏHKƏMƏ İŞÇİLƏRİNƏ

21 noyabr 2008-ci il 69

BÖYÜK BRİTANİYANIN YORK HERSOQU, ŞAHZADƏ ENDRYU İLƏ
GÖRÜŞ

22 noyabr 2008-ci il 72

RUMİNİYA PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB TRAYAN BESESKUYA

24 noyabr 2008-ci il 73

BİRLƏŞMİŞ ƏRƏB ƏMİRLİKLƏRİNİN PREZİDENTİ ƏLAHƏZRƏT
ŞEYX XƏLİFƏ BİN ZƏİD ƏL-NƏHƏYYANA

24 noyabr 2008-ci il 74

BİRLƏŞMİŞ ƏRƏB ƏMİRLİKLƏRİNİN VİTSE-PREZİDENTİ,
BAŞ NAZİRİ, DUBAY ƏMİRLİYİNİN HÖKMDARI ƏLAHƏZRƏT ŞEYX
MƏHƏMMƏD BİN RƏŞİD ƏL-MƏKTUMA

24 noyabr 2008-ci il 75

TAİLƏND KRALI ƏLAHƏZRƏT BHUMİBOL ADULYADEJƏ

24 noyabr 2008-ci il 76

ABŞ-ın BEYNƏLXALQ İNKİŞAF AGENTLİYİNİN (USAİD)
ADMİNİSTRATORU VƏ ABŞ-ın XARİCİ YARDIMLAR ÜZRƏ
DİREKTORU HENRİETTA FORUN BAŞÇILIQ ETDİYİ NÜMAYƏNDƏ
HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ

24 noyabr 2008-ci il 77

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
İLHAM ƏLİYEVİN İTALİYAYA RƏSMİ SƏFƏRİ

25 noyabr 2008-ci il 78

İTALİYANIN «RAİ İNTERNATİONAL» TELEKANALINA MÜSAHİBƏ

25 noyabr 2008-ci il 79

NAZİRLƏR ŞURASININ BİNASI ÖNÜNDƏ RƏSMİ
QARŞILANMA MƏRASİMİ

26 noyabr 2008-ci il 90

**İTALİYA NAZİRLƏR ŞURASININ SƏDRİ
SİLVİO BERLUSKONİ İLƏ GÖRÜŞ**

26 noyabr 2008-ci il 91

**İTALİYA PARLAMENTİ DEPUTATLAR PALATASININ SƏDRİ
CANFRANKO FİNİ İLƏ GÖRÜŞ**

26 noyabr 2008-ci il 92

**GÖRKƏMLİ RƏSSAM TAHİR SALAHOVA «HEYDƏR ƏLİYEV»
ORDENİNİN TƏQDİM EDİLMƏSİ MƏRASİMİ**

27 noyabr 2008-ci il 94

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
İLHAM ƏLİYEVİN TÜRKMƏNİSTANA RƏSMİ SƏFƏRİ**

28 noyabr 2008-ci il 96

RƏSMİ QARŞILANMA MƏRASİMİ

28 noyabr 2008-ci il 97

**AZƏRBAYCAN PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN VƏ TÜRKMƏNİSTAN
PREZİDENTİ QURBANQULU BƏRDİMƏHƏMMƏDOVUN TƏKBƏTƏK
GÖRÜŞÜ**

28 noyabr 2008-ci il 98

**AZƏRBAYCAN VƏ TÜRKMƏNİSTAN PREZİDENTLƏRİNİN GENİŞ
TƏRKİBDƏ GÖRÜŞÜ**

28 noyabr 2008-ci il 99

SƏNƏDLƏRİN İMZALANMA MƏRASİMİ

28 noyabr 2008-ci il 105

**DÖVLƏT BAŞÇILARININ MƏTBUAT ÜÇÜN BƏYANATLARLA
ÇIXIŞLARI**

28 noyabr 2008-ci il 106

TÜRKMƏNİSTAN MƏCLİSİNİN SƏDRİ
AKCA NURBERDİYEVA İLƏ GÖRÜŞ

28 noyabr 2008-ci il 111

AZƏRBAYCAN PREZİDENTİNƏ MƏHTİMQULU ADINA
TÜRKMƏNİSTAN DÖVLƏT UNİVERSİTETİNİN FƏXRİ PROFESSORU
ADININ VERİLMƏSİ MƏRASİMİ

28 noyabr 2008-ci il 112

ALİ QONAĞIN ŞƏRƏFİNƏ RƏSMİ QƏBUL

28 noyabr 2008-ci il 118

TÜRKMƏNİSTANIN MÜSTƏQİLLİK ABİDƏSİ KOMPLEKSİNİ
ZİYARƏT

28 noyabr 2008-ci il 122

SAPARMURAD TÜRKMƏNBAŞININ MƏQBƏRƏSİNİ VƏ MƏSCİDİ
ZİYARƏT

28 noyabr 2008-ci il 123

AZƏRBAYCAN, TÜRKİYƏ VƏ TÜRKMƏNİSTAN
PREZİDENTLƏRİNİN TÜRKMƏNBAŞI ŞƏHƏRİNDƏ GÖRÜŞÜ

29 noyabr 2008-ci il 124

AZƏRBAYCAN VƏ TÜRKİYƏ PREZİDENTLƏRİNİN
ŞƏRƏFİNƏ NAHAR

29 noyabr 2008-ci il 126

YAPONİYA İMPERATORU ƏLAHƏZRƏT AKİHİTOYA

1 dekabr 2008-ci il 127

QAZAXISTAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB NURSULTAN NAZARBAYEVƏ

1 dekabr 2008-ci il..... 128

BƏHREYN KRALI ƏLAHƏZRƏT ŞEYX HƏMƏD BİN
İSA ƏL-XƏLİFƏYƏ

1 dekabr 2008-ci il..... 129

QƏTƏR DÖVLƏTİNİN ƏMİRİ ƏLAHƏZRƏT ŞEYX HƏMƏD
BİN XƏLİFƏ AL-TANİYƏ

1 dekabr 2008-ci il..... 130

TÜRKİYƏNİN XARİCİ İŞLƏR NAZİRİ ƏLİ BABACANIN BAŞÇILIQ
ETDİYİ NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ

1 dekabr 2008-ci il..... 131

ƏFQANİSTAN MİLLİ ASSAMBLEYASININ SƏDRİ
MƏHƏMMƏD YUNİS QANUNİNİN BAŞÇILIQ ETDİYİ NÜMAYƏNDƏ
HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ

1 dekabr 2008-ci il..... 132

AVROPA ŞURASININ BAŞ KATİBİ TERRİ DEVİS İLƏ GÖRÜŞ

2 dekabr 2008-ci il..... 133

TATARİSTAN DÖVLƏT ŞURASININ
SƏDRİ FARİD MUXAMETŞİN İLƏ GÖRÜŞ

2 dekabr 2008-ci il..... 134

«MƏDƏNİYYƏTLƏRARASI DİALOQ AVROPA VƏ ONUN QONŞU
REGIONLARINDA DAVAMLİ İNKİŞAFIN VƏ
SÜLHÜN ƏSASIDIR» MÖVZUSUNDA KEÇİRİLƏN KONFRANSIN
AÇILIŞI MƏRASİMİNDƏ NİTQ

2 dekabr 2008-ci il..... 135

TARİXİ İPƏK YOLUNUN BƏRPASI ÜZRƏ BEYNƏLXALQ
KONFRANSIN 10 İLLİYİNƏ HƏSR OLUNMUŞ YUBİLEY
KONFRANSININ İŞTİRAKÇILARINA

<i>4 dekabr 2008-ci il</i>	141
MİLLİ TƏHLÜKƏSİZLİK NAZİRLİYİNİN HEYDƏR ƏLİYEV ADINA AKADEMİYASININ ŞƏXSİ HEYƏTİNƏ	
<i>4 dekabr 2008-ci il</i>	143
QURBAN BAYRAMI MÜNASİBƏTİLƏ AZƏRBAYCAN XALQINA TƏBRİK	
<i>5 dekabr 2008-ci il</i>	145
RUSİYA FEDERASIYASININ PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB DMİTRİ MEDVEDEVƏ	
<i>5 dekabr 2008-ci il</i>	146
İSVEÇRƏ KONFEDERASIYASININ PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB HANS-RUDOLF MERTSƏ	
<i>11 dekabr 2008-ci il</i>	147
RUSİYA FEDERASIYASININ PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB DMİTRİ MEDVEDEVƏ	
<i>19 dekabr 2008-ci il</i>	148
KUBA RESPUBLİKASI DÖVLƏT ŞURASININ VƏ NAZİRLƏR ŞURASININ SƏDRİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB RAUL KASTRO RUSA	
<i>19 dekabr 2008-ci il</i>	149
SUDAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB ÖMƏR HƏSƏN ƏHMƏD ƏI-BƏŞİRƏ	
<i>19 dekabr 2008-ci il</i>	150
«ZƏNGƏZUR» TANKERİNİN İSTİSMARA VERİLMƏSİ MƏRASİMİ	
<i>20 dekabr 2008-ci il</i>	151

AZƏRBAYCAN DİASPORUNUN TANINMIŞ XADİMİ SƏİD
QURBANOVA

20 dekabr 2008-ci il..... 153

YASAMAL RAYONUNDA PARKIN,
HEYDƏR ƏLİYEV MƏKTƏB-MUZEYİNİN VƏ RAYON İCRA
HAKİMİYYƏTİNİN BİNASININ AÇILIŞI MƏRASİMİ

20 dekabr 2008-ci il 154

TÜRKİYƏ SİLAHLI QÜVVƏLƏRİ BAŞ QƏRARGAH RƏİSİNİN
MÜAVİNİ, ORDU GENERALI HASAN İĞSİZİN BAŞÇILIQ
ETDİYİ NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ

22 dekabr 2008-ci il..... 156

HEYDƏR ƏLİYEV ADINA BAKI DƏRİN ÖZÜLLƏR ZAVODUNUN
KOLLEKTİVİNƏ

23 dekabr 2008-ci il..... 157

«SƏNGƏÇAL» ELEKTRİK STANSİYASININ İSTİFADƏYƏ
VERİLMƏSİ MƏRASİMİ

24 dekabr 2008-ci il..... 159

«İNTER GLASS» ASC-nin ŞÜŞƏ MƏMULATLARI ZAVODUNUN
AÇILIŞI MƏRASİMİ

24 dekabr 2008-ci il..... 166

ƏSASLI ŞƏKİLDƏ YENİDƏN QURULMUŞ MİLLİ QƏHRƏMAN SAMİR
XASİYEV ADINA PARKLA TANIŞLIQ

24 dekabr 2008-ci il..... 167

YENİ GÖRKƏM ALMIŞ «BEŞMƏRTƏBƏ»
BİNASI İLƏ TANIŞLIQ

24 dekabr 2008-ci il..... 168

«YEDDİ GÖZƏL» FƏVVARƏLƏR KOMPLEKSİ İLƏ TANIŞLIQ

24 dekabr 2008-ci il..... 169

DÜNYA AZƏRBAYCANLILARINA

25 dekabr 2008-ci il..... 170
 HEYDƏR ƏLİYEV BEYNƏLXALQ AEROPORTU – ƏZİZBƏYOV
 DAİRƏSİ AVTOMOBİL YOLUNUN AÇILIŞI MƏRASİMİ

25 dekabr 2008-ci il..... 172

HEYDƏR ƏLİYEV PROSPEKTİNİN TƏMİRDƏN SONRA AÇILIŞI

25 dekabr 2008-ci il..... 173

HEYDƏR ƏLİYEV PROSPEKTİNDƏ TUNEL VƏ YERALTI PİYADA KEÇİDİNİN AÇILIŞI

25 dekabr 2008-ci il..... 175

HEYDƏR ƏLİYEV, XƏTƏİ VƏ BABƏK PROSPEKTLƏRİNİN KƏŞİŞMƏSİNDƏKİ KÖRPÜ-TUNEL KOMPLEKSİNİN İSTİFADƏYƏ VERİLMƏSİ

25 dekabr 2008-ci il..... 176

MƏRKƏZİ GÖMRÜK HOSPİTALININ İSTİFADƏYƏ VERİLMƏSİ

25 dekabr 2008-ci il 178

UKRAYNA PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB VİKTOR YUŞŞENKOYA

26 dekabr 2008-ci il..... 180

MİLLİ OLİMPİYA KOMİTƏSİNİN V HESABAT-SEÇKİ BAŞ MƏCLİSİ

26 dekabr 2008-ci il..... 181

RUSİYANIN MÜDAFİƏ NAZİRİ ANATOLİ SERDYUKOV İLƏ GÖRÜŞ

27 dekabr 2008-ci il..... 192

**BAKIDA BEYNƏLXALQ MUĞAM MƏRKƏZİNİN
AÇILIŞI**

27 dekabr 2008-ci il..... 193

**RUSİYA FEDERASIYASI PREZİDENTİ ADMINİSTRASIYASININ
RƏHBƏRİ SERGEY NARIŞKİN İLƏ GÖRÜŞ**

28 dekabr 2008-ci il..... 199

**BAKI METROPOLİTENİNİN «İÇƏRİŞƏHƏR» STANSIYASININ
YENİDƏNQURMADAN SONRA AÇILIŞI MƏRASİMİ**

29 dekabr 2008-ci il..... 200

**İÇƏRİŞƏHƏRDƏ SALINMIŞ BAĞLA VƏ FİLARMONİYANIN
YANINDAKI BAĞDA GÖRÜLƏN YENİDƏNQURMA İŞLƏRİ İLƏ
TANIŞLIQ**

29 dekabr 2008-ci il..... 202

**DÜNYA AZƏRBAYCANLILARININ HƏMRƏYLYİ GÜNÜ VƏ YENİ İL
MÜNASİBƏTİLƏ AZƏRBAYCAN XALQINA TƏBRİK**

31 dekabr 2008-ci il..... 204

**AZƏRBAYCANIN PRAVOSLAV
XRİSTİAN İCMASINA**

5 yanvar 2009-cu il..... 210

**DƏNİZKƏNARI MİLLİ PARKDA GEDƏN ƏSASLI BƏRPA VƏ
YENİDƏNQURMA İŞLƏRİ İLƏ TANIŞLIQ**

12 yanvar 2009-cu il 211

**ESTONİYA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ TOOMAS HENDRİK
İLVE SIN AZƏRBAYCANA RƏSMİ SƏFƏRİ**

13 yanvar 2009-cu il 212

AZƏRBAYCAN PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN VƏ

ESTONİYA PREZİDENTİ TOOMAS HENDRİK İLVESİN TƏKBƏTƏK
GÖRÜŞÜ

13 yanvar 2009-cu il..... 213

AZƏRBAYCAN VƏ ESTONİYA PREZİDENTLƏRİNİN GENİŞ
TƏRKİBDƏ GÖRÜŞÜ

13 yanvar 2009-cu il..... 214

AZƏRBAYCAN VƏ ESTONİYA PREZİDENTLƏRİNİN
BƏYANATLARLA ÇIXIŞLARI

13 yanvar 2009-cu il..... 216

BAKIDA KEÇİRİLMİŞ AZƏRBAYCAN–ESTONİYA BİZNES-
FORUMUNDA PREZİDENTLƏRİN İŞTİRAKI

13 yanvar 2009-cu il..... 221

HEYDƏR ƏLİYEV FONDU İLƏ TANIŞLIQ

13 yanvar 2009-cu il..... 230

NAZİRLƏR KABİNETİNİN 2008-ci İLDƏ SOSIAL-İQTİSADI İNKİŞAFIN
YEKUNLARINA HƏSR OLUNMUŞ İCLASI

16 yanvar 2009-cu il..... 231

YEKUN NİTQİ

16 yanvar 2009-cu il..... 241

ATƏT-in MİNSK QRUPUNUN HƏMSƏDRLƏRİ VƏ ATƏT-in HAZIRKI
SƏDRİNİN XÜSUSİ NÜMAYƏNDƏSİ İLƏ GÖRÜŞ

19 yanvar 2009-cu il..... 253

AVSTRALIYA İTTİFAQININ GENERAL-QUBERNATORU
ZATİ-ALİLƏRİ
XANIM KVENTİN BRYUSA

19 yanvar 2009-cu il..... 254

AVROPA İTTİFAQININ XARİCİ ƏLAQƏLƏR VƏ AVROPA
QONŞULUQ SİYASƏTİ ÜZRƏ KOMİSSARI XANIM BENİTA
FERRERO - VALDNERİN BAŞÇILIQ ETDİYİ NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİ
İLƏ GÖRÜŞ

21 yanvar 2009-cu il.....255

ŞRİ-LANKA DEMOKRATİK SOSİALİST RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB MAHİNDƏ RACAPAKSAYA

23 yanvar 2009-cu il.....256

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN
MACARISTANA İŞGÜZAR SƏFƏRİ

26 yanvar 2009-cu il.....257

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
İLHAM ƏLİYEVİN MACARISTANIN BAŞ NAZİRİ
FERENTS DYURÇAN İLƏ GÖRÜŞÜ

26 yanvar 2009-cu il258

MACARISTAN TELEQRAF AGENTLİYİNƏ VƏ DUNA
TELEVİZİYASINA MÜSAHİBƏ

26 yanvar 2009-cu il.....259

BOLQARISTANIN BAŞ NAZİRİ SERGEY STANİŞEV
İLƏ GÖRÜŞ

26 yanvar 2009-cu il260

ÇEXİYANIN BAŞ NAZİRİ MİREK TOPOLANEK İLƏ GÖRÜŞ

26 yanvar 2009-cu il261

AVROPA İNVESTİSİYA BANKININ PREZİDENTİ İLƏ GÖRÜŞ

26 yanvar 2009-cu il.....263

AVROPA KOMİSSİYASININ ENERGETİKA MƏSƏLƏLƏRİ ÜZRƏ
KOMİSSARI ANDRİS PİEBALQS İLƏ GÖRÜŞ

26 yanvar 2009-cu il.....	264
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN NABUKKO LAYİHƏSİNƏ DAİR SAMMİTDƏ ÇIXIŞI	
27 yanvar 2009-cu il.....	265
MACARİSTAN PREZİDENTİ LASLO ŞOYOM İLƏ GÖRÜŞ	
27 yanvar 2009-cu il.....	269
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN İSVEÇRƏYƏ SƏFƏRİ	
28 yanvar 2009-cu il.....	270
AZƏRBAYCAN VƏ ERMƏNİSTAN PREZİDENTLƏRİNİN GÖRÜŞÜ	
28 yanvar 2009-cu il.....	271
AZƏRBAYCAN PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN ABŞ-in «WALL STREET» QƏZETİNƏ MÜSAHİBƏSİ	
28 yanvar 2009-cu il.....	272
ABŞ-in CNBC TELEVİZİYA KANALINA MÜSAHİBƏ	
28 yanvar 2009-cu il.....	279
POLŞA NAZİRLƏR ŞURASININ SƏDRİ DONALD TUSK İLƏ GÖRÜŞ	
28 yanvar 2009-cu il.....	285
«STATOİL HYDRO» ŞİRKƏTİNİN BAŞ İCRAÇI DİREKTÖRÜ HELGE LUND İLƏ GÖRÜŞ	
28 yanvar 2009-cu il.....	286
TÜRKİYƏNİN BAŞ NAZİRİ RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞAN İLƏ GÖRÜŞ	
28 yanvar 2009-cu il.....	287

BÖYÜK BRİTANİYANIN HERSOQU ENDRYU İLƏ GÖRÜŞ	
28 yanvar 2009-cu il.....	288
CNN TELEVİZİYA KANALINA MÜSAHİBƏ	
29 yanvar 2009-cu il	289
REUTERS AGENTLİYİNƏ MÜSAHİBƏ	
25 yanvar 2009-cu il.....	293
DAVOS İQTİSADI FORUMUNUN «ENERJİ OUTLOOK–2009» MÖVZUSUNDA İCLASI	
29 yanvar 2009-cu il.....	298
AVROPA YENİDƏNQURMA VƏ İNKİŞAF BANKININ PREZİDENTİ TOMAS MİROV İLƏ GÖRÜŞ	
29 yanvar 2009-cu il.....	308
«BÖYÜK OYUN TƏKRARLANIR» DEVİZİ ALTINDA KEÇİRİLƏN İCLAS	
29 yanvar 2009-cu il	309
«NEFT - QAZ SİYASƏTİ – XƏRİTƏ DƏYİŞİKLİYİ» MÖVZUSUNDA İCLAS	
29 yanvar 2009-cu il.....	321
LİTVA PREZİDENTİ VALDAS ADAMKUS İLƏ GÖRÜŞ	
29 yanvar 2009-cu il.....	322
ALBANİYA NAZİRLƏR ŞURASININ SƏDRİ SALİ BERİŞA İLƏ GÖRÜŞ	
29 yanvar 2009-cu il.....	323
«MICROSOFT» KÖRPORASİYASININ RƏHBƏRLƏRİ	

İLƏ GÖRÜŞ

29 yanvar 2009-cu il..... 324

bp **ŞİRKƏTİNİN PREZİDENTİ
TONİ HEYVORD İLƏ GÖRÜŞ**

29 yanvar 2009-cu il..... 325

**LATVİYA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ VALDİS ZATLER İLƏ
GÖRÜŞ**

29 yanvar 2009-cu il..... 326

İSRAİL RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ ŞİMON PERES İLƏ GÖRÜŞ

29 yanvar 2009-cu il..... 327

**AZƏRBAYCAN ÜZRƏ QARŞILIQLI BİZNES ƏLAQƏLƏRİ QRUPUNUN
FORUMU**

30 yanvar 2009-cu il..... 328

**RUSİYA FEDERASIYASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB DMİTRİ MEDVEDEVƏ**

2 fevral 2009-cu il 338

Q E Y D L Ə R 339

Şəxsi adlar göstəricisi..... 379

Coğrafi adlar göstəricisi 384

Texniki redaktor
Yığım üzrə operator
Kompyuter tərtibatı

Zoya Nəcəfova
İlhamə Kərimova
Məhəbbət Orucov

Cildin hazırlanmasında AzərTAc-ın materiallarından istifadə olunmuşdur.

«Tayms» qarnitur. Formatı 84x108_{1/32}. Ofset kağızı 1. Şerti çap vərəqi 25,75. Uçot vərəqi 26,25 Tirajı 5000. Müqavilə qiyməti ilə.

Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi
Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı. Bakı – Mehdi Hüseyn küç. 61, dalan 2, ev 3.
«Şərq-Qərb» mətbəəsi, Aşıq Ələsgər küçəsi 17.